

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 23 Μαρτίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 865

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Σε ενότιες τα έξι σημεία λέει η Ολγκίν

Ο τέως διαπραγματευτής της ελληνοκυπριακής πλευράς αναφέρει στην «Κ» ότι στην έκθεση που η κα Ολγκίν έδωσε στον γ.γ. μετά την πρώτη αποστολή της στην Κύπρο εισηγείται να χωρίσουμε τα έξι σημεία του πλαισίου Γκουτέρες σε ενότιες. **Σελ. 7**

ΑΠΟΕΛ

Επεσε στο κενό η πρόταση των «8»

Ανυσυχία για την επόμενη μέρα στον ΑΠΟΕΛ, μιας και πλέον είναι φανερό ότι η κατάσταση της ομάδας δεν είναι υγιής. Ομάδα οκτώ ενδιαφερομένων κατέθεσε πρόταση που όμως έπεσε στο κενό. **Σελ. 10**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΗΜΩΝ

Δεν φτάνουν οι χορηγίες

Δικάζουν τοπικούς άρχοντες και υπουργείο Εσωτερικών τα οικονομικά των δήμων. Η Ένωση Δήμων Κύπρου προειδοποίησε πως τα νέα διοικητικά σχήματα κάθε μήνα ακροβατούν. **Σελ. 8**

ΠΟΙΟΣ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ

Μετά τη Γενεύη τι;

Τα επόμενα βήματα μέχρι τον Ιούλιο και ο ρόλος του απεσταλμένου

Οι δηλώσεις του Αντόνιο Γκουτέρες περί προόδου προκάλεσαν χαμόγελα ανακούφισης σχεδόν σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Τα μέτρα που εξαγγέλθηκαν σίγουρα δεν άγγιξαν την ουσία του Κυπριακού, όμως η αίσθηση κινητικότητας βοηθάει αναμφίβολα

κυρίως τη δική μας πλευρά. Εντός των ημερών αναμένεται ο διορισμός απεσταλμένου με πολύ πιθανό τον επαναδιορισμό Ολγκίν. Τον Ιούλιο θα διαφανεί αν η πρόοδος είναι τέτοια που να ανοίγει τον δρόμο για επανέναρξη των συνομιλιών. Από την εξίσωση

δεν πρέπει να παραλείπεται πως ξεκινά και ο προεκλογικός στα Κατεχόμενα και μετέπειτα οι βουλευτικές εκλογές στην πλευρά μας. Ερώτημα είναι και πόσο έτοιμο είναι το πολιτικό προσωπικό να διαχειριστεί την κινητικότητα στο Κυπριακό. **Σελ. 3**

ΕΚΡΕΜ ΙΜΑΜΟΓΛΟΥ

Φωνές οργής από τους δρόμους της Πόλης

Ενα ασυνήθιστο κύμα διαμαρτυριών εκδηλώνεται στην Τουρκία, μετά τη φυλάκιση του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης και συνεργατών του. Η «Κ» μίλησε με ανθρώπους στους δρόμους της Πόλης και καταγράφει τις εκτιμήσεις αναλυτών για τις προθέσεις του Ερντογάν. **Σελ. 16**

ΠΟΣΟ ΘΑ ΑΡΓΗΣΕΙ Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Οι επιπλοκές στα Τέμπη

Η «Κ» καταγράφει την πορεία των ερευνών και τα «βραχυκυκλώματα», που φαίνεται ότι ανατρέπουν πάλι τα χρονοδιαγράμματα για την έναρξη της δίκης για το τραγικό δυστύχημα των Τεμπών. **Σελ. 20**

ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ

Αναζητούν φόρμουλα για F-35

Παρασκηνιακή κινητικότητα εκδηλώνεται τα τελευταία 24ωρα στην Ουάσιγκτον, μετά την τηλεφωνική συνομιλία Τραμπ-Ερντογάν. Αναζητείται τρόπος για άρση κυρώσεων κατά της Αγκυρας. Στόχος η επανένταξη στο πρόγραμμα των F-35. **Σελ. 18**

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ - ΑΓΚΥΡΑ

Ασκήσεις τακτικής μετά την Ελβετία

Μετά τη Γενεύη, στα Κατεχόμενα και στην Τουρκία φαίνεται πως άρχισαν ασκήσεις τακτικής που συνδέονται με τις πολιτικές εξελίξεις στην τ/κ κοινότητα, αλλά και με την προσέγγιση της Αγκυρας στο Κυπριακό. **Σελ. 5**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ - ΕΥΡΩΠΗ

Αναπόφευκτος ο ρόλος της Ε.Ε.

Ο ρόλος της Ε.Ε. στο Κυπριακό είναι αναπόφευκτος, εάν ξεκινήσει νέα διαδικασία. Το κίνητρο των Βρυξελλών, όπως και αυτό των Η.Ε., προκύπτει από το γενικότερο διεθνές πλαίσιο. **Σελ. 6**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΜΥΝΑ

Από το πλάνο της Τουρκίας

Η Τουρκία φρόντισε να βρει εναλλακτικούς τρόπους διείσδυσης στην Ευρώπη για τον «επανεξοπλισμό» της Ε.Ε., μέσω κοινοπραγιών με ευρωπαϊκά κράτη-μέλη. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Διορθώσεις

Η μεταρρύθμιση της Τ.Α., για την οποία μέχρι και εκλογές αναβλήθηκαν, δέκα μήνες μετά την εφαρμογή της, μοιάζει να μην μπορεί να λειτουργήσει προς όφελος των τοπικών κοινωνιών, αλλά ούτε και προς όφελος των δημόσιων οικονομικών. Αυξημένες οι κρατικές χορηγίες, που όμως δεν φαίνεται να μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των 20 νέων διοικητικών σχημάτων. Θα πρέπει λοιπόν οπωσδήποτε το υπουργείο Εσωτερικών να εξεύρει τρόπους διόρθωσης των κακώς εχόντων.

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ ΣΤΑ 6,1 ΕΥΡΩ

Ράλι μετοχής της Τράπεζας Κύπρου

Η μετοχή της Τρ. Κύπρου έσπασε και το «φράγμα» των 6 ευρώ. Στις συνεδρίες αυτής της εβδομάδας σημείωσε άνοδο 11% και από 5,5,

ανήλθε στα 6,1 ευρώ. Από το 2022 έχει σχεδόν «εξαπλασιαστεί», αφού τον Ιανουάριο του 2022 ήταν στο 1,07 ευρώ. **Οικονομική, σελ. 3**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ 1821

Κύπριοι αγωνιστές της Επανάστασης

Εκατοντάδες Έλληνες Κύπριοι συμμετείχαν στην Επανάσταση του 1821. Πώς η συμμετοχή τους στον Αγώνα δημιούργησε μια συνέχεια, που φτάνει μέχρι τον αγώνα της ΕΟΚΑ του 1955. **Σελ. 4-5**

ΣΙΝΕΜΑ

Μικρά όνειρα μεγάλες αποτυχίες

Η Πέννυ Παναγιωτοπούλου μιλάει για τη νέα της ταινία «Wishbone». «Μπαίνουμε σε κάτι πολύ σκοτεινό. Και οι άνθρωποι χάνουν την ψυχική τους δύναμη σιγά-σιγά», λέει η σκηνοθέτις. **Τέχνες, σελ. 1**

ανταμοιβή

ΑΚΟΥ ΤΗΝ ΤΣΕΠΗ ΣΟΥ

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Προσοχή: πολιτικοί μετεωρίτες

«**Ηρεμήστε** κυρία Ουίλσον», είπε η ψυχολόγος Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντενσμπουργκ με το γνωστό φλέγμα που τη χαρακτηρίζει. Αν και για να είμαστε ακριβείς, η αστική Λευκωσία βοά ότι το ατάραχο ύφος δεν οφείλεται στην ιδιοσυγκρασία της αλλά στην καταγιστική επίδραση του Botox. «Δεν είναι λογικό η αλλαγή του καιρού να σας αναστατώνει τόσο...» συμπλήρωσε. «Και είναι λογικό να ξεκινάμε μια παρτίδα με κοντομάνικα και να την τελειώνουμε με ζιβάγκο;». «Γιατί δεν προσπαθείτε να δείτε τη θετική όψη των πραγμάτων;». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, κοτζάμ Αντόνιο Γκουτέρες κατέληξε στο φύσει και θέσει αισιόδοξο συμπέρασμα: Είναι μια νέα ατμόσφαιρα». «Η Προεδρική Ξαδέλφη τι λέει γι' αυτό;» ρώτησε η Ιουλία, αν και ήξερε την απάντηση.

Η Ξαδέλφη της Πρώτης Κυρίας Σουλβάνα Πατσαλίδου, γνωστή για την πατριωτική της εξωστρέφεια, έκανε «κατ' απαίτηση του κοινού» μια πχηρή δημόσια παρέμβαση για τη συνάντηση της Γενεύης. «Επειδή ποτέ δεν μάσησα τα λόγια μου, ούτε τώρα θα τα μασήσω. Είμαι ικανοποιημένη; Όχι!» έγραψε, διευκρινίζοντας: «... όπως και πολλοί άλλοι που στηρίζαμε τον πρόεδρο και δώσαμε μαζί πολλούς αγώνες και μάχες για την εκλογή του». Επειδή είναι αδύνατον να δημοσιεύσουμε ολόκληρη την παραληρηματική ανάρτηση θα αρκεστούμε σε ένα χαρακτηριστικό κρεσέντο: «Αααα... φέραμε την Τουρκία στο τραπέζι!!!! Χαμόγελα ίσα με τα αυτιά... Συνεργασία λέει ο Τατάρ!!!!» (τα θαυμαστικά δικά της). Και το διά ταύτα: «Πρόεδρε μου, έχεις πετύχει μια σπουδαία εξωτερική πολιτική που κανένας δεν πέτυχε μέχρι στιγμής. Ελπίζω και θέλω να πιστεύω, τόσο εγώ, όσο και χιλιάδες συμπολίτες μας πως θα ορθώσεις το ανάστημα και θα ασκήσεις το δικαίωμα της αρνησι-

«**Με τόσους** πολιτικούς μετεωρίτες κινδυνεύουμε να μας βρει κανένas “γαουρόροτσοs” στο κεφάλι, για να χρησιμοποιήσω μια αγοραία έκφραση...» είπε η Ιουλία.

κυρίας (βέτο) και θα κρατήσεις την Τουρκία έξω».

«**Για να καταλήξει** η Προεδρική Ξαδέλφη στο ακανθώδες ερώτημα: Μήπως έρχεται νέο ANAN;» ενημέρωσε η Ιουλία την ψυχολόγο της, η οποία για 70 ευρώ την ώρα ήταν διατεθειμένη να ακούσει αγόγγυστα τα πάντα. «Αν έρχεται πάντως νέο Ανάν, ξέρουμε ήδη ποιος υπέρμαχος του vai θα πει όχι». «Τουτέστιν;». Αυτή τη φορά ήταν η σειρά της ψυχολόγου να ρωτήσει... «Τουτέστιν, έδωσε συνέντευξη ο Νίκος Αναστασιάδης στην Αιμιλία Κεβετζου και δήλωσε επί λέξει: “Ενδεχο-

μένως σήμερα να έλεγα όχι στο Ανάν”. Εξηγώντας εντελώς ανερυθρίαστα ότι “θα ήμασταν προτεκτοράτο” και χωρίς να παραλείψει να δώσει τα εύσημα στον Τάσσο για το βροντερό του Όχι. Την καλύτερη ατάκα βεβαίως την είπε για τον Νίκο Χριστοδουλίδη –“Ο Πρόεδρος εκλέγεται για να κυβερνήσει, όχι να αναθέτει”- αλλά αυτό είναι από άλλο πονεμένο κεφάλαιο».

Οι συνεδρίες της Ιουλίας με την ψυχολόγο της δεν διαφέρουν πολύ από όσα συζητάει με τις φίλες της στο καρέ. «Αλλά τότε, γιατί πληρώνεις τη Νεοφύτα Νεοφύτου Φρίντεν-

σμπουργκ τόσα λεφτά αφού μπορούμε να τα λέμε και μεταξύ μας;», αναρωτήθηκε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Πρώτον, διότι είναι πολύ σικ να έχεις ψυχολόγο. Δεύτερον, επειδή πρέπει κάποιος με επιστημονική κατάρτιση να βεβαιώσει ότι δεν είναι στραβός ο γιालός αλλά στραβά αρμενίζουμε». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, με τόσους πολιτικούς μετεωρίτες γύρω μας κινδυνεύουμε να μας βρει κανένas “γαουρόροτσοs” στο κεφάλι, για να χρησιμοποιήσω μια αγοραία έκφραση...».

Πώς λέμε ότι τα 60 είναι τα νέα 50; Ή ότι το εκρού είναι το νέο

μαύρο; Κατά τον ίδιο τρόπο ο «γαουρόροτσοs» είναι το νέο πυροτέχνημα. Διδακτικό παράδειγμα: Το δημοσίευμα που μας πληροφόρούσε ότι ο Φειδίας σκέφτεται τη δημιουργία νέας πολιτικής ομάδας στην Ευρώπη με ηγέτη τον ίδιο, καθώς και τη δημιουργία ενός νέου πολιτικού κόμματος στην Κύπρο, του οποίου δεν θα ηγείται ο ίδιος αλλά άτομα της εμπιστοσύνης του. «Και ερωτώ η άδολη αστή: ποια είναι αυτά τα πρόσωπα; Ο παπάς; Η παπαδιά; Ο Λουκάνικος; Γιατί κλομιάσατε, αγαπητή;» ρώτησε η Ιουλία την ψυχολόγο της. Προτού όμως εκείνη προλάβει να

αντιδράσει της έδωσε το τελειωτικό κτύπημα...

«**Αν μιλάμε** πάντως για μετεωρίτη - “γαουρόροτσο”, δεν μπορούμε παρά να σταθούμε στο κοινωνιολογικό φαινόμενο που ακούει στο όνομα Νίκος Πελετιέ. Ο ινφλουένσερ με την υπερκειλίζουσα λίμπιντο, ανακίνησε ότι θα κατέλθει στην πολιτική κι ότι οι εν δυνάμει ψηφοφόροι του τον αποκαλούν “προφήτη του έρωτα”. Τι ακούμε, Χριστέ μου και δεν τρελαινόμαστε;» ξέσπασε η Ιουλία. «Φυσικά ζούμε σε μια χώρα όπου ο Άθως Αντωνιάδης (!) απευθύνθηκε μέσω του Χ (!) στον Ρίντλεϊ Σκοτ (!) λέγοντάς του: “To Gladiator 2 είναι τόσο κακό που μπορείτε να το διαγράψετε”. Οι φήμες πάντως ότι ο δυστυχής Ρίντλεϊ κυκλοφορεί σαν την άδικη κατάρρα στο Χόλιγουντ, μολολώντας απελπισμένος για το cancel που έφαγε από τον σινεφίλ Άθω, δεν επιβεβαιώνονται».

«**Έχουμε** εξαντλήσει τον χρόνο μας» υπέδειξε ευγενικά η ψυχολόγος. «Χρειάζομαι δύο λεπτά ακόμα» είπε η Ιουλία, καθότι δεν μπορούσε να φύγει προτού θίξει το πλέον αγαπημένο talk of the town. Ο λόγος για το βίντεο της συγκέντρωσης «Δύναμης Γυναικών» του ΕΛΑΜ, όπου μίλησε η σύζυγος του Χρίστου Χρίστου, γνωστή και με το καλλιτεχνικό ψευδώνυμο Εύα Ντίβα, όταν έκανε καριέρα στο τραγούδι. «Η πληθωρική Εύα αναμετρήθηκε με την ελληνική γλώσσα και δεν χρειάζεται να σας πω ποια πτητήθηκε κατά κράτος. Ξεκινώντας από το μνημειώδες “Καλωσορίσατε στις Δυνάμεις Γυναικών”, συνεχίζοντας με το “Η γεναίκα αγωνίζεται” και καταλήγοντας σε πολιτικές υποσχέσεις του τύπου “θα κάνουμε εκδρομές, θα ζήσουμε στιγμές μαζί. Μαζί δυνατές - Μαζί ασταμάτητες”. Ένα έχω να πω και μ’ αυτό τελειώνω: Viva la diva!».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
23.3.1935

Χάρλεμ: Σοβαρώτατα ταραχιά έλαβον χώραν εις το Χάρλεμ. [...] Εφρονεύθη 1 και ετραυματίσθησαν σοβαρώς 109 Μαύροι. Αφορμή ήτο ένας μικρός Μαύρος [φωτ., κέντρο] ο οποίος έκλεψε από ένα κατάστημα ολίγες καραμέλες. Αγνωστον πώς, διεδόθη η ψευδής φήμη ότι ο τελευταίος εφρονεύθη και αμέσως συνεκεντρώθησαν 500 Μαύροι με την πρόθεσιν να εκδικηθούν.

Αρχιπειρατής: Ο αρχιπειρατής κινείται εις το εξωτερικόν, όπως εκινείτο και εις την Ελλάδα. Ακολουθούμενος από σωματοφύλακας, τρέμων και την σκιάν του ακόμη, διατάζων να μεταβή από το ένα μέρος εις το άλλο, μη εγκαταλείπων το ξενοδοχείον εις το οποίον καταλύει. Ο Γυπαράκης είναι μαζί του, οι περισσότεροι των αρχιστασιαστών τον ακολουθούν ως σωματοφύλακες.

Βελτίωση: Εις το υπουργείον Οικονομικών κατηρτίσθη αναγκαστικός νόμος δι' ου επιβάλλεται από 1ης Μαΐου κράτησις 4% επί των μισθών των πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων, υπέρ της βελτίωσης των συντάξεων.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Η Ευτυχία, το νερό και οι ανάποδες στάσεις

«**Και που λες** Ευτυχία, ευτυχία δε βρήκαμε, λίγα μόνο στοιχεία ευτυχίας χαρήκαμε, δεν μας πέσαν λαχεία, τυχεροί δεν σταθήκαμε». Το γνωστό τραγούδι του Καλογιάννη θυμήθηκα όταν το μάτι μου έπεσε στα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας: Από τις λιγότερο ευτυχισμένες χώρες της Ευρώπης η Κύπρος! Κι ας φαινόμαστε όλοι τρισευτυχισμένοι στις αναρτήσεις του facebook και του instagram, iv-φλουένσερς και κοινοί θνητοί.

Πέρασαν λοιπόν -ελπίζω όχι ανεπισχεπτι- οι εποχές που ήμασταν ανέμελοι και «μες στην τρελή χαρά». Η έρευνα σημειώνει πως οι Κύπριοι, όσον αφορά το επίπεδο ικανοποίησης από τη ζωή τους, βρίσκονται στο δεύτερο χαμηλότερο σημείο όλων των εποχών. Φαντάζομαι εννοεί από τότε που γίνεται η σχετική έρευνα, διότι κανένας δεν γνωρίζει πόσο ευτυχισμένοι ήταν οι Κύπριοι στο μακρινό παρελθόν, ας πούμε επί Ριχάρδου του Λεοντόκαρδου. Τι ωραίες εποχές πρέπει να 'ταν εκείνες, χωρίς τρελούς λογαριασμούς ρεύματος, χωρίς ΦΠΑ, χωρίς TAKATA.

Η ευτυχία μας σαν λαός κτύπησε κόκκινο (βρέθηκε στο ψηλότερο σημείο της) το σωτήριο έτος 2018. Θυμάστε τι έγινε τότε. Ήμασταν όλοι very happy διότι νομίζαμε ο Νίκας θα έλυνε το Κυπριακό και όλα μας τα προβλήματα (οικονομικά, ψυχολογικά και ερωτικά) και έτσι

Τα μεταξωτά βρακιά θέλουν και μεταξωτούς ποπούς...

τον ψηφίσαμε πανηγυρικά. Η συνέχεια βέβαια γνωστή, μα σε κάθε περίπτωση don't worry, be happy! Και όπως είπε ένας σοφός «αφού το χρήμα δεν φέρνει την ευτυχία δώστε το σε μένα».

Σύμφωνα με μελέτη που δημοσίευσε η EUROSTAT, η Κύπρος βρίσκεται στον πάτο (τρίτη από το τέλος) όσον αφορά το μερίδιο των ΑΠΕ στην παραγωγή καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά τα άλλα εμείς πετάμε την ενέργεια στα σκουπίδια διότι «παράγουμε άπειρη» και δεν έχουμε πού να τηβάλουμε! Ψάξε το λίγο, γιγαντά μου, διότι παίζει να σου δι-

νουν παραπλανητικά στοιχεία. Δεν θα ήταν και η πρώτη φορά.

Με βάση τα σημερινά δεδομένα τα φράγματά μας θα είναι άδεια πριν από το τέλος του χρόνου και προβλέπεται δίψα και απλυσιά. Μήπως την ενέργεια που πετάμε, μιας και δεν έχουμε πού να την αποθηκεύσουμε, να τη χρησιμοποιούμε για πρόσθετη αφαλάτωση;

Εκεί που νομίζεις πως τα έχεις δει όλα σε αυτό τον τόπο, ξαφνικά διαπιστώνεις πως οι εκπλήξεις ποτέ δεν σταματούν. Με βάση καταγγελία του βουλευτή Κώστα Κώστα (καμιά

σχέση με τον κωμικό Κώστα Κώστα) έχουμε παραγγείλει στάσεις λεωφορείου ανάποδες, δηλαδή κατασκευασμένες για χώρες όπου οι οδηγοί οδηγούν στα δεξιά, είπε ο UX designer Kostas Kosta. Σε μια χώρα που δεν είχε ποτέ στάσεις λεωφορείου της προκοπής, όπου τα λεωφορεία πηγαίνουν και έρχονται με πέντε πλάσματα μέσα, που τις στάσεις τις βάζουν στη μέση λεωφόρων ταχείας κυκλοφορίας χωρίς προστατευτικά, χωρίς πεζοδρόμια, όπου οι στάσεις ήταν απλώς ένα παλούκι σήμανσης, σε αυτή τη χώρα είναι λογικό ο Kostas Kosta να έπαθε πολιτισμικό σοκ βλέποντας τις νέες.

Μας έφεραν λοιπόν στάσεις design με οθόνες τηλεμετρίας και κομφόρ, αλλά εμείς θέλουμε την πλαστική καρέκλα. Είναι κι αυτό μια άποψη, δεν λέω. Δεν αδικώ και τον κόσμο που βγήκε στα μπαλκόνια και στις πλατείες του facebook να διαμαρτυρηθεί για την εργονομία των στάσεων λεωφορείου. Αφού οι άνθρωποι ζουν τόσες ώρες κάθε μέρα περιμένοντας το λεωφορείο στις άβολες και άσχημες στάσεις του Kosta Kosta... Όπως μου είπε και η κυρία Κατίνα, η αμνηγιζ στο Προεδρικό, «τι περιμένεις από τον λαό που του έφεραν την κορυφαία αρχιτέκτονα στον κόσμο να του φτιάξει την πλατεία που ποτέ δεν είχε, και δεν του άρσαν τα παγκάκια, τα φωτά, τα δέντρα και τα μάρμαρα». Γιατί τα μεταξωτά βρακιά, αγαπητοί μου, θέλουν και μεταξωτούς ποπούς. Και τέτοιους δεν είχαμε ποτέ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελείας: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ικανοποιημένες βρέθηκαν όλες οι πλευρές από τις δηλώσεις Γκουτέρες, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει πως τα όσα αποφασίστηκαν αποτελούν τομή για την επανέναρξη και την πρόοδο στο Κυπριακό.

Ο μεγάλος περίπατος μέχρι τον Ιούλιο

Ο γρίφος για το αν θα επαναδιοριστεί η Ολγκίν, το πλαίσιο Γκουτέρες και το εσωτερικό σκηνικό

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η δόλωση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες περί νέας ατμόσφαιρας στο Κυπριακό, αλλά και η αναφορά σημαντικής προόδου που δεν υπήρχε από το Κραν Μοντανά μέχρι και σήμερα, ήταν αρκετή για να προκαλέσει χαμόγελα ανακούφισης στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη, που δέχεται πίεση το τελευταίο διάστημα, και στην αποστολή της ε/κ πλευράς. Αν και τα μέτρα που ανακοινώθηκαν είναι πολύ μακριά από την ουσία του Κυπριακού και τις ουσίες των διαπραγματεύσεων, η ρητορική του Αντόνιο Γκουτέρες στις μετέπειτα δηλώσεις του ικανοποιεί σχεδόν όλες τις πλευρές. Η περίοδος μέχρι και τον Ιούλιο θεωρείται κρίσιμη για να διαπιστωθεί αν θα υπάρξει τέτοια πρόοδος που να ανοίξει τον δρόμο για την επανέναρξη των συνομιλιών μετέπειτα. Μία διαδικασία που θα πάρει βεβαίως χρόνο, αν ληφθεί υπόψη πως ακολουθεί στη συνέχεια η ανάδειξη του Τ/κ γαήτη στα Κατεχόμενα και οι βουλευτικές εκλογές τον Μάιο στη δική μας πλευρά.

Νικητές
και ηττημένοι;

Ποιοι αραγε υπήρξαν οι νικητές και ποιοι οι ηττημένοι από τη Γενεΐν; Η αλήθεια είναι πως το αποτέλεσμα άφισε όλους ικανοποιημένους, δεδομένου ότι όσα ανέφερε ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών έωσαν επικοινωνιακά όλα τα μέρη. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης ήθελε σίγουρα πρόοδο στο Κυπριακό και για λόγους ουσίας αλλά και για λόγους τακτικής, η Αθήνα θεωρεί πως η κινητικότητα στο Κυπριακό βοηθά παράλληλα τα ελληνoturκικά που είναι σημαντικά για την εξομάλυνση

της σχέσης Ε.Ε.- Τουρκίας, ενώ η Άγκυρα ήθελε να δείξει ένα καλό πρόσωπο δεδομένης της αναδιανομής της σχέσης της με την Ε.Ε. Ο Ερσίν Τατάρ μπορεί να μην πήρε αυτό που ήθελε, ένα λεκτικό δηλαδή που να του επιτρέπει να το ερμηνεύσει στο εσωτερικό του ως ενδοχόμενη αλλαγή του πλαισίου λύσης, ωστόσο η μη αναφορά Γκουτέρες κατά τη δήλωση για λύση στο πλαίσιο διζωνικής, δικονομικής Ομοσπονδίας φαίνεται να μη λειτουργήσει αρνητικά για τον ίδιο και για το αφήγημά του. Το ερώτημα πλέον είναι ποια θα είναι τα επόμενα βήματα μέχρι και τον Ιούλιο.

Ολγκὶν ἢ κάποιος
ἄλλος;

Σε αυτό το πλαίσιο ρόλο αναμένεται να παίξει το ποιος θα είναι τελικά ο ειδικός απεσταλμένος του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών. Το όνομα θα ανακοινωθεί εκτός απορρήτου την εβδομάδα που έρχεται. Το σίγουρο είναι πως ο Αντόνιο Γκουτέρες επιθυμεί τον επαναδιορισμό της Μαρία Άνχελα Ολγκιν. Δεν είναι μόνο το ότι της έχει ιδιαίτερη εμπιστοσύνη να διαχειριστεί το θέμα, είναι και το γεγονός ότι έχει μία σχετική εμπειρία επί του εδάφους. Κάτι τέτοιο θα βοηθήσει να μη χαθεί επιπλέον χρόνος μέχρι ο νέος απεσταλμένος να αντιληφθεί την πολιτική κατάσταση και τις πραγματικότητες. Δεν πρέπει πάντως να αγνοείται από την εξίσωση το γεγονός ότι τα Ηνωμένα Έθνη επιθυμούν κινητικότητα. Και αυτό γιατί σε ένα διεθνές περιβάλλον που αναδιαμορφώνεται, με τις κρίσεις στην περιοχή να εντείνονται, τα Ηνωμένα Έθνη θέλουν να έχουν ρόλο, λόγο αλλά και συμβολή στην πρόοδο ενός προβλήματος για την επίλυση του οποίου ο Οργανισμός έχει καιρό ρόλο. Η κα Ολγκιν στην πρώτη φάση της αποστολής της άλ-

λωστε, έδειξε τις προθέσεις της, προτείνοντας τον διαχωρισμό των έξι σημείων του πλαισίου Γκουτέρες σε υποενότητες, αλλά και σημειώνοντας μεταξύ άλλων πως θα πρέπει να απομακρυνθούν από λύσεις που απέτυχαν, να ξεπεράσουμε την ιστορία του πόνου και να σκεφτούμε διαφορετικά.

Οι προθέσεις...

Το ερώτημα είναι πόσο έτοιμη είναι η κάθε πλευρά για πρόοδο στο Κυπριακό. Για τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη είναι πολύ σημαντική σε όλη αυτή τη διαδικασία η συμβολή της Ε.Ε. και για λόγους ουσίας αλλά και για λόγους εικόνας. Θεωρείται πως με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζει μία

Το άνοιγμα των
οδοφραγμάτων,
η ανάδειξη νέου
Τ/κ πγέτη το φθινόπωρο
και οι βουλευτικές
εκλογές.

λύση στο συμφωνημένο πλαίσιο και πως ο ενισχυμένος ρόλος της Ε.Ε. μπορεί να βοηθήσει γενικότερα τη δική μας πλευρά. Η Ε.Ε. θέλει σίγουρα να βοηθήσει αλλά δεν έχει καμία πρόθεση να αντικαταστήσει τον ρόλο των Ηνωμένων Εθνών και το έχει διαμνύσει με κάθε τρόπο. Έχει άλλωστε άλλες προτεραιότητες αυτή τη στιγμή δεδομένων των εξελίξεων στο Ουκρανικό, την κατάσταση στη Συρία σε συνδυασμό με το απόρριπτο του χαρακτήρα του Τραμπ και του πώς η συμπεριφορά του προέδρου των ΗΠΑ αναδιαμορφώνει το διεθνές σκηνικό. Παρά τις δεδηλωμένες προθέσεις των Βρυξελλών για το μέχρι πού μπορούν να βοηθήσουν, ο Νίκος Χριστοδου-

λίδης παρουσίασε στο εσωτερικό ότι θα υπάρξει ένας ενεργότατος ρόλος των Βρυξελλών. Είτε γιατί είχε από κάποιους τέτοιες διαβεβαιώσεις, είτε για να βελτίωθεί στο εσωτερικό το κλίμα για τις εξελίξεις στο Κυπριακό. Είχε υποσχεθεί για παράδειγμα προεκλογικά τον διορισμό απεσταλμένου για το Κυπριακό από την Ε.Ε., που δεν εφαρμόστηκε, είχε όμως υποσχεθεί και στη διακαναλική την παρουσία Επιτρόπου στη διάσκεψη. Η αναφορά του Πρόεδρου περί συμμετοχής Επιτρόπου είχε πάντως προκαλέσει έκπληξη ακόμη και σε διπλωματικές πηγές, οι οποίες δεν είχαν οποιαδήποτε ενημέρωση για κάτι τέτοιο, ούτε ενημέρωση για το αν είχε προσκληθεί επίσημα η Ε.Ε. από τα Ηνωμένα Έθνη. Ήταν μία ακόμη δήλωση, βεβαίως, που δεν υλοποιήθηκε, προφανώς γιατί οι εξελίξεις στη Γενεύη δεν ήταν τέτοιες που να δικαιολογούν την παρουσία Ευρωπαϊκού αξιωματούχου, όπως έγινε το 2016 με την παρουσία Γιούνκερ-Μονγκερίνι.

Παρά τις προσδοκίες της Λευκωσίας, το αποτέλεσμα ήταν να παρενταχθεί η τεχνοκράτης Τζούλια Μπερτεζόλο, όχι στην ολομέλεια και το δειπνο, αλλά στους διαδρόμους. Μία παρουσία βεβαίως που δεν πρέπει να ακυρωθεί πλήρως καθώς έχει τη δική της σημασία και ουσία. Δεν πρέπει την ίδια στιγμή να υποβαθμιστεί το γεγονός ότι ο μεγάλος φόβος της εκλογής να λησθεί κάτι περί γεγυρώσης των θέσεων των δύο πλευρών, δεν επιβεβαιώθηκε. Είχε άλλωστε πριν από τη διάσκεψη δεχτεί διαβεβαιώσεις η κυβέρνηση πως δεν θα τεθεί τέτοιο ζήτημα και επιβεβαιώθηκε τόσο με τη στάση του Αντόνιο Γκουτέρες κατά τη συνάντηση των εμπλεκόμενων μερών, ο οποίος μίλησε για συμφωνημένο πλαίσιο λύσης, όσο και από το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο μίλησε για διζωνική, διοικητική ομοιοπνοδία με πολιτική ισοτιμία.

Τα εσωτερικά μέτωπα

Σε αυτό το πλαίσιο, ένα ερώτημα που εγείρεται είναι αν η πολιτική ηγεσία που στριζέει στη νέα προσπάθεια που καταβάλλεται τον Νίκο Χριστοδουλίδη και ποιες τελικά είναι οι κόκκινες γραμμές κάποιων εκ των πολιτικών αρχηγών. Η σύμπτωση που επιδεικνύθηκε στη Γενεύη από τους πολιτικούς αρχηγούς ήταν αναμφίβολο θετική, ωστόσο για πολλούς αποτέλεσε την απόδειξη ότι στη Γενεύη δεν υπήρξε ουσιαστική πρόοδος. Είναι γνωστό άλλωστε πως τα συγκεκρωμένα κόμματα έχουν τις επιφυλάξεις τους για το τι ακριβώς αναμένεται να εκτυλιχθεί στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, όταν βρεθείς επαναρχίσουν οι συνομιλίες. Η δική μας πλευρά για παράδειγμα λέει συχνά ότι στόχος μας είναι να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά και εδώ θα πρέπει να διασαφηνιστεί αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποδέχεται τα έξι σημεία του πλαισίου Γκουτέρες. Αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης τα αποδέχεται και προχωρήσει εγείρονται ερωτήματα για το πώς θα κινηθούν κόμματα όπως η ΕΔΕΚ που αποκηρύσσει τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία, ή το ΔΗΚΟ που διαφωνεί με το πλαίσιο Γκουτέρες. Δεν πέρασε άλλωστε απαρατήρητη η αναφορά του βουλευτή του ΔΗΚΟ Χρήστου Παντελίδου πως αν κάποιος ζητήσουν να αποδεχτούμε αυτά στα οποία είπε όχι ο Νίκος Αναστασιάδης τότε θα τους βρουν απέναντι. Μια τροχοδεικτική βολή προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη και τις προθέσεις του. Σε ένα προεκλογικό άλλοτε κλίμα, δεν αποκλείεται οι εξελίξεις στο Κυπριακό να δυσκολέψουν ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ στο να στηρίξουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Δεν αποκλείεται, από την άλλη, τυχόν εξελίξεις στο πλαίσιο του «συνεχίζουμε από εκεί που μείναμε» να πυροδοτήσουν αντιδράσεις στο κυβερνητικό στρατόπεδο.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΝΤΟΡΑΣ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ**

Πολιτικοί όπως πολίτες

Α *εν* υπάρχει αμφιβολία ότι το αίτημα για δικαιοσύνη είναι πάνδημο. Εδώ και πάρα πολλά χρόνια υποστηρίζω τη θέση ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους το πολιτικό σύστημα εμφανίζει σημάδια αναξιοπιστίας είναι η διαφορετική μεταχείριση πολιτών και πολιτικών σε περίπτωση τέλεσης αδικήματος.

Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο, χρόνια τώρα, πάλευα για το θέμα της ασυλίας. Ως προς τους βουλευτές, ευτυχώς η Βουλή εξετάζει και συνήθως αίρει την ασυλία τους. Το βασικό ζήτημα, ωστόσο, που αναδεικνύεται είναι εκείνο της

ποινικής ευθύνης των υπουργών
και της προβληματικής λειτουργίας
των προανακριτικών επιτροπών.

Οι προανακριτικές επιτροπές διαχρονικά χαρακτηρίζονται από ένα πράγμα: την κυριαρχία της κερβερντικής πλειοψηφίας. Ως εκ τούτου, η διαδικασία στερείται αμεροληψίας, εντείνοντας το αίσθημα αμφισβήτησης του πολιτικού συστήματος στους πολίτες. Και έχουν ΔΙΚΙΟ.

Διότι καμία συμπολίτευση και καμία αντιπολίτευση από το 1974 μέχρι σήμερα δεν έχει σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, βγάζοντας τα κομματικά γυαλιά – είτε της υπε-

ράσις είτε της καταδίκης. Αλ-
λωςτε, η ιδέα ότι οι πολιτικοί μπο-
ρούν να κρίνονται δίκαια από συ-
ναδέλφους ή αντιπάλους τους μοι-
άζει, σήμερα, τόσο λογική όσο το
να εμπορευόμαστε τους ποδοσφαι-
ριστές να σφυρίζουν μόνοι τους τα
φάουλ. Και στις δύο περιπτώσεις,
το παιχνίδι μοιάζει για τους θεατές
από τον αρχή σημείο.

Η απόφαση του κ. Τριαντόπουλου να ζητήσει ο ίδιος την άμεση παραπομπή του στον φυσικό του δικαστή, παρά τις διαφορετικές απόψεις που εκφράστηκαν ακόμη και εντός της Νέας Δημοκρατίας, αποτελεί πράξη που τον τιμά.

Σε κάθε περίπτωση, η συγκεκριμένη υπόθεση ανοίγει μια ευρύτερη συζήτηση γύρω από την αναθεώρηση του άρθρου 86 του Συντάγματος.

Το άρθρο 86 έχει κατ' επιανάληψη λειτουργήσει ως μηχανισμός καθυστέρησης και σε ορισμένες περιπτώσεις ως ασπίδα προστασίας πολιτικών προσώπων. Για 50 χρόνια, σε ανάλογες περιστάσεις, σε αντίθεση με τον φυσικό ανακριτή και εισαγγελέα, οι βουλευτές -αντιπολίτευτες και συμπολίτευτες- μιλούν με το βέλμα στραμμένο στις δημοσκοπήσεις αντί στην αλήθεια. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός έχει ήδη

θέσει το ζήτημα, με στόχο να αποδесμευτεί η Βουλή από τον δικαστικό έλεγχο των κυβερνητικών στελεχών και την άκαρπη τοξικότητα που τον συνοδεύει.

Ηδη, οι αντιδράσεις των κομμάτων της αντιπολίτευσης τις πρώτες ώρες εντός κι εκτός επιτροπής έφωτισαν τον πληθυσμό αναγκαστικά να εκδικαστεί τόσο σοβαρών νομικών υποθέσεων να ξεφύγει από την ανθρωποφαγία της πολιτικής αρένας και να περάσει εκεί όπου ανήκει πραγματικά: στη Δικαιοσύνη και μόνο.

Ο ελληνικός λαός απαιτεί αλήθεια και δικαιοσύνη. Η άποψή μου

είναι ότι το πλαίσιο πρέπει να ρυθμιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε κάθε φορά που έρχεται ένα αίτημα στη Βουλή και οι βουλευτές κρίνουν ότι αξίζει να διερευνηθεί, να αποστέλλεται απευθείας στον δικαστή και να αναλαμβάνουν την υπόθεση εκείνοι που η Πολιτεία έχει εκπαιδεύσει και καταρτίσει ανάλογα. Έτσι ενισχύεται η εμπιστοσύνη στο πολιτικό σύστημα. Έτσι αποφεύγουμε τη δολοφονία ή την αγοποίηση χαρακτήρων. Έτσι φτάνουμε πιο κοντά στην αλήθεια.

Η κ. Ντόρα Μπακογιάννη είναι βουλευ-
τής Χανίων της Ν.Δ.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η Λευκή Βίβλος της Κομισιόν για τον «επανεξοπλισμό» της Ε.Ε. και για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας και ασφάλειας, φάνηκε να «φρενάρει» τις τρίτες χώρες, περιλαμβανομένων των ΗΠΑ, της Τουρκίας και της Βρετανίας, από την προμήθεια εξοπλιστικών προγραμμάτων στις χώρες της Ε.Ε., που σε πρώτο χρόνο υπολογίζονται σε 150 δισεκατομμύρια ευρώ.

Ωστόσο, η Τουρκία έχει ήδη φροντίσει να βρει εναλλακτικούς τρόπους διείσδυσης στην ευρωπαϊκή αγορά. «Τάχιστα» και «διά της πлагίας». Μέσω κοινοπραξιών μη επανδρωμένων αεροσκαφών, συμπαραγωγών και κοινών εργοστασίων εξοπλιστικών συστημάτων και βλημάτων πυροβολικού 155 χιλιοστών, με ευρωπαϊκά κράτη-μέλη, περιλαμβανομένων της Γερμανίας και της Ιταλίας. «Προκειμένου», όπως ανέφερε κοινοτική πηγή στην «Κ», «να είναι σε θέση να διαθέτει εξοπλιστικά συστήματα και προγράμματα σε κράτη-μέλη της Ε.Ε. μέσω κοινοπραξιών και συμπαραγωγών, όχι μόνο για να εξασφαλίσει οικονομικά κέρδη, αλλά και για να υλοποιήσει τις πολιτικές της στοχεύσεις, δημιουργώντας σχέσεις εξάρτησης και ενισχύοντας το αποτύπωμά της στην Ευρώπη». Σύμφωνα με την ίδια άριστα ενημερωμένη κοινοτική πηγή, «δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τουρκικές βιομηχανίες στρατιωτικού εξοπλισμού έχουν κάνει μεγάλα ανοίγματα τους τελευταίους μήνες», τα οποία συνέδραμαν η Γερμανία και η Ιταλία, συμπράττοντας με την Άγκυρα σε συμπαραγωγές και κοινοπραξίες, σε ευρωπαϊκό έδαφος. Αξιοποιώντας αφενός την τουρκική τεχνογνωσία και παρέχοντας αφετέρου στην Τουρκία τη δυνατότητα διείσδυσης στην ευρωπαϊκή αγορά:

- Πριν από δύο μόλις εβδομάδες, στις 6 Μαρτίου, υπογράφηκε μνημόνιο για εγκαθίδρυση κοινοπραξίας συμπαραγωγής μη επανδρωμένων αεροσκαφών μεταξύ του τουρκικού κολοσσού Baykar και της ιταλικής εταιρείας Leonardo, σε ιταλικό έδαφος. Η εταιρεία Baykar, με επικεφαλής τον Selcuk Bayraktar, γαμβρό του Ταγίπ Ερντογάν και η Leonardo στοχεύουν κατά κύριο λόγο στην «ευρωπαϊκή αγορά», όπως εύλογα ανέφερε ο διευθύνων σύμβουλος της ιταλικής εταιρείας, Roberto Cingolani, κατά την υπογραφή της συμφωνίας. Σύμφωνα μάλιστα με εκτιμήσεις της τουρκο-ιταλικής κοινοπραξίας, τα επόμενα χρόνια, κράτη-μέλη της Ε.Ε. θα διαθέσουν περισσότερα από 100 δισεκατομμύρια ευρώ για την προμήθεια μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Ποσά τα οποία, όπως εκτιμάται, θα μπορούσε να υπερδιπλασιαστούν, «αναλόγως εξελίξεων».

- Στις 27 Δεκεμβρίου 2024, λίγο μετά τις αμερικανικές εκλογές, η τουρκική εταιρεία Baykar εξασφάλισε απόφαση από την ιταλική κυβέρνηση (υπουργείο για τις επιχειρήσεις), για την αγορά του «αεροπορικού γίγαντα» της Ιταλίας, όπως εποχώς χαρακτηρίζεται, η «Piaggio Aerospace». Στην απόφαση που λήφθηκε «κατόπιν διαγωνισμού», η Ρώμη επεσήμανε ότι η Piaggio Aerospace ιδρύθηκε το 1884 και περνάει πλέον σε τουρκικά χέρια, στην εταιρεία Baykar, που αποτελεί όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η ιταλική κυβέρνηση,

«τη μεγαλύτερη εταιρεία κατασκευής μη επανδρωμένων αεροσκαφών, στον κόσμο».

- Πριν από περίπου ενάμιση μήνα, στις 7 Φεβρουαρίου, η Τουρκία εξασφάλισε μια εξίσου σημαντική συμφωνία, με τη Γερμανία, η οποία ανοίγει την πόρτα στην τουρκική αμυντική βιομηχανία Repkon να δραστηριοποιείται και σε γερμανικό έδαφος. Για την παραγωγή από κοινού με μεγάλη γερμανική εταιρεία, πυρομαχικών/βλημάτων πυροβολικού, διαμετρήματος 155 χιλιοστών. Όπως ανέφερε στην «Κ» κοινοτική πηγή, το Βερολίνο φέρεται να ανησυχεί για τη δυνατότητα της Ρωσίας να παράγει 250 χιλιάδες βλήματα πυροβολικού 155 χιλιοστών, σε μηνιαία βάση. Υπό το φως αυτών των δεδομένων, αλλά και έκθεσης που είχαν ετοιμάσει οι υπηρεσίες ασφαλείας της Γερμανίας για ενδεχόμενη ρωσική επίθεση, επιστρατεύθηκε η συμβολή της αμυντικής βιομηχανίας της Τουρκίας για διασφάλιση μεγάλων ποσοτήτων των εν λόγω βλημάτων. Σημειώνεται ότι η Repkon θα ενισχύσει την παραγωγή πυρομαχικών 155 χιλιοστών για τον γερμανικό στρατό, η οποία επί του παρόντος

Στις 6 Μαρτίου, υπογράφηκε μνημόνιο για εγκαθίδρυση κοινοπραξίας συμπαραγωγής μη επανδρωμένων αεροσκαφών μεταξύ του τουρκικού κολοσσού Baykar και της ιταλικής εταιρείας Leonardo, σε ιταλικό έδαφος.

βασίζεται κατά κύριο λόγο στη γερμανική εταιρεία Rheinmetall.

- Η Τουρκία, μέσω της Repkon, έχει καταφέρει να διεισδύσει το τελευταίο διάστημα και σε άλλες χώρες, όπως η Αυστρία, η Ιταλία, αλλά και η εκτός Ε.Ε., Ελβετία. Καθώς η Repkon έχει εξαγοράσει την Bowas, που ειδικεύεται στον σχεδιασμό και την παραγωγή εξοπλισμού για την κατασκευή εκρηκτικών και την αποναρκωθένση και δραστηριοποιείται στις τρεις προαναφερθείσες χώρες. Η Bowas διαθέτει τεχνογνωσία τόσο σε στρατιωτικούς όσο

Διείσδυση Τουρκίας στην άμυνα της Ε.Ε. μέσω Γερμανίας-Ιταλίας

Διά της πлагίας και μέσω κοινοπραξιών με Ρώμη και συμπαραγωγών με Βερολίνο για drones και βλήματα 155 χιλιοστών

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της τουρκο-ιταλικής κοινοπραξίας, τα επόμενα χρόνια, κράτη-μέλη της Ε.Ε. θα διαθέσουν περισσότερα από 100 δισεκατομμύρια ευρώ για την προμήθεια μη επανδρωμένων αεροσκαφών.

και σε μη στρατιωτικούς τομείς, επιτρέποντας στην Repkon να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο, που καλύπτει ολόκληρη τη διαδικασία παραγωγής πυρομαχικών, από την κατασκευή μεταλλικών περιβλημάτων μέχρι την πλήρωσή τους με προηγμένα εκρηκτικά.

«Όλα αυτά, είναι τουλάχιστον ενδεικτικά της στόχευσης της Τουρκίας, η οποία δεν εξαντλείται μόνο στην εξασφάλιση ενός μέρους της πίτας προμηθειών εξοπλισμών στα κράτη της Ε.Ε., αλλά εκτείνεται στη δημιουργία μιας σχέσης εξάρτησης με χώρες της Ε.Ε. με αφετηρία τον τομέα της άμυνας και ασφάλειας», σημειώνει η ίδια κοινοτική πηγή που μίλησε στην «Κ» υπό την προϋπόθεση τήρησης της ανωνυμίας της. Πρόσθεσε δε, ότι ο σχεδιασμός της Τουρκίας για ενίσχυση του αποτυπώματός της στην Ευρώπη, αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία και εκτόπιση, υπό το φως των εξελίξεων που έφεραν η επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στις ΗΠΑ και το ενδεχόμενο κενό που τείνει να δημιουργηθεί στην ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας, εξαιτίας της διαφαινόμενης αμερικανικής αποστασιοποίησης.

Πώς ξεκλείδωσαν Eurofighter

Παράλληλα με τη διείσδυσή της στην ευρωπαϊκή αγορά άμυνας, η Τουρκία ξεκλείδωσε την αγορά 40 μαχητικών αεροσκαφών Eurofighter Typhoon, η οποία εάν και εφόσον υλοποιηθεί με τουρκικούς όρους και στην πλέον σύγχρονη μορφή, σε συνδυασμό με πυραύλους Meteor, εκτιμάται ότι θα μπορούσε να διαφοροποιήσει τις ισορροπίες στο Αιγαίο. Η Βρετανία έχει ήδη υποβάλει την πρόταση πώλησής της προς την Τουρκία 40 μαχητικών αεροσκαφών, η οποία εξετάζεται από την Άγκυρα, χωρίς να έχει δημοσιοποιηθεί εάν στην εν λόγω πρόταση της κοινοπραξίας κατασκευής των Eurofighter, περιλαμβάνονται και οι πύραυλοι αέρος-αέρος Meteor.

Σε κάθε περίπτωση, ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία κατάφερε να ξεκλείδωσε την αγορά των Eurofighter, εξασφαλίζοντας την άρση των ενστάσεων που διατύπωνε η Γερμανία, είναι αξιοσημείωτος. Η εξέλιξη λοιπόν άρσης των γερμανικών επιφυλάξεων, σημει-

που χρειάζεται να απαντηθεί. Από τα αριστερά μέχρι τα δεξιά. Γιατί αν κερδίζουν έδαφος σκέψεις τέτοιες, που εκφράζονται είτε με μοντέλο σαλαμοποίησης ή εξελεγκτικής λύσης ή και άλλες μορφές είναι πιστεύω κάτι πολύ σοβαρό. Και σίγουρα οι συνομιλητές μας, και εντός και εκτός Κύπρου θα αφουγκράζονται ή και θα ψηλαφούν αυτές τις αντιλήψεις που στο τέλος της μέρας θα μειώνουν την αξιοπιστία μας σε πρώτο χρόνο.

Προσωπικά πιστεύω πως σε ένα τέτοιο κλίμα ο Δημοκρατικός Συναγερμός πρέπει να βγει μπροστά, ακόμα πιο μπροστά και να τραβήξει ή να σπρώξει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο να πιέζει για ουσιαστικές διαπραγματεύσεις. Χωρίς αμφισβησίες, χωρίς ναι μεν αλλά, χωρίς αστερίσκους και υποσημει-

ώθηκε «όλως τυχαίως», λίγο πριν από τη συνομιλοποίηση της συμφωνίας της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας Repkon για εγκατάσταση στη Γερμανία και για παραγωγή των πυρομαχικών πυροβολικού 155 χιλιοστών, που επέδωκε διακαώς το Βερολίνο. «Πλάτη» στο τουρκικό αίτημα για τα Eurofighters, έβαλε και η ιταλική εταιρεία Leonardo, που επίσης συμμετέχει στη συμπαραγωγή των εν λόγω αεροσκαφών. Και η οποία Leonardo, όπως αναφέρουμε πιο πάνω, συνεργάζεται πλέον με την εταιρεία Baykar, του γαμβρού του Ερντογάν, Selcuk Bayraktar, στο πλαίσιο κοινοπραξίας κατασκευής μη επανδρωμένων αεροσκαφών, σε ιταλικό έδαφος, στοχεύοντας στην «ευρωπαϊκή αγορά».

Με άλλα λόγια, η Άγκυρα, εκμεταλλεύθηκε τις συμφωνίες με Γερμανία και Ιταλία, όχι μόνο για να διεισδύσει στην ευρωπαϊκή αγορά άμυνας και να ενισχύσει το αποτύπωμά της στην Ευρώπη, αλλά και για να εξασφαλίσει και την ενίσχυση της δικής της αεροπορικής ομπρέλας, προσβλέποντας μεταξύ άλλων και σε διαφοροποίηση του ισοζυγίου δυνάμεων στο Αιγαίο.

Ορίζοντας πενταετίας

Διαφωνίες και βήματα σημειωτών χαρακτηρίζουν τις συζητήσεις των «27», αναφορικά με την άμυνα και την ασφάλεια της Ε.Ε. Ενώ η Κομισιόν αναμένεται να υποβάλει νέες προτάσεις τις επόμενες μέρες, ενδεχομένως «περισσότερο φιλόδοξες», η πηγή εξασφάλισης των κονδυλίων για την άμυνα της Ε.Ε., που σε πρώτο χρόνο προσδιορίζονται σε 150 δισεκατομμύρια ευρώ και θα μπορούσαν σύμφωνα με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να προσεγγίσουν τα 800 δισεκατομμύρια ευρώ, εξακολουθεί να δικάζει τα κράτη-μέλη.

Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και Ευρωπαίοι Σοσιαλιστές πρότειναν την έκδοση ευρωομολόγων, δηλαδή ευρωπαϊκού κοινού χρέους, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η υπό συζήτηση ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας. Κάτι όμως που προσέκρουσε στην Ολλανδία, η οποία απέρριψε χωρίς συζήτηση ένα τέτοιο ενδεχόμενο, ενώ στην ίδια γραμμή, επί του παρόντος τουλάχιστον, είναι και η Γερμανία του Όλαφ Σολτς που ανήκει στους Σοσιαλιστές και σύντομα αποχωρεί από την Καγκελαρία. Με διαφανό-μεν αντικαταστάτη τον Φρίντριχ Μερτς των Χριστιανοδημοκρατών, που στοχεύει στην ενίσχυση των γερμανικών υποδομών άμυνας και φέρεται διατεθειμένος να ξοδέψει 500 δισεκατομμύρια ευρώ, τα επόμενα χρόνια.

Τα Συμπεράσματα που εκδόθηκαν την Πέμπτη αναφέρουν ότι «το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζητεί να επιταχυνθούν οι εργασίες σε όλους τους άξονες προκειμένου να ενισχυθεί αποφασιστικά η αμυντική ετοιμότητα της Ευρώπης εντός της προερχόμενης πενταετίας», δηλαδή μέχρι το 2030. Η Σύνοδος Κορυφής, «καλεί το Συμβούλιο και τους συννομιώτες να προωθήσουν γρήγορα τις εργασίες επί των πρόσφατων προτάσεων της Κομισιόν» και ζητεί «να συνεχιστούν οι εργασίες για τις σχετικές επιλογές χρηματοδότησης».

Το Κυπριακό είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της πολιτικής διεργασίας στον τόπο μας. Είναι διαχρονικά το κυρίαρχο ζήτημα συζήτησης και δικαίωμα είναι το κυρίαρχο ζήτημα που οι πολίτες επιλέγουν πολιτικά τα κόμματα που υποστηρίζουν, ή τουλάχιστον αυτό δηλώνεται και σε έρευνες αλλά και σε κοινωνικές συζητήσεις. Είναι το βασικό συστατικό σε κάθε πολιτική συνταγή. Και επαναλαμβάνω, δικαίως. Το κυπριακό πρόβλημα αφορά, στο τέλος της μέρας, το ζήτημα επιβίωσης του Κυπριακού Έλλθνισμού. Όσα πρόδο και αν κάνουμε ως χώρα, όση ευμάρεια, επίπλαστη ή και μη αν απολαμβάνουμε, το Κυπριακό συνεχίζει να αποτελεί μια παγωμένη σύγκρουση μισού αιώνα που επικρέμαται με ανασφάλεια πάνω από τα κεφάλια

μας. Η γενικότερη εντύπωση, ή και αντίληψη είναι πως η ζωή χωρά αμέριμνη εδώ και πενήντα ή και εξήντα χρόνια, συνθησίου να βλέπουμε τα φυλάκιά μας αλλά και την τουρκική σημαία και αυτό μπορεί να συνεχιστεί στους επόμενους αιώνες. Το ζήτημα εδώ είναι πως μάλλον μας βολεύει να το ξεχνάμε. Επιλέγουμε να αγνοούμε πως οι παγωμένες συγκρούσεις κάποια στιγμή ξεπαγώνουν ή και αυτό που λέει ο Αντόνιο Γκουτέρες στις πιο πρόσφατες εκθέσεις του για το Κυπριακό, πως το στάτους κβο δεν είναι βιώσιμο.

Φύγαμε από τη Γενεύη με μια ανάσα ανακούφισης, αφού δεν κινδύνευε το οριστικό αδιέξοδο. Η ανάσα αυτή έχει διάρκεια τεσσάρων περίπου μηνών με συγκεκριμένα παραδοτέα που πρέπει να γί-

νουν. Οδοφράγματα, επιτροπή νεολαίας, συντήρηση νεκροταφείων και πάρκο ενέργειας. Βεβαίως εμείς σήμερα δεν πρέπει να ικανοποιούμαστε, πόσο μάλλον να πανηγυρίζουμε με μέτρα χαμηλής πολιτικής. Εμείς θα πρέπει να διαλαλούμε παντού και τα λεγόμενα και οι πράξεις μας να υποστηρίζουν αυτή τη έντονη αναφορά πως θέλουμε ουσιαστικές διαπραγματεύσεις και διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού. Στη γνωστή βάση, της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα όπως ορίζεται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά το 2017, από το πλαίσιο των έξι σημείων του Αντόνιο Γκουτέρες.

Βεβαίως, πρώτα και κύρια χρειάζεται να κάνει ο καθένας από μας,

πολίτες και πολιτικοί, κυρίως οι πολιτικοί, μια κρίσιμη εργώτηση και να απαντήσει ο καθένας μόνος του πριν το συζητήσουμε συλλογικά και συνολικά. Έστω ότι φτάνουμε σε συμφωνία που μας ικανοποιεί. Στο τέλος της διαδικασίας. Και πως αυτή η συμφωνία έστω ότι εγκρίνεται από τα δημοψηφίσματα. Εμπιστευόμαστε την Τουρκία πως θα τηρήσει την υπογραφή της και πως θα είναι μέρος της εφαρμογής της λύσης; Τον τελευταίο καιρό, ακούμε ολοένα πυκνότερα ίσως και εντονότερα φωνές να επαναλαμβάνουν πως η Τουρκία θέλει να κάνει την Κύπρο προτεκτοράτο της, επαρχία της Τουρκίας, πως δεν θα τηρήσει την υπογραφή της και άλλα. Αν αυτή η αντίληψη είναι μια αντίληψη που είναι ή πάει να γίνει επικρατούσα είναι κάτι

που χρειάζεται να απαντηθεί. Από τα αριστερά μέχρι τα δεξιά. Γιατί αν κερδίζουν έδαφος σκέψεις τέτοιες, που εκφράζονται είτε με μοντέλο σαλαμοποίησης ή εξελεγκτικής λύσης ή και άλλες μορφές είναι πιστεύω κάτι πολύ σοβαρό. Και σίγουρα οι συνομιλητές μας, και εντός και εκτός Κύπρου θα αφουγκράζονται ή και θα ψηλαφούν αυτές τις αντιλήψεις που στο τέλος της μέρας θα μειώνουν την αξιοπιστία μας σε πρώτο χρόνο.

Προσωπικά πιστεύω πως σε ένα τέτοιο κλίμα ο Δημοκρατικός Συναγερμός πρέπει να βγει μπροστά, ακόμα πιο μπροστά και να τραβήξει ή να σπρώξει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο να πιέζει για ουσιαστικές διαπραγματεύσεις. Χωρίς αμφισβησίες, χωρίς ναι μεν αλλά, χωρίς αστερίσκους και υποσημει-

ώσεις. Ξέρουμε περίπου τι προσβύει ένας έκαστος στο Κυπριακό. Και αντιλαμβανόμαστε πως σε ένα τέτοιο σκηνικό ο Δημοκρατικός Συναγερμός πρέπει να έχει ρόλο πρωταγωνιστικό. Άλλωστε η παράταξή μας, όποτε είχε στο παρελθόν σημαντικές εξελίξεις στο εθνικό μας θέμα, ωριμάζε, εξελισσόταν, μεγάλωνε. Δεν πρέπει να φοβόμαστε να το λάμμε. Να το λάμμε να κτιζουμε στον ορθολογισμό, στον ρεαλισμό, σε όσα αντικατοπτρίζουν το dna του Δημοκρατικού Συναγερμού.

Ο Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας με τον Δημοκρατικό Συναγερμό και πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών.

Ο ρόλος του Δημοκρατικού Συναγερμού

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

«**Δυστυχώς**, το σημείο στο οποίο φτάσαμε είναι ένα σημείο όπου θέματα που μπορούν να αντιμετωπιστούν σε τεχνικό επίπεδο παραπέμπονται σε δύο συνόδους κορυφής και αυτή η σύνοδος κορυφής αντανakλάται ως ένα θετικό βήμα. Ακολουθούμε ένα σχέμα Κυπριακού, στο οποίο απομακρυνόμαστε πολύ από μια συνολική λύση και καταδικάζουμε τον εαυτό μας στο σκοτάδι και τα θέματα που μπορούμε να λύσουμε στη Λευκωσία μεταφέρονται στη Γενεύη». Η δήλωση αυτή του δημάρχου της κατεχόμενης Λευκωσίας και μέλους του Κόμματος Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας (ΤΔΡ), Μεχμέτ Χαρμαντζί, έρχεται, σε μεγάλο βαθμό, όχι μόνο να συνοψίσει τη σχεδόν οριζόντια αντίληψη πολλών τουρκοκυπριακών πολιτικών κύκλων για το αποτέλεσμα της άτυπης διάσκεψης της Γενεύης, αλλά και να σταθεί η αφετηρία για κριτική –από διάφορες πλευρές– των χειρισμών της τουρκοκυπριακής ηγεσίας του Ερσίν Τατάρ κατά τη διάρκεια της Πενταμερούς. Και αυτό διότι ακόμη και αν ο τελευταίος επιστρέφοντας στα Κατεχόμενα από τη Γενεύη έκανε λόγο για «νέα σελίδα» στο Κυπριακό και «αρχή μιας νέας διαδικασίας», φωτογραφίζοντας την πάγια ρητορική του περί δύο κρατών, η αλήθεια είναι πως η πρότασή του για δημιουργία ενός Κυπριακού Συμβουλίου Συνεργασίας (Cyprus Cooperation Council/CCC) απορρίφθηκε εντός

Σημαντική κρίνεται σύμφωνα πάντα με τους συνομιλητές της «Κ» και η προσαρμογή του κ. Ερχιουρμάν σε περίπτωση που κερδίσει όντως τις «εκλογές», δεδομένου ότι τώρα ασκεί δριμεία κριτική στον Τατάρ και υπερασπίζεται την ΔΔΟ

της αιθουσας όσο γρήγορα και αν βγήκε από τη φερέτρα του.

Το αποτέλεσμα της Γενεύης συνοψίζεται ωστόσο, την επομένη της, στην επίσημη δήλωση του τουρκικού ΥΠΕΞ με τον εκπρόσωπο Τύπου, Οντζιού Κετσελί, να αναφέρει μεταξύ άλλων ότι «στη συνάντηση έγινε ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης σχέσεων καλής γειτονίας μεταξύ των δύο κρατών στο νησί», πτυχή που δεικνύει πως οι επόμενοι μήνες στα Κατεχόμενα όχι μόνο επιπεριέχουν ένα ιδιαίτερο πλέγμα αλληλεξαρτήσεων μεταξύ Τουρκίας και Τουρκοκυπρίων, αλλά και μια άσκηση τακτικής που συνδέεται με τις πολιτικές εξελίξεις στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, την παραμονή ή μη του Τατάρ στο τιμόνι της ηγε-

σίας της και, φυσικά, την τακτική προσέγγιση της Άγκυρας σε σχέση με τις επιδιώξεις της στο Κυπριακό.

Τρεις άξονες γκρίνιας

Η κριτική προς το πρόσωπο του Ερσίν Τατάρ την επομένη της Γενεύης στο εσωτερικό του, δείχνει να διαμοιράζεται σε τρία βασικά αντιπολιτευτικά αφηγήματα, λιγότερο ή περισσότερο, φανερά:

• **Μεταξύ** προοδευτικών πολιτικών όπως ο πρώην διαπραγματευτής Οζντλ Ναμί (CTP) ή ο δήμαρχος της κατεχόμενης Λευκωσίας (ΤΔΡ), Μεχμέτ Χαρμαντζί, που προσδίδουν στον Τ/κ ηγέτη «ολιγαρία», «απομόνωση» και αναποτελεσματικό-

τητα ως προς το πάγιο αφήγημά του περί λύσης δύο κρατών – κάτι που διαφάνηκε στην άτυπη της Γενεύης, και που παράλληλα ψέγουν τον ΟΗΕ για την προσέγγισή του.

• **Στο αφήγημα** «εκ δεξιών» που εξέφρασε τόσο το κόμμα των Εποίκων (Αρικλί) όσο και η νέα τουρκοκυπριακή Δεξιά (Κόμμα Λαού), υπό τον Οζερσαί, που κάνουν λόγο, στην πρώτη περίπτωση, «για απογοήτευση όσον αφορά τα δύο κράτη αλλά θετικά βήματα» και, σημαντικότερα, «για μοντέλο εξελικτικής συνεργασίας που θα πρέπει να υιοθετηθεί παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις για τη συνολική διευθέτηση», εκφράζοντας μια άποψη, στη δεύτερη περίπτωση, εγγύτερα της τουρκοκυπριακής Αριστεράς.

• **Του κύριου** αντιπάλου του Τα-

τάρ, στις προσεχείς «εκλογές», Τουφάν Ερχιουρμάν (CTP), ο οποίος πιο τακτικά συγκεκριμενοποιεί την κριτική του προς το πρόσωπο του Τουρκοκύριου ηγέτη, κατηγορώντας τον, ουσιαστικά, πως παρουσιάζει μικρά ΜΟΕ ως «συνεργασία δύο κρατών», κριτικάροντας παράλληλα πως τα ΜΟΕ δεν λύνουν, συνολικά, το ζήτημα κατά το πάγιο αφήγημα της Τ/κ Αριστεράς.

Εμπειροί παρατηρητές στα Κατεχόμενα αναφέρουν μάλιστα στην «Κ» πως πέραν του προεκλογικού, που θα ενταθεί ενόψει Οκτωβρίου και εφόσον υπάρξει και δεύτερος γύρος στη Γενεύη, εντός της τουρκοκυπριακής κοινότητας γίνεται αντιληπτό και ότι μια διαδικασία παράλληλης πορείας συνεργασίας στο πλαίσιο ΜΟΕ δεν άρει την απο-

μόνωση των Τουρκοκυπρίων και πως η τελευταία αφορά κατεχοκλήν σε ένα ζήτημα συνολικής διευθέτησης του Κυπριακού, κατεύθυνση από την οποία αρκετοί δρώντες συνειδητοποιούν πως βρίσκονται ακόμη, αρκετά, μακριά.

Επιπλέον, πηγή εντός μεγάλου κόμματος στα Κατεχόμενα αναφέρει στην «Κ» πως η τακτική προσέγγιση της Άγκυρας να χαμηλώσει τους τόνους στην άτυπη της Γενεύης σε σχέση με την επανειλημμένη ρητορική του Τατάρ περί δύο κρατών τους τελευταίους μήνες, γίνεται αντιληπτή από την τουρκοκυπριακή κοινότητα σε σχέση με τις συναλλακτικές επιδιώξεις της Τουρκίας το τελευταίο διάστημα με φόντο την άμυνα της Ε.Ε. και τις ευρωτουρκικές σχέσεις.

Θα επανέλθει η Τουρκία;

Ένα μεγάλο ερωτηματικό που προκύπτει εντός παρατηρητών με γνώση των εξελίξεων στα Κατεχόμενα, είναι κατά πόσον η πρόταση Τατάρ για σύσταση Κυπριακού Συμβουλίου Συνεργασίας, μια έμμεση προσέγγιση κυριαρχικής ισότητας και λύσης δύο κρατών που σύμφωνα με τ/κ πηγές δεν τέθηκε χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του τουρκικού ΥΠΕΞ, θα επανέλθει τους επόμενους μήνες τακτικά ακόμη και αν ο Ερσίν Τατάρ απομακρυνθεί από το τιμόνι της τουρκοκυπριακής ηγεσίας. Το εν λόγω ερώτημα φυσικά ακολουθείται και από την ανασφάλεια, μεταξύ τουρκοκυπριακών κύκλων, σχετικά με το αν τελικά η Τουρκία θα επέμβει όπως το 2020 προκειμένου να επιβάλει εκ νέου τον Τατάρ στην «εξουσία» ή θα τον αδειάσει με τρόπο που εξυπηρετεί τις δικές της επιδιώξεις σε σχέση με την εργαλειοποίηση του Κυπριακού έναντι της πραγματικής του έκβασης, μια προσέγγιση που «ξεγύμνωσε», σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, τις εγγενείς αδυναμίες του τουρκοκυπριακού πολιτικού συστήματος τότε, λίγα μόλις χρόνια μετά το ναυάγιο του Κραν Μοντάνα.

Επί τούτου κλειδί παραμένει το αμέσως επόμενο διάστημα η στάση του Τουφάν Ερχιουρμάν, ο οποίος τους τελευταίους μήνες και παρά την προσήλωσή του στη σκληρή αντιπολιτευτική γραμμή εναντίον των δύο κρατών του Ερσίν Τατάρ, δείχνει να έχει χτίσει κανάλια επικοινωνίας με τον Τούρκο ΥΠΕΞ, Χακάν Φιντάν. Επιπλέον, σημασία αποκτά το επόμενο διάστημα, και η συνολική σχέση Τουρκίας-Ε.Ε. και Τουρκίας-Δύσης, που πάντα αποτελεί πεδίο προσαρμογής για τις τουρκοκυπριακές πολιτικές ελίτ. Τέλος, αρκετά σημαντική κρίνεται σύμφωνα πάντα με τους συνομιλητές της «Κ» και η προσαρμογή του κ. Ερχιουρμάν σε περίπτωση που κερδίσει όντως τις «εκλογές», δεδομένου ότι τώρα ασκεί δριμεία κριτική στον Τατάρ και υπερασπίζεται την ΔΔΟ, ωστόσο σε περίπτωση που βρίσκεται αυτός στο τιμόνι της τουρκοκυπριακής ηγεσίας θα μπορούσε να επαναφέρει τη περί κυριαρχικής ισότητας με τρόπους όπως τη διεκδίκηση χρονικής αναφοράς σε κατάρλη της διαδικασίας (χρονοδιάγραμμα), σε απόδοση εγγενών δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων, αν δεν υπάρξει συνολική διευθέτηση του Κυπριακού ή ακόμη και σε μια «παράλλαξη» της εκδοχής του Συμβουλίου Συνεργασίας με τρόπο που εκτός πλαισίου συνολικής λύσης θα αναβάθμιζε τη λεγόμενη ΤΑΒΚ.

Σε κάθε περίπτωση και με δεδομένο το πού βρίσκεται το Κυπριακό μετά τη Γενεύη, η περίοδος αμέσως μετά το ενδεχόμενο μιας «Γενεύης II» εγκαινιάζει μια πολύ κρίσιμη περίοδο στα Κατεχόμενα, που θα κορυφωθεί πολιτικά όταν θα γίνουν κανονικά ή πρόωρα οι «εκλογές».

Ο Τ/κ ηγέτης μπορεί μεν να πρότεινε στην άτυπη διάσκεψη τη σύσταση ενός Συμβουλίου Συνεργασίας, ωστόσο η πρότασή του έπεσε στο κενό σχεδόν όσο γρήγορα βγήκε από τη φερέτρα της.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ενώπιον γεωπολιτικών προκλήσεων για το καλώδιο

Η **επιστροφή** του ιταλικού πλοίου Ievoli Relume στη Μεσίνα της Ιταλίας κατά κάποιες απόψεις διέψευσε τις όποιες διαφορές υπήρχαν το προηγούμενο διάστημα για την αποφασιστικότητα της Αθήνας, αναφορικά με τη συνέχιση και ολοκλήρωση των εργασιών για το ηλεκτρικό καλώδιο. Η κίνηση της ελληνικής κυβέρνησης να μην ανάψει το πράσινο φως για έξοδο του ερευνητικού πλοίου σε διεθνή ύδατα αποτελεί υπανάκληση, όπως υποστήριξαν ακραίες φωνές, ή μια κίνηση τακτικής λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα της χρονικής στιγμής που λήφθηκε η απόφαση;

Σε μια προσεκτική αξιολόγηση του περιβάλλοντος που έχει δημιουργήσει η παραβατική συμπεριφορά της Τουρκίας ανάμεσα σε Κρήτη και Κύπρο, η Ελλάδα εκ των πραγμάτων δεν έχει περιθώρια να αποδεχθεί ντε φάκτο γεωπολιτικές καταστάσεις ειδικά όταν αυτές αφορούν ζητήματα κυριαρχίας. Και αυτή η διαπίστωση δεν αφορά μόνο την παρούσα ελληνική κυβέρνηση. Κάτι ανάλογο, ως προς τις επιδιώξεις

της Άγκυρας, είχε επιδιωχθεί με την κρίση των πολεμικών πλοίων των δύο χωρών στο Καστελόριζο μερικά χρόνια πριν. Η Τουρκία τεσάρει τις αντοχές της ελληνικής διπλωματίας όπως το έχει επιχειρήσει και στο παρελθόν. Παρά τα όσα έχουν λησθεί για την ηλεκτρική διασύνδεση, τα γεωπολιτικά ζητήματα δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με συνθήκες καφενείου. Μια υπεύθυνη πολιτική ηγεσία έχει υποχρέωση να διαβάσει με νηφαλιότητα τα δεδομένα, να τα αξιολογεί και να λαμβάνει αποφάσεις με κρύο αίμα.

Εάν τα δεδομένα απαιτούσαν να γίνουν κινήσεις τακτικής με τις εργασίες για το καλώδιο, καλώς έπραξε η Αθήνα και δεν έκανε το επόμενο βήμα. Το προσωρινό «πάγωμα» των εργασιών δεν συνιστά εγκατάλειψη του ενεργειακού έργου, το οποίο για όσους το έχουν ξεχάσει είναι και ευρωπαϊκό. Συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος και στηρίζεται με €657 εκατ. Οι Βρυξέλλες εκ των πραγμάτων έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο

Η Γαλλία έχει έννομο συμφέρον, η Κύπρος δεν μπορεί να μείνει απομονωμένη ενεργειακά για το δε Ισραήλ το ηλεκτρικό καλώδιο είναι ένα έργο που ενισχύει την ενεργειακή ασφάλεια του εβραϊκού κράτους.

σε διπλωματικό επίπεδο, κάτι που εξάλλου υπενθύμισε και η εκπρόσωπος της Κομισιόν τον περασμένο Σεπτέμβριο στη σύσκεψη της Λευκωσίας. Ανεξάρτητα από το τι θα πράξουν οι Βρυξέλλες, η παρούσα

κατάσταση με το ηλεκτρικό καλώδιο είναι προσωρινή, δεν μπορεί να είναι κάτι διαφορετικό μιας και ο χρόνος δεν είναι υπέρ της Ελλάδας, της Κύπρου αλλά και του Ισραήλ για όσους το έχουν ξεχάσει.

Η πρακτική δημιουργίας τετελεσμένων με παρουσία πολεμικών τουρκικών πλοίων σε καμία περίπτωση δεν γίνεται αποδεκτή και θα αποκαλυφθεί όταν το πλοίο επιστρέψει.

Ο χειρισμός του ζητήματος είναι πολιτικός και λίαν συντόμως η Αθήνα θα κάνει κινήσεις, όχι από μόνη της. Η Γαλλία έχει έννομο συμφέρον, η Κύπρος δεν μπορεί να μείνει απομονωμένη ενεργειακά για το δε Ισραήλ το ηλεκτρικό καλώδιο είναι ένα έργο που ενισχύει την ενεργειακή ασφάλεια του εβραϊκού κράτους. Οι πληροφορίες της «Κ» θέλουν την επόμενη εβδομάδα να είναι κρίσιμη ως προς τις αποφάσεις που θα ληφθούν, με τη διπλωματία των τεσσάρων χωρών να έχει προλειάνει το έδαφος.

Ακόμα και αν η Ελλάδα και η Κύπρος δεν είχαν στήριξη από Ε.Ε., Γαλλία και Ισραήλ το καλώδιο δεν μπορεί να ακυρωθεί με τη λογική και πρακτική της Τουρκίας. Είναι περιττό να καταδειχτούν οι συνέπειες. Η Κύπρος σε ζητήματα ασφαλείας του έργου δεν μπορεί να προσφέρει πολλά. Μπορεί όμως να το

ενισχύσει διπλωματικά. Η απόφαση για συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στο μετοχικό σχήμα του ηλεκτρικού καλωδίου θα ήταν ένα ισχυρό μήνυμα με πολιτικές και άλλες προεκτάσεις. Θα έδειχνε επί του εδάφους πως ένα ενδιαφερόμενο μέρος στήριζει ισχυρά το ενεργειακό έργο και πως το γεωπολιτικό ρίσκο ένεκα της τουρκικής παραβατικότητας δεν είναι παράγοντας που θα ωθούσε να γίνουν δεύτερες σκέψεις.

Στην Αθήνα θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι το συγκεκριμένο έργο και οι όποιες δυσκολίες έχουν παρουσιαστεί δεν σκάνουν λογικές επικοινωνιακής διαχείρισης. Όταν το ιταλικό πλοίο πάρει το σήμα να επιστρέψει στο Αιγαίο πρώτα η Αθήνα και μετά οι υπόλοιποι θα πρέπει να είναι έτοιμοι για το ακραίο σενάριο. Η συμπεριφορά της Τουρκίας είναι προβλέψιμη, αυτό που έχει σημασία είναι η δική μας συμπεριφορά που θα πρέπει να είναι αποφασιστική και δεν θα αφήσει περιθώρια τετελεσμένων.

tomarasa@kathimerini.com.cy

Το Κυπριακό από γεύμα σε γεύμα

Βρυξέλλες και Η.Ε. θεωρούν αναπόφευκτο τον ρόλο της Ε.Ε., εάν και εφόσον όμως ξεκινήσει νέα διαδικασία

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η βούληση της Ε.Ε. σε επίπεδο ανώτατης ηγεσίας να δώσει ώθηση στις προσπάθειες επανέναρξης διαλόγου στο Κυπριακό μπορεί να είναι ειλικρινής και να βασίζεται στα μακροπρόθεσμα συμφέροντά της, όπως διαφάνηκε από την παρουσία στη Γενεύη έστω σε τεχνοκρατικό επίπεδο, όμως οι περιορισμοί όσον αφορά τον ρόλο της παραμένουν.

Το κίνητρο της Ε.Ε., όπως και αυτό των Ηνωμένων Εθνών, προκύπτει από το γενικότερο διεθνές πλαίσιο, όπως διαφάνηκε τόσο κατά το δείπνο που διοργάνωσε τη Δευτέρα στη Γενεύη ο γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, για τους επικεφαλής των δύο κοινοτήτων και τους αρμόδιους υπουργούς των εγγυητριών, όσο και κατά τη συζήτηση στο γεύμα του κ. Γκουτέρες με τους 27 ηγέτες της Ε.Ε. στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Πέμπτης.

Τη Δευτέρα, ο γ.γ. του ΟΗΕ έβαζε στην ατζέντα τη διεθνή αβεβαιότητα και αστάθεια προτού μπει την Τρίτη στην ουσία του Κυπριακού. Και την Πέμπτη, οι ηγέτες Ε.Ε. και ΟΗΕ συζήτησαν, σύμφωνα με κοινοτική πηγή, τις γεωπολιτικές εξελίξεις και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το πολυμερές διεθνές σύστημα, και τους τρόπους με τους οποίους η Ε.Ε. πρέπει να χτίσει διενθεις συμμαχίες. Ένα από τα σημεία της συζήτησης, σύμφωνα με την ίδια ενημέρωση, ήταν και το Κυπριακό.

Παρά όμως την έντονη επιθυμία της Δευκωσίας να εμπλέξει την Ε.Ε. στη διαδικασία αναήτησης τρόπων επιστροφής στη διαδικασία για το Κυπριακό, τόσο οι Βρυξέλλες όσο και η Νέα Υόρκη δεν έχουν διαφοροποιήσει τη θέση τους για τις «σφαίρες επιρροής» τους στη

Η άτυπη σύνοδος στη Γενεύη ήρθε σε μια περίοδο πολλαπλών παγκόσμιων κρίσεων και απρόβλεπτης συμπεριφοράς από τις κάποιε σταθερές ΗΠΑ.

διαδικασία. Κι αυτό λόγω της τεράστιας ατζέντας που έχουν ενώπιόν τους, αλλά και λόγω της ανάγκης εξισορρόπησης των σχέσεων με την Τουρκία από πλευράς Ε.Ε., και της ανάγκης ουδετερότητας από πλευράς Η.Ε.

Αυτό στο οποίο συμφωνούν τόσο τα Ηνωμένα Έθνη όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προκύπτει από τα γεγονότα της περασμένης εβδομάδας και τις εκτιμήσεις συνομιλητών της «Κ», είναι πως η εμπλοκή της Ε.Ε. σε μια διαδικασία διαπραγματεύσεως είναι αναπόφευκτη. Όταν, όμως, και εφόσον επαναρχίσουν οι διαπραγματεύσεις.

Ζητούμενο η σταθερότητα

Η άτυπη σύνοδος στη Γενεύη ήρθε σε μια περίοδο πολλαπλών παγκόσμιων κρίσεων, από την Ουκρανία μέχρι τη Μέση Ανατολή, και απρόβλεπτης συμπεριφοράς από τις κάποιε σταθερές ΗΠΑ. Μια περίοδο κατά την οποία είναι λογικό για Η.Ε. και Ε.Ε. να θέλουν να διε-

ρευνήσουν κατά πόσο μπορεί να κλείσει το Κυπριακό, ένα σημαντικό κεφάλαιο διαφωνίας μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας, ώστε να αφαιρεθεί από την εξίσωση ακόμα ένας αστάθμητος παράγοντας.

Από τη μία πλευρά, τα Η.Ε. μπορούν μόνο να δώσουν κίνητρα στις πλευρές να εξετάσουν τρόπους συνεργασίας και ΜΟΕ μέσω ενός προσωπικού απεσταλμένου που θα συντονίζει τυχόν βήματα, με χρονικό ορίζοντα ένα νέο ραντεβού τον Ιούλιο. Αναλώνοντας έτσι στην καλύτερη περίπτωση δημιουργικά τον χρόνο μέχρι τις εκλογές στα κατεχόμενα και το ενδεχόμενο αλλαγής Τ/κ ηγέτη.

Από την άλλη πλευρά, η Ε.Ε. θέλει και μπορεί να δώσει κίνητρα στην Τουρκία, όπως έχει ζητήσει και η ε/κ πλευρά, μέσω των ευρωτουρκικών σχέσεων. Καθώς η Ε.Ε. χρειάζεται την Τουρκία στο Ουκρανικό, ως «ομογνωμούντα εταίρο» εντός του ΝΑΤΟ τον οποίο ενημερώνει για αποφάσεις σε ευρωπαϊκό

επίπεδο μαζί με χώρες όπως η Νορβηγία και ο Καναδάς (όπως έγινε ξανά την Παρασκευή μετά την τελευταία σύνοδο).

Και καθώς, παράλληλα, και η Τουρκία χρειάζεται την Ε.Ε. για ενίσχυση οικονομικών και άλλων σχέσεων, με τον Τούρκο ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν να έχει δηλώσει πως η χώρα του πρέπει να είναι μέρος της νέας αρχιτεκτονικής ασφαλείας της Ευρώπης. Αυτό εξηγεί ενδεχομένως και τη στάση Φιντάν στη Γενεύη, την οποία επεσήμαναν όχι μόνο κυβερνητικές πηγές, αλλά και άλλες διπλωματικές πηγές.

Λίγες μέρες μετά, πάντως, από την ενθαρρυντική για τη Δευκωσία συμπεριφορά Φιντάν, οι Βρυξέλλες έβλεπαν μωδιασμένες την τουρκική κυβέρνηση να συλλαμβάνει τον δήμαρχο της Κωνσταντινούπολης, Εκρέμ Ιμάμογλου, το πρόσωπο που θα μπορούσε να νικήσει τον Ταγίπ Ερντογάν σε εκλογές. Οι εξελίξεις περιπλέκουν μια εικόνα που οι Βρυξέλλες θα ήθελαν να

είναι μόνο θετική μετά και από τη συμμετοχή της Τουρκίας στην άτυπη συνάντηση στη Γενεύη, τους πιο ήπιους τόνους Φιντάν, και την αποτροπή τυχόν εκτροχιασμού της συζήτησης από τον Ερσίν Τατάρ.

Γεύμα στις Βρυξέλλες

Εξ αρχής το γεύμα των 27 ηγετών της Ε.Ε. με τον γ.γ. του ΟΗΕ στις Βρυξέλλες θα είχε μια πολύ πιο διευρυμένη ατζέντα από το τι έγινε μερικές ημέρες πριν στη Γενεύη, ενώ παρά τη σύντομη συνομιλία που είχαν στο πόδι ο κ. Γκουτέρες και ο Ν. Χριστοδουλίδης, εντός της αίθουσας δεν ειπώθηκε κάτι νέο όσον αφορά τα επόμενα βήματα ή για τον διορισμό προσωπικού απεσταλμένου.

Το ζήτημα ήταν, σύμφωνα με πληροφορίες, μέρος της παρέμβασης του γ.γ. του ΟΗΕ, ο οποίος σημείωσε πως «η Κύπρος είναι προτεραιότητα για εμένα». Σε δικές τους παρεμβάσεις, ο Αντόνιο Κόστα και η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν

επανάλαβαν πως η θέση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι και θέση της Ε.Ε., καταγράφοντας έτσι τον λόγο για τον οποίο υπάρχει ενδιαφέρον από τις Βρυξέλλες, αλλά και –εμμέσως– τον λόγο για τον οποίο η Τουρκία και η τ/κ πλευρά δεν βλέπουν ακόμα θερμά την ενισχυμένη εμπλοκή της Ε.Ε.

Πάνω σε αυτά τη δυναμική σύγκλιση συμφερόντων Ε.Ε. - Η.Ε. είναι που βασίστηκε και ο ΠτΔ, καλώντας κατά τη διάρκεια του γεύματος τους δύο οργανισμούς να αναδείξουν «ένα αποτελεσματικό μοντέλο συνεργασίας» σε μια δύσκολη εποχή, μέσα από το Κυπριακό.

Οι διάδρομοι της Γενεύης

Η παρουσία της Ε.Ε. στη Γενεύη, με το πρόσωπο της Τζούλια Μπερτετζόλο, επικεφαλής της Μονάδας Στήριξης της Επίλυσης του Κυπριακού, ήταν μεν ένα θετικό μήνυμα, όμως δεν αποτελούσε σημαντική διαφοροποίηση από τη μέχρι σήμερα πρακτική, καθώς και στο παρελθόν η Ε.Ε. ήταν παρατηρητής, με συμβουλευτικό κυρίως ρόλο.

Σε συνάρτηση πάντως με την ανακίνηση από πλευράς κυβέρνησης το μεσημέρι της Δευτέρας της επιστολής Κόστα και Φον ντερ Λάιεν για τη βάση λύσης και την πρόθεση της Ε.Ε. να εμπλακεί στην προσπάθεια, η παρουσία Μπερτετζόλο ήταν ένα συμβολικό αλλά και πολιτικό μήνυμα. Και τα δύο αυτά στοιχεία δεν θα ήταν εφικτά αν δεν υπήρχε προσυνεννόηση των Ηνωμένων Εθνών με την Τουρκία, και ήταν ενδεχομένως πιο ρεαλιστικός στόχος από τη δημόσια τοποθέτηση του ΠτΔ στη διακαναλική στις 12/3 περί παρουσίας Επιτρόπου.

Κοινοτικές πηγές επέμεναν μιλώντας στην «Κ» πως το Κυπριακό ενδιαφέρει προσωπικά την ίδια

Τόσο τα Ηνωμένα Έθνη όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση συμφωνούν πως η εμπλοκή της Ε.Ε. σε μια διαδικασία διαπραγματεύσεως είναι αναπόφευκτη.

την πρόεδρο Φον ντερ Λάιεν, αλλά πως η παρουσία Φίττο (του αρμόδιου επιτρόπου για στήριξη των προσπαθειών λύσης) δεν ήταν εφικτή για λόγους προγραμματισμού. Παράλληλα, όμως, οι ίδιες πηγές έλεγαν πως η άτυπη φύση της συνάντησης προσφερόταν περισσότερο για μια παρουσία σε τεχνοκρατικό επίπεδο.

Η κ. Μπερτετζόλο, σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, θα ενημερώνει απ' ευθείας την πρόεδρο Φον ντερ Λάιεν για τις επαφές της και τις εξελίξεις επί του εδάφους που αφορούν τη Μονάδα της, και που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την πρακτική διάταση της όποιας συζήτησης για διανοίξη σημείων διέλευσης, θέματα λειτουργίας του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, ακόμα και τυχόν πρόοδο όσον αφορά την πρόταση για δι-κοινοτικό φωτοβολταϊκό πάρκο στη νεκρή ζώνη, την οποία σπιρίζει με χρηματοδότηση σχετικών μελετών η Ε.Ε.

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Καλό και ενθαρρυντικό χαρακτηρίζει σε συνέντευξη στην «Κ» το αποτέλεσμα της άτυπης διάσκεψης για το Κυπριακό στη Γενεύη ο τέως διαπραγματευτής της ε/κ πλευράς Ανδρέας Μαυρογιάννης. Συζητώντας για το ενδεχόμενο να διοριστεί η κα Ολγκίν ως απεσταλμένη του κ. Γκουτέρες, ο κ. Μαυρογιάννης αναφέρει ότι στην έκθεση που η κα Ολγκίν έδωσε στον γ.γ. μετά την πρώτη αποστολή της στην Κύπρο εισηγείται να χωρίσουμε τα έξι σημεία του πλαισίου Γκουτέρες σε ενότητες και να τα παίρνουμε δύο-δύο ή τρία-τρία. Διαδικαστικά, λέει, η ιδέα έχει κάποια αξία, αλλά όπως αποδείχτηκε στην πράξη, μόνο στο σύνολο των σημείων μπορεί να υπάρξει ο αναγκαίος συμβιβασμός. Σχολιάζοντας πρόσφατη δήλωση του κ. Χριστοδουλίδη ότι είναι έτοιμος να συζητήσει και τα έξι σημεία του πλαισίου Γκουτέρες, ο κ. Μαυρογιάννης επισημαίνει ότι αυτό θα μπορούσε να ερμηνευθεί πως δεν δέχεται και ακυρώνει τη δουλειά που έγινε στο Κραν Μοντανά. Το πλαίσιο Γκουτέρες, τονίζει, είναι μέρος του κεκτημένου των διαπραγματεύσεων και όχι αντικείμενο προς διαπραγμάτευση.

—**Πώς κρίνεται το αποτέλεσμα της διάσκεψης;**

—Είναι καλό και ενθαρρυντικό. Δεν αναμέναμε ότι θα υπήρχε κάτι συγκλονιστικό επί της ουσίας, αλλά το γεγονός ότι δεν υπήρξε αδιέξοδο και συμφωνήθηκαν κάποια περαιτέρω βήματα είναι σημαντικό και δημιουργεί κάποια κινητικότητα που μπορεί να τύχει αξιοποίησης για να βγούμε από το τέλμα.

—**Τι να αναμένουμε από τη νέα διάσκεψη τέλος Ιουλίου;**

—Μπορούμε να φιλοδοξούμε για ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός σε ό,τι αφορά τη συζήτηση της ουσίας του Κυπριακού. Να υπάρξει το ελάχιστο κοινό έδαφος για να καθίσουμε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

—**Ποιο μπορεί να είναι αυτό;**

—Επειδή είναι δύσκολη η μετακίνηση της τουρκικής πλευράς από τις θέσεις που εκφράζει σήμερα, το ελάχιστο θα ήταν να μην τις θέτει ως προϋπόθεση για επιστροφή στις συνομιλίες και να δεχθεί να καθίσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων εντός του συμφωνημένου πλαισίου.

—**Συνεπώς ποιο θα είναι το διακύβευμα στην επόμενη διάσκεψη;**

—Ο σκοπός θα είναι να ανακοινωθεί ότι υπάρχει συναίνεση για σύγκληση ουσιαστικών διαπραγματεύσεων, που δεν θα είναι ανοικτού τέλους. Αρχικά να γίνει διαπραγμάτευση μεταξύ των δύο ηγετών στην Κύπρο και σε κατοπινό στάδιο να υπάρξει σύγκληση διάσκεψης αντίστοιχης του Κραν Μοντανά.

—**Αυτός θα είναι και ο ρόλος του απεσταλμένου;**

—Μάλιστα, η απεσταλμένη θα συμβάλει τα μέγιστα προς αυτή την κατεύθυνση.

—**Αναφερθήκατε σε απεσταλμένη.**

—Οι πληροφορίες που είχα τους τελευταίους δύο μήνες αναφέρονταν στην κα Μαρία Ανχελά Ολγκίν Κουεγιάρ. Θα δούμε.

—**Είχε υποβάλει έκθεση στον γ.γ. με κάποιες εισηγήσεις. Γνωρίζετε κάτι;**

—Αντιλαμβάνομαι ότι είχε προτείνει να χωρίσουμε τα έξι σημεία του πλαισίου Γκουτέρες σε ενότητες και να τα παίρνουμε δύο-δύο ή τρία-

Να λέμε την αλήθεια και όχι να μας διέπει ο ευσεβοποιθισμός, σχολιάζει ο κ. Μαυρογιάννης για την παρουσία της Ε.Ε. σε τεχνokratικό επίπεδο στη Γενεύη και όχι σε επίπεδο Επιτρόπου όπως είχε πει ο κ. Χριστοδουλίδης.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

τέως διαπραγματευτής ε/κ πλευράς

Ιδέα Ολγκίν να χωρίσουμε το πλαίσιο Γκουτέρες σε ενότητες

Διαδικαστικά έχει κάποια αξία, αλλά όπως αποδείχτηκε στην πράξη, μόνο στο σύνολο των σημείων μπορεί να υπάρξει ο αναγκαίος συμβιβασμός

τρία και να μην προσπαθούμε να κάνουμε συνολικό πακέτο αλλά να κάνουμε επιμέρους υποσύνολα. Διαδικαστικά φαίνεται να έχει κάποια αξία η ιδέα, καθώς απλοποιεί κάπως τα πράγματα, αλλά όπως αποδείχτηκε και στην πράξη, μόνο στο σύνολο και στην αλληλεξάρτηση των σημείων μπορεί να υπάρξει διασταυρωμένη διαπραγμάτευση και ο αναγκαίος συμβιβασμός. Θέωρώ τον τρόπο που έγινε η διαπραγμάτευση στο Κραν Μοντανά ως ένα καλό κεκτημένο της διαδικασίας και το οφείλουμε στη διαύγεια του γ.γ. ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες.

—**Ανακοινώθηκαν και πρωτοβουλίες για οικοδόμηση εμπιστοσύνης με κυριότερο το θέμα των σημείων διέλευσης.**

—Είναι καλά τα μέτρα για βελτίωση του κλίματος και της ζωής των ανθρώπων. Δεν είναι όμως ούτε υποκατάστατα στην αναζήτηση λύσης, ούτε εκφάνσεις της «διακρατικής συνεργασίας» που προ-

τείνει ο κ. Τατάρ. Χρειάζεται, επίσης, προσοχή, να μη θεωρούμε ότι συμφωνήθηκε το άνοιγμα τεσσάρων οδοφραγμάτων, διότι αυτό που συμφωνήθηκε είναι να συζητηθεί το ενδεχόμενο άνοιγμα τεσσάρων οδοφραγμάτων.

—**Πώς θα επέλθει πρόοδος όταν ήδη τα έχουμε συζητήσει και διαφωνούν;**

—Το γεγονός ότι η Τουρκία δέχεται αυτή τη στιγμή να μπουν στο πακέτο και τα τέσσερα δείχνει μια ελαφρά μετατόπιση σε σύγκριση με την κατηγορηματική άρνηση που είχαμε στο παρελθόν για συγκεκριμένα σημεία.

—**Για τα υπόλοιπα θέματα;**

—Είναι πιο εύκολο να υλοποιηθούν και μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση του κλίματος και στην αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων ή αναγκών ή ηθικής δικαιοσύνης, όπως για παράδειγμα η αποκατάσταση κοιμητηρίων που συζητείται εδώ και χρόνια.

—**Πώς κρίνεται την επιστολή Κόστα**

—**Φον ντερ Λάιεν προς τον κ. Γκουτέρες;**

—Είναι σταθερή πρακτική της Ε.Ε. Τον Απρίλιο του 2021 είχε αποσταλεί επιστολή από τον κ. Μπορέλ. Απόλυτα καλοδεχούμενη και εποικοδομητική δίχως κάτι καινούργιο ή συγκλονιστικό. Η Ένωση παραμένει σταθερή στην προσέγγισή της και στη βούλησή της να λειτουργήσει βοηθητικά προς τις προσπάθειες του ΟΗΕ για την επίτευξη λύσης. Παράλληλα, η επιστολή αυτή φιλοδοξεί να αποτελέσει ενός είδους εξισορρόπηση σε όσα γίνονται τα τελευταία διάστημα μεταξύ Ε.Ε.-Τουρκίας και αυτή η διάσταση απαιτεί προσεκτικούς χειρισμούς.

—**Η παρουσία της Ε.Ε. στη διάσκεψη ήταν τελικά σε τεχνokratικό επίπεδο και όχι σε επίπεδο Επιτρόπου όπως είχε πει ο κ. Χριστοδουλίδης.**

—Η Ε.Ε. δεν συμμετείχε στη διάσκεψη γι' αυτό και η Μητρώδα δεν ήταν ούτε στο δείπνο, ούτε στην ολομέλεια. Ήταν στη Γενεύη για να παρακολουθήσει τις εξελίξεις.

Μια χαρά είναι και αυτό, αλλά εντελώς διαφορετικό από το να λέμε ότι συμμετείχε. Και ο λόγος που δεν συμμετείχε είναι η άρνηση της τουρκικής πλευράς. Να λέμε τι ισχύει, να είμαστε σοβαροί, να σεβόμαστε τον κόσμο, να λέμε την αλήθεια και όχι να μας διέπει ο ευσεβοποιθισμός και η εικονική πραγματικότητα.

—**Τι μας επιτρέπει να ελπίζουμε ότι θα φτάσουμε στο ζητούμενο που σε αυτή τη φάση είναι η επανέναρξη διαπραγματεύσεων εντός συμφωνημένου πλαισίου;**

—Υπάρχει μια μικρή χαράμαδα, διότι η Τουρκία δεν θέλει να χρεώνεται την έλλειψη κινητικότητας για λόγους που αφορούν κυρίως τα ευρωτουρκικά και άλλους συγκυριακούς παράγοντες. Εξ ου και η στάση που πήρε στη διάσκεψη. Δεν έχουμε δει όμως ακόμη συγκεκριμένη μετατόπιση επί της ουσίας.

—**Έχει κίνητρο η Τουρκία σε αυτό το γεωπολιτικό περιβάλλον να κάνει την όποια κίνηση στο Κυπριακό;**

—Θέλει σε αυτή τη φάση να προχωρήσει προς την ευρωπαϊκή κατεύθυνση, κυρίως στην όσο το δυνατόν στενότερη σύνδεσή της με θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής άμυνας και ασφάλειας. Εδώ χρειάζεται προσοχή για να μην παίρνει η Τουρκία ουσιαστικά ανταλλάγματα και εμείς μόνο λόγια. Όχι με μια αρνητική λογική, με βέτο κ.λπ., αλλά με τη δημιουργία ενός ενάρετου κύκλου εξελίξεων μέσα από τον οποίο θα προστατεύονται τα συμφέροντα και οι επιδιώξεις τόσο της Κυπριακής Δημοκρατίας όσο και της Ελλάδας.

—**Υπάρχουν κι άλλα ζητήματα που την ενδιαφέρουν στα ευρωτουρκικά;**

—Ναι, επικεντρώνεται μεν, στο στάδιο αυτό, πρώτιστα στην υπό διαμόρφωση νέα αυτόνομη ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας ως εναλλακτική ή ως υποκατάστατο στην αμφίβολη πλέον ΝΑΤΟϊκή ομπρέλα, όμως υπάρχουν κι άλλα. Το πάγιο αίτημά της για ένταξη στον ευρωπαϊκό οργανισμό άμυνας, ο εκσυγχρονισμός της Τέλωνειακής Ένωσης, χρηματοδοτήσεις από τους τραπεζικούς βραχίονες της Ένωσης και επανατοποθέτηση σε τροχιά των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Είναι ένα πλέγμα που αποκτά μεγάλη σημασία λαμβάνοντας υπόψη την αβεβαιότητα που δημιουργεί στις διεθνείς σχέσεις η κυβέρνηση Τραμπ και οι εξελίξεις στο εσωτερικό της Τουρκίας τόσο στο πολιτικό όσο και στο οικονομικό πεδίο.

—**Σε αυτό το πλαίσιο, τι μπορεί να δώσει η Τουρκία στο Κυπριακό;**

—Μπορεί να δεχθεί συνέχιση των διαπραγματεύσεων από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντανά και να επιδείξει μια περαιτέρω ελαστικότητα στα θέματα των εγγυήσεων και των στρατευμάτων που οδηγούν τότε σε αδιέξοδο.

—**Γιατί τώρα λοιπόν να κάνει αυτό το βήμα και να δείξει και επιπλέον ευελιξία στα θέματα των εγγυήσεων και των στρατευμάτων;**

—Διότι η Τουρκία μπορεί να ζήσει τόσο με λύση όσο και χωρίς λύση. Η παρούσα συγκυρία μπορεί να γείρει την πλάστιγγα προς τη μεριά της λύσης στο μέτρο που θα οδηγήσει σε μια αμοιβαία επωφέλη κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο και στα ευρωτουρκικά και στις εν γένει ανακατατάξεις στο διεθνές σκηνικό.

Η Τουρκία θέλει σε αυτή τη φάση να προχωρήσει προς την ευρωπαϊκή κατεύθυνση και σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να δεχθεί συνέχιση των διαπραγματεύσεων από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντανά.

Η παρούσα συγκυρία μπορεί να γείρει την πλάστιγγα προς τη μεριά της λύσης στο μέτρο που θα οδηγούσε σε μια αμοιβαία επωφέλη κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο και στα ευρωτουρκικά.

Το πλαίσιο Γκουτέρες δεν είναι προς διαπραγμάτευση

—**Τι σημαίνει τελικά η θέση από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά και πού μείναμε;**

—Σημαίνει να συνεχίσουμε από εκεί όπου βρισκόμασταν στο τελευταίο δείπνο, περιλαμβανομένου όλου του κεκτημένου της διαδικασίας του εκεί δεκαήμερου διαπραγματεύσεων. Είχαμε φτάσει στο σημείο που ο γ.γ. είχε προτείνει την από κοινού σύνταξη εγγράφου που θα μπορούσε να συνιστά την επιδιωκόμενη στρατηγική συμφωνία που θα καθιστούσε ουσιαστικά τη διαδικασία λύσης μη αναστρέψιμη. —**Και τι περιλαμβάνει το κεκτημένο του Κραν Μοντανά μέχρι εκείνο το βράδυ;**

—Περιλαμβάνει όλες τις συγκλίσεις και το κεκτημένο της διαδικασίας όλα τα προηγούμενα χρόνια, περιλαμβανομένων και των ψηφι-

σμάτων και των συμφωνιών υψηλού επιπέδου, τα έξι σημεία του γ.γ., τις διευκρινίσεις, την εργασία και τη διαπραγμάτευση που έγινε επί αυτών, τις τελικές θέσεις των πλευρών, περιλαμβανομένων και των γραπτών μας προτάσεων που υποβλήθηκαν στις 5 και 6 Ιουλίου 2017. Αυτές οι προτάσεις είναι η απόδειξη της ηθικής μας ανωτερότητας, καθώς η άλλη πλευρά δεν κατέθεσε εισηγήσεις. Είναι η απόδειξη ότι εμείς πήγαμε αποφασισμένοι και με την αναγκαία πολιτική βούληση. Μέρος της κατάστασης που διαμορφώθηκε εκείνο το βράδυ είναι και το άτυπο έγγραφο του γ.γ. για την εφαρμογή της λύσης, το οποίο τελικά δεν συζητήθηκε και δεν συμφωνήθηκε αλλά αποτελεί έγγραφο της διαδικασίας. Άρα, όταν ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης λέει ότι είναι έτοιμος

να συζητήσει και τα έξι σημεία του πλαισίου, θα μπορούσε αυτό να ερμηνευθεί πως δεν δέχεται και ακυρώνει τη δουλειά που έγινε στο Κραν Μοντανά. Το πλαίσιο Γκουτέρες είναι μέρος του κεκτημένου των διαπραγματεύσεων και όχι αντικείμενο προς διαπραγμάτευση. Και η συνήθης τεχνική επιφύλαξη ότι τίποτα δεν είναι συμφωνημένο αν δεν συμφωνηθούν όλα, δεν ακυρώνει την απαίτηση να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε.

—**Τι ποσοστό της λύσης περιλαμβάνεται στο κεκτημένο των συνομιλιών;**

—Αν καταφέρουμε να φτάσουμε σε στρατηγική συμφωνία με τα έξι σημεία του γ.γ. τότε θα οδηγηθούμε σε ένα σημείο όπου η διαδικασία θα είναι μη αναστρέψιμη και κανένα θέμα δεν θα είναι τόσο σοβαρό που

να οδηγήσει σε κατάρρευση τη διαδικασία. Θα είναι θέμα κάποιων εβδομάδων να καλύψουμε το τελευταίο μίλι.

—**Λέγεται στον δημόσιο διάλογο ότι η ΔΔΟ τελείωσε και γι' αυτό δεν την ακούμε τόσο συχνά πλέον από τα Η.Ε. Και ότι πάμε για δύο στίπια με μια κοινή οροφή με τα ελάχιστα που μπορεί να περιλαμβάνει.**

—Εγώ ούτε ενστερνίζομαι, ούτε πιστεύω σε τέτοιες τοποθετήσεις, που οδηγούν είτε ανοικτά είτε συγκεκριμένα σε διχοτόμηση και/ή ενσωμάτωση των κατεχομένων στην Τουρκία. Το όραμά μου παραμένει η απελευθέρωση, η επανένωση, η συμφιλίωση και η ώσμωση. Στην Ευρωπαϊκή Κύπρο, χωρεί μια καλή λύση ΔΔΟ που με βάση τα ψηφίσματα του Συμβουλίου

Ασφαλείας και το κεκτημένο της διαδικασίας, την εφαρμογή των τριών βασικών ελευθεριών (διακίνησης, εγκατάστασης, ιδιοκτησίας), τις τέσσερις ελευθερίες της Ε.Ε. (ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων), τις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας και την πλήρη εφαρμογή ολόκληρου του ευρωπαϊκού κεκτημένου σε όλη την επικράτεια της χώρας δίχως παρεκκλίσεις, θα είναι επαρκώς λειτουργική, θα επανεπιδώσει τον τόπο και τους ανθρώπους του εντός πλαισίου Ε.Ε., θα σέβεται τα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων και θα επιτρέψει στην Κύπρο να μπει σε τροχιά ευημερίας και ασφάλειας και να βρει πλήρως τον βηματισμό της στο ευρωπαϊκό και στο διεθνές στερέωμα.

Μια νέα τοπική αυτοδιοίκηση από τα παλιά

Τα οικονομικά των δήμων διχάζουν τοπικούς άρχοντες και υπουργείο Εσωτερικών, τι λαμβάνουν και τι ζητούν

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Γκρίνιες μεταξύ υπουργείου Εσωτερικών και Δήμων προκαλούν ήδη τα οικονομικά των 20 νέων διοικητικών σχημάτων που προέκυψαν από τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μετά το θέμα που προκλήθηκε με τους προϋπολογισμούς των δήμων, οι οποίοι πρέπει να εγκριθούν από το υπουργείο Εσωτερικών για να βάλουν στα ταμεία τους την ετήσια κρατική χορηγία, στις προειδοποιήσεις των δημάρχων για στάση πληρωμών ήλθαν να προστεθούν οι φωνές για το ύψος της κρατικής χορηγίας των €117 εκατ. για το 2025. Η Ένωση Δήμων Κύπρου προειδοποίησε πως τα νέα διοικητικά σχήματα κάθε μήνα ακροβατούν προκειμένου να καλύψουν τις πάγιες οικονομικές

Αυξημένη κατά €61 εκατ. είναι η κρατική χορηγία των δήμων σε σχέση με αυτή που λάμβαναν πριν από τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ωστόσο, οι δήμοι δεν θεωρούν χορηγία τα €12 εκατ. που τους δόθηκαν για πολεοδομικές και οικοδομικές άδειες.

τους υποχρεώσεις, το δε υπουργείο Εσωτερικών αφήνει να διαφανεί ξεκάθαρα πως πέρα από τα όσα έχουν αποφασισθεί και συμφωνηθεί με τους δήμους για την κρατική στήριξη, για τα επόμενα τρία χρόνια δεν είναι διατεθειμένο να επιμβεί με έκτακτη κρατική χορηγία. Ωστόσο, το ΥΠΕΣ θεωρεί λογικό το αίτημα των δήμων για αναπροσαρμογή της κρατικής χορηγίας στο ύψος του πληθωρισμού, κάτι όμως που δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην παρούσα φάση ένεκα του μεσοπρόθεσμου προϋπολογισμού που έχει σχεδιασθεί για την περίοδο 2025 - 2027. Από την πλευρά τους, οι δήμοι δεν φαίνεται να απορρίπτουν στο σύνολό της τη λογική που αναπτύσσει το ΥΠΕΣ, ωστόσο θέτουν επιτακτικά την έκτακτη κρατική ενίσχυση για τρία χρόνια προκειμένου να εξισορροπήσουν τα οικονομικά τους.

Η νέα χορηγία

Με βάση το πλαίσιο μεταρρυθμίσης της τοπικής αυτοδιοίκησης τα 20 νέα διοικητικά σχήματα προκειμένου να καλύψουν τις οικονομικές τους ανάγκες θα λαμβάνουν σε ετήσια βάση μια κρατική χορηγία

το ύψος της οποίας καθορίσθηκε μετά από συμφωνία με τους δήμους το 2020 στα €117 εκατ. Για τη διανομή της κρατικής χορηγίας λήφθηκαν υπόψη εννέα κριτήρια που αφορούν: Τον πληθυσμό, την πληθυσμιακή πυκνότητα, την οικιστική πυκνότητα, την έκταση, το κατά κεφαλή ίδιο εισόδημα, την πρωτεύουσα, τη δομημένη περιοχή, τον αριθμό διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία και άλλα τουριστικά καταλύματα, τις ορεινές, ακριτικές, ημικατεχόμενες και μειονετικές περιοχές. Στη βάση των εννέα κριτηρίων το υπουργείο Εσωτερικών καθόρισε το ποσοστό και το ύψος της κρατικής χορηγίας των €117 εκατ. για τους 20 νέους δήμους (πίνακας Α). Με βάση τον υπολογισμό κατανομής, ο νέος δήμος Λευκωσίας λαμβάνει την υψηλότερη χορηγία €22.557.168 και ο δήμος Λευκάρων τη χαμηλότερη €1.363.062. Επιπλέον, οι δήμοι μετά από έντονες διαμαρτυρίες αποφασίστηκε να λάβουν άλλα €3 εκατ. για συντήρηση του οδικού τους δικτύου, ποσό το οποίο διαμοιράστηκε με βάση το μήκος των δρόμων εντός των δημοτικών τους ορίων (πίνακας Β). Για το 2025 το υπουργείο Εσω-

Η κυβερνητική πλευρά, αν και σε κάποιες περιπτώσεις, π.χ. δήμος Λευκωσίας, αναγνωρίζει ότι η κρατική χορηγία θα έπρεπε να ήταν υψηλότερη, εντούτοις ακολουθεί σκληρή στάση προτάσσοντας την ορθολογιστική διαχείριση των χρημάτων των φορολογουμένων πολιτών. Το ΥΠΕΣ απέναντι στα όσα βάζουν στο τραπέζι οι δήμοι προτάσσει τα συμφωνηθέντα του 2020 για το ύψος της κρατικής χορηγίας. Όπως τονίζεται από το ΥΠΕΣ «το ποσό των €117 εκατ. αποφασίστηκε και συμπεριλήφθηκε στον Νόμο το 2022. Δύο χρόνια προετοιμασίας δεν αναδείχθηκε κάποιο θέμα οικονομικό και με την έναρξη μεταρρύθμισης και ενώ θα έπρεπε να έχουν και οικονομίες κλίμακας άρχισαν να ζητούν περισσότερα προφασιζόμενοι τον πληθωρισμό». Το ΥΠΕΣ ρίχνει το μπαλάκι στην Ένωση Δήμων Κύπρου, η οποία, όπως υποστηρίζεται, ως σώμα αποφασίζει για τα κριτήρια και τις παραμέτρους που καθορίζουν το τελικό ποσό που αναλογεί σε κάθε δήμο. Η μόνη διαφοροποίηση που καταγράφεται από το ΥΠΕΣ αφορά τον δήμο της Λευκωσίας. Όπως αναφέρεται, η εισήγηση του υπουργείου Εσωτερικών για την κατανομή της χορηγίας ήταν να παραχωρηθούν στον δήμο Λευκωσίας €5 εκατ. περισσότερα, αναγνωρίζοντας ακριβώς τις ιδιαιτερότητες που έχει ως πρωτεύουσα της χώρας. Η εισήγηση δεν έγινε αποδεκτή από την Ένωση Δήμων Κύπρου, παρά το γεγονός ότι οι επιπτώσεις για κάθε δήμο είχαν υπολογισθεί σε μείωση της χορηγίας τους κατά €260.000 περίπου.

τερικών αποφάσισε να δώσει στους νέους δήμους άλλα €12 εκατ. για δικαιώματα πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών (πίνακας Γ). Με

βάση τη μεταρρύθμιση οι ΕΟΑ πρέπει να καταβάλλουν στους δήμους το 60% των δικαιωμάτων πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών,

ωστόσο λόγω των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αποφασίστηκε, μόνο για φέτος, η στήριξη τους από το κράτος. Συνολικά, όπως υποστηρίζει το ΥΠΕΣ, η κρατική στήριξη στους νέους δήμους ξεπέρασε τα συμφωνηθέντα κατά €15 εκατ.

Αλλα έσοδα

Πέραν της κρατικής στήριξης τα έσοδα των νέων δήμων συμπληρώνονται από ιδίους πόρους που προκύπτουν από τέλη και φορολογίες όπως τα τέλη σκυβάλων, επαγγελματικό φόρο, άδεια λειτουργίας και κτηματικό φόρο (ακίνητη περιουσία). Στο κομμάτι των ιδίων πόρων το ύψος τους δεν μπορεί να υπολογισθεί μιας και κάθε δήμος εφαρμόζει τη δική του πολιτική. Π.χ. στον νέο δήμο Λευκωσίας η δημοτική αρχή αποφάσισε να επικεντρωθεί περισσότερο στον Φόρο Ακίνητης Περιουσίας και λιγότερο στα τέλη σκυβάλων στα οποία ακολούθησε το σκεπτικό της ανταποδοτικότητας (κόστος €16 εκατ. και έσοδα €15,5 εκατ. ετησίως). Επιπλέον, ο δήμος Λευκωσίας προκειμένου να αυξήσει τα έσοδά του και να καλύψει το λειτουργικό

κόστος, πέρα από τον εξορθολογισμό των τελών διεύρυνε τη φορολογική βάση των επαγγελματικών υποστατικών από 21.000 σε 24.000 και των οικιστικών από 51.000 σε 55.000. Ωστόσο και εδώ η τρύπα που υπάρχει με τα οικονομικά του δήμου δεν κλείνει, όπως είπε ο δήμαρχος Χαράλαμπος Προύντζος στην «Κ».

Η παλιά χορηγία

Αν γίνει σύγκριση τους ύψους της νέας κρατικής χορηγίας για το 2025 (€117 εκατ.- €12 εκατ.- €3 εκατ., σύνολο €132 εκατ.) και της χορηγίας που δινόταν πριν από τη μεταρρύθμιση, η κρατική στήριξη προς τους νέους δήμους είναι αυξημένη. Πριν από τη μεταρρύθμιση οι δήμοι λάμβαναν ετησίως: Κρατική χορηγία €51.157.520, έναντι απώλειας επαγγελματικού φόρου €17,5 εκατ., Διαπύλια €2.187.680, σύνολο €70.845.200. Με βάση τα στοιχεία αυτά η κρατική χορηγία που παραχωρείται για το 2025 είναι αυξημένη κατά €61.154.800. Ωστόσο, όπως τονίζεται από την Ένωση Δήμων Κύπρου, τα €12 εκατ. δεν μπορεί να θεωρηθούν κρατική χορηγία μιας και οι δήμοι πριν από τη μεταρρύθμιση έβαζαν στα ταμεία τους το 100% των δικαιωμάτων που αφορούν πολεοδομικές και οικοδομικές άδειες. Επίσης, στα νέα σχήματα προστέθηκαν 63 κοινότητες με τα κρέπη τους και χωρίς την κρατική χορηγία που λάμβαναν. Στα έσοδα των δήμων θα πρέπει να προστεθούν τα τέλη και οι άλλες φορολογίες το ύψος των οποίων δεν μπορεί να υπολογισθεί επειδή δεν υπάρχουν στοιχεία.

Ο δήμος Λευκωσίας

Με βάση τα κριτήρια διανομής της κρατικής χορηγίας ο δήμος Λευκωσίας λαμβάνει τη μερίδα του λέοντος. Συνολικά ο δήμος της πρωτεύουσας για το 2025 έχει να λαμβάνει: €22.557.168 κρατική χορηγία, €1.486.699 από δικαιώματα πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών και €281.116 για συντήρηση οδικού δικτύου, σύνολο €24.324.983. Ωστόσο και εδώ, όπως υποστηρίζει ο Χαράλαμπος Προύντζος, οι λειτουργικές ανάγκες του δήμου δεν καλύπτονται παρά το γεγονός ότι ο προϋπολογισμός που ετοιμάστηκε και πέρασε από το υπουργείο Εσωτερικών είναι ισοσκελισμένος. Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο δήμος Λευκωσίας και ενδεχομένως και άλλοι δήμοι εντοπίζεται στη ρευστότητα. Κατά τον κ. Προύντζο η χορηγία του δήμου Λευκωσίας θα έπρεπε να ανερχόταν στα €32 εκατ. προκειμένου το οικονομικό βάρος να μη μετακυλιστεί στους Λευκωσιάτες, κάτι που εξ ανάγκης δεν αποφεύχθηκε και που απαιτούσε πολιτική βούληση και θάρρος.

Α			
Κατανομή κρατικής χορηγίας στους νεοσύστατους δήμους 2025			
	Ποσοστό	Χορηγία	
1 Δήμος Λευκωσίας	19,2796%	€22.557.168	
2 Δήμος Λακατάμειας	5,4319%	€6.355.341	
3 Δήμος Στροβόλου	7,9387%	€9.288.332	
4 Δήμος Λασιών-Γερίου	3,7291%	€4.363.052	
5 Δήμος Νότιας Λευκωσίας - Ιδαλίου	3,1034%	€3.630.945	
6 Δήμος Λεμεσού	14,5558%	€17.030.317	
7 Δήμος Αμαθούντας	4,4545%	€5.211.774	
8 Δήμος Πολεμιδιών	2,9465%	€3.447.447	
9 Δήμος Κουρίου	3,7076%	€4.337.864	
10 Δήμος Λάρνακας	8,6300%	€10.097.134	
11 Δήμος Αραδίππου	3,2962%	€3.856.538	
12 Δήμος Δρομολαξιάς - Μενεού	1,8954%	€2.217.650	
13 Δήμος Λευκάρων	1,1650%	€1.363.062	
14 Δήμος Αθηνένου	1,1672%	€1.365.579	
15 Δήμος Πάφου	5,6911%	€6.658.571	
16 Δήμος Ιεροκηνίας	1,9985%	€2.338.265	
17 Δήμος Ακάμα	1,8952%/ο	€2.217.408	
18 Δήμος Πόλης Χρυσοχούς	1,6841%	€1.970.421	
19 Δήμος Παραλιμνίου - Δερύνειας	4,2286%	€4.947.470	
20 Δήμος Αγίας Νάπας	3,2014%	€3.745.633	
Σύνολα	100%	€116.999.970	

Β			
Κατανομή κρατικής χορηγίας για συντήρηση δρόμων ΤΔΕ			
	Μήκος (m)	%	Χορηγία
1 Λευκωσίας	75020	9,3706%	€281.116,97
2 Λακατάμειας	28770	3,5936%	€107.807,72
3 Στροβόλου	39669	4,9550%	€148.648,75
4 Λασιών-Γερίου	19025	2,3764%	€71.290,99
5 Ν. Λευκωσίας - Ιδαλίου	53125	6,6357%	€199.071,44
6 Λεμεσού	46677	5,8303%	€174.909,32
7 Αμαθούντας	26810	3,3488%	€100.463,16
8 Πολεμιδιών	15316	1,9131%	€57.392,53
9 Κουρίου	38620	4,8239%	€144.717,91
10 Λάρνακας	49380	6,1679%	€185.038,07
11 Αραδίππου	35311	4,4106%	€132.318,33
12 Δρομολαξιάς - Μενεού	25805	3,2232%	€96.697,19
13 Λευκάρων	62041	7,7494%	€232.481,71
14 Αθηνένου	17335	2,1653%	€64.958,18
15 Πάφου	20596	2,5726%	€77.177,89
16 Ιεροκηνίας	32530	4,0632%	€121.897,30
17 Ακάμα	48046	6,0013%	€180.039,27
18 Πόλης Χρυσοχούς	52909	6,6087%	€198.262,04
19 Παραλιμνίου - Δερύνειας	52612	6,5716%	€197.149,11
20 Αγίας Νάπας	60995	7,6187%	€228.562,11
Σύνολα	800592	100%	€3.000.000

Γ			
Κατανομή κρατικής χορηγίας για δικαιώματα πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών			
	Ποσοστό	Χορηγία	
1 Λευκωσίας	12,3892%	€1.486.699,99	
2 Λακατάμειας	7,3120%	€877.439,33	
3 Στροβόλου	5,6301%	€675.615,14	
4 Λασιών-Γερίου	3,9898%	€478.778,06	
5 Νότιας Λευκωσίας - Ιδαλίου	3,1128%	€373.538,87	
6 Λεμεσού	16,1071%	€1.932.849,52	
7 Αμαθούντας	8,1462%	€977.540,66	
8 Πολεμιδιών	1,8582%	€222.985,59	
9 Κουρίου	2,9946%/ο	€359.351,90	
10 Λάρνακας	5,8667%	€704.004,96	
11 Αραδίππου	4,5898%	€550.781,17	
12 Δρομολαξιάς - Μενεού	1,5912%	€190.942,06	
13 Λευκάρων	0,2672%	€32.068,31	
14 Αθηνένου	0,5094%	€61.128,35	
15 Πάφου	6,7208%	€806.495,69	
16 Ιεροκηνίας	4,1177%	€494.123,09	
17 Ακάμα	3,3313%	€399.756,66	
18 Πόλης Χρυσοχούς	0,5679%	€68.148, 54	
19 Παραλιμνίου - Δερύνειας	6,1521%	€738.247,75	
20 Αγίας Νάπας	4,7459%	€569.504,37	
Σύνολα	100%	€12.000.000	

Νίκος Χριστοδουλίδης

Ιωάννης Κασουλίδης

“Μεγάλη Δευτέρα καταθέτει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης και έπεται η κατάθεση του ερευνώμενου Νίκου Αναστασιάδη στις 28 Απριλίου.

Χάρης Γεωργιάδης

Κωνσταντίνος Πετρίδης

Ιωάννης Νικολαΐδης

Η αυλαία των καταθέσεων πέφτει με την κατάθεση του ερευνώμενου, δηλαδή του τέως προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη στις 28 Απριλίου.

Οδυσσεάς Μιχαηλίδης

Κώστας Κληρίδης

Ένας χρόνος ερευνών και 150 καταθέσεις

Αρχές Απριλίου φτάνει η Αυστραλή νομικός, επικεφαλής της έρευνας για το βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία»

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Ογκώδες υλικό από τις καταθέσεις των αξιωματούχων θα παραλάβει η επικεφαλής της έρευνας για όσα καταγράφονται στο βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία», Αυστραλή νομικός Gabrielle McIntyre, η οποία φθάνει στην Κύπρο περί τις αρχές Απριλίου. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», οι αξιωματούχοι που έχουν κλητευθεί και κατέθεσαν ενώπιον της ερευνητικής ομάδας που ανέλαβε να διερευνήσει όσα καταγράφονται στο βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία», ανέρχονται στους 150. Εκκρεμούν, ωστόσο, δύο από τις πιο σημαντικές και καθοριστικές καταθέσεις προκειμένου να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες των ερευνών και να ξεκινήσει επίσημα η συγγραφή του πορίσματος, το οποίο αναμένεται περί τα τέλη Μαΐου σύμφωνα με τον επίτροπο Διαφάνειας και πρόεδρο της Αρχής κατά της Διαφθοράς Χάρη Πογιατζή.

Η μία κατάθεση που έχει προγραμματιστεί για τη Μεγάλη Δευτέρα αφορά τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος αναμένεται να καταθέσει τη δική του εκδοχή αναφορικά με τα περιστατικά που καταλογίζει στο επίμαχο βιβλίο του ο Μακάριος Δρουσιώτης στον τέως πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη, καθώς υπήρξε στενός συνεργάτης του. Η αυλαία των καταθέσεων πέφτει με την κατάθεση του ερευνώμενου, δηλαδή του τέως προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη στις 28 Απριλίου. Όπως πληροφορούμαστε, η κατάθεση του κ. Αναστασιάδη αναμένεται να διαρκέσει τουλάχιστον τρεις μέρες, με το βιβλίο του «Ο Συκοφάντης», που κυκλοφορεί ήδη στα βιβλιοπωλεία, να αποτελεί το σημαντικότερο μέρος της. Το βιβλίο που κυκλοφορεί σε Κύπρο και Ελλάδα έχει ήδη μεταφραστεί στα αγγλικά για να τεθεί ενώπιον της επικεφαλής της έρευνας κας McIntyre. Την ίδια ώρα οι πληροφορίες μας αναφέρουν ότι ο κ. Αναστασιάδης ετοιμάζει και συμπληρωματική κατάθεση για τη συγκεκριμένη έρευνα με τη συμβολή της ομάδας των δικηγόρων του. Την κα McIntyre πλαισιώνουν τρεις Κύπριοι δικηγόροι, οι οποίοι ασχολούνται με θέματα που αφορούν την πάταξη της διαφθοράς. Πρόκειται για τους Χαρίλαο Χρυσάνθου, Ορέστη Νικίτα και Ανδρέα Ευθυμίου.

Η έρευνα και κατ' επέκταση το πόρισμα που θα ετοιμαστεί αποτελούν το μεγαλύτερο τεστ της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, καθώς θα εκληφθούν ως σημείο αναφοράς για το ερευνητικό έργο της Αρχής δεδομένου ότι είναι η μεγαλύτερη σε ευρύτητα έρευνα με διαφορά που διαχειρίζεται η Αρ-

χή. Η υπόθεση σχετικά με όσα καταγράφονται στο βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία» άρχισε να διερευνάται από την Αρχή τον Ιανουάριο του 2023, ενώ η έρευνα των λειτουργών επιθεώρησης ξεκίνησε στις 2 Απριλίου 2024. Σημειώνεται πως η συγκεκριμένη έρευνα της Αρχής, είναι αυτεπάγγελτη και δεν διεξάγεται μετά από επώνυμη ή ανώνυμη καταγγελία.

Οι καταθέσεις

Τον χορό των καταθέσεων στην υπόθεση από την οποία αναμένεται να κριθεί ο ρόλος της Αρχής κατά της διαφθοράς από τους πολίτες, άνοιξε ο καταγγέλλων, δηλαδή ο πάλαι ποτέ στενός συνεργάτης του κ. Αναστασιάδη και συγγραφέας του βιβλίου «Κράτος Μαφία» Μακάριος Δρουσιώτης. Να σημειωθεί ότι ο κ. Δρουσιώτης εργαζόταν στο Προεδρικό ως σύμβουλος του κ. Αναστασιάδη και ένα μεγάλο μέρος των περιστατικών που καταγράφει στο βιβλίο του τα βίωσε, όπως ο ίδιος αναφέρει, ως αυτόπτης μάρτυρας. Ο κ. Δρουσιώτης, παράλληλα με την κατάθεσή του κλήθηκε να καταθέσει όλα εκείνα τα στοιχεία που τεκμηριώνουν τα γραφόμενά του και να αποδείξει μέχρι και το τελευταίο «ν» για όσα καταλογίζει στον Νίκο Αναστασιάδη. Όπως πληροφορούμαστε, η αρμόδια Αρχή προσέδωσε ιδιαίτερη σημασία στο κεφάλαιο που αφορά την παρακολούθησή του, όπως ισχυρίζεται, ο κ. Δρουσιώτης, προβαίνοντας μάλιστα σε σχετική καταγγελία ενώπιον του Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, το 2020. Ως εκ τούτου, εξετάστηκαν και οι χειρισμοί της Αστυνομίας και των τεσσάρων μελών του συγκεκριμένου Τμήματος, αναφέρον οι ίδιες πληροφορίες. Ήπνε θυμίζεται ότι ο κ. Δρουσιώτης στο «Κράτος Μαφία» καταγράφει όσα έγιναν στην Κύπρο μετά το διαζύγιο του Ρώσου ολιγάρχη Ντιμίτρι Ριμπολόβλεφ. Είχε αναφερθεί στον φερόμενο ρόλο μεγάλου δικηγόρου γραφείου και τη σχέση του με τον τότε πρόεδρο της Δημοκρατίας, σε αξιοπερίεργες διεργασίες της Βουλής για τροποποίηση νομοθεσίας, δικαστικές αποφάσεις από τις οποίες ευνοήθηκε ο ολιγάρχης και μεταφορές κεφαλαίων. Επιπλέον, στο βιβλίο υπάρχουν αναφορές για υποθέσεις Ρώσων ολιγαρχών που κατηγορούνται για ξέπλυμα χρήματος, τα οποία, σύμφωνα με τον συγγραφέα, συνδέονται με το πρώην δικηγόρο γραφείου του τέως προέδρου, τις πιο γνωστές υποθέσεις με τα διαβατήρια προς την οικογένεια του Σαουδάραβα, που έλαβαν κυπριακά διαβατήρια ο ίδιος και η οικογένειά του, ενώ υπάρχουν εκτενείς αναφορές στους συνεργάτες του Προέδρου καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας της θητείας του και τον ρόλο

Ο συγγραφέας του βιβλίου «Κράτος Μαφία» Μακάριος Δρουσιώτης.

Το βιβλίο του Νίκου Αναστασιάδη «Ο Συκοφάντης» κυκλοφορεί ήδη στα βιβλιοπωλεία.

τους στο Κυπριακό. Από τη μεριά του, ο κ. Αναστασιάδης με δημόσιες γραπτές τοποθετήσεις του, αλλά και σε συνεντεύξεις του έχει απορρίψει κατηγορηματικά όσα του χρεώνονται, ενώ κινήθηκε νομικά κατά του κ. Δρουσιώτη.

Οι μάρτυρες

Στη συνέχεια, κλητεύθηκε και παρουσιάστηκε ενώπιον των λειτουργών επιθεώρησης που έχουν αναλάβει τη διερεύνηση όσων γράφει στο βιβλίο του ο κ. Δρουσιώτης και τα οποία αφορούν τον κ. Αναστασιάδη, τριψήφιος αριθμός μαρτύρων οι οποίοι αναμένεται να φτάσουν τους 150 μέχρι το τέλος της διαδικασίας. Ορισμένοι μάλιστα εξ αυτών έχουν κληθεί περισσότερες από μία φορές για συμπληρωματικές καταθέσεις, οι οποίες κριθηκαν επιτακτικής ανάγκης από τους λειτουργούς επιθεώρησης.

Πιο συγκεκριμένα, κλήθηκαν και κατέθεσαν πρώην κρατικοί αξιωματούχοι, όπως για παράδειγμα ο τέως γενικός εισαγγελέας, Κώστας Κληρίδης, αφού γίνεται λόγος για προσπάθεια φαγώματός του από τον Νίκο Αναστασιάδη, καθώς επίσης πολιτικά πρόσωπα και συνεργάτες του πρώην προέδρου της Δημοκρατίας. Στον κατάλογο των προσώπων που κατέθεσαν στο πλαίσιο της έρευνας περιλαμβάνονται πρώην κρατικοί αξιωματούχοι, και ειδικότερα πρώην υπουργοί της κυβέρνησης Αναστασιάδη, οι οποίοι θα κληθούν να επιβεβαιώσουν περιστατικά που καταγράφονται στο επίμαχο βιβλίο και διοικητές της Κεντρικής Τράπεζας.

Ορισμένοι πολιτικοί και κρατικοί αξιωματούχοι που κατέθεσαν είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο Χρίστος Στυλιανίδης, ο Χάρης Γεωργιάδης, ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, ο Ιωάννης Νικολάου, ο Ρίκκος Ερωτοκρίτου, ο Ιωάννης Κασουλίδης και ο Οδυσσεάς Μιχαηλίδης. Αξίζει να σημειώσουμε ότι όπως πληροφορούμαστε κλήθηκαν για κατάθεση αξιωματούχοι από όλα ανεξαιρέτως τα πολιτικά κόμματα και όχι μόνο από τον Δημοκρατικό Συναγερμό.

Η επικεφαλής και ο καιρός

Προσπλωμένη στον χειρισμό των καταθέσεων και στην ερευνητική διαδικασία παρουσιάζεται η επικεφαλής της έρευνας Αυστραλή νομικός, η οποία τον τελευταίο χρόνο έχει επισκεφθεί την Κύπρο αρκετές φορές στο πλαίσιο της διαδικασίας. Εξ όσων πληροφορείται η «Κ», η κα McIntyre δεν μπαίνει σε καμία συζήτηση με τους εμπλεκόμενους της υπόθεσης πέραν της διαδικασίας της κατάθεσής τους, επιδιώκοντας να παραμείνει ανεπηρέαστη και ανεξάρτητη στην όλη διαδικασία. Χαρακτηριστικό δε είναι το γεγονός ότι η επικεφαλής της έρευνας συζητάει μόνο για τον

καιρό και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν στην Κύπρο, παραμένοντας ωστόσο προσεχτική και φιλική. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι η Αυστραλή νομικός που ανέλαβε να εκδώσει το πόρισμα της αρχής εκπέμπει επαγγελματισμό και αφοσίωση στο έργο της και παρουσιάζεται τυπική σε όσες περιπτώσεις απαιτήθηκε. Σημειώνεται πως η επικεφαλής της υπόθεσης δεν έχει οποιουδήποτε δεσμούς με την Κύπρο, ενώ επισκέφθηκε την Κύπρο για πρώτη φορά όταν ανέλαβε την υπόθεση το 2024.

Οι ψευδείς πληροφορίες

Πάντως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι με βάση την κείμενη νομοθεσία πρόσωπο που εκ προθέσεως παρέχει ψευδείς πληροφορίες ή αποκρύπτει δεδομένα ή στοιχεία από την Αρχή κατά της Διαφθοράς είναι ένοχο αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης μέχρι τρία έτη ή σε χρηματική ποινή μέχρι €50.000 ή/και στις δύο αυτές ποινές. Πρόσθετα, πρόσωπο που χωρίς εύλογη αιτία αρνείται ή παραλείπει να παρουσιαστεί ενώπιον της Αρχής κατά της Διαφθοράς για να δώσει μαρτυρία ή να καταθέσει στοιχεία είναι ένοχο αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους ή σε χρηματική ποινή μέχρι €10.000 ή/και στις δύο αυτές ποινές.

Ο ρόλος της Αρχής

Η αποστολή της Ανεξάρτητης Αρχής αφορά, μεταξύ άλλων, τη διερεύνηση καταγγελιών και πληροφοριών που σχετίζονται με πράξεις διαφθοράς στον δημόσιο τομέα, ευρύτερο δημόσιο τομέα και ιδιωτικό τομέα, αλλά και την εποπτεία και αξιολόγηση των δράσεων των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα και του ιδιωτικού τομέα σε θέματα πρόληψης και καταπολέμησης πράξεων διαφθοράς. Επίσης, στην αποστολή της περιλαμβάνονται η σύνταξη εκθέσεων με εισηγήσεις και προτάσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση πράξεων διαφθοράς προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, η ενημέρωση και καθοδήγηση του ιδιωτικού τομέα σχετικά με την υιοθέτηση των διεθνών αναγνωρισμένων βέλτιστων για την πρόληψη και καταπολέμηση πράξεων και ο καθορισμός των δεικτών αξιολόγησης των κινδύνων που σχετίζονται με πράξεις διαφθοράς και η εκπόνηση μελετών και έκδοση εγκυκλίων για σκοπούς ενημέρωσης και εκπαίδευσης. Απώτερος στόχος, όμως, της Ανεξάρτητης Αρχής, παραμένει η αποκατάσταση της χαμένης εμπιστοσύνης των πολιτών έναντι των θεσμών, οι οποίοι εμφανίζονταν διαχρονικά ανήμποροι να καταπολεμήσουν τη διαφθορά.

“Μεταφράστηκε στα αγγλικά το βιβλίο του τέως προέδρου της Δημοκρατίας «Ο Συκοφάντης» για να κατατεθεί στο πλαίσιο της τριήμερης κατάθεσής του.

Αβέρωφ Νεοφύτου

Χρίστος Στυλιανίδης

Ρίκκος Ερωτοκρίτου

Του **ΕΦΡΑΙΜ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Ο ΑΠΟΕΛ έχει μπει σε περίοδο κρίσης και αβεβαιότητας με τα οικονομικά προβλήματα να οδηγούν την ομάδα σε επικίνδυνα μονοπάτια. Ανάμεσα στους φιλάθλους και τους υποστηρικτές της ομάδας επικρατεί ανησυχία για την επόμενη μέρα, ενώ είναι πλέον αποδεχτό και από την ίδια τη διοίκηση ότι η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ομάδα δεν είναι υγιής και επιβάλλεται η χάραξη πολιτικής διάσωσής της. Τις προηγούμενες μέρες, ομάδα οκτώ ενδιαφερομένων κατέθεσε πρόταση για να αναλάβει τη διοίκηση της εταιρείας, με την προσπάθειά τους όμως να μη βρίσκει ανταπόκριση, καθώς το νυν Διοικητικό Συμβούλιο δεν απάντησε, με αποτέλεσμα το εγχείρημα να πέσει στο κενό.

Χρέος 40+ εκατομμυρίων

Βάζοντας σε μια σειρά τα δεδομένα, το συνολικό χρέος της εταιρείας, με βάση τους ετήσιους ελεγμένους λογαριασμούς στις 31.12.23, ανέρχονταν στα 39,1 εκατομμύρια. Ποσό που «φωτογραφίζει» την κακοδιαχείριση των τελευταίων ετών. Το πρώτο μεγάλο πλήγμα ήρθε από τον κορωνοϊό. Το πρωτάθλημα της χρονιάς 2019-2020 διακόπηκε, με πρωτεργάτη τον Πρόδρομο Πετρίδη, με τη συνολική απώλεια των ομάδων να υπολογίζεται στα 13 εκατομμύρια. Επιπλέον, ο ΑΠΟΕΛ δεν κατάφερε να βρεθεί σε Ευρωπαϊκούς Ομίλους για τέσσερις συνεχόμενες σεζόν (2020-2024). Ως αποτέλεσμα δεν εξασφάλισε έσοδα 30+ εκατομμυρίων (μπόνους από την UEFA), έστω κι αν δημιουργούσε ελλειμματικούς προϋπολογισμούς στοχεύοντας σε αυτά. Το μεγαλύτερο «κτύπημα» ήρθε απ' την κυβέρνηση. Το κράτος παρά το γεγονός πως εδώ και 30 χρόνια κρατούσε μια στάση «καϊδέματος» προς τις ομάδες, αγνοώντας τις οφειλές τους και δίνοντάς τους 10 σχέδια αποπληρωμής, έβαλε μια τελεία. Απαίτησε από όσες ομάδες δημιούργησαν νέες οφειλές στο Τμήμα Φορολογίας απ' το 2023 κι έπειτα να τις εξοφλήσουν ώστε να επανενταχθούν στο σχέδιο αποπληρωμών. Παράλληλα, ζήτησε να τακτοποιηθούν οι οφειλές προς τα ταμεία των Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με τον ΑΠΟΕΛ να οδηγείται δικαστικώς για πέντε υποθέσεις. Από αυτές έχουν εξοφληθεί οι τρεις. Καλά ενημερωμένες πηγές ανέφεραν πως πέρα απ' τα πέντε και πλέον εκατομμύρια που θα πρέπει να καταβληθούν μέχρι το τέλος της σεζόν, μέσα στους επόμενους 12 μήνες θα υπάρχουν υποχρεώσεις επιπλέον επτά εκατομμυρίων. Τα χρήματα αυτά αφορούν τρέχουσες οφειλές και φορολογία που χωρίζεται (κοινωνικές ασφαλίσεις, Φ.Π.Α και Pay as you earn).

Το χρονικό

Την Τρίτη 11 Μαρτίου οι ενδιαφερόμενοι κατέθεσαν επίσημη πρό-

ταση προς τον Πρόδρομο Πετρίδη και το Δ.Σ. της εταιρείας του ΑΠΟΕΛ. Αυτή περιελάμβανε την άμεση ανάληψη της διοίκησης, έχοντας εξασφαλισμένο ένα ποσό πέραν των πέντε εκατομμυρίων ώστε να ολοκληρώσει ομαλά τη σεζόν. Δεν υπήρχε χρονοδιάγραμμα για τελική απάντηση, ωστόσο ο Πρόδρομος Πετρίδης είχε ζητήσει 7-10 μέρες, διότι ανέμενε να τελεσφορήσουν κάποιες δικές του προσπάθειες για εύρεση «συμπαικτών». Η δε εισήγησή του για από κοινού συμπίεση των δύο, με την καταβολή ίσων ποσών, βρήκε αρνητική την ομάδα των «8». Οι μέρες περνούσαν χωρίς ουσιαστική εξέλιξη μέχρι την Τρίτη 18 Μαρτίου, οπότε με επιστολή τους οι ενδιαφερόμενοι έδωσαν τελεσίγραφο προς τον Πρόδρομο Πετρίδη να απαντήσει στην πρόταση μέχρι τις 18:00 της 19ης Μαρτίου. Σε αντίθετη περίπτωση η πρόταση θα έφευγε απ' το τραπέζι.

Η αποτυχημένη προσπάθεια των «8»

Κακοδιαχείριση, αλλαγή στάσης από το κράτος, χρέος και η επόμενη μέρα με τον Πρόδρομο Πετρίδη να παραμένει στο πηδάλιο του ΑΠΟΕΛ

Η επόμενη μέρα βρίσκει τον Πρ. Πετρίδη να συνεχίζει τις επαφές για να βρει επενδυτές, με πηγές κοντά στον «Αρχάγγελο» να εκφράζουν αισιοδοξία πως τα κριτήρια Μαρτίου δεν θα αποτελέσουν πρόβλημα.

Πέρα απ' τα πέντε και πλέον εκατομμύρια που θα πρέπει να καταβληθούν μέχρι το τέλος της σεζόν, μέσα στους επόμενους 12 μήνες, θα υπάρχουν υποχρεώσεις επιπλέον επτά εκατομμυρίων.

Το μεσημέρι της 19ης Μαρτίου, η διοίκηση Πετρίδη έστειλε επιστολή προς τους «8» καλώντας τους να αποσύρουν το τελεσίγραφο, ζητώντας χρόνο και άμεση συνάντηση για λειτουργικές - νομικές διευκρινίσεις. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας οι «8» με νέα επιστολή διευκρίνιζαν πως το χρονοδιάγραμμά

παραμένει ως έχει. Η τελική απάντηση του Προδρόμου Πετρίδη δεν έφθασε ποτέ με αποτέλεσμα η πρόταση να φύγει απ' το τραπέζι. Η τελευταία εξέλιξη ήλθε στις 20 Μαρτίου, όταν η διοίκηση του ΑΠΟΕΛ εξέδωσε ανακοίνωση καλώντας την πλευρά των «8» να αποσύρει χρονοδιαγράμματα και να καθίσει σε διάλογο. Οι ενδιαφερόμενοι όμως δεν απάντησαν ποτέ, κι ως εκ τούτου το θέμα έκλεισε εκεί.

Η ομάδα των «8»

Την ομάδα των «8» απάρτιζαν γνώριμα πρόσωπα στις τάξεις του ΑΠΟΕΛ τα οποία υπήρξαν στο παρελθόν μέλη του Δ.Σ. της εταιρείας. Πρόκειται για τους Θεόδωρο Κυριακίδη, Άντη Πολυδώρου, Γιάννη Δημητρίου, Κρις Τριανταφυλλίδη, Γιώργο Γεωργίου, Παναγιώτη Γεωργίου, Μάριο Αθανασίου και Αλέξη Ανδρέου. Το πλάνο τους αφορούσε την άμεση καταβολή ποσού πέντε

και πλέον εκατομμυρίων για τις άμεσες υποχρεώσεις. Προνοούσε επίσης τη δημιουργία μιας νέας εταιρείας Special Purpose Vehicle (εταιρεία ειδικού σκοπού) την οποία θα διοικούσαν Θεόδωρος Κυριακίδης, Άντης Πολυδώρου, Γιάννης Δημητρίου και Μάριος Αθανασίου. Η νέα εταιρεία θα χάραζε και θα επέβλεπε τη λειτουργία της υπάρχουσας, η οποία με τη σειρά της θα έπρεπε να παίρνει έγκριση και να λογοδοτεί για οποιαδήποτε απόφαση και κίνησή της. Πρώτιστος στόχος ήταν η οικονομική εξυγίανση, αφού στα επόμενα χρόνια το μπάτζετ που θα αφορούσε την ομάδα (ποδοσφαιριστές, επτελείο κ.λπ.) θα μειωνόταν, ενώ θα έβαζαν μεγάλη ποσό στο χρέος. Αγωνιστικά θα διεκδικούσε τουλάχιστον ευρωπαϊκό εισιτήριο.

Σωματείο και οργανωμένοι

Πέρα απ' τους δυο βασικούς πρωταγωνιστές (διοίκηση Πετρίδη, συμμαχία «8»), υπάρχουν άλλοι δυο σημαντικοί πυλώνες, το σωματείο και οι οργανωμένοι οπαδοί. Στις εξελίξεις που διαδραματίστηκαν, το σωματείο, με πρόεδρο τον Κυριάκο Ζιβανάκη, έμεινε μακριά απ' τα φώτα της δημοσιότητας. Ως θεματοφύλακας του ΑΠΟΕΛ θα ανέμενε κανείς πως η στάση του όχι μόνο θα έπρεπε να ήταν πιο ενεργή, αλλά θα φρόντιζε να ενημερώνει για τις κινήσεις του τον κόσμο, κάτι που δεν συνέβη. Απ' την άλλη, οι οργανωμένοι οπαδοί είχαν εκδώσει ανακοίνωση στις 3 Μαρτίου με την οποία σημείωναν πως η εποχή Πετρίδη έχει φθάσει στο τέλος της, έστω κι αν αναγνώριζαν τα επιτεύγματά του. Τόνιζαν, ωστόσο, πως δεν θα τίναζαν τα πάντα στον αέρα, ανοίγοντας την πόρτα στον όποιο ενδιαφερόμενο είχε συγκεκριμένο πλάνο. Επί της πρότασης των «8» δεν υπήρξε επίσημη τοποθέτηση, αν και παρασκηνιακά φρόντισαν να μάθουν τις λεπτομέρειες κι όλα όσα έλαβαν χώρα.

Η επόμενη μέρα

Πλέον η επόμενη μέρα βρίσκει τον Πρόδρομο Πετρίδη να συνεχίζει τις επαφές για να βρει «συμπαικτες»-επενδυτές, με πηγές κοντά στον «Αρχάγγελο» να εκφράζουν αισιοδοξία πως τα κριτήρια Μαρτίου δεν θα αποτελέσουν πρόβλημα. Μέρος των πέντε εκατομμυρίων που χρειάζονται μέχρι το τέλος της σεζόν έχει εξασφαλιστεί, ενώ εκκρεμούν κινήσεις με τις οποίες η διοίκηση Πετρίδη ευελπιστεί πως θα εξασφαλίσει την απαραίτητη ρευστότητα. Τελευταίο κομμάτι του παζλ είναι η Ετήσια Γενική Συνέλευση του ΑΠΟΕΛ η οποία κάθε χρόνο έρχεται τέλος Μαΐου - αρχές Ιουνίου. Η ομάδα των «8» έχει διαμνύσει πως η πρότασή της δεν είναι πλέον στο τραπέζι, όμως παρακολουθεί τα γεγονότα και αν χρειαστεί θα επέμβει με γνώμονα πάντα την οικονομική βιωσιμότητα της ομάδας.

ΑΠΟΨΗ / Του **Ν.Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Κίρσι Κόβεντρι: βήματα πλάι στον αυταρχισμό

Το **οιονεί** άβατο κατελύθη: Γυναίκα στην προεδρία της ΔΟΕ. Η ανώτατη διεθνής αρχή του αθλητισμού απέκτησε, μάλιστα, για πρώτη φορά πρόεδρο εκτός Ευρώπης και Αμερικής. Κανονικά όλοι θα έπρεπε να χαίρετίσουμε αυτήν την, φαινομενικά, προοδευτική απόφαση, μέσω ψηφοφορίας στην Πύλο, της πλειοψηφίας των μελών της ΔΟΕ. Αλλά η

εκλογή της Κίρσι Κόβεντρι, ειδικά με τον τρόπο που επετεύχθη, γεννά πολλά ερωτήματα. Η σπουδαία πολυολυμπιονίκης της κολύμβησης, που έγινε διάσημη από τους Ολυμπιακούς της Αθήνας το 2004, σπινιχτηκε χωρίς προσχήματα από τον απελθόντα πρόεδρο, τον Γερμανό Ολυμπιονίκη της ξιφασκίας, τον πανίσχυρο Τόμας Μπαχ.

Τα περισσότερα ερωτήματα,

όμως, προκαλεί η πολιτική της θητεία στη Ζιμπάμπουε. Από το 2018 είναι υπουργός Νεότητας, Αθλητισμού, Τεχνών και Αναδημιουργίας στο καθεστώς του Εμερσον Μνανγκάγκουα, του αποκαλούμενου «κροκόδειλου» λόγω της σκληρότητάς του. Η ίδια, βέβαια, υποστηρίζει ότι προσπαθεί ν' αλλάξει τα πράγματα από μέσα. Αλλά εδώ θα περιοριστούμε στα του αθλητισμού, θέ-

τοντας αναπάντητα, επί του παρόντος, ερωτήματα: – Θ' ακολουθήσει την αυταρχική πολιτική του πανίσχυρου «μέντορά» της, που πολύ δύσκολα επέτρεπε διαφορετικές φωνές; Η θα επιτρέψει να περάσει λίγο φως; – Ποια είναι η άποψή της σχετικά με τον τρόπο που ο προκάτοχός της προσπάθησε να φέρει το Ολυμπιακό Κίνημα και τους Αγώνες πλν-

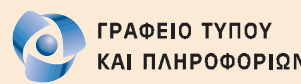
σιέστερα στις νέες γενιές, με αποτέλεσμα η διοργάνωση να θυμίζει πλέον... Παιχνίδια χωρίς σύνορα; Τη στιγμή, μάλιστα, που πολλοί υποστηρίζουν ότι οι Αγώνες έχουν «ξεχειλώσει»...

Από αυτά, και άλλα πολλά, η Κόβεντρι θα κριθεί όταν ολοκληρωθεί η θητεία της. Εως τότε, υπομονή. Αλλά ένα είναι βέβαιο: Στην Κόβεντρι ταιριάζει η Ελλάς.

Σχεδιάζεις Οικιστικό Συγκρότημα ή Πολυκατοικία;

Τώρα η έκδοση άδειας πολεοδομίας και οικοδομής για αναπτύξεις μέχρι 12 σπίατα σε σειρά και τετραώροφες πολυκατοικίες μέχρι 20 διαμερίσματα, γίνεται **σε 80 εργάσιμες μέρες**, εύκολα και γρήγορα, μέσω του Συστήματος «Ιππόδαμος».

gov.cy/moi

DROP THE BEATS. ADOPT THE PAWS

LIVELINK

World Stray Animal Day

4 April

16:00- 20:00

@SppMedia HQ

2 Nikolaou Saripolou Corner
& Lykavitou Avenue, 2401 Egkomi

- Simba Animal Aid
- 2nd Chance Dogs
- Paws Dog Shelter
- Dog Valley Rescue Center
- Nicosia Dog Shelter

Τι χαμπάρια με το νομοσχέδιο;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Είμαι σε ένα δωμάτιο νοσοκομείου, επισκέπτρια σε ηλικιωμένη συγγενή μου, στα υπόλοιπα κρεβάτια ακόμη τρεις επίσης ηλικιωμένες, όλες μετά από εγχείρηση λόγω κατάγματος. Σε λίγες μέρες θα φύγουν από δω, και δεν ξέρουν πού να πάνε, κρειάζονται ανακουφιστική φροντίδα προτού επιστρέψουν σπίτι και ο γιατρός είπε ότι θα περάσουν τουλάχιστον δύο μήνες μέχρι να σταθούν στα πόδια τους. Οι συγγενείς τους σε απελπισία, ξοδεύουν την ώρα της επίσκεψης για να μοιραστούν την απόγνωση τους, όπου κι αν έχουν απευθυνθεί, λένε, σε ένα από τα κέντρα αποκατάστασης που «κυκλοφορούν» εκεί έξω, ήταν πολύ πιο πάνω από τις οικονομικές τους δυνατότητες, όπως βέβαια για κάθε πολίτη μεσαίας και κατώτερης εισοδηματικής τάξης, και από την άλλη εξίσου μεγάλο κονδύλι απαιτείται για να φέρουν νοσοκόμους και φυσιοθεραπευτές στο σπίτι. Το αποτέλεσμα είναι να ορθώνεται ενώπιόν τους ένα μεγαλόπρεπο αδιέξοδο, αφού ούτε λεφτά τους περισσεύουν, ούτε και ικανοποιητικές λύσεις τους προσφέρονται, ούτε και κράτος που να αντιλαμβάνεται τι βιώνουν.

Διότι αν το κράτος και η πολιτεία αντιλαμβάνονταν τι βιώνει ο ταλαιπωρος κόσμος που έρχεται αντιμέτωπος με αυτό το αδιανόητο κενό της ανυπαρξίας στο ΓεΣΥ κέντρων για όλα τα περιστατικά που χρήζουν αποκατάστασης, τότε δεν θα επέτρεπαν να πηγαινόχρεται εδώ και χρόνια το σχετικό νομοσχέδιο μεταξύ Βουλής και υπουργείου Υγείας, αλλάζοντας κάθε φορά περιεχόμενο λόγω διαφορών των εμπλεκομένων. Πάνω από επτά φορές πήγε στη Βουλή και στάλθηκε πίσω στο υπουργείο Υγείας ή αποσύρθηκε και κανείς από τους αρμόδιους δεν αναλογίστηκε ότι αυτό σημαίνει καθυστερήσεις στην επίλυση προβλημάτων υγείας συμπολιτών μας που δεν διαθέτουν τέτοια πολυτέλεια χρόνου. Αν, λοιπόν, κράτος και πολιτεία διέθεταν την ελάχιστη ενσυναίσθηση, τότε δεν θα επέτρεπαν αυτό το πηγαίνε-έλα του νομοσχεδίου όπως ούτε και την παρέλευση τόσοσ χρόνου για την επίλυση των διαφωνιών των εμπλεκομένων, οι οποίες, να σημειωθεί, ακόμα να επιλυθούν.

Η τελευταία φορά που κατατέθηκε στη Βουλή πρόταση για το σχετικό νομοσχέδιο ήταν τον περασμένο Νοέμβριο και μάλιστα τότε ο υπουργός Υγείας δήλωσε με περηφάνια πως με την ψήφιση του «θα καλυφθεί ένα σημαντικό νομοθετικό κενό και θα διασφαλιστεί η παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών αποθεραπείας και αποκατάστασης». Από τότε ακόμα να συζητηθεί στη Βουλή, ενώ ήδη άρχισαν και πάλι οι διαμαρτυρίες για το περιεχόμενό του, πράγμα που σημαίνει πως ενδέχεται να επιστραφεί ξανά στο υπουργείο, όπως και την τελευταία φορά. Στο μεταξύ, αυτούς τους έξι μήνες δεκάδες συμπολίτες μας έμειναν επί ξύλου κρεμάμενοι (όπως και τα προηγούμενα χρόνια) και ένας Θεός ξέρει σε τι διαδικασίες έπρεπε να μπουνη για μια υποτυπώδη λύση, η οποία αναμφισβήτητα τους προκάλεσε ένα σωρό επιπλέον προβλήματα πέραν εκείνων που ήδη αντιμετώπιζαν, γεγονός ωστόσο που ποσώς δεν φαίνεται να ευαισθητοποιεί τους εμπλεκόμενους. Αυτός όμως ο οποίος νοιάζεται πρωτίστως για τους ασθενείς και όχι για το μαγείρεμα του περιεχομένου του νομοσχεδίου, ώστε να εξυπηρετηθούν ή να εξισοροποιηθούν συμφέροντα, όπως κατήγγειλε πολλάκις η ΟΣΑΚ, δεν διανοείται να βλέπει τους μήνες να έρχονται και να παρέρχονται χωρίς αποτέλεσμα, αλλά κτυπά το χέρι του στο τραπέζι και επιβάλλει το κλείσιμο όλων των εμπλεκομένων μέσα σε ένα δωμάτιο μέχρι να βρεθεί η λύση. Διότι είναι ασυγχώρητο, αδιανόητο και αδικαιολόγητο να μένουν οι άνθρωποι αβοήθητοι επειδή κανείς από το κράτος και την πολιτεία δεν θέλει να αντιληφθεί πόσο επείγει η επίτευση των διαδικασιών, αφήνοντας την εντύπωση πως άγεται και φέρεται από κομματικές ή άλλες παρεμβάσεις και συμφέροντα. Μέχρι όμως να υπάρξει λύση σ' αυτό το ζήτημα, όπως και σε όποιο άλλο αφορά προβλήματα που έχουν να κάνουν με την αξιοπρεπή περιθαλψη του πολίτη, ούτε ο Πρόεδρος ούτε και κανένας άλλος κρατικός αξιωματούχος ή βουλευτής δικαιούται να μιλά για πρόοδο ή για επιτεύγματα, διότι τέτοια λόγια σ' αυτό εδώ το δωμάτιο που βρίσκομαι τώρα, μοιάζουν με προσβολή στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου.

elenixenou11@gmail.com

Η ορκωμοσία της πρώτης γυναίκας πρόεδρου της Ναμίμπια, της Netumbo Nandi-Ndaitwah έλαβε χώρα στο Windhoek στις 21 Μαρτίου 2025.

Κηλίδες

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Πότε ένα κράτος κωλαίνει; Όταν η κυβέρνησή του ενεργεί με γνώμονα το χειροκρότημα και την αποδοχή στο εσωτερικό. Και πότε μία κυβέρνηση γίνεται επικίνδυνη; Όταν μπροστά σε επικρίσεις, απαντά με αλαζονεία, αναιδεια και αυταρχισμό. Κάπως έτσι στην τελευταία διαδοχική, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης ζητούσε εμμείσως από τους δημοσιογράφους να του δώσουν τα εύσημα. Και επεδίωκε από την κοινωνία το χειροκρότημα για το success story του στο μεταναστευτικό, καθώς όπως έλεγε, επί δικής του διακυβέρνησης και μέσα σε μόλις δύο χρόνια, έχει λυθεί το πρόβλημα. Τη σκυτάλη σε αυτή την παράσταση, πήρε ο υφυπουργός Μεταναστευσης Νικόλας Ιωαννίδης, όταν λίγες μέρες μετά, εμπλούτισε το αφήγημα της επιτυχίας, σε συνέντευξή του στον «Φιλελεύθερο». Εξήγούσε πως η Κύπρος κατάφερε να μην αποτελέσει πλέον ελκυστικό προορισμό για τους μετανάστες. Μία πρακτική πρότυπο που οδήγησε σε μηδενισμό των ροών στη θάλασσα. Κάτι που οφειλόταν όπως υποστήριζε στις συντονισμένες προσπάθειες του Προέδρου, την εφαρμογή μέτρων, τις θαλάσσιες περιπολίες από τη Ναυτική και Αστυνομία σε συνεργασία με τη Διοίκηση Ναυτικού και Εθνικής Φρουράς.

Μόνο που τους συντονισμένους πανηγυρισμούς για την επιτυχία των μηδενικών ροών από τη θάλασσα, το χειροκρότημα σε «αυτή την κυβέρνηση που έλυσε το μεταναστευτικό», δέκοψε απότομα ένα πολύνεκρο ναυάγιο βάρκας με πρόσφυγες σε διεθνή ύδατα στα ανοικτά του Κάβο Γκρέκο. Μία νέα συζήτηση λοιπόν ανοίγει για το κατά πόσο γίνονται ή όχι επαναπροωθήσεις στην Κυπριακή Δημοκρατία. Κυρίως όμως εγέρθηκε το εύλογο ερώτημα του τι ακριβώς συνέβη ούτως ώστε η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες να καταγγείλει δημοσίως την κυβέρνηση για τις πρακτικές της.

Κανένας δεν έχει στοιχειά ή αποδείξεις ότι το πολύνεκρο ναυάγιο ήταν αποτέλεσμα pushback με οδηγίες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ούτε όμως μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι δεν έγιναν. Γι' αυτό τον λόγο, ένα κράτος με συντεταγμένους θεσμούς και όργανα όφειλε μέχρι τώρα να διερευνήσει τις καταγγελίες γι' αυτή τη μεγάλη ανθρώπινη τραγωδία. Αν όχι για να δείξουν τον σεβασμό τους προς τις ανθρώπινες ζωές που χάθηκαν, αν όχι για να διαφυλάξουν το κύρος αυτού του κράτους, αλλά για να αποδείξουν τουλάχιστον ότι κάνουν σωστά τη δουλειά τους.

Μόνο που αντί η κυβέρνηση να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, συμπεριφέρθηκε σαν κακομαθημένο παιδί. Ήχτηκαν οι υπουργοί από τα ερωτήματα που τέθηκαν. Μας είπαν πως είναι ανεπίτρεπτο, να κατηγορείται η Κυπριακή Δημοκρατία για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ξεκαθάρισαν πως δεν πρόκειται να διενεργηθεί οποιαδήποτε έρευνα. Από πότε όμως σε μία δημοκρατία είναι «ανεπίτρεπτο» να θεθούν ερωτήματα; Και από πότε οι πολίτες είναι υπόχρεοι να θωπεύουν τον θιγμένο εγωισμό υπουργών και Προέδρου; Από πότε εξαρτάται από το αν προσβλήθηκαν ή όχι εμπλεκόμενοι υπουργοί για να αποφασιστεί αν θα διενεργήσουν ή όχι έρευνα; Και από πότε αυτοί είναι υπεράνω ελέγχου και κριτικής;

Δυστυχώς το ιστορικό της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι ήδη βεβαρημένο στο κομμάτι του προσφυγικού. Δεν είναι μόνο το κεφάλαιο του Νίκου Νουρή που πλάνησε το όνομα της χώρας, με την εξαθλίωση αιτητών ασύλου στο Πουρνάρα, αλλά και το ευφάνταστο σχέδιο εφαρμογής συρματοπλέγματος στο μήκος της νεκρής ζώνης. Είναι η καταδίκη της Κυπριακής Δημοκρατίας από το ΕΔΑΔ για τη διενέργεια pushback το 2020. Τότε που και ο Νίκος Νουρήs όχι μόνο διέψευθε ότι γινόταν κάτι τέτοιο αλλά και μας παρέδιδε μαθήματα για το πώς θα πρέπει οι δημοσιογράφοι να κάνουμε τη δουλειά μας. Είναι όμως και η εξαθλίωση την οποία υπέστησαν 28 αιτητές ασύλου μεταξύ των οποίων και παιδιά, στη Νεκρή Ζώνη. Που βρέθηκαν εκτεθειμένοι στον καύσωνα της Κύπρου, μέσα σε τσαντρία και χωρίς τις στοιχειώδη υγιεινή για μέρες και που αντίστοιχη ευαισθησία δεν φάνηκε να δείχνουν οι υπουργοί μας τότε. Ακόμη και τότε όμως, ενώ γνωρίζαμε τι ακριβώς συνέβαινε, ο Πρόεδρος άνοιγε σκληρό μέτωπο με τα Ηνωμένα Έθνη, υποδεικνύοντας ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν δέχεται μαθήματα από κανέναν σε ό,τι έχει να κάνει με το μεταναστευτικό.

Είμαστε λοιπόν γεμάτοι κηλίδες. Με κακές πρακτικές, λανθασμένους χειρισμούς που λάβωσαν το όνομά μας. Και με ένα ιστορικό που αναπόφευκτα εγείρει καχυποψία. Όσο λοιπόν οι πολιτικοί γιάθουν υπεράνω ελέγχου, όσο απαξιώνουν κάθε μορφής κριτική και αφήνουν υπονοούμενα για τα κίνητρα όσων έχουν αντιρρήσεις για το έργο τους, τόσο οι κηλίδες θα αυξάνονται. Και γύρω από την ικανότητα να διαχειριστούν τα μεγάλα πολιτικά ζητήματα, αλλά κυρίως κηλίδες για την ποιότητα της δημοκρατίας μας.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η λύση μέσα μας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ο Γιώργος Ιορδάνου, ένα πρόσωπο που εκτιμώ για τη σοβαρότητά του στο κατά τ' άλλα φανφαρόνικο κυπριακό Χ, έγραψε για τη συνάντηση της Γενεύης: «Επαίτες της ελπίδας. Εκεί καταντήσαμε. Αυτό μας έμεινε. Αλλά επιμένουμε για μια Κύπρο επανενωμένη...». Αν «διαβάσουμε» τα γεγονότα μέσα απ' αυτή τη λογική, δεν μπορούμε παρά να προσδώσουμε θετικό πρόσημο στην πενταμερή. Τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης ακόμα κι αν είναι άσπονδος σημασίας (προφανώς και δεν θα αναστηθεί το Κυπριακό από τη συντήρηση των νεκροταφείων) είναι καλύτερα από το τίποτα. Ομοίως και η σύγκληση νέας συνάντησης τον Ιούλιο, αν και το timing είναι κραυγαλέα λάθος καθώς πρόκειται για τον πιο φορτισμένο μήνα της χρονιάς (στον βορρά θριαμβολοούν και στον νότο πενθούμε). Όμως έστω κι έτσι, αν δεν έβρισκε ο γενικός γραμματέας άλλη ημερομηνία, καλύτερα τον Ιούλιο παρά καθόλου. Στο τέλος της ημέρας αυτό που μετράει είναι η διατήρηση μιας αχνής αν μη τι άλλο ελπίδας. Καλοδεχούμενος λοιπόν και ο ορισμός προσωπικού απεσταλμένου του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών. Ιδιαίτερα αν θα είναι η κυρία Μαρία Άνκελα Ολγκίν, ένα οξυδερκές πρόσωπο που κατάφερε να διεισδύσει στον πυρήνα του Κυπριακού.

Δεν υποτιμώ τις τεχνοκρατικές παραμέτρους των συνομιλιών κι ούτε βεβαίως το πολιτικό περιεχόμενο – τη γνώση όλων όσων προηγήθηκαν για να φτάσουμε ως εδώ. Εκτιμώ όμως ότι πολύ πιο σημαντική και καθοριστική είναι η «ψυχική» του προβλήματος. Ο τρόπος δηλαδή που αντιλαμβανόμαστε τη λύση. Ο τρόπος που αισθανόμαστε για την προοπτική να βγούμε από την πατατεταμένη στασιμότητα, προβάλλοντας τη ζωή μας στο μέλλον. Ήπ' αυτή την έννοια, η κυρία Ολγκίν κατέθεσε ένα από τα πιο εμβριθή κείμενα για το κυπριακό πρόβλημα. Αναφέρομαι στην ανοικτή επιστολή με την οποία πέρυσι τον Ιούλιο απευθύνθηκε στον κυπριακό λαό, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους. Σ' εκείνο το κείμενο ήταν σαν να έξιψε τον φλοιό που δημιουργήθηκε τις τελευταίες έξι δεκαετίες γύρω από το λεγόμενο στάτους κβο, ώστε να αντικρίσουμε επιτέλους την ουσία.

«Είναι σημαντικό να απομακρυνθούμε από λύσεις που στο παρελθόν δημιούργησαν προσδοκίες που δεν εκπληρώθηκαν και οδήγησαν σε μεγαλύθετα διαφωνίες και απογοητεύσεις. Τώρα, πρέπει να σκεφτούμε διαφορετικά, παραμένοντας πεπεισμένοι ότι ένα κοινό μέλλον θα φέρει μεγάλες ευκαιρίες σε όλους τους Κύπριους», έγραψε η απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ. Σημειώνοντας, σε ένα άλλο σημείο: «Τα μνημόσυνα και τα μνημεία δεν μας θυμίζουν στιγμές δόξας, αλλά την αποτυχία των προσπάθειών για την επίτευξη μιας συμφωνίας στο νησί. Αποκαλύπτουν μια Κύπρο παγωμένη στον χρόνο. Αυτό ακριβώς είναι που έχουμε την ευκαιρία να αλλάζουμε τώρα». Δεν εθελοτυφλεί η κυρία Ολγκίν, ούτε σπρώχνει τις δυσκολίες κάτω από το χαλί.

Όμως, πατώντας στον πολιτικό ρεαλισμό, τολμά να μιλήσει για όσα μπορούν να συντηρήσουν την ελπίδα μιας κοινής ειρηνικής πατρίδας: «Αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις, πιστεύω ότι οι Κύπριοι θα μπορούσαν να έχουν μια πιο φωτεινή και θετική προοπτική αν μπορούσαν να ξεπεράσουν την ιστορία του πόνου. Δεν μπορούμε να ξεχάσουμε τους νέους ανθρώπους και στις δύο πλευρές του νησιού. Αξίζουν μια διαφορετική ζωή με ίσες ευκαιρίες, ώστε το μέλλον τους να μην μένει ανεκπλήρωτο εξαιτίας του παρελθόντος». Κάποιοι ενοχλήθηκαν από αυτή την προσέγγιση ερμηνεύοντάς την ως μια προσπάθεια επιβολής της λήθης. Αλλά εδώ βρίσκεται η παγίδα. Η διατήρηση της μνήμης δεν πρέπει να αναμοχλεύει το τραύμα, γιατί έτσι θα είναι αδύνατη η συνύπαρξη σε μια διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία.

«Η ιστορία μάς διδάσκει, ωστόσο, ότι οι θετικές αλλαγές συμβαίνουν όταν οι ηγέτες αναγνωρίζουν τι διακυβεύεται και εστιάζουν στη μακροπρόθεσμη ευημερία των κοινοτήτων τους», έγραψε η Μαρία Άνκελα Ολγκίν. Αγγίζοντας με αυτή την πρόταση την πιο ευαίσθητη πτυχή του Κυπριακού: την πολιτική βούληση για λύση. Ο τρόπος για να κάνουν οι ηγέτες την υπέρβαση είναι να λάβουν το μήνυμα από την κοινωνία ότι θα στηριξεί τις ρηζικέλευθες επιλογές. Αν δηλαδή ο καθένας από εμάς πιστέψει ότι η λύση βρίσκεται μέσα μας. Αν τολμήσουμε να κάνουμε επιτέλους ένα θαρραλέο βήμα προς το μέλλον.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η ιστορίας μας επιστολής

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Λίγες μέρες πριν από την πολυμερή δίδοσκη της Γενεύης, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε παραχωρήσει διακαναλική συνέντευξη, στο πλαίσιο της οποίας ανέφερε ότι η Ε.Ε. είχε ήδη «διαβιβάσει στα Ηνωμένα Έθνη την επιθυμία της να είναι παρούσα στο τραπέζι των συζητήσεων». Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας προοδίστηκε μάλιστα την παρουσία της Ε.Ε. «στο τραπέζι των συζητήσεων», σε πολιτικό επίπεδο «Επιτρόπου». Και λέγοντας όλα αυτά, μας είπε στη συνέχεια ότι «δεν θέλω να μιλήσω εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Αν και είναι δύσκολο να προσπεράσει κανείς την άκομμη προσπάθεια του προέδρου της Δημοκρατίας να αναλάβει ρόλο εκπροσώπου Τύπου της Ε.Ε., υποκαθιστώντας τις Βρυξέλλες σε μια διακαναλική συνέντευξη, εντούτοις η ουσία του ζητήματος βρίσκεται στο αποτέλεσμα.

Και ως αποτέλεσμα, η Ε.Ε. όχι μόνο δεν εκπροσωπήθηκε σε πολιτικό επίπεδο Επιτρόπου, αλλά ούτε βεβαίως ήταν «παρούσα

στο τραπέζι των συζητήσεων». Παρευρέθηκε τελικά στη Γενεύη, σε αντίθεση με αυτά που δήλωνε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, σε τεχνοκρατικό επίπεδο και μακριά από «το τραπέζι» και συνεπώς χωρίς λόγο και ρόλο. Διά της Giulia Bertezzo, της διευθύνουσας περιφερειακής πολιτικής και αστικής ανάπτυξης της Ε.Ε., στην οποία εμπίπτει και το Κυπριακό. Συνεπώς, η «εκπροσώπηση» ήταν υποβαθμισμένη, σε σχέση με τις εξαγγελίες Χριστοδουλίδη και καθόλου ουσιαστική.

Το γεγονός αυτό, οδηγεί σε ένα πρώτο συμπέρασμα. Ότι η Άγκυρα, που όπως δημιουργεί σήμερα η «Κ», έχει καταφέρει να διεισδύσει «διά της πλαγίας» στα της ευρωπαϊκής άμυνας, ενώ απαιτεί και επανεργονοποίηση της ενταξιακής της πορείας εν μέσω της σύλληψης Ιμάμωγλου, δεν είχε κανέναν ενδοιασμό να φρενάρει και να υποβιβάζει τη συμμετοχή της Ένωσης στη διευρυμένη διάσκεψη της Γενεύης για το Κυπριακό, σε μια απλή τεχνοκρατική παρουσία, εκτός αίθουσας.

Το δεύτερο συμπέρασμα έχει να κάνει

με την αντίδραση της κυπριακής αποστολής στη γνωστοποίηση της τεχνοκρατικής παρουσίας της Ε.Ε. και της απόστασης που της επιβλήθηκε, «από το τραπέζι των συζητήσεων», χωρίς ρόλο και λόγο. Έτσι, λοιπόν, ο εκτεθειμένος από τις δικές του εξαγγελίες στη διακαναλική συνέντευξη, πρόεδρος Χριστοδουλίδης, σήκωσε τα τηλέφωνα και ζήτησε από τους επικεφαλής των θεσμών να καλύψουν τα κενά της υποβαθμισμένης παρουσίας της Ε.Ε. στη Γενεύη και τις απουσίες της «από το τραπέζι των συζητήσεων», με έναν άλλο τρόπο.

Κι έτσι φτάσαμε στην κοινή επιστολή των προέδρων Κομισιόν-Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, φων ντερ Λάιεν-Αντόνιο Κόστα προς τον γ.γ. ΟΗΕ, με κοινοποίηση στους ηγέτες των δύο κοινοτήτων. Η επιστολή αναπαράγει τις κλασικές θέσεις της Ε.Ε., μεταξύ άλλων, για λύση στη βάση των ψυφισμάτων του Σ.Α. ΟΗΕ, με ειδική αναφορά στη διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία. Και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, με ύφος δικαίωσης, είπε ότι η επιστολή της Ε.Ε. καθορίζει τη θέση της και «δεν επιτρέπει

άλλη ερμηνεία» γύρω από το πλαίσιο λύσης του Κυπριακού. Για να προσθέσει ότι «τα γραπτά μένουν».

Θετικό το περιεχόμενο της επιστολής. Χωρίς αμφιβολία. Αλλά ποια είναι η προσιθέμενη της αξία; Ειδικά, εάν αναλογιστούμε ότι τα ομόφωνα Συμπεράσματα της Ε.Ε., διατυπώνουν ακριβώς τις ίδιες θέσεις και υπερέχουν μιας επιστολής των θεσμών, καθώς ενέχουν πολιτική δέσμευση του συνόλου των 27 κρατών-μελών. Αποτελούν μάλιστα «πυξίδα» για τις πολιτικές προσεγγίσεις των επικεφαλής των θεσμικών οργάνων.

Με άλλα λόγια, η επιστολή φων ντερ Λάιεν-Αντόνιο Κόστα, είναι απλώς απόρροια των γνωστών, ομόφωνων θέσεων των «27», όπως αυτές αποτυπώνονται στα Συμπεράσματα της Ε.Ε. Και τα Συμπεράσματα είναι «γραπτά» και όχι απλώς μένουν, αλλά είναι τα μόνα που ενέχουν πολιτική δέσμευση των 27 κρατών-μελών.

Σε κάθε πάντως περίπτωση, θα πρέπει να λεχθεί ότι καμιά γραπτή θέση της Ε.Ε., περιλαμβανομένης και της επιστολής φον

ντερ Λάιεν-Κόστα, δεν έχει καταφέρει να μετακινήσει την Τουρκία, η οποία και εμμένει σε λύση δύο κρατών και «προς αποφυγή παρεξηγήσεων», αισθάνθηκε την ανάγκη να προβεί σε «εκπαιδευτική άσκηση» τουρκικών μαχητικών αεροσκαφών πάνω από την Κύπρο, ανήματα της πολυμερούς δίδοσκης της Γενεύης.

Άρα, ποια πραγματικά είναι η προστιθέμενη αξία μιας επιστολής, η οποία απλώς αναπαρήγαγε τις γνωστές ομόφωνες θέσεις της Ε.Ε., έχοντας μάλιστα μικρότερο πολιτικό εκτόπισμα από τα εν λόγω Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου; Θα μπορούσε κάποιος να εικασεί ότι σε επικοινωνιακό επίπεδο ξελάσπωσε τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, καλύπτοντας την πολιτική απουσία της Ε.Ε. από το «τραπέζι των συζητήσεων» στη Γενεύη. Επί της ουσίας, όμως, πόσο πειστικό είναι όλο αυτό; Και πόσο εκτεθειμένος και λαοπρόβλητος μένει ο κ. Χριστοδουλίδης, με βάση τις εξαγγελίες στις οποίες ο ίδιος πρόβη;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η κατάρα της τρίτης τετραετίας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Μιλάμε συχνά για την κατάρα της δεύτερης τετραετίας. Πράγματι, τα παραδείγματα των δεύτερων θητειών Σημίτη ή Καραμανλή είναι σχετικά νωπά στη συλλογική πολιτική μας μνήμη. Και οι δύο ξεκίνησαν κυρίαρχοι και κατέληξαν σε ένα επίπονο σούρσιμο με οδυνηρό τέλος. Η κούραση φτάνει στα ύψη, οι αντοχές πέφτουν και πολλοί χειριστές κρίσιμων φακέλων αρχίζουν να μουρμουρίζουν εκείνο το μοιραίο «αυτή είναι η Ελλάδα». Από μουρμούρα γίνεται δημοφιλές επίχειρημα, που δικαιολογεί την αδράνεια και τον απόλυτο φόβο ανάληψης πολιτικού ρίσκου για οτιδήποτε.

Υπάρχει όμως και μία ακόμη κατάρα που δεν πρέπει να αγνοήσουμε: αυτή της τρίτης τετραετίας. Και πολύ φοβούμαι πως ο πρωθυπουργός και η κυβέρνηση έπεσαν στην παγίδα της μετά τον εκλογικό θρίαμβο του 2023. Από μια άποψη είναι κάτι εντελώς φυσιολογικό. Βλέπεις τον χάρτη να βάφεται όλος μπλε, κοιτάς με δυσπιστία το ποσοστό να ξεπερνάει το 40%, που θεωρείτο άπιστο όνειρο. Κοιτάς γύρω σου και δεν βλέπεις αντίπαλο ούτε σήμερα ούτε όμως και αύριο. Οι κόλακες αρχίζουν το παραμύθι, «καλά, πρόεδρε, πας για ρεκόρ», που μπορεί εύκολα να σαγηνεύσει κάθε πολιτικό. Η πίστωση αρχίζει τις βαρύγδουπες αναλύσεις, «σιγά μη χάσει από τον Χ, άλλα δέκα χρόνια θα μείνει».

Η ζωή απεχθάνεται όμως το κενό και λατρεύει τις εκπλήξεις. Ειδικά στην πολιτική.

Η παγίδα της τρίτης τετραετίας μπορεί να αποδειχθεί διαβρωτική στην αρχή και καταστροφική αν δεν ξεριζωθεί από το μυαλό της ηγεσίας γρήγορα. Η αίσθηση ότι δεν έχεις αντίπαλο προκαλεί δυ-

σανεξία στην κριτική, ακόμη και στις προειδοποιήσεις στενών συνεργατών, που δεν έχουν δική τους ατζέντα. Αλλά, το κυριότερο, όταν τυφλώνεσαι από τη χίμαιρα μιας τρίτης θητείας αρχίζεις και ζυγίζεις το πολιτικό κόστος για κάθε σου κίνηση με το δράμι. Οποious σου προτείνει κάτι ρηξικέλευθο, αρχίζεις να απαντάς αυτό που συνήθως λέει κάποιος στην πρώτη θητεία: «Ασε να κερδίσουμε τις εκλογές και θα τα κάνουμε όλα αυτά μετά».

Η πολιτική όμως δεν είναι διαγωνισμός για το ποιος θα μπει στο ελληνικό βιβλίο Γκίνες, σπάζοντας κάποιο ρεκόρ. Χρειάζομαστε φιλοδοξία, αλλά φιλοδοξία για τον τόπο, ώστε να αλλάξουν ριζικά πράγματα στην Υγεία, στην Παιδεία, στη Δικαιοσύνη, στις Μεταφορές, σε τομείς που αφορούν τον μέσο Έλληνα και που απαιτούν ξεβόλεμα, σπασίμο αυγών και τσαγανό. Μπορεί να μη βγει πολιτικά, αλλά τουλάχιστον κάποιος θα έχει δώσει τη μάχη.

Είμαστε στο μέσον μιας δεύτερης τετραετίας και βλέπουμε στον ορίζοντα τα ανησυχητικά σημάδια της κατάρας που τη συνοδεύει. Ίσως το καλύτερο αντίδοτο θα ήταν να σταματήσουν όλοι, από τον πρωθυπουργό και κάτω, να ασχολούνται με την πρόθεση ψήφου και τις επόμενες εκλογές. Αν με πείτε αφελή δεν θα έχετε άδικο. Οσοι από διαστροφή διαβάζετε καιρό αυτή τη στήλη, θα μου πείτε ότι «γράφεις τα ίδια πολλά χρόνια, φίλε». Μπορεί να έχετε δίκιο, όμως αν όλοι μαζί αρχίσουμε να μουρμουρίζουμε «αυτή είναι η Ελλάδα», τίποτα δεν πρόκειται να αλλάξει ούτε στην τρίτη ούτε σε καμία τετραετία. Ακόμη, για την ίδια την κυβέρνηση ο καλύτερος τρόπος για να επιτύχει τον ρεκόρ της τρίτης συνεχόμενης θητείας είναι να σταματήσει να το σκέφτεται.

Οι θεατές

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

«Όταν δεν κάθεται στο τραπέζι, τότε ενδεχομένως περιλαμβάνεται στο menu», λέει ένα ευφυολόγημα που κάποιοι αποδίδουν στην κ. Αν Ρίτσαρντς, που υπήρξε κυβερνήτης της πολιτείας του Τέξας από το 1990 έως το 1994, οπότε ανεδείχθη στο αξίωμα ο Τζορτζ Μπους ο νεότερος. Αυτό ακριβώς συμβαίνει και στις αμερικανορωσικές διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό του ουκρανικού πολέμου, που αναμένεται να επαναληφθούν αύριο στη Σαουδική Αραβία. Οι Ευρωπαίοι εταίροι της Ουάσινγκτον δυσανασχετούν για τη διαχείριση του ουκρανικού ζητήματος από τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, αν και ιστορικά η συμπεριφορά αυτή δεν είναι ασυνήθης.

Ακόμη και ο «ιδεαλιστής» πρόεδρος των ΗΠΑ Γούντροου Ουίλσον λίγο μετά την εμπλοκή της χώρας στον Μεγάλο Ευρωπαϊκό Πόλεμο, τον Απρίλιο του 1917, έγραψε στον σύμβουλό του Εντουαρντ Μ. Χάους τα εξής αναφερόμενος στους Ευρωπαίους συμμάχους του: «Όταν τελειώσει ο πόλεμος θα τους εξαναγκάσουμε να υιοθετήσουν τον τρόπο που σκεφτόμαστε, διότι μεταξή άλλων τότε θα εξαρτώνται οικονομικά απόλυτα από εμάς».

Ωστόσο, «οι Αμερικανοί ηγέτες πάντοτε υποστήριζαν πως αγωνίζονταν εν ονόματι αρχών και όχι συμφερόντων», έγραφε ο Χένρι Κίσινγκερ στο άκρως ενδιαφέρον βιβλίο του, με τίτλο «Διπλωματία». Ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν υπήρξε εκφραστής της Ουάσινγκτον πολιτικής, και εάν απέτυχε οικτρώς να επιφέρει πλήγμα απορροστικό κατά το Ρώσους ομολόγησε τον Βλαντιμίρ Πούτιν, εξουθένωσε τους Ευρωπαίους συμμάχους της Ουάσινγκτον.

Τα υπόλοιπα ανέλαβε να διεκ-

περαιώσει ο πρόεδρος Τραμπ, προχωρώντας σε μια ιστορική ρήξη με το παρελθόν. Το σύνθημά του «Πρώτα η Αμερική» είναι απλώς μια εκδοχή του περίφημου δόγματος του καρδινάλιου Ρισελιέ περί του «κρατικού συμφέροντος» ή του περίφημου «raison d'état». Και αυτό στην πράξη εφαρμόζει ο σημερινός ένοικος του Λευκού Οίκου. Μετά μια περίοδο αρρυθμίας του ευρωατλαντικού συστήματος, η Ευρώπη θα προσαρμοσθεί εντέλει στους όρους της νέας αμερικανικής πολιτικής.

Καθόσον αφορά στην Ουκρανία, ο κ. Τραμπ είχε κατ' επανάληψιν υποστηρίξει ότι ο πόλεμος δεν θα είχε αρχίσει εάν ασκούσε την εξουσία στις ΗΠΑ. Ενδεχομένως πρόκειται για κομπασμό εκ του ασφαλούς. Το ουσιαστικό είναι το χάσμα αντιλήψεων, επί τη βάση των οποίων διαμορφώνουν το πλαίσιο της εξωτερικής τους πολιτικής η Δύση και οι δυνάμεις της Ανατολής.

Για τη Ρωσία του προέδρου Πούτιν –και όχι μόνον– η Ουκρανία είναι μια περιοχή όπου το 1709 στη Μάχη της Πολτάβα ο τσάρος Μήκας Πέτρος κατήγαγε νίκη συντριπτική επί του Καρόλου ΙΒ΄ της Σουηδίας και η Ρωσία αναδείχθηκε η νηέτιδα δύναμη της Βόρειας Ευρώπης. Για τον πρόεδρο Μπάιντεν και τους Ευρωπαίους συμμάχους του, η Ουκρανία είναι μια χώρα ανεξάρτητη από το 1991, που αγωνίζεται να απαγκιστρωθεί από τη Ρωσία του προέδρου Πούτιν, ενσωματούμενη στο ΝΑΤΟ και στην Ε.Ε.

Επειτα από τρία χρόνια πολέμου, οι κ. Τραμπ και Πούτιν διαμελίζουν μια χώρα για να αποκαταστήσουν την ειρήνη και να ασχοληθούν με άλλα σοβαρότερα. Οι Ευρωπαίοι απορούν και εξίστανται και παρακολουθούν τα τεκταινόμενα εξ αποστάσεως, συνεδριάζοντας.

Ποιος θα σώσει την Ευρώπη απ' τον εαυτό της;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

«**Η σύγχρονη** τέχνη εξεγέρθηκε κατά της “κουλτούρας”, αντί να αγωνισθεί απλά και ανοιχτά για τα δικά της πολιτισμικά συμφέροντα». Αυτό έγραψε η Χάνα Αρεντ στο δοκίμιό της «Η κρίση της κουλτούρας». Επειδή την έχω διαβάσει γαλλικά, ζητώ εκ των προτέρων την επιείκεια των γερμανομαθών αναγνωστών για ενδεχόμενες μεταφραστικές αστοχίες. Και βέβαια δεν μπορώ να αγνοήσω την αδυναμία της ελληνικής γλώσσας – ε, ναι, έχει κι αυτή αδυναμίες. Όπου οι δύο λέξεις «κουλτούρα» και «πολιτισμός» εναλλάσσονται αδιακρίτως ανάλογα με τις προθέσεις του χρήστη. Τέλος πάντων. Τη ρήση της Αρεντ τη θυμήθηκα με αφορμή τον βανδαλισμό των έργων του Χριστόφορου Κατσαδίου από κάποιον βουλευτή. Η καταδίκη της πράξης είναι κάτι σαν πιστοποίηση κοινωνικών φρονημάτων. Εννοείται την υπογράφο ασμένως. Αυτό όμως δεν με εμποδίζει να αναρωτηθώ για την ουσιαστική λειτουργία της δραστηριότητας που αποκαλούμε «σύγχρονη τέχνη». Ποια είναι η σχέση της με την κλασική τέχνη, ακόμη και τη μοντέρνα τέχνη. Αποτελεί συνέχεια της ίδιας δημιουργικής δραστηριότητας ή μήπως είναι κάτι δια-

φορετικό; Η σπασμένη καρέκλα στο ΕΜΣΤ είναι συνέχεια της χειρονομίας της οποίας τα ίχνη άφησε ο Λεονάρντο με τον «Μυστικό Δείπνο» του. Η καλλιτεχνική δημιουργία συγκροούσθηκε με τις κατεστημένες αξίες για να προτάξει τις δικές της. Απ' τον ιμπρεσιονισμό έως τον Ρόθκο. Η λεγόμενη «σύγχρονη τέχνη» αρκείται στην αποδόμηση. Με αποτέλεσμα προκθές που περνούσα απ' την πλατεία Συντάγματος να αναρωτιέμαι ποια η διαφορά ανάμεσα στον νευρικό θρησκόληπτο βουλευτή και τους κουκουλοφόρους που κατέστρεψαν τα μαρμάρινα σκαλοπάτια της «Μεγάλης Βρεταννίας».

Η κ. Μαίρη Μίχακλίδου, πρώην διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης, με επιστολή της που δημοσιεύθηκε στην «Κ» της 19ης/3 εντοπίζει το πρόβλημα στην απουσία κριτικού λόγου για την τέχνη. Θα επέκτεινα τον προβληματισμό της σε όλους τους τομείς της δημιουργίας. Αρθρώνεται κριτικός λόγος για τη λογοτεχνία; Για το θέατρο; Για τον κινηματογράφο; Εξηγούμαι: ο κριτικός λόγος δεν κρίνεται από τα γούστα του εκάστοτε κριτικού. Κρίνεται από όσα έργα ξεχωρίζει και τα προτείνει και τα υπόλοιπα τα παρακάμπτει. Και για να ξεφυγουμε απ' την επικράτεια της καλ-

λιτεχνικής δημιουργίας, η οποία μπορεί να σας φαίνεται περιορισμένη ή περιθωριακή. Αν και θεωρώ ότι το κοινωνικό της εκτόπισμα δεν είναι αμελητέο. Η τέχνη παράγει νόημα όπως παράγει η φιλοσοφία ή η πολιτική. Κι εδώ αναδύεται το απαισιόδοχο συμπέρασμα: ο πολυπράγμων και επινοητικός πολιτισμός μας εδώ και μερικές δεκαετίες έχει χάσει και την πολυπραγμοσύνη του και την επινοητικότητα του. Από την τέχνη έως την πολιτική. Μένει η τεχνολογία. Μένει η μεγάλη επιινόηση της τεχνικής νοημοσύνης. Όμως, φτάνει η τεχνητή νοημοσύνη για να κατανόησει την πολυπλοκότητα του ανθρώπινου σύμπαντος;

Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να δώσει στους αναλυτές τα εργαλεία που χρειάζονται για να αντιληφθούν την ανισορροπία του σημερινού κόσμου; Καταφεύγουν στα παραδοσιακά τους εργαλεία, στην αντίθεση ανάμεσα σε απολυταρχίες και δημοκρατίες. Χωρίς όμως να μπορούν να εξηγήσουν για ποιον λόγο κοινωνίες, όπως οι ευρωπαϊκές, ενώ απολαμβάνουν τα αγαθά της δημοκρατίας, ρέπουν όλο και περισσότερο προς απολυταρχικές πολιτικές. Εννοείται πως μιλώ για τον Δυτικό Κόσμο. Και αναρωτιέμαι, ποιος θα τον σώσει

από τον εαυτό του. Και δεν αναφέρομαι μόνον στον Πούτιν ή τον Τραμπ, που έχουν βαλθεί να τον διασύρουν. Αναφέρομαι κυρίως σε όλους αυτούς οι οποίοι υποτίθεται ότι υπερασπίζονται τις αξίες του, χωρίς όμως να τις αναγνωρίζουν. Τί θέλουμε από την Ευρώπη; Και για ποιον λόγο την υπερασπιζόμαστε, όσοι την υπερασπιζόμαστε; Μην μου πείτε για τη γραφειοκρατία των Βρυξελλών και τις προδιαγραφές για τα αντιβιοτικά και τα καζανάκια. Η Ευρώπη είναι και τα μουσεία της, η μεγάλη αρχιτεκτονική της, η μεγάλη λογοτεχνία της, η μεγάλη μουσική της. Κι αν δεν μπορούμε να αναλάβουμε την ευθύνη που μας κληροδότησαν όλ' αυτά, το πρόβλημα δεν είναι της Ευρώπης. Το πρόβλημα και η ευθύνη είναι δικά μας. Πώς θα σώσουμε την Ευρώπη από τον εαυτό της, από όλους εμάς;

Το ζήτημα δεν είναι απλώς πολιτικό. Είναι πολιτισμικό. Ο ίδιος ο ευρωπαϊκός πολιτισμός μάς δείχνει τον δρόμο. Οποτε στη διάρκεια τόσων αιώνων η Ευρώπη έφτανε να απειλείται από τον ίδιο της τον εαυτό, έστρεφε το βλέμμα της στα κλασικά της αρχέτυπα για να ανακτήσει το οξυγόνο που της έλειπε. Στερεότυπο, θα μου πείτε. Τι να κάνουμε; Αυτά έχει η ζωή.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η ερώτηση που δεν έγινε στην κυρία Πισπιρίγκου

Της **ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ**

Όταν έκανα την έρευνα του διδακτορικού μου στο Public Record Office στο Λονδίνο, μέρα παρά μέρα στο διπλανό κάθισμα έβλεπα τον Σ. Υποψήφιος διδάκτορας κι αυτός, σοβαρό άτομο, 26 χρόνων, ήθελε να γίνει πατέρας μικρός. Παντρεύτηκε λοιπόν μια εξίσου σοβαρή μικρή Ολλανδέζα και απέκτησαν δύο παιδιά. Τα φρόντιζαν με την οικονομική βοήθεια των γονιών τους και της κοινωνικής πρόνοιας, που τους παραχώρησε δωρεάν διαμέρισμα. Μια μέρα πήγαινε αυτός στο πανεπιστήμιο για δουλειά, μια μέρα η Ολλανδέζα. Στη μέρα του δούλευε σκληρά, όπως κι εγώ – μέχρι να μας δώσει η βιβλιοθήκη, ήμασταν κολλημένοι στην καρέκλα μας. Μια μέρα, όμως, ο Σ. τα μάζεψε να φύγει όταν πήγε 12. Παραξενεύτηκα. Μου εξήγησε βιαστικά ότι πρέπει να γυρίσει σπίτι, γιατί η Τζένυ που έμενε στο διπλανό διαμέρισμα, μια 25χρονη άνηργη Αγλίδα, μητέρα πέντε παιδιών αφαντων πατερδων, ήταν πάλι έγκυος. «Την πείσαμε η γυναίκα μου κι εγώ να κάνει έκτρωση. Ενα έκτο παιδί τη στιγμή που τα πέντε ήταν αφημένα στην τύχη τους θα ήταν έγκλημα κ.λπ. κ.λπ. Φαινόταν απρόθυμη. Μας ρώτησε “και πού θ’ αφήσω τα παιδιά;” και υποσχέθη-

Χιλιάδες παιδιά έχουν εγκαταλειφθεί, κακοποιηθεί, βιαστεί, δολοφονηθεί, αλλά ποτέ ούτε ένας δημοσιογράφος δεν ρώτησε μάνα: «Εσείς, κυρία μου, γιατί κάνατε παιδιά;».

καμε να τα κρατήσουμε εμείς όσο χρειαστεί». Του έδωσα τα συγκαλητήριά μου για τη σύνεσή του και περίμενα εξελίξεις. Την επομένη με πλσσίασε κατ'οίκον. Πριν καν ρωτήσω, είπε κοφτά: «Θα σου πω τι έγινε, αλλά σε παρακαλώ μη σχολιάσεις γιατί είμαι έτοιμος να σκάσω. Λοιπόν, η Τζένυ σε μιάμιση ώρα γύρισε πίσω. Τη ρωτήσαμε πώς πρόλαβε σε τόσο λίγο χρόνο να κάνει την έκτρωση – οι δωρεάν υπηρεσίες παίρνουν χρόνο, χρειάζεται υπομονή. Ξέρεις τι μας απάντησε; “Μπα, θα το κρατήσω, βαριέμαι να περιμένω τρεις ώρες στην ουρά!”». Αυτό είπε και έσκυψε πάλι στα χαρτιά του κίτρινος σαν λεμόνι.

Η ιστορία της Τζένυ σφηνώθηκε στον εγκέφαλό μου, δεν ξεχώρισε

ποτέ. Δεν ήξερα γιατί τότε. Όταν όμως τρία χρόνια μετά δημοσίευσα το πρώτο μου βιβλίο και άρχισα να δίνω συνεντεύξεις στα μίντια, κατάλαβα γιατί. Δεν υπήρξε ούτε μία –μία!– συνέντευξη από τις δεκάδες που έδωσα τα επόμενα χρόνια που να μην ερωτηθώ γιατί αποφάσισα να μη γίνω μητέρα. Κάθε φορά ήλπιζα να τη γλιτώσω, όμως κάθε φορά με ρωτούσαν και έπρεπε να εξηγήσω ξανά και ξανά ότι, ως ρεαλίστρια, πιστεύω πως δεν θα ήμουν καλή μητέρα. Η σφοδρή επιθυμία και ο προορισμός μου είναι να διδάσκω και να γράφω, και αυτό προϋποθέτει ώρες ατελείωτες απομόνωσης, χώρια τα ταξίδια για έρευνα, συνέδρια κ.λπ. Ενα παιδί δεν γίνεται να μεγαλώνει μόνο του, ούτε μπορείς να το παρκάρεις αιώνια σε γαλιάδες και νταντάδες. Οπότε προκειμένου να μην ξοδεύει μελλοντικά τα λεφτά του βρίζοντας με στις ψυχοθεραπείες, αποφάσισα υπεύθυνα πως δεν πρέπει να γίνω μητέρα.

Όταν το ξεστόμισα στην πρώτη συνέντευξη, δέχτηκα έκπληκτη πολλά μηνύματα. Αγνωστες γυναίκες με ευχαριστούσαν που «τόλμυσα» να πω δημόσια ότι δεν σκόπευα να γίνω μητέρα, λες και ήταν το 8ο θανάσιμο αμάρτημα. Στην τριακοστή κατάλαβα ότι πράγματι

η κοινή γνώμη πίστευε ότι ήταν το 8ο θανάσιμο αμάρτημα! Θύμωσα. Αντί να επικροτήσουν τη σωφροσύνη μου να μην ταλαιπωρήσω ένα παιδί ή, τέλος πάντων, να σωπώσουν, αυτοί με στρίμωχναν, με ωθούσαν να απολογηθώ, να μην ξεκάσω ότι παραβίαζα τη Νο 1 κοινωνική εντολή: Οι γυναίκες πρώτα απ' όλα οφείλουμε να γίνουμε «μαμούλες». Για τα υπόλοιπα βλέπουμε. Αν επιμένουμε να κάνουμε και καριέρα (οι φιλόδοξες σκύλες), ας κάνουμε ακροβατικά, ας τρελαθούμε στην αϋπνία, ας κόψουμε τον λαιμό μας, τέλος πάντων. Δυστυχώς, το κράτος αδυνατεί βοηθήσει, αλλά εμείς θα καταφέρουμε, σιγά τώρα, δεν είναι και πυρηνικά φυσικά.

Από τότε μέχρι τώρα παρακολουθώ στενά τις ειδήσεις. Χιλιάδες παιδιά έχουν εγκαταλειφθεί, κακοποιηθεί, βιαστεί, δολοφονηθεί, αλλά ποτέ ούτε ένας (άνδρας ή γυναίκα) δημοσιογράφος δεν ρώτησε μάνα –ούτε καν την Πισπιρίγκου, στην οποία αφιερώθηκαν χιλιάδες ώρες τηλεοπτικού χρόνου «Εσείς, κυρία μου, γιατί κάνατε παιδιά;». Νομίζω ότι ήρθε η ώρα να το ρωτήσω εγώ τώρα.

Η κ. Λένα Διβάνη είναι συγγραφέας, ιστορικός, τ. καθηγήτρια στο ΕΚΠΑ.

Μικρή παράταση αλλά δύσκολη συνέχεια

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Δεν χωρεί αμφιβολία πως το αποτέλεσμα της άτυπης διάσκεψης, στη Γενεύη, για το Κυπριακό δίνει και χρόνο και ανακούφιση σε μια παγωμένη διαδικασία από το 2017. Κυριότερα, όπως ανέμενε κανείς εξάλλου από τον ΟΗΕ, η όλη προσπάθεια δεν κατέληξε σε ένα αδιέξοδο με τον γ.γ. να σφύριζε λήξη. Ο κ. Γκουτέρες έδωσε όχι μόνο μια μικρή παράταση στον αδιέξοδο διάλογο του Κυπριακού αλλά, ουσιαστικά, κάλεσε τις δύο πλευρές σε τέσσερις μήνες να επιστρέψουν για την επανάληψη της προσπάθειας.

Τι μας είπε ουσιαστικά; «Θα ξαναδιορίσω ειδικό ή απεσταλμένο, θα υιοθετήσετε ΜΟΕ, θα τα βρείτε για τα σημεία διέλευσης (οδοφράγματα) και τα ξαναλέμε τέλη Ιουλίου, να δω πού βρίσκεστε». Μια διαδικασία τεσταρίσματος για «παραδοτέα» επί του εδάφους, η οποία περιέχει, εντός της, και τη διαδικασία του χρονοδιαγράμματος, με τον πραγματικό χρόνο να συμφωνήσει κανείς για τη διάνοιξη 1-4 οδοφραγμάτων, ενός πάρκου ΑΠΕ στη νεκρή ζώνη, κτλ., από τις 18 Μαρτίου έως τα τέλη Ιουλίου να είναι σχεδόν τέσσερις μήνες.

Μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα υπάρχουν αντικειμενικές συνθήκες επί του εδάφους, ακόμη και αν όλα όσα ζητάει ουσιαστικά ο γ.γ. του ΟΗΕ γίνουν σε ένα μήνα: Τον προσεχή Οκτώβριο στα Κατεχόμενα υπάρχει εκλογική διαδικασία, όπου θα διαφανεί αν η Άγκυρα –που έχει τεράστιο τακτικά βάθος– στείλει τον Τατάρ σπίτι του ή τον επιβάλει εκ νέου, αν η ανάδειξη Ερχιουρμάν θα ωθήσει τη διαδικασία και φυσικά η κυπριακή προεδρία στο Συμβούλιο της Ε.Ε., το 2026, που εξ ορισμού δεν δίνει στη διαδικασία επανένταξης του Κυπριακού προοπτική. Ενδιάμεσα του οροσμήνου του Οκτωβρίου του 2025 και των εξελίξεων στην τουρκοκυπριακή κοινότητα υπάρχει και ένα τεράστιο χωροχρονικό κενό συναλλακτικότητας εκ μέρους της Άγκυρας που με τη στάση της στη Γενεύη απέδειξε πως μπορεί να κινείται πολύ έξυπνα, τακτικά, στο πεδίο του Κυπριακού, όπου μετά το 2017 κατέδειξε πως σε αντίθεση με εμάς «παίζει για παραπάνω» της μιας εκβάσεις στο Κυπριακό, με όρους υπερέχουσας στρατηγικής στη θεωρία παιγνίων.

Σε αυτό το κενό η Τουρκία θα προτάξει, όπως ήδη κάνει, τη σημαντική αναβάθμιση της σχέσης της με την Ε.Ε., τόσο ως προς τη μεταξύ των ειδική σχέση που διαμορφώνεται πλέον (περιλαμβάνει δυνητικά την Τελωνειακή Ένωση και την απελευθέρωση των θεωρήσεων εισόδου) όσο και ως προς τον ρόλο που διεκδικεί στην αρχιτεκτονική ασφάλειας της Ευρώπης, στην εποχή που ο ανорθολογισμός Τραμπ ανατρέπει παραδοσιακές νόρμες του διεθνούς συστήματος αλλά και τις σχέσεις ΗΠΑ-Ευρώπης. Το σίγουρο είναι πως το Κυπριακό δεν βρίσκεται όσο ψηλά θέλουμε να νομίζουμε, σαν μαστίγιο στη νέα αυτή εξίσωση των ευρωτουρκικών σχέσεων όπου η Τουρκία θα πάρει αναλλάγματα.

Και κάτι τελευταίο. Ο Τατάρ ανέφερε στη Γενεύη το συμβούλιο συνεργασίας, μια έμμεση εκδοχή δηλαδή της συνεργασίας μεταξύ δύο κρατών. Μπορεί η πρότασή του να απορριφθηκε, χωρίς κόστος, ως ζήτημα κυριαρχίας από τους παρευρισκόμενους, αλλά ακόμη και η χρήση μιας τέτοιας κάρτας μπορεί να επανέλθει ανά πάσα στιγμή. Ήταν μια τακτική υπενθύμιση του δύσκολου δρόμου που διανοίγεται, όπου μικρές-μικρές συγκλίσεις και ΜΟΕ κανονικοποιούν ένα στάτους κβό 2.0 χωρίς ωστόσο τη συνολική διευθέτηση του Κυπριακού.

Στις παρατάσεις, ιδίως μπισκετικά, κρίνονται πολύ συχνά οι τελικοί. Είναι το κρίσιμο σημείο για ένα έξυπνο φάουλ ή ένα buzzer beater. Ο αγώνας του Κυπριακού δεν έχει κριθεί και δεν τον έχουμε χάσει ακόμη. Ωστόσο, διανύουμε την κρίσιμη παράτασή του και επί τούτου ζητούμενα είναι η σοβαρότητα, η ειλικρίνεια και η καλή τακτική ανάγνωση του εντός γηπέδου (εσωτερικό) αλλά και εκτός (διεθνώς).

ioannoug@kathimerini.com.cy

Twitter: @JohnPikpas

Σύμφωνα με την Κρατική Υπηρεσία Έκτακτης Ανάγκης της Ουκρανίας (SESU) ως αποτέλεσμα των ολονύκτιων επιδρομών ρωσικών μη επανδρωμένων αεροσκαφών στην περιοχή της Οδησσού στις 21 Μαρτίου, τουλάχιστον τρία άτομα τραυματίστηκαν και ξέσπασαν πυρκαγιές σε εμπορικό κέντρο και καταστήματα.

Η τελευταία ζαριά του Αντόνιο

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η μεγάλη εικόνα: Ν. Χριστοδουλίδης: «Στο Κραν Μοντάνα φτάσαμε στο παρά πέντε της λύσης». Ύστερα πέντε χρόνια πεταμένα στον γκρεμό (2017-2023), δίδυμο Αναστασιάδης-Χριστοδουλίδης. Ύστερα πρόσθεσε άλλα ο Ε. Τατάρ (2020-25). Ο γ.γ. των Η.Ε. Α. Γκουτέρες συνόψισε (18/3) την 8ετία της ακινησίας. Είπε: «Από το Κραν Μοντάνα το 2017 μέχρι τώρα, δεν υπήρξε καμία πρόοδος σε καμία πτυχή».

Η μικρή εικόνα: Η Πενταμερής στη Γενεύη, με πολύ μικρά βήματα, πολύ πιο κάτω από τις ανάγκες της συγκυρίας, όμως στην εποχή των εκτροχιασμών κάθε βήμα, έστω μικρό, έχει τη σημασία του, εφόσον, βέβαια, υλοποιηθεί.

Έτσι:

- «Άνοιγμα 4 οδοφραγμάτων
- Σύσταση επιτροπής νεολαίας/κλιματικής αλλαγής
- Συντήρηση κοιμητηρίων/εκκαθάριση ναρκοπεδίων
- Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στη νεκρή ζώνη
- Διορισμός προσωπικού απεσταλμένου

• Νέα άτυπη πολυμερής περί τα τέλη Ιουλίου».

Με εξαίρεση τα δύο τελευταία που συνδέονται με τον ρόλο του γ.γ., όλα τα άλλα αφορούν ρυθμίσεις που, είτε έγιναν στο παρελθόν (νάρκες, κοιμητήρια, οδοφράγματα), είτε θα μπορούσαν να γίνουν στη Λευκωσία ανάμεσα στους ηγέτες (επιτροπές). Δεν χρειάζεται ο γ.γ. για τα στοιχειώδη, Τεχνικές Επιτροπές γίνονται, από το 2008 μέχρι σήμερα.

Το παράδειγμα με τα «φωτοβολταϊκά στη νεκρή ζώνη» μιλά από μόνο

του. Την εγκατάστασή τους πρότεινε η πρόεδρος της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, τον Ιούλιο, 2021. Ο Μάριο Νάβα, επικεφαλής της Γ.Δ. της Επιτροπής για τις Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις δήλωσε: «Η μελέτη αξιολόγησης για το έργο έχει ολοκληρωθεί. Παρουσίασα τα πορίσματά της στους διαπραγματευτές στα τέλη Φεβρουαρίου 2024» (πηγή: Καθημερινή 5/11/23). Η οικονομική πτυχή καλύπτεται από την Ε.Ε., τα άλλα αφορούν την αναγκαία πολιτική θέληση μιας ηγεσίας, που άφησε το project στη φθορά της προσχηματικής πολιτικής.

Ο Ε. Τατάρ «ανακοίνωσε» (19/3) τον επαναδιορισμό Ολγκίν. Η βαρύτητα της επιλογής της από τον γ.γ. συνδέεται με την επεξεργασία από μέρους της ενός πλαισίου που θέτει τα ουσιώδη του Κυπριακού στην (ορθολογική) γραμμή τους: τότε εξουσίες στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση ώστε να έχουμε ένα κράτος με μια φωνή στην Ε.Ε. και οι άλλες εξουσίες στις πολιτείες, αποχώρηση τουρκικών στρατευμάτων, κατάργηση εγγυήσεων.

Στο ανακοινωθέν της 18ης, η αγνόηση κάθε αναφοράς στα θεμελιώδη μιας λύσης, δείχνει τις βαρύτατες επιπτώσεις από τη διαπίστωση του γ.γ. ότι «από το 2017 μέχρι τώρα, δεν υπήρξε καμία πρόοδος σε καμία πτυχή». Το κλειδί για την αλλαγή όλου του σκηνικού συνδέεται με το κεφάλαιο «διακυβέρνηση». Έκθεση γ.γ. των Η.Ε.: «Τα μέρη είχαν καταλήξει πρακτικά σε πλήρη συμφωνία επί της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας μέχρι το πέρας της διάσκεψης στο Κραν Μοντάνα. Ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία, εκ περιτροπής προεδρία 2:1. Αποτελεσματική συμμετοχή, απλή πλειοψηφία με 1 θετική ψήφο, συν μηχανισμός επίλυσης αδιεξόδων»

(Πηγή: «Πολιτικός Οδηγός», έκδοση του «Κυπριακού Φόρουμ Διαλόγου» (2021, με τη συνδρομή της Ε.Ε.).

Ο Μ. Ακιντζι με γραπτή του δήλωση (15/2/25) ανέφερε ότι «υπήρξε συμφωνία για τον σχηματισμό κυβέρνησης με 7 Ε/κ και 4 Τ/κ υπουργούς. Αντί του βέτο (προέδρου και αντιπροέδρου με βάση το Σύνταγμα του 1960), αναπτύχθηκε η αρχή της αποτελεσματικής συμμετοχής στις αποφάσεις και συμφωνήθηκε ότι θα απαιτείται η θετική ψήφος τουλάχιστον ενός Τ/κ υπουργού».

Τα πιο πάνω, μαζί με τη διασταυρούμενη ψήφο, συνιστούν ουσιώδη βελτίωση του συντάγματος της Ζυρίχης-Λονδίνου με τις γνωστές, ξεχωριστές ψηφοφορίες, χωρίς πρόνοια για σύστημα εσωτερικής αναθεώρησής τους, άρα η χωριστική πολιτική έβλεπε στο διηνεκές. Επί αυτού ο Μ.Α. Τάλτ λέει ενδιαφέροντα πράγματα: «Θυμθείτε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με τον Χριστόφια, για πρώτη φορά, μπήκε στο τραπέζι η διασταυρούμενη ψηφοφορία. Πρώτα είπαμε όχι. Μετά από κάποιο διάστημα, το συζητήσαμε με τους φίλους μου εδώ και είπαμε ότι είναι μια καλή ιδέα. Θα εμποδίσει την επαναδιαίρεση του νησιού, γιατί αν ένας Τ/κ ηγέτης ή ένας Ε/κ ηγέτης χρειάζεται υποστήριξη από την άλλη κοινότητα, δεν θα μπορεί να είναι εντελώς εναντίον αυτής της κοινότητας. Με τη διασταυρούμενη ψήφο, αυτό δεν θα συμβεί. Το συζητήσαμε τότε με τον Τούρκο ΥΠΕΞ Α. Γκιουλ. Είπε, πως «ήταν μια καινούργια ιδέα» και του απάντησα ότι, «οι καινούργιες ιδέες μπορεί να είναι καλές ιδέες» (Πηγή: ο Φιλελεύθερος 3/2).

Η απάντηση στις συνταγματικές πρόνοιες του 1960, βρίσκεται στο πακέτο συγκλίσεων του 2009 και το οποίο «ενσωματώθηκε» στο διαπραγματευ-

τικό κεκτημένο έως το 2017: ενωμένος εκλογικός κατάλογος για όλους τους Κυπρίους, ψηφίζουν τον υποψήφιο για πρόεδρο και αντιπρόεδρο με στάθμιση της ψήφου εκάστης κοινότητας στο 20% ώστε οι Ε/κ να μην εκλέγουν και τους δύο. Το κλειδί για να αλλάξουμε σελίδα: με τη στάθμιση στο 20%, θα εκλέγονται ηγέτες με ευρύτερη αποδοχή και στις δύο κοινότητες, με μετριοπαθή συμπεριφορά. Το τελευταίο διευκολύνει τις λύσεις και μικραίνει με τη σειρά του το περιεχόμενο του «μηχανισμού επίλυσης αδιεξόδων».

Η μία θετική ψήφος ενός Τ/κ υπουργού στους 11, συνιστά έναν κοινής αποδοχής χειροποιαστό τρόπο (2017) για να εκφραστεί η ομοσπονδιακή δομή στο ΥΣ με βάση τα δικά μας δεδομένα. Οι ομοσπονδίες διαθέτουν οικεία χαρακτηριστικά αυτού του είδους. Η Κύπρος με βάση τον πληθυσμό της αντί να έχει λ.χ. μισό ευρωβουλευτή, έχει έξι. Η Κύπρος με βάση τον πληθυσμό της αντί να έχει λ.χ. μηδέν επίτροπο, έχει 1, η Σουηδία 1, η Γερμανία 2 και η Γαλλία 2. Στις ΗΠΑ: κάθε Πολιτεία εκλέγει δύο γερουσιαστές (για να εκφράζεται η πολιτική ισότητα σε ομοσπονδιακό επίπεδο) και ταυτόχρονα η κάθε Πολιτεία εκλέγει βουλευτές ανάλογα με τον πληθυσμό της για να εκφράζεται έτσι η διαφορετικότητα στην πληθυσμιακή τους σύνθεση.

Τα θέματα αυτά είναι δύσκολα, απαιτούν γνώσεις, συγκρίσεις, δεδομένα. Όσοι πέτυχαν τις σοβαρές συγκλίσεις σιωπούν, ενώ οι οπαδοί της ακινησίας λένε ότι, τι θέλουν. Το ακροατήριο που παρακολουθεί το θέμα λιγοστεύει διαρκώς. Όμως, με ήξεις αφήξεις, πού τελικά καταλήγουμε;

www.larkoslarkou.org.cy

Ο ατέρμονος δρόμος από τη Γενεύη

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Μετά την ολοκλήρωση της άτυπης, παράτυπης, διευρυμένης και εμπνευσμένης συνάντησης (όχι συνόδου) στη Γενεύη, με αποτέλεσμα συμφωνία για «πρωτοβουλίες» (όχι ΜΟΕ), όπως τη συζήτηση διανοίξεις σημείων διέλευσης (όχι συμφωνία για άνοιγμα), συμφωνία για τα στήθον προκαταβολικά τα δικά τους αφηγήματα για το όνομα αυτής – ή αυτού), ήμουν ένας (ειδίσεογραφικός) απεσταλμένος σε αναζήτηση τίτλου.

Τίτλο δεν εμπνεύστηκα αμέσως, όμως την πρώτη σκέψη η οποία – για μένα– συμπύκνωνε το αποτέλεσμα, έτρεξα να την καταγράψω ως την εισαγωγή στο τελευταίο κείμενο από το τελευταίο επεισόδιο του σίριαλ του Κυπριακού: «Στην

άτυπη πενταμερής στη Γενεύη στις 17 και 18 Μαρτίου έγινε το εξής θετικό βήμα στο Κυπριακό: το ότι δεν έγινε κανένα αρνητικό».

Η συνάντηση ήταν, με άλλα λόγια, μια επιχείρηση αποτροπής κανονικοποίησης του αδιεξόδου, και αποστολής, για πρώτη φορά εδώ και καιρό, ενός θετικού μηνύματος το οποίο να συμφέρει όλους. Σε μια βάση λιγότερο win - win και περισσότερο don't lose - don't lose. Για την ε/κ πλευρά που θέλει να συντηρεί και να φανεί πως συντηρεί την προοπτική επανένταξης, για την τ/κ πλευρά που θέλει να συντηρεί και να φανεί πως συντηρεί το όνειρο (κάποιων) για δύο κράτη, για την Τουρκία για να αποτελέσει και να φανεί πως αποτελεί αξιόπιστο εταίρο για την Ευρώπη, για την Ελλάδα που θέλει να στηρίξει και να φανεί πως στηρίζει τους αδελφούς Κύπριους. Και ό,τι τέλος πάντων

Το επεισόδιο «Γενεύη - Μάρτιος 2025» του Κυπριακού είναι, πέρα από ένα επεισόδιο με βαρετό τίτλο, το πιλοτικό επεισόδιο για ένα reboot με μια νέα, πιο σύγχρονη σκηνοθετική προσέγγιση.

Θέλει να κάνει το Ηνωμένο Βασίλειο, πέρα από το να κρατήσει τις Βάσεις του ανενοχλότες. Το νέο επεισόδιο δεν είναι φινάλε κύκλου και δεν έχει οπουδαίο cliffhanger. Δεν ξέρουμε καν αν είναι πρεμιέρα νέου κύκλου για το Κυπριακό. Το επεισόδιο «Γενεύη - Μάρτιος 2025» του Κυπριακού είναι, πέρα από ένα

επεισόδιο με βαρετό τίτλο, το πιλοτικό επεισόδιο για ένα reboot με μια νέα, πιο σύγχρονη σκηνοθετική προσέγγιση. Θα είναι συνέχιση των ιστοριών που έμειναν μετέωρες το 2017; Ή ακόμα μια ταινία Spielberg για το πως μια ραδιενεργός αράχνη δαγκώνει τον Πίτερ, αλλά ο Πίτερ δεν καταφέρνει να σώσει τον θείο Μπεν;

Εύκολα μπορεί κάποιος να υποψιαστεί πως το ραντεβού τον Ιούλιο μπορεί να μετατεθεί, καθώς θέλει χρόνο να διοριστεί προσωπικός απεσταλμένος, να κάνει τις επαφές σε Λευκωσία (επί δύο), Αθήνα και Άγκυρα, να πάει Λονδίνο, να πάει Βρυξέλλες, και ενδεχομένως να επαναλάβει τη διαδρομή (με πιο πιθανή επανάληψη αυτή της διαδρομής Λόφου Προεδρικού - προμαχώνα «προεδρικού» στην κατεχόμενη Λευκωσία μέσω Λήδρα Πάλας). Και μετά, εφόσον υπάρξει

πρόοδος, να συναντηθούμε και οι πέντε ξανά για να την αξιολογήσουμε. Οι πιθανότητες με τούτα και με εκείνα να φτάσουμε στην τ/κ προεκλογική περίοδο και να αναβληθούν τα πάντα μέχρι το τέλος του 2025 είναι υπαρκτές. Αν και αυτό μπορεί να αποδειχθεί βολικό, καθώς ένας νέος Τ/κ ηγέτης θα είναι στην καλύτερη των περιπτώσεων πιο παραγωγικός από τον κ. Τατάρ, και στη χειρότερη των περιπτώσεων, πιο ικανός στο blame game από τον κ. Τατάρ. Φτάνει μετά η ε/κ πλευρά να μην επικαλεστεί τον φόρτο εργασίας της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., ή την ανησυχία του προέδρου Χριστοδουλίδη αν θα δυσκολεύει στις βουλευτικές τα κόμματα που τον στηρίζουν στη διακυβέρνηση της χώρας και τον στηρίζουν (:) στο Κυπριακό.

Ο δρόμος προς τη Γενεύη ήταν

δύσκολος, αλλά ο δρόμος από τη Γενεύη θα είναι μάλλον δυσκολότερος, ακόμα και αν η Τουρκία βλέπει όντως σοβαρά την προοπτική η πρόοδος στο Κυπριακό να της ανοίξει τον δρόμο για καλύτερες σχέσεις με την Ε.Ε., και ακόμα και αν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εννοεί αυτά που λέει για το Κυπριακό και κυρίως θα έχει το σθένος να σπάσει αβγά, να εννοήσει συμβαίοντες, να εξηγήσει πολύπλοκες διαδικασίες και συμβιβασμούς, και να δουλέψει για πραγματική πολιτική ισότητα και ένα σύγχρονο δι-κοινοτικό κράτος.

Όπως πάντα, η προσπάθεια όλων πρέπει να ξεκινήσει τώρα, από τα θεωρητικά εύκολα. Χωρίς την ανικανότητα, ακαμψία ή ό,τι άλλο μιας άλλης πλευράς να αποτελεί δικαιολογία.

ykakouris@gmail.com

Γράφουσιν ημίν εκ Λύσης

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ο Λυσιώτης ποιητής Παύλος Λιασιδής έλεγε ότι «Νάτουν η Σκάλα μάλι σου, τζάι να μου τη χαρίσιν, εν την αλλάσω φίλε μου με ένα γουάιν της Λύσης». Και διαβάζοντας το περιποπούδαστο βιβλίο της Μαργαρίτας Κουλουμπή Χριστοφόρου, επιβεβαιώνονται τα λόγια του Παύλου Λιασιδη, όση υπερβολή και αν νομίζει κάποιος ότι περιέχουν. Το βιβλίο «Γράφουσιν ημίν εκ Λύσης. Πτυχές της ζωής στη Λύση μέσα από τον Τύπο και άλλες πηγές», είναι μια σπουδαία επιστημονική μελέτη για την κατεχόμενη Λύση, μέσα από δημοσιεύματα στον Τύπο από το 1878 έως το 1974. Ο τίτλος προέρχεται από την αρχική φράση των ρεπορτάζ των εφημερίδων εκείνης της εποχής, δηλαδή «Γράφουν σε μας από τη Λύση...». Εμείς οι οποίοι επαγγελλόμαστε τη δημοσιογραφία, σίγουρα ζηλεύουμε, με την καλή έννοια της λέξης, για το βιβλίο 545 σελίδων, το οποίο έγραψε μια φιλόλογος και όχι ένας δημοσιογράφος.

Στο εξώφυλλο του βιβλίου, ξεχωρίζει η εκπληκτική ιστορική φωτογραφία, έξω από την εκκλησία της Παναγίας της Λύσης, η οποία πράγματι αξίζει χίλιες λέξεις, όπως θα έλεγαν και οι Κινέζοι. Η φωτογραφία λήφθηκε ανήμερα της Κυριακής των Βαΐων, την Κυριακή της Ελιάς το 1957. Καταγράφει με τον καλύτερο τρόπο τον μυστικό κόσμο της Λύσης. Από τις ενδυμασίες των γυναικών, μέχρι τα κοντά παντελόνια των παιδιών. Ξεχωριστός και ο χώρος, όλο αναμνήσεις για όσους έζησαν στην κατεχόμενη Λύση. Στο οπισθόφυλλο ξεχωρίζει μια φράση, ευλογία ή κατάρα, μια παράφραση, από τους ψαλμούς του Δαυίδ. «Αν σε ξεχάσουμε Λύση/ να παρλώσει το δεξί μας χέρι/ Η γλώσσα μας σε κολλήσει στο λαρύγγι μας/ Αν δεν σε θυμηθούμε/ Αν δεν σε βάλουμε Λύση/ Απάνω από όλες τις χαρές μας...». Η περιλάλητη εκκλησία της Παναγίας της Λύσης γιόρταζε δύο φορές τον χρόνο. Στις 25 Μαρτίου, ημέρα του Επαγγελισμού της Θεοτόκου και στις 8 Σεπτεμβρίου, ημέρα των γενεθλίων της Παναγίας. Ήταν δύο ξεχωριστά γεγονότα για τους κατοίκους της Λύσης, τα οποία τιμούσαν οι εκάστοτε Εθνάρχες, Αρχιεπίσκοποι Κύπρου και ιδιαίτερα ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Οι ακολουθίες ήταν πανηγυρικές, με την περίφημη χορωδία του Γιάγκου Σουρουλλά. Η υποδοχή των Εθνάρχων γινόταν στην είσοδο του χωριού, απ' όλο το χωριό και με τη συνοδεία ψαλμών και ύμνων, μετέβαιναν εν πομπή στον ναό της Παναγίας.

Σε πολλά δημοσιεύματα των αρχών του 20ού αιώνα, διαβάζουμε

ανταποκρίσεις από επισκέψεις Αρχιεπισκόπων στη Λύση. Ξεχωριστή ήταν και η γλώσσα, μείγμα καθαρεύουσας και αρχαϊζουσας, γλώσσα η οποία απευθυνόταν στους εγγράμματους και τους πλούσιους της εποχής. Ενδεικτικά ο «Κυπριακός Φύλαξ» έγραψε ότι ο νεοεκλεγείς Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος Β', τον Σεπτέμβριο του 1909, ο οποίος εκτελούσε περιόδια στη Χερσόνησο της Καρπασίας, «εμφανίσθη αϊφνης εις Μεσαορίαν, όπου είχε προσκληθῆ υπό της ενθουσιώδους κωμοπολέως Λύσης, τελοῦσης εγκαίνια του μεγαλοπρεπούς αυτῆς ναού την 8η Σεπτεμβρίου...». Την Α. Μακαριότητα προσφώνησε ο ενθουσιώδης δάσκαλος Ανίκπτος Λοΐζου, προκαλώντας «παταγώδη χειροκροτήματα και ουρανομήκεις ανευφημίας, των μυριοπληθών ακροατών του...».

Τα τραγούδια λένε τις δικές τους αλήθειες: «Όταν κοιτάς από ψηλά, μοιάζει η γη με ζωγραφιά...», αφού χάνονται οι ατέλειες και οι ασχήμιες και «παλιό και ωραίο παρελθόν...», όταν τα χρόνια φεύγουν, ξεχνούνται οι μικρότητες και οι πικρίες. Οι αναφορές στον Τύπο μιας άλλης εποχής, όσο ασήμαντες και αν φαίνονται, φανερώνουν πικρές αλήθειες για την κοινωνία της Λύσης, η οποία πορευόταν στο εκκρεμές, μεταξύ επιτευγμάτων και αστοχιών, μεταξύ μεγαλίων και μικροτήτων, μεταξύ αγίων και αμαρτωλών ανθρώπων. Η Μαργαρίτα στο σπουδαίο της πόνημα μοιραία ανέδειξε την αληθινή ανθρώπινη εικόνα της Λύσης. Από τη μία οι αξεπέραστοι ποιητές, οι σπουδαίοι μουσικοί και αλτρουιστές άνθρωποι και από την άλλη, διαφωνίες, καβγάδες, αλλά και βάρβαρες συμπεριφορές. Όλα ανθρώπινα. Αλλά μέσα από τις πικρές αλήθειες, αναδεικνύεται το θάυμα των ανθρώπων της Λύσης.

Έκπληξη δεν αποτελεί το γεγονός ότι δεν μπόρεσε να περάσει στον Τύπο της εποχής εκείνης, η αγιότητα ανθρώπων της Λύσης, όπως των μακαριστών, Παναγή, Βασίλη, Τρυφωνούς, του ηγουμένου του Αποστόλου Βαρνάβα Γαβριήλ και άλλων αγίων ανθρώπων, η οποία διαπερνούσε όλους τους κατοίκους και αποτελούσε τη μυστική δύναμη του χωριού. Μόνο οι ξένοι, όπως ο αείμνηστος θεολόγος Παναγιώτης Τρεμπέλας και άλλοι πολλοί ιεράρχες και θεολόγοι από την Ελλάδα, μπόρεσαν και είδαν στο πρόσωπο του Παναγή την αγιότητα και στα πρόσωπα και τις ενδυμασίες ανδρών και γυναικών, τον μυστικό κόσμο της Ανατολής, ο οποίος άρχισε να χάνεται μετά την Ανεξαρτησία της Κύπρου. Τελικά, 50 χρόνια μετά τον ξεριζωμό, το μυστικό θάυμα της Λύσης είναι ακόμη ζωντανό.

kaparispan@yahoo.gr

Αριστοτέλης: Σκέψης σκεπτόμενος Πρόδρομος της Τεχνητής Νοημοσύνης

Του ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΚΑ

Ερωτηθείς ο Αριστοτέλης από τον βασιλιά Φίλιππο τι θα διδάξει στον γιο του, τον Μέγα Αλέξανδρο, αυτός απάντησε «Να σκέπτεται». Η απάντηση αυτή του Αριστοτέλη υποδεικνύει τη σημαντικότητα που αποδίδει στην ανθρώπινη σκέψη ως κεντρικό συστατικό του ανθρώπου, πιστεύοντας ότι «ολόκληρη η ζωή του ανθρώπου είναι το αποτύπωμα της σκέψης του».

Ο Αριστοτέλης, μέσα στο πνεύμα της εποχής του, επέφερε μια αλλαγή, μια μετάλλαξη, στη νοηματική φύση του ανθρώπου. Για πρώτη φορά αναγνωρίζεται συνειδητά ότι το ανθρώπινο μυαλό έχει τη δυνατότητα να μελετήσει τον εαυτό του και να προσπαθήσει να συστηματοποιήσει τη λειτουργία του, δηλαδή τη σκέψη του. Ο ίδιος αντιλαμβάνεται ότι αυτή η ιδέα να μελετήσει το σύστημα της ανθρώπινης σκέψης αποτελεί κάτι το αποκλειστικά καινούργιο, αναφέροντας σε δύο περιπτώσεις αυτή την παρατήρηση. Σε μία από αυτές τις αναφορές του γράφει: «Αλλά για την τέχνη των συλλογισμών απολύτως τίποτα δεν είχαμε (κληροδοτημένο) από τους παλαιότερους, αλλά για πολύν χρόνον κοπιάζουμε κάνοντας πρωτογενή έρευνα».

Αυτό το καινούργιο στοιχείο δεν είναι απλώς ότι ο άνθρωπος ξεχωρίζει ως σκεπτόμενο ον, αλλά ότι αυτό το ξεχωριστό του χαρακτηριστικό μπορεί να μελετηθεί με συστηματικό τρόπο, και δη ολοκληρωτικό τρόπο, δηλαδή τρόπο που να καλύπτει όλες τις φαινομενικά διαφορετικές περιπτώσεις και χρήσεις της ανθρώπινης σκέψης.

Ο Αριστοτέλης αντιλαμβάνεται την καθολικότητα της σημασίας της ανθρώπινης σκέψης σε όλες τις πτυχές του ανθρώπου και μελετά πώς θα μπορούσαμε να διακρίνουμε μορφές σκέψης κατάλληλες για διαφορετικά πεδία μελέτης. Έτσι για σκοπούς μελέτης των μαθηματικών και καθαρά επιστημονικών πεδίων, η αποδεικτικών πεδίων όπως τα χαρακτηρίζει ο Αριστοτέλης, διακρίνει τη μορφή σκέψης που τη διέπει, αυτή του αυστηρού λογικού συμπεράσματος, ενώ για σκοπούς μελέτης άλλων πεδίων όπως η ρητορική και η πολιτική διακρίνει τη μορφή της διαλεκτικής σκέψης.

Η μελέτη του για την ανθρώπινη σκέψη, παρόλο που έχει τη δική της και πρωτότυπη υπόσταση, δεν παραμένει ένα θεωρητικό εγχείρημα αλλά βρίσκει εφαρμογή και χρησιμότητα στις άλλες μελέτες του. Μια τέτοια περίπτωση που ξεχωρίζει είναι αυτή της ηθικής όπου η διαλεκτική σκέψη

βοηθάει να αναζητήσουμε τη μεσότητα, δηλαδή την αποφυγή ακραίων θέσεων όπου αυτές είναι βέλτιστα ορθολογιστικές κάτω από συγκεκριμένες παραδοχές, αλλά όχι κάτω από άλλες παραδοχές οι οποίες μπορεί να έχουν εξίσου ηθική αξία όπως τις πρώτες. Επίσης, εισάγει την έννοια του πρακτικού συλλογισμού όπου η οργανωμένη σκέψη μπορεί να μας βοηθήσει να μετριάσουμε τις επιθυμίες του πάθους και να ζήσουμε μια πιο ηθικά ενάρετη ζωή.

Παραδοσιακά, το πιο σημαντικό μέρος του έργου του Αριστοτέλη για την ανθρώπινη σκέψη θεωρείται η μελέτη του «ορθού συλλογισμού» για την οποία αναγνωρίζεται ως ο πατέρας της Λογικής. Διατυπώνει τη θεμελιώδη έννοια του αυστηρού συλλογισμού, η οποία μέσα από τους αιώνες έρχεται να αποτελέσει το θεωρητικό θεμέλιο της μαθηματικής λογικής και της σύγχρονης επιστήμης.

Το κεντρικό δόγμα της σύγχρονης επιστήμης είναι ότι κάθε επιστημονική θεωρία, ανεξαρτήτως του συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου, εκφράζεται και τη διέπει η κλασική μαθηματική λογική, της οποίας τα συμπεράσματα απορρέουν με βεβαιότητα από κάποιες δεδομένες αρχές. Αυτή η βεβαιότητα των επιστημονικών προβλέψεων και η εμπειρική επιβεβαίωσή τους στις διάφορες επιστημονικές θεωρίες Φυσικής, Χημείας και Βιολογίας δημιουργήσε μια νέα κουλτούρα, τουλάχιστον στον δυτικό κόσμο,

της απόλυτης εμπιστοσύνης στην επιστήμη. Έτσι όταν τη δεκαετία του 1950 ανοίγεται για πρώτη φορά η δυνατότητα δημιουργίας σκεπτόμενων μηχανών, μια νέα περιοχή μελέτης που ονομάστηκε Τεχνητή Νοημοσύνη, η προσπάθεια επικεντρώθηκε σε μια καθαρά παραδοσιακή επιστημονική προσέγγιση, βασισμένη στα ίδια αυστηρά πλαίσια συμπερασματολογίας όπως στο παρελθόν.

Αυτό οδήγησε σε ένα μακρύ χειμώνα της Τεχνητής Νοημοσύνης μέχρι τις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, όπου διαφαίνεται ότι η προσπάθεια χρειάζεται στοιχεία και από τις δύο βασικές μορφές σκέψης που διακρίνει ο Αριστοτέλης, αυτές του αποδεικτικού αυστηρού συλλογισμού αλλά και της διαλεκτικής σκέψης με την επιχειρηματολογία και την επεξηγηματικότητα της σκέψης. Είναι δελεαστικό να σκεφτεί κανείς ότι η εξέλιξη της σύγχρονης Τεχνητής Νοημοσύνης μέχρι σήμερα αλλά και στο εγγύς μέλλον θα ήταν διαφορετική εάν η επιστημονική κοινότητα προσέτρεχε στον Αριστοτέλη, τον πρώτο πρόγονο του γένους μελέτης της ανθρώπινης σκέψης, για μια αρχική καθοδήγηση επί του θέματος.

Παρόλο που αυτή η θέση είναι υποκειμενική υπάρχουν πολλά τέτοια «διδάγματα» που θα μπορούσαμε να πάρουμε από τον Αριστοτέλη. Για παράδειγμα, ο Αριστοτέλης εισάγει την έννοια της επεικειας στην ηθική και δικαιοσύνη μέσα από την παραδοχή ότι η αυστηρή νομική συλλογιστική

δεν μπορεί να εφαρμοστεί απόλυτα σε όλες τις περιπτώσεις δικαίου, διότι ο νόμος δεν μπορεί να προβλέψει και να καταγράψει όλες τις ειδικές περιπτώσεις που πιθανόν να προκύψουν. Η επείκεια τότε για τον Αριστοτέλη είναι διορθωτική πράξη συλλογισμού που αποφέρει καλύτερες, πιο δίκαιες, αποφάσεις. Αυτή η «επείκεις συλλογιστική» διαφαίνεται μέσα από τη σύγχρονη μελέτη της υπολογιστικής λογικής και επιχειρηματολογίας, ότι μπορεί να ταυτιστεί με τη διαλεκτική συλλογιστική του Αριστοτέλη –δεν είναι σαφές εάν ο Αριστοτέλης κάνει αυτή τη συσχέτιση– και να αποτελέσει ένα καλύτερο υπόβαθρο για το σημερινό επίμαχο θέμα της Ηθικής της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Μια νέα ανάγνωση του Αριστοτέλη, του πρώτου σκέψης σκεπτόμενου, μελετητή της δομής της ανθρώπινης σκέψης και πώς αυτή επηρεάζει τη ζωή και την κοινωνία μας, θα βοηθούσε στη διαμόρφωση ενός πιο κατάλληλου σύγχρονου πεδίου της Τεχνητής Νοημοσύνης, για τη δημιουργία χρήσιμων σκεπτόμενων μηχανών και ηθικά εναρμοσμένων με τις ανθρώπινες αξίες.

Ο κ. Αντώνης Κάκας είναι καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου. Είναι συνδιοργανωτής, μαζί με τον καθηγητή Κυριάκο Δημητρίου και τον δρ. Δούκα Καπάντα, του πρώτου διεθνούς συνεδρίου «Ο Αριστοτέλης στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης», Ακαδημία Αθηνών, 7-10 Απριλίου.

ΣΚΙΤΖΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Απολυταρχία ή φιλελευθερισμός

Με την εκλογή Τραμπ στην ηγεσία της μεγαλύτερης έως τώρα φιλελεύθερης δύναμης του κόσμου, φαίνεται πως τα «πράγματα» επιτακύνονται με ανεξέλεγκτο ρυθμό. Ως «πράγμα» οι Αρχαίοι Έλληνες και Λατίνοι φιλόσοφοι εννοούσαν «τα κοινά» και πιο συγκεκριμένα το πλέον κοινό πράγμα (res) ήταν για εκείνους το πολίτευμα. Το δίλημμα απολυταρχία ή φιλελευθερισμός είχε ήδη ανέβει στην πρώτη θέση της παγκόσμιας πολιτικής ατζέντας εδώ και πολλά χρόνια, ήδη πριν από τη ρωσική επίθεση στην Ουκρανία. Με τον πόλεμο αυτό έληξε και η ειρήνη που είχε επιτευχθεί στην Ευρώπη από το 1945 και μετά. Το πρώτο που είναι πλέον αν μαζί με την ειρήνη θα τελειώσει και το φιλελεύθερο όραμα, όπου αυτό είναι ακόμη ζωντανό ή αν ο πόλεμος που έχει ήδη αρχίσει θα το εξαφανίσει. Ο αντισυστημικός λόγος, η ιδεολογία της αντιπαγκοσμιοποίησης, ο ηθικός συντηρητισμός δρουν για πολλά χρόνια υπόγειοι και διάβρωσαν τις δυτικές φιλελεύθερες δημοκρατίες. Οι ιδεολογίες αυτές

λετουργούν ως κοσμικές θρησκείες, βασιζόνται δηλαδή κυρίως στην πίστη σε μια ηθική αποστολή, χρησιμοποιώντας μόνο εργαλεία τα οποία ψήγματα λόγου περιλαμβάνουν οι διακηρύξεις τους. Αν δει κανείς προσεκτικά την άνοδο της απολυταρχίας σε Ρωσία, Τουρκία και Αμερική, θα παρατηρήσει ότι οι απολυταρχικοί ηγέτες των τριών αυτών χωρών διαπνέονται από έντονο θρησκευτικό συναίσθημα. Οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι βρίσκονται πίσω από τον Ερντογάν, η ρωσική ορθόδοξη Εκκλησία και ο Κύριλλος της Μόσχας πίσω από τον Πούτιν και η αμερικανική πλειοψηφία της WASP (White Anglo Protestant) πίσω από τον Τραμπ. Η αντικαίριασμα ατζέντα (αντίποκε) είναι κοινή και στους τρεις. Πίσω βέβαια από την ατζέντα αυτή κρύβεται το μίσος κατά της ελευθερίας του κάθε πολίτη να αποφασίζει ελεύθερα για τη ζωή του.

Στην επιστολή του για την ανεξίτηρη, ο Τζον Λοκ είχε ήδη προειδοποιήσει ότι δεν είναι δουλειά του κοσμικού ηγέτη να σώσει τις ψυχές των υπηκόων του. Σκοπός του κοσμικού κράτους είναι η προ-

στασία της ζωής, της ασφάλειας και της περιουσίας των πολιτών, όχι η ηθική τους τελείωση. Σε αυτό το θέμα, έγραφε ο Λοκ, όλοι είναι εξίσου σε θέση να αποφασίσουν για τον δρόμο στον οποίο θα βαδίσουν όσο και το κυρίαρχο κράτος. Η κοινωνία των πολιτών δεν χρειάζεται ούτε Θεό, ούτε ιεροκλήρικα-δικαστή, ούτε Καίσαρα (ni Dieu, ni tribun, ni César), όπως δίκαια διακήρυτταν τον 19ο αιώνα οι υπέρμαχοι της Δημοκρατίας (republicains) στη Γαλλία. Τα πράγματα όμως φαίνονται να επιτακύνονται προς την αντίθετη κατεύθυνση. Η αυθαιρεσία του ενός τυράννου μοιάζει να κεντρίζει τους άλλους να τον ξεπεράσουν. Υπάρχει αυτή τη στιγμή ένας ανταγωνισμός των απολυταρχών για το ποιος θα ξεπεράσει τον άλλο σε δογματισμό, φανατισμό και μισαλλοδοξία. Σε κάθε περίπτωση, ο δρόμος είναι η υποβάθμιση των αντεξουσιαστών και η συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια της εκτελεστικής. Και ενώ στη Ρωσία ο Πούτιν έχει ήδη επιβάλει στυγνή δικτατορία, στην Τουρκία ο Ερντογάν συλλαμβάνει αυθαίρετα τους ηγέτες της αντι-

πολίτευσης και ο Τραμπ αγνοεί επιδεικτικά τις αποφάσεις των αμερικανικών δικαστηρίων εφαρμόζοντας παρόνομα εκτελεστικά διατάγματα (acts), φιμώνοντας ή εξαγοράζοντας τον Τύπο και απειλώντας τα πανεπιστήμια και το αμερικανικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Στη σημερινή παγκόσμια πολιτική σκακίερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι δυτικές χώρες της Κοινοπολιτείας είναι οι μόνοι υπέρμαχοι του φιλελευθερισμού του Λοκ και των διαφωτιστών. Αγγλία, Καναδάς και Ευρώπη ξύπνησαν απότομα από τον ύπνο των βεβαιωτήτων τους και συνειδητοποιήσαν αργά ότι εδώ και δεκαετίες διακυβεύεται το μέλλον της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Αγγλία, Γαλλία και Γερμανία μετατρέπονται με ταχείς ρυθμούς σε πολεμικές μηχανές, προπαθώντας να αναπληρώσουν χαμένες δεκαετίες απραξίας. Η Γαλλία ανακοίνωσε την επέκτασή της πυρηνικής της ασπίδας σε ολόκληρη την Ευρώπη, εξοπλίζοντας ταυτόχρονα τα Rafale με πυρηνικά οπικά συστήματα, ενώ ταυτόχρονα αυξάνει την αλυσίδα παραγωγής τους. Η Γερμανία αυξάνει με πρωτοφανή

τρόπο τον εξοπλιστικό της προϋπολογισμό, ενώ ταυτόχρονα εκσυγχρονίζει τις σχεδόν ανύπαρκτες έως σήμερα στρατιωτικές της δυνάμεις. Η Αγγλία ηγείται συμμαχίας «προθύμων» για την υπεράσπιση της Ουκρανίας και της Ευρώπης κατά του ρωσικού επεκτατισμού. Τα όνειρά της πάντως να εντάξει την Τουρκία του Ερντογάν στη συμμαχία για τα νέα εξοπλιστικά προγράμματα ναυαγούν μπροστά στην προσπάθεια του Τούρκου απολυταρχικού ηγέτη να εκμηδενίσει τις τελευταίες συνταγματικές αντιστάσεις του τουρκικού λαού κατά τις δικτατορίας του.

Το σημαντικότερο διακύβευμα και το πραγματικό πεδίο του πολέμου σήμερα είναι όμως το πνευματικό, ίσως περισσότερο και από το στρατιωτικό. Θα μπορέσουν οι Αμερικανοί, Τούρκοι και Ευρωπαίοι διανοούμενοι, λόγιοι και ακαδημαϊκοί να ορθώσουν το ανδότημα τους μπροστά στη λαίλαπα των ιδεολογιών του Douglin και του Bannon, επίσημων ιδεολόγων του πυρηνισμού και του τραμπισμού; Το εγχείρημα δεν είναι εύκολο. Οι οικονομικές ισορροπίες σήμερα, ιδι-

αίτερα εντός των ελεύθερων ανοιχτών κοινωνιών, αποτελούν τροχόπεδη κατά της αποτελεσματικότητας και της επιρροής του διαφωτιστικού λόγου. Η αύξηση της ψαλίδας πλούσιων και φτωχών, η τεράστια και άδικη ανισοκατανομή των εισοδημάτων, η διάβρωση των συστημάτων υγείας και παιδείας και, κυρίως, το αίσθημα αδικίας της πάλει ποτέ κυρίαρχης μεσαιας τάξης σε Ευρώπη και Αμερική τροφοδοτούν τον αντιπονητικό και αντιφιλελεύθερο λόγο. Ο φιλελεύθερος πολιτικός πολιτισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τη συμπεριληπτική (inclusive) οικονομία, κάτι που οι Ευρωπαίοι και Αμερικανοί ηγέτες τείνουν να ξεχνούν. Ο αγώνας για την ελευθερία είναι πολυεπίπεδος και πολυδιάστατος, καθώς μέσα από τα συντρίμια της μεσοαστικής τάξης ξεπηδάει το φάντασμα του ολοκληρωτισμού ή η μεγαλύτερη απειλή κατά της ελευθερίας από την εποχή του Διαφωτισμού.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

«Γινόμαστε Τουρκμενιστάν»

Το ασυνήθιστο κύμα διαμαρτυρίας για τη φυλάκιση Ιμάμογλου και οι επόμενες κινήσεις του Ερντογάν

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ

Το βράδυ της Πέμπτης, την ώρα που ετοιμαζόμασταν για ρεπορτάζ μπροστά από το δημαρχιακό μέγαρο της Κωνσταντινούπολης, μια γυναίκα με μαντίλα μας πλησίασε κι άρχισε να μας φωνάζει δυνατά: «Μα, τι πράγματα είναι αυτά; Ούτε στις πιο δύσκολες εποχές δεν ζήσαμε τέτοιες καταστάσεις! Τον έβαλαν μέσα (τον Ιμάμογλου). Θέλουν να μας εμποδίσουν. Στέλνουν τόσους αστυνομικούς για να κάνουν τι;». Βρισκόμασταν μεταξύ δεκάδων αστυνομικών και πολλών τεθωρακισμένων οχημάτων. Ωστόσο, η γυναίκα αυτή δεν φοβόταν. Φώναζε και εξέφραζε την οργή της.

Αυτό το περίεργο κλίμα επικρατεί στην Τουρκία αμέσως μετά την «ακύρωση» του πτυχίου πανεπιστημίου και τη σύλληψη του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης, Εκρέμ Ιμάμογλου, μαζί με άλλους 105 συνεργάτες του. Το ασυνήθιστο είναι πόσοι πολίτες είναι έτοιμοι να εκφράσουν ανοιχτά τη διαφωνία τους με την κυβέρνηση, ακόμη και σε συντηρητικές περιοχές της Πόλης. Στους δρόμους και στις πλατείες οι περισσότεροι νέοι απηφούν τις απαγορεύσεις των Αρχών για διαδηλώσεις. Συμμετέχουν σε πορείες διαμαρτυρίας και φωνάζουν συνθήματα υπέρ της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Η κεντρική πλατεία Ταξίμ παραμένει για πολλές ημέρες κλειστή με κιγκλιδώματα της αστυνομίας, η οποία δεν επιτρέπει σε κανέναν να εισέλθει. Παραμένει κλειστός και ο κεντρικός σταθμός, που είναι κάτι σαν τον σταθμό του Συντάγματος. Η κίνηση στους δρόμους έχει μειωθεί δραστικά, μας λένε οι καταστηματάρχες, ο κόσμος είναι «μαγκωμένος, έχει χάσει το κέφι του». Η αξιωματική αντιπολίτευση μιλάει για πραξικόπημα, με τον πρόεδρο του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος Οζγκιούρ Οζέλ να καλεί τον κόσμο να βγει στους δρόμους και να αντισταθεί.

Ο πρόεδρος Ερντογάν και η τουρκική κυβέρνηση διαμνύουν πως δεν έχουν καμία σχέση με τις εξελίξεις της σύλληψης του κ. Ιμάμογλου και τονίζουν πως όλα είναι έργο της ανεξάρτητης δικαιοσύνης, η οποία

οφείλει, η οποία διαπιστώνει οικονομικές ατασθαλίες, διαφθορά και σχέσεις με το ΡΚΚ. Ως εξίσου «ανεξάρτητο» προβάλλεται και το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης, που ακύρωσε το πτυχίο του δημάρχου.

Είχε προειδοποιήσει

Όμως, πολιτικοί αναλυτές υπενθυμίζουν μια απειλητική δήλωση του Τούρκου προέδρου τον περασμένο Ιανουάριο, όταν είχε συλληφθεί ο δήμαρχος της περιοχής Μπεσίκτας της Πόλης, Ρίζα Ακπολάτ, που είναι και στενός συνεργάτης του κ. Ιμάμογλου. Τότε ο Ερντογάν, απαντώντας σε σχετική διαμαρτυρία του Οζέλ, εί-

χε πει ότι θα πρέπει να κοιτάξει τους ανθρώπους γύρω του. «Ξέρουν όμως πολύ καλά ότι τα μεγαλύτερα ραπανάκια είναι ακόμη στον σάκο. Αυτά η αλήθεια είναι ένας από τους λόγους που ανησυχούν, πανικοβάλλονται και δημιουργούν φασαρία», είχε δηλώσει ο πρόεδρος της Τουρκίας. Η τουρκική παροιμία με τα «ραπανάκια στον σάκο» σημαίνει πως έχει κάποιος κάτι μεγαλύτερο στο χέρι που μπορεί να εκπλήξει. Ήταν από τότε σαφές ότι με εκείνη του τη δήλωση ο Ερντογάν προανήγγειλε τις διώξεις που έμελλε να ακολουθήσουν κατά του Ιμάμογλου. Η κυβέρνηση απορρίπτει αυτές τις ερμηνείες. Παρά το γεγονός ότι

η νομαρχία της Κωνσταντινούπολης επέβαλε απαγόρευση διαδηλώσεων, γίνονται καθημερινά πολλές συγκεντρώσεις σε πολλές πόλεις της Τουρκίας. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι η αστυνομία δεν επεμβαίνει και επιτρέπει τις πορείες των διαδηλωτών έως έναν βαθμό. Την Παρασκευή οι νομαρχίες Σμύρνης και Αγκυρας επέβαλαν απαγόρευση συγκεντρώσεων και διαδηλώσεων για τις επόμενες πέντε μέρες.

Σήμερα είναι η κρίσιμη μέρα, καθώς επρόκειτο να απαγγελθούν οι κατηγορίες κατά του Ιμάμογλου και θα αποφασιστεί αν θα παραμείνει προφυλακισμένος. Ταυτόχρονα αναμενόταν ότι σήμερα –με ανοι-

χτή εκλογή, στην οποία επιτρέπεται και η συμμετοχή πολιτών που δεν είναι μέλη του κόμματος– θα ανακηρυσσόταν ως μοναδικός υποψήφιος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος για την προεδρία της Τουρκίας.

Επί πολλά χρόνια πρώην διευθυντής της εφημερίδας Hürriyet, Ερτουγρούλ Οζκίρκ, σε άρθρο του στην ιστοσελίδα T24 υποστηρίζει πως «η αίσθηση» απ' όσα συνέβησαν με τη σύλληψη του Εκρέμ Ιμάμογλου «ήταν ίδια με το στρατιωτικό πραξικόπημα». «Νομίζω ότι οι εκλογές της 31ης Μαρτίου είχαν πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο στην κυβέρνηση από ό,τι πιστεύαμε», γράφει. «Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις δείχνουν ραγδαία πτώση των ποσοστών του ΑΚΡ σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Τουρκίας, όπως και στην επαρχία. Η παράνοια ότι μετά την Κωνσταντινούπολη και την Αγκυρα χάνεται ολόκληρη η Τουρκία, οδήγησε τελικά στις μαζικές συλλήψεις της 19ης Μαρτίου, που μας θύμισαν τα πιο σκοτεινά χρόνια της Τουρκίας. Η Τουρκία έχει ουσιαστικά μεταβεί σε ένα “καθεστώς Τουρκμενιστάν”, που είναι ένα μείγμα Κεντρικής Ασίας και Μέσης Ανατολής», αναφέρει ο κ. Οζκίρκ.

Οικονομικές παρενέργειες

Ο ίδιος δίνει και μια εικόνα για την τουρκική οικονομία, τονίζοντας ότι «η θητεία του υπουργού Οικονομικών Μεχμέτ Σιμσέκ έληξε από χθες. Το πρώτο κόστος ήταν η απώλεια 10-20 δισ. δολαρίων από τα 70 δισ. αποθεματικών της κεντρικής τράπεζας. Μέχρι τώρα είχαμε δει τις οικονομικές γνώσεις του προέδρου. Τώρα θα δοκιμάσουμε τις οικονομικές γνώσεις των εισαγγελέων και των δικαστών».

Ο πρόεδρος της Διεύθυνσης Επικοινωνίας της τουρκικής προεδρίας Φαχρετίν Αλτούν με ανακοίνωσή του υποστηρίζει ότι «έχει γίνει παράλογη συκοφαντία εις βάρος του προέδρου μας χωρίς να γνωρίζουν το περιεχόμενο και τις λεπτομέρειες της έρευνας που ξεκίνησε. Θα συνεχίσουμε να αντιμετωπίζουμε τέτοιες προσπάθειες που έχουν στόχο να ενοχοποιήσουν τον πρόεδρό μας, καθώς και να υπονομεύσουν την ανεξαρτησία των δικαστικών μας οργάνων», τόνισε ο κ. Αλτούν.

Η απολογία του καθεστώτος

Η τουρκική κυβέρνηση διαμνύει πως δεν έχει σχέση με τις εξελίξεις της σύλληψης του κ. Ιμάμογλου, τονίζοντας πως όλα είναι έργο της ανεξάρτητης δικαιοσύνης, η οποία διαπιστώνει οικονομικές ατασθαλίες, διαφθορά και σχέσεις με το ΡΚΚ.

Διαδηλώτριες συμμετέχουν σε διαμαρτυρία κατά της σύλληψης Ιμάμογλου στην Κωνσταντινούπολη. Οι περισσότεροι νέοι απηφούν τις απαγορεύσεις των Αρχών και βγαίνουν στους δρόμους και στις πλατείες φωνάζοντας συνθήματα υπέρ της ελευθερίας και της δημοκρατίας.

Ασλί Αϊντιντασμπάς, αναλύτρια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων - ECFR

Οι διαμαρτυρίες θα σβήσουν

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Ρεσπάλ αυταρχισμού ακόμη και για τα δεδομένα της Τουρκίας. Έτσι περιγράφει στην «Κ» τη σύλληψη του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης η αναλύτρια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων - ECFR, πρώην δημοσιογράφος στην Τουρκία, Ασλί Αϊντιντασμπάς, τονίζοντας χαρακτηριστικά ότι ο τύπος διακυβέρνησης στη χώρα της μεταβαίνει από το υπόδειγμα της Ουγγαρίας σε μοντέλο Ιράν ή Ρωσίας.

– **Τι σηματοδοτεί η εικόνα του συλληφθέντος δημάρχου της Κωνσταντινούπολης;**

– Η μέρα σύλληψης του Εκρέμ Ιμάμογλου ήταν μια πολύ θλιβερή μέρα για πολλούς ανθρώπους στην Τουρκία. Θλιβερή και σκοτεινή. Δεν είναι μόνο ότι έχασαν τον πολιτικό τους υποψήφιο. Είναι επειδή η χώρα, στην πραγματικότητα, άλλαξε κατεύθυνση. Γνωρίζαμε και πριν ότι η Τουρκία ήταν αυταρχική – με ανθρώπους στη φυλακή, όπως οι Σελαχτιν Ντεμιρτάς και Οσμάν Καβαλά. Τώρα όμως ο αυταρχισμός ανέβηκε ένα επίπεδο πάνω. Δεν μιλάμε πια για μοντέλο Ουγγαρίας. Μιλάμε περισσότερο για μοντέλο Ιράν ή Ρωσίας.

– **Πόσο πιθανό είναι μέσα σε αυτό το σκηνικό να εκδηλωθούν**

κοινωνικές εντάσεις στην Τουρκία;

– Νομίζω ότι δεν είναι ιδιαίτερα πιθανό. Ο κόσμος θα εκδηλωθεί για μερικές μέρες, όμως από εκεί και ύστερα είναι αντιμέτωπος με ένα περιβάλλον που στην πράξη δεν επιτρέπει τις κινητοποιήσεις. Θα περίμενα λοιπόν ότι οι διαδηλώσεις θα σβήσουν, καθώς ο κόσμος θα θέλει να προστατεύσει τον εαυτό του. Οι Τούρκοι έχουν μάθει να είναι υπομονετικοί και να περιμένουν την ώρα της κόλπης. Το πρόβλημα είναι ότι οι επιλογές που θα έχουν πια στη διάθεσή τους θα είναι περιορισμένες. Ο Εκρέμ Ιμάμογλου δεν θα είναι στο ψηφοδέλτιο.

– **Εκτιμάτε ότι ο Ερντογάν θα «πληρώσει» αυτές τις επιλογές πολιτικά; Ορισμένοι αμφιβάλλουν.**

– Νομίζω ότι θα τον βλάψουν και πολιτικά και εκλογικά. Είναι άλλο πράγμα να φυλακίζεται έναν διανοούμενο, σαν τον Οσμάν Καβαλά. Ή να φυλακίζεις έναν Κούρδο πολιτικό, με τον οποίο πολλοί Τούρκοι –όπως οι εθνικιστές– δεν ταυτίζονται. Αυτή τη φορά έχουμε να κάνουμε με το κυρίαρχο κόμμα της αντιπολίτευσης και με ένα πολύ δημοφιλές πρόσωπο.

– **Ενα άλλο ερώτημα είναι αν αυτή η υπόθεση θα επηρεάσει τη**

«Οι Τούρκοι έχουν μάθει να είναι υπομονετικοί και να περιμένουν την ώρα της κόλπης», εξηγεί η Ασλί Αϊντιντασμπάς.

διεθνή εικόνα του Ερντογάν.

– Δεν είμαι σίγουρη ότι θα του κοστίσει ιδιαίτερα, αν λάβουμε υπόψη τη συγκυρία. Η εκλογή Τραμπ και η αναταραχή που πυροδότησε στη γεωπολιτική σκηνή έχει διαμορφώσει ένα διεθνές κλίμα πιο ανεκτικό στους αυταρχικούς ηγέτες. Πριν από μια δεκαετία κάτι αντίστοιχο θα είχε προκαλέσει σοκ σε ολόκληρη την Ευρώπη και θα οδηγούσε πραγματικά στην απομόνωση του Ερντογάν. Τώρα θα υπάρξουν μεν δηλώσεις που θα εκφράζουν την ανησυχία της Ευρώπης, αλλά θα παραμείνει στο κάδρο η ανάγκη συνεργασίας με την Τουρκία. Οσον αφορά τις ΗΠΑ, δεν νοιάζονται. Η κυβέρνηση Τραμπ

έχει καταστήσει σαφές ότι δεν ενδιαφέρεται για τις εσωτερικές εξελίξεις διαφόρων χωρών. Όταν η δημοκρατία βρίσκεται σε δοκιμασία στις ίδιες τις Ηνωμένες Πολιτείες, τότε είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πως η Ουάσινγκτον θα τηρήσει μια ισχυρή στάση για ό,τι συμβαίνει στην Τουρκία.

– **Πόσο υπολογισμός αντιπάλος είναι στην πράξη ο Ιμάμογλου για τον Ερντογάν;**

– Όσα συμβαίνουν οφείλονται ακριβώς στην εκτίμηση ότι ο Ιμάμογλου θα μπορούσε να νικήσει τον Ερντογάν στις επόμενες εκλογές, οι οποίες δεν είναι μια τελειωμένη υπόθεση. Ο Ερντογάν έχει ασφαλώς δυνάμεις με τις οποίες μπορεί να αντέξει σε μια εκλογική διαδικασία. Έχει επίσης ένα ισχυρότερο διεθνές προφίλ, κάτι που αρέσει στους ψηφοφόρους. Αλλά μια κούρσα μεταξύ Ερντογάν και Ιμάμογλου είναι μια πολύ αβέβαιη υπόθεση για τον Ερντογάν, ιδίως αν η οικονομία συνεχίσει έτσι.

– **Τι να περιμένουμε από εδώ και στο εξής;**

– Νομίζω πως είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι ο Ιμάμογλου θα αποφυλακιστεί οποιαδήποτε στιγμή μέχρι τις εκλογές. Ελπίζω να κάνω λάθος. Το επόμενο βήμα είναι πιθανώς ο διορισμός ενός κυβερνητικού επιστάτη στον Δή-

μο της Κωνσταντινούπολης. Ένας τέτοιος διορισμός, μιας υπηρεσιακής διοίκησης, θα αντιστρέψει ασφαλώς τα πάντα στην ατζέντα και τις υπηρεσίες που είχε συγκροτήσει ο Ιμάμογλου για την Κωνσταντινούπολη, μια χώρα μέσα σε μια χώρα, ως πόλη των 16 εκατομμυρίων ανθρώπων. Από την πλευρά του ο Ιμάμογλου θα προσπαθεί να οδηγήσει την αντιπολίτευση από τη φυλακή.

– **Αν δεν τα καταφέρει ο ίδιος, ποιος θα είναι ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης;**

– Το πιθανότερο, ο δήμαρχος της Αγκυρας Μανσούρ Γιαβάζ θα είναι το plan B της αντιπολίτευσης, με την ευλογία του Ιμάμογλου. Θα έχουμε μια κατάσταση που δεν θα είναι ακριβώς η ίδια, αλλά θα παραπέμψει κάπως σε αυτό που είδαμε με τους Ταγίπ Ερντογάν και Αμπντουλάχ Γκιουλ, δηλαδή ένα μοντέλο στο οποίο το πρόσωπο που δεν μπορεί να κατέβει θα είναι η πραγματική δύναμη πίσω από τον υποψήφιο. Ο Μανσούρ Γιαβάζ δεν είναι ακριβώς ο Αμπντουλάχ Γκιουλ. Και οι δύο άνδρες δεν είναι σύμφωνοι με τον τρόπο που ήταν ο Ερντογάν με τον Γκιουλ. Όμως, δεν παύει να ισχύει ότι και οι δύο πιέζονται προς μια κοινή υποψηφιότητα, προς έναν κοινό αγώνα. Επομένως, είναι ένα σενάριο που συγκεντρώνει πολλές πιθανότητες.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΤΣΗΣ

Μια συλλεκτική έκδοση
για τα 100 χρόνια από
τη γέννηση του «αλχημιστή
των χρωμάτων», που έδωσε
νέα πνοή στην ελληνική
ζωγραφική

ΚΥΡΙΑΚΗ
30/3

Ψάχνουν φόρμουλα για τα F-35

Ζυμώσεις στην Ουάσινγκτον μετά το τηλεφώνημα Τραμπ - Ερντογάν, για να ξαναμπεί στο παιχνίδι η Τουρκία

Της **ΑΕΝΑΣ ΑΡΓΥΡΗ**

Επειτα από μια τετραετία ανεπιτυχών προσπαθειών άρσης των κυρώσεων CAATSA –μέσω κάθε είδους δημιουργικών προτάσεων προς την κυβέρνηση Μπάιντεν–, η Τουρκία εστιάζει τώρα τη στρατηγική της στον Ντόναλντ Τραμπ, επικαλούμενη οφέλη για τις ΗΠΑ, τόσο οικονομικά όσο και εθνικού συμφέροντος.

Το σενάριο

Λίγα 24ωρα μετά την τηλεφωνική επικοινωνία Τραμπ - Ερντογάν, άρχισαν να διακινούνται στην Ουάσινγκτον πληροφορίες πως ήδη αναζητούνται τρόποι και εξετάζονται σενάρια για να καταστεί νομικά και πολιτικά εφικτή –αν και όταν το αποφασίσει ο πρόεδρος– η άρση των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στην Τουρκία για την κατοχή των ρωσικών συστημάτων S-400. Σε αυτό το πλαίσιο, έλεγαν οι

ίδιες πληροφορίες, φέρεται να εξετάζεται μεταξύ άλλων το ενδεχόμενο καταστροφής τμήματος των συστημάτων, έτσι ώστε να καταστούν μη λειτουργικά.

Η «Κ» είναι σε θέση να γνωρίζει τα εξής δεδομένα: ότι με το ενδεχόμενο άρσης των κυρώσεων –που θα ξεκλείδωνε εξελίξεις και για τα F-35– δεν συμφωνούν οι πάντες στην κυβέρνηση των ΗΠΑ, ότι σε μια τελική απόφαση θα προσμετρηθούν οι σοβαρές αντιδράσεις του Ισραήλ και θα ληφθούν επίσης υπόψη και οι ανησυχίες της Ελλάδας για ενδεχόμενη απώλεια του ποιοτικού πλεονεκτηματός της στον αέρα. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ φέρεται να μην έχει λάβει, επί του παρόντος, καμιά οριστική απόφαση και σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες έχει ζητήσει να διασταυρωθούν τα επιχειρήματα και τα λεγόμενα του Ερντογάν.

Αν τελικά ο Τραμπ –για τον έναν ή τον άλλον λόγο– αποφα-

σίσει να επιδείξει πολιτική βούληση επίλυσης του θέματος των κυρώσεων, τότε τα πράγματα θα είναι απλά. Κι αυτό γιατί ο νόμος CAATSA προβλέπει ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ μπορεί να «άρει (waive), να τερματίσει ή να επιβάλει επιπρόσθετες κυρώσεις στη βάση συγκεκριμένων και απαραίτητων αναλυτικών λόγων

Σε μια τελική απόφαση θα προσμετρηθούν οι σοβαρές αντιδράσεις του Ισραήλ και θα ληφθούν επίσης υπόψη και οι ανησυχίες της Ελλάδας για ενδεχόμενη απώλεια του ποιοτικού πλεονεκτηματός της στον αέρα.

που σχετίζονται με την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ». Η μοναδική προϋπόθεση για να προβεί σε αυτή την κίνηση είναι η υποβολή ενημερωτικής έκθεσης στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου, με την οποία θα αιτιολογεί την απόφασή του. Σημειώνεται πως η έκθεση αυτή έχει μόνον ενημερωτικό χαρακτήρα και δεν παρέχει τη δυνατότητα στο Κογκρέσο να διατυπώσει αντιρρήσεις, επιφυλάξεις ή διαφορετική άποψη.

Τα «φίλτρα»

Όπως εκτιμάται, αν δούμε να δρομολογούνται εξελίξεις στο θέμα των κυρώσεων, θα πρέπει να αναμένουμε και εξελίξεις στο ζήτημα της πώλησης των F-35, που είναι ο βασικός στόχος της Αγκυρας. Αυτή η δεύτερη διαδικασία είναι περισσότερο πολύπλοκη και, ως γνωστόν, η επιτυχής ολοκλήρωσή της απαιτεί τη σύμφωνη γνώμη των επιτροπών Διεθνών και Εξωτερικών,

Βουλής και Γερουσίας. Παρόλο που συσχετισμοί, ισορροπίες και πρόσωπα έχουν αλλάξει στο Κογκρέσο και οι επιθυμίες του σπιμερινού προέδρου σπανίως βρίσκουν οποιαδήποτε αντίσταση, η δυσπιστία έναντι της Τουρκίας παραμένει σε σημαντικό βαθμό, όπως απέδειξε και η πρόσφατη ακρόαση στη Βουλή όπου εκφράστηκαν σοβαρές ανησυχίες για τη συμπεριφορά και τον προσαρμοτισμό της.

Από τον Λευκό Οίκο έως και την Παρασκευή δεν υπήρχε καμία απολύτως επίσημη ενημέρωση ή, έστω, διαρροή. Η στάση αυτή, που παρεκκλίνει από τη συνήθη τακτική του νέου Λευκού Οίκου, που μιλάει για όλους και για όλα και ενημερώνει διαρκώς για τα πάντα, ενέτεινε τη φημολογία, προκαλώντας εκνευρισμό και κινητικότητα σε κύκλους του εβραϊκού λόμπι και της μεγάλης –ετερόκλητης αλλά ισχυρής– συμμάχιας No Jets For Turkey.

Η αγορά των μαχητικών πέμπτης γενιάς F-35 παραμένει βασικός στόχος της Αγκυρας, η οποία έχει αποκλειστεί από το πρόγραμμα μετά την απόκτηση των ρωσικών συστημάτων S-400.

ΑΠΟΨΗ

Οι παγίδες του καλωδίου

Των **ΠΕΤΡΟΥ ΛΙΑΚΟΥΡΑ**
και **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Η Τουρκία προσπαθεί με κάθε τρόπο να εμποδίσει την υλοποίηση οποιουδήποτε ενεργειακού σχεδίου στην Ανατολική Μεσόγειο την παρακάμπτε. Είτε πρόκειται για αγωγό φυσικού αερίου είτε για καλώδιο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ανάλογα με την περίπτωση ενεργοποιεί διάφορα εργαλεία που έχει στη φάρετρα της, τα οποία καταλήγουν πάντα σε έναν κοινό παρονομαστή: τον (έμμεσο ή άμεσο) εκφοβισμό των επενδυτών και των κρατών και την απειλή χρήσης βίας ή την άμεση προβολή ισχύος. Ενίοτε προπαγανδίζει αντιρρήσεις οικονομικοτεχνικού χαρακτήρα, ώστε να πλύξει τη βιωσιμότητα ενός project (βλ. East Med) ή προειδοποιεί με την εκδίωξη πλοίων που διεξάγουν έρευνες σε αρχικό στάδιο ή και διεξάγει σεισμικές έρευνες και γεωτρήσεις για να καταδείξει τα δόθεν δικαιώματά της, ώστε να αποθαρρύνει συνολικά τα εμπλεκόμενα μέρη. Θέλοντας να ηγemonεύσει στην ευρύτερη γειτονία της, η Αγκυρα δεν διανοείται ότι δεν θα έχει λόγο και ρόλο σε συμπράξεις που σφυρηλατούν σχέσεις, αλλάζουν ισορροπίες και φέρνουν σταθερότητα και ευημερία. Συνάμα οραματίζεται τη μετεξέλιξή της σε «ενεργειακό πνεύμο» της Ευρώπης» και έχει ξοδέψει πάνω από 1 δισ. δολάρια για να έχει ευχέρεια κινήσεων, χωρίς να απαιτείται η εκμίσθωση εξοπλισμού από άλλες χώρες και μάλιστα για ενέργειες που κινούνται εκτός διεθνούς νομιμότητας. Συνεπεία αυτών των αντιλήψεων επιχειρεί τους τελευταίους μήνες να επιβάλει ένα ασφυκτικό πλαίσιο εκ μέρους της έγκρισής, εν προκειμένω για τον GSI (Great Sea Interconnector), προβάλλοντας τους ακόλουθους αβάσιμους ισχυρισμούς:

Η Αγκυρα επιμένει να απαιτεί ενημέρωση ώστε εν συνεχεία να επιλέξει αν θα αδειοδοτήσει τα ερευνητικά σκάφη που διερευνούν την

ενδεξιγμένη περιοχή στον βυθό υφαλοκρηπίδας για την πόντιση του καλωδίου ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου - Ελλάδας. Την απαίτηση αυτή την εγείρει όχι μόνο σε σχέση με την παράνομη οριοθετημένη τουρκολιβυκή υφαλοκρηπίδα, που επικαλύπτει η νόμιμη ελληνοαιγυπτιακή, αλλά και όσον αφορά περιοχές μη οριοθετημένης υφαλοκρηπίδας. Στην πρώτη περίπτωση, τον Αύγουστο 2024, νοτίως της Κάσου η Τουρκία με πολεμικά σκάφη εμπόδισε την έρευνα. Στη δεύτερη, βόρειως της Κρήτης, τον Φεβρουάριο 2025, απαίτησε επίσης άδεια.

Στο επεισόδιο της Κάσου ζήτησε επιτακτικά να προηγηθεί ενημέρωση για να εξακριβώσει τη σκοπιμότητα της έρευνας και να δώσει έγκρισή. Ένα ακολουθούμενο πρωτόκολλο, για το οποίο ουδέποτε υπήρξε διαμαρτυρία. Η πόντιση καλωδίου και η προκαταρκτική έρευνα συνιστούν ελευθερία της ανοικτής θάλασσας – άρθρο 79 της Σύμβασης Δικαίου Θάλασσας (1982) που δεσμεύει ως εθνικό δικαίο. Στο επεισόδιο της Κάσου η Ελλάδα αντέδρασε, όχι με βάση την ελευθερία έρευνας και πόντισης καλωδίου, αλλά με το επιχείρημα ότι η έρευνα λάμβανε χώρα στην οριοθετημένη με την Αίγυπτο υφαλοκρηπίδα - ΑΟΖ. Αυτή η θέση δημιουργεί αρνητικό προηγούμενο, δεν βασίζεται σε ορθή για τα συμφέροντά μας ερμηνεία του δικαίου της θάλασσας και επομένως ενέχει τον κίνδυνο σε μια επόμενη φάση να μην καταστεί δυνατή η συνέχιση των ερευνών χωρίς υποχρέωση ενημέρωσης της άλλης πλευράς. Πρέπει να γίνει σαφές ότι διαθέτουμε ένα ακλόνητο έρεισμα, που είναι το δυνατό χαρτί της αρχής της ελευθερίας της ανοικτής θάλασσας, που διασφαλίζει την απρόσκοπτη έρευνα και πόντιση καλωδίου επί της υφαλοκρηπίδας.

Σημειώνεται ότι και οι ελληνικές αρχές ζητούν ενημέρωση και εκδίδουν άδειες (Επιτροπή Χωρήγησης Αδειών Ερευνών Θαλάσσης) για ανάλογες ενέργειες τρίτων σε θάλασσες στα όρια ελληνικών διεκδικήσεων υφαλοκρηπίδας - ΑΟΖ, όπως οι διεκδικήσεις διατυπώνονται στον νόμο Μανιάτη (4001/2011).

Στη δεύτερη περίπτωση, βόρειως της Κρήτης τον Φεβρουάριο του 2025, η Τουρκία πάλι με επίκεντρο την υφαλοκρηπίδα επέμεινε εκτός από την ενημέρωση, η οποία έρευνα να είχε την έγκρισή της. Παράλληλα, υπενθυμίζει ότι διεκδικεί την υφαλοκρηπίδα ανατολικά του 25ου μεσημβρινού στο Αιγαίο. Πρόκειται πάντως για μη οριοθετημένη - διαφιλονικούμενη περιοχή υφαλοκρηπίδας, που ευλόγως αξιώνει η Ελλάδα ως αποκλειστική διεκδικήτρια. Και επειδή αφορά το Αιγαίο, η Τουρκία επιπροσθέτως εγκαλεί την Ελλάδα ότι δεν τηρεί το Πρακτικό της Βέρνης (1976). Επαναφέρει, δηλαδή, την υποχρέωση που έχουν αναλάβει οι δύο χώρες να απέχουν από πρωτοβουλίες ή ενέργειες στην υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, που θα προκαλέσουν πρόβλημα ή θα εμποδίσουν τις διαπραγματεύσεις, όπως αυτές διεξάγονταν το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1970. Το Πρακτικό της Βέρνης που επικαλείται η Τουρκία αφορά αποχή από αποκλειστική έρευνα μόνο υφαλοκρηπίδας και όχι έρευνα για πόντιση καλωδίου.

Η πόντιση καλωδίου και η έρευνα προς τούτο συνιστούν αδιαμφισβήτητη ελευθερία της ανοικτής θάλασσας, όπως διασφαλίζεται ρητά στο άρθρο 79 παράγραφος 1 και 2 της σύμβασης. Η πόντιση καλωδίου δεν μπορεί να εμποδιστεί στην υφαλοκρηπίδα, υπό τον όρο ότι θα λαμβάνεται δεόντως υπόψη να μην παρενοχλούνται ούτε να

επιπρεάζονται τα κυριαρχικά δικαιώματα έρευνας υφαλοκρηπίδας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων, που ασκεί αποκλειστικά το παράκτιο κράτος. Τα κυριαρχικά δικαιώματα έχουν προτεραιότητα έναντι των ελευθεριών της θάλασσας. Επίσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ήδη τοποθετημένα καλώδια στην ίδια περιοχή.

Ακόμη κι αν το παράκτιο κράτος λαμβάνει εύλογα μέτρα για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, δεν μπορεί να παρεμποδιστεί η πόντιση του καλωδίου, κατά συνέπεια και η έρευνα. Και αντιστρόφως, όταν το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα υφαλοκρηπίδας, οφείλει να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις ελευθερίες της ανοικτής θάλασσας, όπως η πόντιση καλωδίου. Έτσι ασκούνται ισορροπία τα δικαιώματα και από τις δύο πλευρές, από το παράκτιο και από το τρίτο κράτος. Η ρήτρα αυτή δεν συνεπάγεται άδεια, ούτε συναίνεση για την ελεύθερη πόντιση του καλωδίου, την οποία πόντιση δεν επιπρεάζει ούτε θίγει η οριοθετημένη ή μη υφαλοκρηπίδα.

Η απόφαση σε μελέτες Τούρκων συναδέλφων που επιχειρούν να δικαιολογήσουν γιατί πρέπει να ζητείται η έγκρισή και άδεια της Τουρκίας ακόμη και για έρευνα προς πόντιση καλωδίου, αφού κατά τις απόψεις τους μπορεί να ενέχουν και δραστηριότητα που παραπέμπει στο καθεστώς της υφαλοκρηπίδας, είναι η εξής: η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας δεν συγχέει –τουναντίον διακρίνει– τα δύο είδη έρευνας. Η έρευνα και πόντιση καλωδίου και η υποδομή προς τούτο δεν επιφέρει μεταβολές στη φυσική κατάσταση του βυθού, ούτε διαφοροποιούνται μεταξύ τους τα καλώδια. Το εν θέματι καλώδιο θα μεταφέρει

ηλεκτρική ενέργεια, ακόμη όμως και δεδομένα να μετέφερε, δεν θα μετέβαλλε την ελευθερία της πόντισης. Ούτε πρόκειται για καλώδιο που θα συλλέξει σεισμικά δεδομένα, γιατί γι' αυτά τα δεδομένα χρησιμοποιούνται ηχοβολιστικά.

Η Τουρκία τεχνηνώς επιχειρεί να περιλάβει στα δικαιώματα ειδικού σκοπού –και μάλιστα δυνητικά επί μη οριοθετημένης υφαλοκρηπίδας– το δικαίωμα ελεύθερης έρευνας εγγενούς σε πόντιση καλωδίου, προκειμένου να ασκεί έλεγχο στην περιοχή.

Εάν η ελεύθερη έρευνα δεν απειμπλακεί από τη δέσμη της υφαλοκρηπίδας, οι παράπλευρες συνέπειες θα πολλαπλασιάζονται. Είναι πλέον πρόδηλο ότι οι τουρκικές απαιτήσεις δυσκολεύουν τη διέλευση του καλωδίου, η πόντιση του οποίου κινδυνεύει να «παγώσει» ήδη από το στάδιο της έρευνας. Η ελληνική πλευρά, εκτός από μεγαλύτερες δόσεις αποφασιστικότητας, οφείλει να επαναπροσδιορίσει την τακτική και στρατηγική της προσέγγισής στο εν λόγω ζήτημα.

Σε μια ιστορική καμπή, όπου η ανεπτυκτικότητα των Ευρωπαίων δοκιμάζεται και η προστασία παντός είδους ευρωπαϊκών υποδομών και δικτύων από υβριδικές επιθέσεις κακόβουλων τρίτων έχει καταστεί αναγκαία προϋπόθεση, η Ε.Ε. οφείλει εξίσου να υψώσει το ανάστημά της και να παράσχει την ξεκάθαρη στήριξή της σε όλα τα σχέδια, που όχι μόνο εδραιώνουν την παρουσία της σε περιοχές έντονου ενδιαφέροντος, όπως η Ανατολική Μεσόγειος, αλλά εισφέρουν και στην πολυπόθητη ασφάλεια ενεργειακής τροφοδοσίας της.

Ο κ. Πέτρος Λιάκουρας είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι καθηγητής Διεθνούς Σχέσεων στο Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος, διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA).

Απαίτηση ενημέρωσης

Η Αγκυρα επιμένει να απαιτεί ενημέρωση, την οποία εγείρει όχι μόνο σε σχέση με την παράνομη οριοθετημένη τουρκολιβυκή υφαλοκρηπίδα, αλλά και όσον αφορά περιοχές μη οριοθετημένης υφαλοκρηπίδας.

Η στάση της Ε.Ε.

Σε μια ιστορική καμπή, όπου η προστασία παντός είδους υποδομών και δικτύων από υβριδικές επιθέσεις κακόβουλων τρίτων έχει καταστεί αναγκαία προϋπόθεση, η Ε.Ε. οφείλει να παράσχει την ξεκάθαρη στήριξή της,

Ουάσιγκτον και Αγκυρα δεν θα είναι εύκολο να υποχωρήσουν στο ζήτημα των S-400, εκτιμά ο Αντρίου Νόβο.

Συνέντευξη στη **ΛΕΝΑ ΑΓΡΥΡΗ**

Η Ανατολική Μεσόγειος παραμένει πολύ σημαντική για να αγνοηθεί από τη νέα αμερικανική κυβέρνηση, εκτιμά ο Αντρίου Νόβο, συγγραφέας και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Εθνικής Αμυνας της Ουάσιγκτον. Θεωρεί ταυτόχρονα ότι οι βάσεις και οι υποδομές στην Ελλάδα και στην Κύπρο θα συνεχίσουν να είναι ιδιαίτερας χρήσιμες για τον στρατηγικό σχεδιασμό της κυβέρνησης Τραμπ.

– Πώς εντάσσεται η Ανατολική Μεσόγειος στη στρατηγική ασφαλείας της νέας αμερικανικής κυβέρνησης, δεδομένης της μετατόπισης των προτεραιοτήτων της προς την περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού;

– «Ινδο-» ενδεχομένως να είναι η λέξη-κλειδί στο ερώτημά σας. Η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ έχει ήδη κάνει σημαντικές κινήσεις προς την Ινδία. Στο ευρύτερο πλαίσιο της Ανατολικής Μεσογείου, αυτό σημαίνει ανανεωμένο ενδιαφέρον και στήριξη για τον Οικονομικό Διάδρομο Ινδίας - Μέσης Ανατολής - Ευρώπης (IMEC). Το έργο αυτό αποτελεί την εναλλακτική λύση στην Πρωτοβουλία «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος» της Κίνας με στόχο τη σύνδεση της Ινδίας -μέσω των χωρών του Κόλπου και σημείων διέλευσης σε Ισραήλ και Ιορδανία- με την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την υπόλοιπη Ευρώπη. Το έργο αυτό έχει τη δυνατότητα να μεταμορφώσει τις υποδομές και τις εμπορικές ροές σε τεράστια κλίμακα. Έργα όπως ο IMEC, η ενεργή εμπλοκή των ΗΠΑ στον πόλεμο μεταξύ Χαμάς και Ισραήλ και το ενδιαφέρον στην Ουκρανία δείχνουν ότι, προς το παρόν, η Ευρώπη και η Ανατολική Μεσόγειος παραμένουν προτε-

ραιότητα για τους Αμερικανούς διαμορφωτές πολιτικής.

– Ποιους κινδύνους θα μπορούσε να επιφέρει μια πιθανή μελλοντική μείωση της αμερικανικής εμπλοκής στη περιοχή;

– Οι Ηνωμένες Πολιτείες εξακολουθούν να είναι ο πιο αποτελεσματικός συντονιστής ασφαλείας στην Ανατολική Μεσόγειο λόγω του μεγέθους τους και των σχέσεων τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Τουρκία, το Ισραήλ και την Αίγυπτο. Η μείωση της εμπλοκής τους θα εξέθετε την περιοχή σε μεγαλύτερη κινεζική ή ρωσική επιρροή. Εάν μάλιστα η αμερικανική εμπλοκή μειωνόταν απότομα, θα μπορούσε να υπάρξει μια περίοδος αστάθειας προτού ενισχυθούν οι ευρωπαϊκές δυνατότητες. Θα μπορούσαν να υπάρξουν αυξημένες εντάσεις μεταξύ Ιράν και Σαουδικής Αρα-

Αντρίου Νόβο

Συγγραφέας, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Εθνικής Αμυνας της Ουάσιγκτον

Τι αλλάζει στην Αν. Μεσόγειο με τον Τραμπ

Αν η Αμερική αποσυρόταν απότομα, θα αυξανόταν ο κίνδυνος εντάσεων. Ο ρόλος της Τουρκίας και η σημασία των βάσεων σε Ελλάδα και Κύπρο

βίας ή μεταξύ των πληρεξουσίων τους. Η αποχώρηση των ΗΠΑ θα αύξανε επίσης τον κίνδυνο περαιτέρω επιδείνωσης της κατάστασης ασφαλείας σε άλλα σημεία τριβής: μεταξύ Κύπρου και Τουρκίας ή μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας.

– Πώς μπορεί η τριμερής συνεργασία Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ να αποκτήσει μεγαλύτερη στρατηγική σημασία για τις ΗΠΑ;

– Η τριμερής συνεργασία με τις ΗΠΑ ως «+1» εστιάζεται κυρίως σε δύο βασικούς τομείς: την ενέργεια και την ασφάλεια. Η πρόσφατη συμφωνία μεταξύ Κύπρου, Αιγύπτου και της εταιρείας ENI αποτελεί ένα τεράστιο βήμα προς τη μετατροπή της περιοχής σε ενεργειακό κόμβο. Αυτό, προφανώς, ενισχύει το γεωστρατηγικό προφίλ της Κύπρου και της ευρύτερης περιοχής. Ο άλλος βασικός

πυλώνας είναι η ασφάλεια. Η Ελλάδα και η Κύπρος προσφέρουν σταθερότητα στην περιοχή και μια πλατφόρμα για την προβολή της ευρωπαϊκής και αμερικανικής ισχύος. Οι πρόσφατες κρίσεις στη Μέση Ανατολή έχουν δείξει ότι η παρουσία στην Κύπρο μπορεί να αξιοποιηθεί για υποστηρικτικές επιχειρήσεις και ανθρωπιστική βοήθεια. Η Ελλάδα, μέσω της συνεργασίας της με τις Ηνωμένες Πολιτείες στις εγκαταστάσεις της Αλεξανδρούπολης, έχει διαδραματίσει σοβαρό ρόλο στη στήριξη της αποστολής προμηθειών προς την Ουκρανία.

– Όλα αυτά έως σήμερα, από εδώ και πέρα ποιος νομίζετε θα είναι ο ρόλος των στρατιωτικών υποδομών στην Ελλάδα και την Κύπρο;

– Αυτές οι βάσεις και οι υποδομές θα διαδραματίσουν καθορι-

στικό ρόλο στην προσπάθεια των Ηνωμένων Πολιτειών να οικοδομήσουν μια αρχιτεκτονική ασφαλείας για την περιοχή: Να ανακαταλάβουν την Κίνα, να περιορίσουν το Ιράν και να υπερασπιστούν τα ευρωπαϊκά και νατοϊκά συμφέροντα απέναντι σε διάφορες απειλές. Λόγω της γεωγραφικής θέσης τους, αυτές οι υποδομές μπορούν να προσφέρουν έναν οικονομικά αποδοτικό τρόπο μακροχρόνιας και βιώσιμης τοποθέτησης στρατιωτικών δυνάμεων.

– Σε αυτό το μεταβαλλόμενο περιβάλλον, πώς βλέπετε να προσαρμόζεται ο ρόλος της Τουρκίας;

– Ο ρόλος της Τουρκίας είναι σαφώς δυναμικός. Επαιξε ρόλο στην εδραίωση της νέας κυβέρνησης της Συρίας και έχει συμβάσει στην εξέλιξη αυτής της κατάστασης. Παράλληλα, συνεχίζει να συνεργάζεται με τη Ρωσία για την κατασκευή του πυρηνικού εργοστασίου στο Ακούγιου και με την Κίνα στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος». Υιοθετεί μια στάση «ανεξάρτητου παίκτη» στην περιοχή.

– Πιστεύετε ότι ο Τραμπ θα παραβλέψει την προβληματική συμπεριφορά του Ερντογάν και θα κινηθεί προς τη βελτίωση των σχέσεων με την Τουρκία, ενδεχομένως επιτρέποντάς της να επανενταχθεί στο πρόγραμμα των F-35;

– Αυτή είναι μια δύσκολη πρόβλεψη. Από τη μία πλευρά, η επανένταξη της Τουρκίας και η βελτίωση των σχέσεων θα ήταν μια σημαντική διπλωματική επιτυχία. Ωστόσο, για να επιτευχθεί αυτό, είτε η Ουάσιγκτον είτε η Αγκυρα θα πρέπει να υποχωρήσουν στο ζήτημα των S-400, και αυτό δεν είναι εύκολο.

Οι ΗΠΑ παραμένουν ο πιο αποτελεσματικός συντονιστής ασφαλείας στην περιοχή λόγω του μεγέθους τους και των σχέσεών τους με την Ε.Ε., την Τουρκία, το Ισραήλ και την Αίγυπτο.

Οι απόψεις που εκφράζει ο Αντρίου Νόβο είναι αποκλειστικά προσωπικές και δεν αντικατοπτρίζουν τις απόψεις του Πανεπιστημίου Εθνικής Αμυνας, του υπουργείου Αμυνας ή της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

Σύγκρουση διαδηλωτών - αστυνομικών δυνάμεων στην Κωνσταντινούπολη, την Πέμπτη. Η πολιτική αναταραχή στην Τουρκία ανησυχεί την Αθήνα, αφού την τελευταία φορά που καταγράφηκαν έντονα πολιτικά γεγονότα στη γείτονα -το καλοκαίρι του 2016 με την απόπειρα πραξικοπήματος-, ακολούθησε μετά λίγους μήνες μια απότομη επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Το «όχι» για Πολωνία και ο φόβος για την Τουρκία

Το συμμαχικό αίτημα που δεν έγινε δεκτό και οι εκτιμήσεις για τους «μετασεισμούς Ιμάμογλου»

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Ένα δύσκολο δίλημμα θέτει στην Αθήνα η προσπάθεια της Αγκυρας να αποκτήσει σημαντικό ρόλο στη νέα αμυντική αρχιτεκτονική της Ευρώπης. Η Ελλάδα θέλει μν να αυξήσει το αποτύπωμα της στρατιωτικής παρουσίας της εντός ΝΑΤΟ και Ε.Ε. και σε περιοχές εκτός των άμεσων ελληνικών συμφερόντων. Δεν μπορεί όμως να επιχειρήσει ένα τέτοιο άνοιγμα εις βάρος των αποτρεπτικών δυνατοτήτων στο Αιγαίο και στον Εβρο.

Με αυτό το σκεπτικό, της διατήρησης της ισχύος της εθνικής άμυνας, η Αθήνα δεν πρόκειται να κάνει δεκτό το συμμαχικό αίτημα που της έχει υποβληθεί για τη στάθμευση τεσσάρων μαχητικών F-16 στην Πολωνία, στο πλαίσιο των αποστολών αεροπορικής επιτήρησης της χώρας (NATO Air Policing). Η Πολεμική Αεροπορία (Π.Α.) ήδη επιτηρεί τακτικά τους εναέριους χώρους της Αλβανίας, της Βόρειας Μακεδονίας και του Μαυροβουνίου και μέσα στην άνοιξη θα προ-

χωρήσει και η σχετική αποστολή πάνω από τη Βουλγαρία.

Η στάση της Αθήνας είναι αρνητική, παρά τις καλές σχέσεις που διατηρεί με τη Βαρσοβία και παρά το γεγονός ότι η Τουρκία εμφανίζεται πρόθυμη να επεκτείνει κι άλλο τη δραστηριότητά της στην ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Τουρκία έχει ήδη συμφωνήσει ώστε το 2026 να αναλάβει την επιτήρηση του εναερίου χώρου της Εσθονίας, υποχρέωση που η Αγκυρα αναλαμβάνει για πρώτη φορά στις Βαλτικές. Οι ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις είναι, βέβαια, παρούσες αλλού στην Ευρώπη. Κατ' αρχάς σε μια σειρά από ναυτικές αποστολές, η Αθήνα αναπτύσσει τακτικά, κατά κύριο λόγο φρεγάτες ή τα πιο ειδικά πλοία (ναρκοθρηνητικά). Πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι επιχειρήσεις Sea Guardian (Μεσόγειος), SNMG-2 (Αιγαίο για το μεταναστευτικό), SNMCMG-2 (αντιναρκακή προστασία στη Μεσόγειο), EUNAVFOR MED – IRINI (επιτήρηση των εμπορικών πλοίων που

είναι ύποπτα για μεταφορά όπλων στη Λιβύη), UNIFIL (στα ανοιχτά του Λιβάνου), EUNAVFOR ASPIDES (συνοδεία εμπορικών πλοίων στον Κόλπο του Αβντεν). Η Ελλάδα έχει «μπότες στο έδαφος» σε δύο επιχειρήσεις, την KFOR, όπου συμμετέχει λόχος της Ελληνικής Δύναμης Κοσσυφοπεδίου (ΕΛΔΥΚΟ 3) και την ALTHEA της Ε.Ε. στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη με προσωπικό και μέσα. Αυτές είναι οι πιο σημαντικές αποστολές, ενώ η Αθήνα συμμετέχει, επίσης, με την τοποθέτηση κάποιου επιτελους στην έδρα μιας σειράς επιχειρήσεων, δηλαδή μακριά από το πεδίο. Πρόκειται για τις αποστολές Enduring Freedom (Ιράκ, Ινδικός Ωκεανός), NMI (Ιράκ), EMASoH/Agenor (Στένα Ορμούζ), MLO/Belgrade (Βελιγράδι), EUTM Somalia (Σομαλία), Atalanta (Κέρας Αφρικής). Αξίζει να σημειωθεί ότι εκτός Ευρώπης σημαντική είναι και η Ελληνική Δύναμη Σαουδικής Αραβίας (ΕΛΔΥΣΑ), η οποία έχει αναπτυχθεί με μια πυροβολαρχία Patriot στην πόλη Γιανμπού.

Όλη αυτή η δραστηριοποίηση έχει ως στόχο να καταδείξει ότι η Ελλάδα μπορεί να είναι παρούσα σε αποστολές στο εξωτερικό, όχι κατ' ανάγκην ανταγωνιστικά προς την Τουρκία η οποία, ούτως ή άλλως, έχει διακριτό στρατιωτικό αποτύπωμα, ειδικά στα Δυτικά Βαλκάνια. Στη συζήτηση αυτή, αναφέρουν στην «Κ» αρμόδιες πηγές, δεν περιλαμβάνεται η Ουκρανία, η οποία αποτελεί ένα εντελώς διακριτό ζήτημα. Η κυβέρνηση έχει υπογράμμισει σε όλους τους τόνους ότι προκειμένου η Ελλάδα να συμμετάσχει σε οποιαδήποτε αποστολή στο ουκρανικό έδαφος, αυτή θα πρέπει να τελεί υπό τη σημαία κάποιου διεθνούς οργανισμού, έπειτα από συμφωνία η οποία θα έχει ως συμβαλλόμενο μέρος και τη Ρωσική Ομοσπονδία.

Τα σήματα προς τους συμμάχους καταγράφονται σε μια φάση στην οποία η Αγκυρα εμφανίζεται και ως ιδανικός βιομηχανικός εταίρος για την Ε.Ε., ιδιαίτερα στο πλαίσιο του σκληρού παζαριού για τους πόρους της ευρωπαϊκής άμυ-

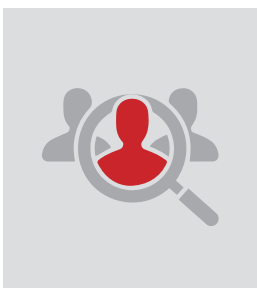
νας. Στα επιχειρήματα της Αθήνας έχει προστεθεί αυτές τις ημέρες και το πλέον κεντρικό: Πώς θα συνεργαστεί η Ε.Ε. με μια χώρα η οποία έχει τόσο θεμελιωδώς διαφορετική αντίληψη για τη λειτουργία του κράτους δικαίου, όπως η Τουρκία; Αυτό, βεβαίως, προκύπτει ανάγλυφα και από τη σύλληψη του Εκρέμ Ιμάμογλου. Η πολιτική αναταραχή στην Αγκυρα ανησυχεί, πάντως, την Αθήνα και ειδικότερα ως προς τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Υπενθυμίζεται ότι την τελευταία φορά που καταγράφηκαν έντονα πολιτικά γεγονότα στην Τουρκία (θέρος 2016, απόπειρα πραξικοπήματος), ακολούθησε μετά λίγους μήνες μια πολύ απότομη επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, τότε με επίκεντρο την Ανατολική Μεσόγειο. Γι' αυτό και στην Αθήνα γίνεται μια προσπάθεια νηφάλιας αντιμετώπισης της κατάστασης στην Τουρκία, εντός ενός πλαισίου το οποίο δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως απόπειρα παρέμβασης στην ταραχώδη πολιτική επικαιρότητα της χώρας.

Της ΣΟΦΙΑΣ ΣΠΙΓΓΟΥ

Την παραλογή του γεφυριού της Αρτας θυμίζει πλέον η ολοκλήρωση της ανάκρισης για το σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών, που συνεχώς μοιάζει να φτάνει στο τέλος της και έπειτα από λίγο πάλι ξεμακραίνει. Οι αρχικές εκτιμήσεις του υπουργού Δικαιοσύνης Γιώργου Φλωρίδη ήθελαν τη δίκη να ξεκινάει το καλοκαίρι του 2024, ενώ σε πρόσφατες δηλώσεις του είπε πως αν η ανάκριση ολοκληρωνόταν τον Μάρτιο η δίκη ενδεχομένως να ξεκινούσε τον Σεπτέμβριο του 2025. Όμως, η δικογραφία συμπληρώνεται συνεχώς με νέα στοιχεία, γεγονός που έχει αντίκτυπο στην ανάκριση και φαίνεται πως μετατοπίζει την έναρξη της δίκης προς τα Χριστούγεννα. Νέοι μάρτυρες, εκκρεμείς απαντήσεις δικαστικών συμβουλίων, πέντε εκθέσεις και πραγματογνωμοσύνες, μια μήνυση εις βάρος του ανακριτή και τουλάχιστον δύο απολογίες συνθέτουν τις εκκρεμότητες που απομακρύνουν συνεχώς την περάτωση της ανάκρισης.

Κίνδυνος καθυστέρησης

Απρόσμενη τροπή μπορεί να πάρει η υπόθεση αν ευδοκιμήσει η μήνυση που έχουν υποβάλει πέντε συγγενείς θυμάτων εις βάρος του εφέτη ανακριτή Σωτήρη Μπακαϊμη, καθώς σε περίπτωση που κληθεί ως ύποπτος για παροχή εξηγήσεων, η ανάκριση θα «παγώσει» προσωρινά.

1

Αίτημα για 200 μάρτυρες

Την περασμένη εβδομάδα υπέβαλαν αιτήματα εξέτασης περίπου 200 μαρτύρων δύο δικηγόροι στον εφέτη ανακριτή, ζητώντας να κληθούν τραυματίες και επιβάτες της μοιραίας αμαξοστοιχίας. Το ένα αίτημα που περιλαμβάνει 171 τραυματίες κατατέθηκε από την πλευρά του Παύλου Ασλανίδη, ο οποίος έχασε τον γιο του στο σιδηροδρομικό δυστύχημα και σημειώνει πως η εξέτασή τους «καθίσταται απολύτως αναγκαία και ιδιαιτέρως κρίσιμη, καθώς βίωσαν την τραγωδία της σύγκρουσης, έκρηξης, πυρκαγιάς, πυρόσφαιρας κ.λπ., ενώ ταυτοχρόνως είδαν ιδίοις όμμασι τα εγκληματικά συμβάντα στα Τέμπη στις 28.2.2023». Αντίστοιχο αίτημα υποβλήθηκε και από τον δικηγόρο Γιάννη Μαρακάκη, που εκπροσωπεί συγγενείς θυμάτων και αιτήθηκε την κλήση 67 προσώπων, κάποια από τα οποία είναι κοινά με το αίτημα Ασλανίδη. Ήδη έχουν καταθέσει περίπου 20 επιβάτες και αυτόπτες μάρτυρες, χωρίς να εισφέρουν στην υπόθεση, αλλά ο ανακριτής φέρεται –προκειμένου να μην αφήσει ανικανοποίητο κάποιο αίτημα– να εξετάζει το ενδεχόμενο λήψης καταθέσεων από περίπου 40 μάρτυρες. Ωστόσο, για να μην ξεφύγει χρονικά η διαδικασία και να ολοκληρωθεί σε περίπου ένα μήνα, η λήψη καταθέσεων θα ανατεθεί έπειτα από παραγγελία του Σωτήρη Μπακαϊμη σε προανακριτικούς υπαλλήλους.

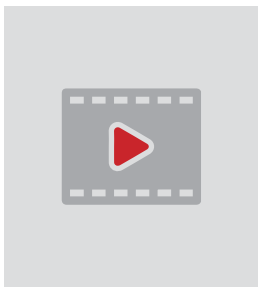
2

Η ταυτοποίηση του τρένου

Εκκρεμότητα αποτελεί και η κρίση του δικαστικού συμ-

βουλίου σχετικά με την ακύρωση της πραγματογνωμοσύνης των δύο δικαστικών πραγματογνωμόνων που ταυτοποίησαν την εμπορική αμαξοστοιχία στα τρία βίντεο που κατατέθηκαν πρόσφατα από την εταιρεία Interstar. Η υπόθεση εισήχθη στο συμβούλιο με εισαγγελική πρόταση που ζητεί την ακύρωση της διαδικασίας, με το σκεπτικό πως δεν κλήθηκαν οι πραγματογνώμονες των συγγενών των θυμάτων, όπως ορίζεται εκ του νόμου.

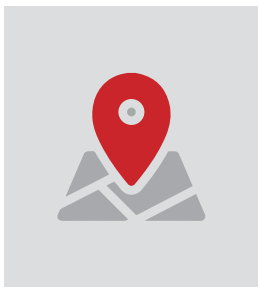
Ο ανακριτής φέρεται να χαρακτηρίζει ανακριτική πράξη την εντολή του προς τους πραγματογνώμονες, αφού δεν ζητήθηκε να πιστοποιηθεί γνωσιότητα αλλά να ταυτοποιηθεί η αμαξοστοιχία, όμως στην περίπτωση που ακυρωθεί από το δικαστικό συμβούλιο, η διαδικασία θα πρέπει να επαναληφθεί.

3

Η γνωσιότητα των βίντεο

Στο γαϊτανάκι των εκκρεμοτήτων προστίθεται η απάντηση της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών (ΔΕΕ) σχετικά με τη γνωσιότητα των βίντεο της Interstar, η οποία αναμένεται έως το τέλος του μήνα. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι μόλις φτάσει στα χέρια του ανακριτή η απάντηση της ΔΕΕ θα περάσουν το κατώφλι του για να καταθέσουν και οι υπάλληλοι της εταιρείας για να εξηγήσουν την όψιμη εύρεση των βίντεο και την αναντιστοιχία των ημερομηνιών που αυτά εμφανίζουν, αφού φέρουν ημερομηνία ανάκτησης τρεις ημέρες μετά την παράδοση τους στις 8 Φεβρουαρίου 2025.

4

Επιστροφή στο Κουλούρι

Στην καθυστέρηση της ανάκρισης συμβάλλει και η αναμονή απαντήσεων για μια σειρά ακόμη εκθέσεων αυτοψίας και πραγματογνωμο-

σύνης που προέκυψαν μετά το πόρισμα του ΕΟΔΑΣΑΑΜ και την εκτίμηση του προέδρου του οργανισμού Χρήστου Παπαδημητρίου σχετικά με την πιθανότητα τοποθέτησης κάποιας ουσίας μεταξύ της δεύτερης μηχανής και της πρώτης ανοικτής φορτάμαζας.

Η άποψη αυτή προκάλεσε τη διενέργεια νέας αυτοψίας των συντριμμιών στο Κουλούρι, όπου φυλάσσονται οι ηλεκτράμαζες παρουσία χημικών, οι οποίοι έλαβαν δείγματα από το εσωτερικό του πιλοτηρίου, αλλά και αρμοδίων της Διεύθυνσης Εγκλημάτων Εμπρησμού της Πυροσβεστικής, που καλούνται να συντάξουν έκθεση αυτοψίας για τα ευρήματα στο σημείο εντός του επόμενου μήνα.

Την τέταρτη ημέρα της αυτοψίας στο Κουλούρι στις έρευνες συμμετείχε και ο καθηγητής της Σχολής Μηχανικών Μεταλλείων Μεταλλουργών του ΕΜΠ Πέτρος Τσακίριδης, που στο παρελθόν είχε συντάξει πραγματογνωμοσύνη 90 σελίδων σχετικά με το κοντέινερ της εμπορικής αμαξοστοιχίας, διαπιστώνοντας πως είχε μόνο στρεβλώσεις και όχι ίχνη καύσης.

Αυτή τη φορά συνέλεξε εν νέα μεταλλικά δείγματα από το πίσω πιλοτήριο προκειμένου να τα εξετάσει και να διαπιστώσει αν φέρουν αλλοιώσεις που οφείλονται σε καύση ή πρόκειται για χτυπήματα που προέκυψαν από τη σύγκρουση. Δικαστικές πηγές αναφέρουν πάντως πως στην τελευταία αυτοψία δεν διαπιστώθηκαν ίχνη καύσης στο κόκπιτ, αλλά ούτε και στα προστατευτικά των παραθύρων του βαγονιού, ενώ από την ιατροδικαστική έκθεση προκύπτει ότι οι δύο μηχανοδηγοί απεβίωσαν από τραύματα συνεπεία της σύγκρουσης.

Μάλιστα, η μητέρα του μηχανοδηγού Δημήτρη Μασσαλή, Σταυρούλα Καρύδη, επιμένει πως η εμπορική αμαξοστοιχία έχει ελεγχθεί και από τους δικούς της τεχνικούς συμβούλους που δεν έχουν εντοπίσει σημάδια καύσης, εκφράζοντας το παράπονο ότι «η εμπορική αντιμετωπίζεται μόνο ως φορτίο, ενώ μέσα υπήρχαν δύο παιδιά».

5

Το βιολογικό υλικό

Το ενδεχόμενο υποβολής αιτήματος σε εξειδικευμένο εργαστήριο που θα απαντήσει για το ζήτημα της καταστροφής βιολογικού υλικού των θυμά-

των εξετάζει ο εφέτης ειδικός ανακριτής. Πληροφορίες αναφέρουν ότι ο ίδιος όταν έδωσε εντολή για καταστροφή βάσει νόμου του 2012 για τα υγειονομικά απόβλητα, είχε λάβει απάντηση πως τα ίχνη που χρησιμοποιήθηκαν στην ταυτοποίηση δεν ήταν εκμεταλλεύσιμα στη συνέχεια.

Είχε προηγηθεί σχετικό αίτημα των αστυνομικών αρχών, αφού τα δείγματα φυλάσσονταν στο τμήμα τροχαίας Λάρισας εκτός ψυγείου, δηλαδή σε συνθήκες που δεν διασφάλιζαν ότι θα διατηρηθούν αναλλοίωτα. Το ερώτημα στο οποίο θα κληθεί να απαντήσει ο εργαστήριο είναι αν πράγματι αυτό το βιολογικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε για ταυτοποίηση νεκρών μπορούσε να επαναχρησιμοποιηθεί για τοξικολογικές και ιστολογικές εξετάσεις.

6

Το πόρισμα του ΕΜΠ

Ως σημαντικότερο στη λίστα του ανακριτή κατατάσσεται το πολυαναμενόμενο πόρισμα του καθηγητή του ΕΜΠ Δημήτρη Καρώνη, από τον οποίο ζητήθηκε ένα χρόνο νωρίτερα να εξηγήσει το φαινόμενο της πυρόσφαιρας που δημιουργήθηκε μετά τη σύγκρουση. Η αρχική ημερομηνία παράδοσης είχε καθοριστεί για τον Μάιο του 2024, αλλά η δειγματοληψία που ζήτησε ο καθηγητής, τα πειράματα στο Γενικό Χημείο του Κράτους και νέα στοιχεία που εμφανίστηκαν στην πορεία οδηγώσαν στην πολύμηνη καθυστέρηση.

7

Η μήνυση κατά του ανακριτή

Απρόσμενη τροπή μπορεί να πάρει η υπόθεση αν ευδοκιμήσει η μήνυση που έχουν υποβάλει πέντε συγγενείς θυμάτων εις βάρος του εφέτη ανακριτή Σωτήρη Μπακαϊμη, καθώς σε περίπτωση που κληθεί ως ύποπτος για παροχή εξηγήσεων, η ανά-

κριση θα «παγώσει» προσωρινά. Μάλιστα, αν στη συνέχεια του ασκηθεί δίωξη, η ανάκριση θα «μπλοκάρει» μέχρι την ανάθεση σε νέο ανακριτή, ο οποίος θα κληθεί να μελετήσει τον τεράστιο όγκο της δικογραφίας.

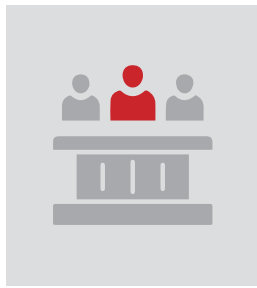
Υπενθυμίζεται πως η μήνυση αφορά την εντολή του ανακριτή για την καταστροφή βιολογικού υλικού, αλλά και τη μη ενσωμάτωση στη δικογραφία 649.000 αρχείων. Αρμόδιες πηγές κάνουν λόγο για άσχετο υλικό που αφορά ακόμη και επικρινόμενες της επίμαχης ημέρας στην Πελοπόννησο, ενώ ήδη υπάρχουν νομικοί παραστάτες συγγενών θυμάτων που έχουν λάβει τα αρχεία όταν το αιτήθηκαν.

8

Οι απολογίες

Συνεχείς προθεσμίες ζητούν και τα δύο στελέχη του υπουργείου Μεταφορών που μένει να απολογηθούν στις 28 Μαρτίου και στις αρχές Απριλίου. Πρόκειται για τους τελευταίους κατηγορούμενους της βασικής δικογραφίας, που δεν αποκλείεται να εμπλουτιστεί και με άλλα πρόσωπα επιβραδύνοντας την ολοκλήρωση της ανάκρισης.

9

Η «παράπλευρη» ανάκριση

Η τελευταία εκκρεμότητα που βρίσκεται στα χέρια του ανακριτή αφορά το σκέλος της δικογραφίας για την αλλοίωση του τόπου του δυστυχήματος. Οι εξελίξεις όμως στη Βουλή ενδέχεται να επηρεάσουν την πορεία των πραγμάτων εφόσον ο τέως υφυπουργός Χρήστος Τριαντόπουλος οδηγηθεί απευθείας στην τακτική Δικαιοσύνη. Το δικαστικό συμβούλιο του Αρείου Πάγου και ο αρεοπαγίτης που θα οριστεί ανακριτής στην υπόθεση θα ζητήσει το τμήμα της δικογραφίας το οποίο αφορά τα επτά πρόσωπα που ήδη διώκονται για το «μπάζωμα», αφού οι τυχόν συμμετοχοί της ερευνώμενης πράξης παραπέμπονται μαζί με τον εκάστοτε πρώην υπουργό.

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν πως ο εφέτης ανακριτής θα έχει πάντως ολοκληρώσει την έρευνά του μέχρι την ερχόμενη εβδομάδα για το σκέλος αυτό, καθώς την Παρασκευή έλαβε την τελευταία κατάθεση από τον διευθυντή συντήρησης γραμμής του ΟΣΕ σε μια προσπάθεια να εντοπίσει τον άνθρωπο που έδωσε την εντολή. Σε περίπτωση που κρίνει πως τα στοιχεία εις βάρος ενός υψηλόβαθμου στελέχους του υπουργείου Μεταφορών που έχει κατονομαστεί σε μία από τις καταθέσεις ως ο εντολέας του «μπαζώματος» επαρκούν, θα προχωρήσει στην άσκηση διώξης για πθική αυτοурγία σε παράβαση καθήκοντος και θα τον καλέσει σε απολογία.

Τα στελέχη του υπουργείου

Συνεχείς προθεσμίες ζητούν και τα δύο στελέχη του υπουργείου Μεταφορών που μένει να απολογηθούν στις 28 Μαρτίου και στις αρχές Απριλίου. Πρόκειται για τους τελευταίους κατηγορούμενους της βασικής δικογραφίας, που δεν αποκλείεται να εμπλουτιστεί και με άλλα πρόσωπα.

Τι προβλέπει η «Λευκή Βίβλος» της Ε.Ε. για την Αμυνα

Κινητοποίηση έως 800 δισ. ευρώ τα επόμενα χρόνια στον ευρωπαϊκό αμυντικό τομέα. Αρκετά κράτη-μέλη όπως η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία ζητήσαν την έκδοση ευρωμολόγων για την παροχή επιχορηγήσεων, αλλά δεν υπάρχει συναίνεση των «27» για την ιδέα.

Ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής, που θα επιτρέψει στα κράτη-μέλη να παρεκκλίνουν για τα επόμενα τέσσερα χρόνια από τους δημοσιονομικούς κανόνες, που σήμερα περιορίζουν τα επίπεδα ελλείμματος και χρέους στο 3% και στο 60% του ΑΕΠ αντίστοιχως.

Ετερη επιλογή χρηματοδότησης, η συγκέντρωση χρημάτων έως και 150 δισ. ευρώ από την Κομισιόν μέσω των κεφαλαιαγορών, που στη συνέχεια θα δανείσει στα κράτη-μέλη. Η προθεσμία για την αίτηση δανείων είναι η 30ή Ιουνίου 2027.

Ουκρανός στρατιώτης δακρύζει κατά την απελευθέρωσή του στο πλαίσιο ανταλλαγής αιχμαλώτων μεταξύ Μόσχας και Κιέβου. Παρά τη διπλωματική κινητικότητα, οι συγκρούσεις παραμένουν σφοδρές.

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Τίτλος: «Ο σύντροφος Τραμπ». Υπότιτλος: «Γιατί λειτουργεί όπως ακριβώς θα έπραττε ένα όργανο της Ρωσίας». Δεν πρόκειται για δημοσίευμα λαθρόβιου εντύπου της Ουκρανίας ή κάποιας Δημοκρατίας της Βαλτικής, όπως θα μπορούσε να υποθέσει κανείς, αλλά για άρθρο του Βρετανού αναλυτή Εντουαρντ Λούκας στο Foreign Policy, ένα από τα πιο σοβαρά think tanks της Αμερικής. Κατά τον αρθρογράφο, ο 47ος πρόεδρος των ΗΠΑ, αν και μάλλον δεν είναι πράκτορας της FSB, λειτουργεί «αντικειμενικά» ως τέτοιος, τινάζοντας στον αέρα την ατλαντική συνοχή και διευκολύνοντας τη στρατιωτική συντριβή της Ουκρανίας.

Το τηλεφώνημα

Η τηλεφωνική επικοινωνία του Αμερικανού προέδρου με τον Ουκρανό ομόλογό του, την περασμένη Τετάρτη, δεν επιβεβαίωσε τους πιο ακραίους φόβους των ατλαντιστών. Η ατμόσφαιρα ήταν πολύ διαφορετική από την επεισοδιακή συνάντηση της 28ης Φεβρουαρίου στον Λευκό Οίκο, όπου ο Ζελένσκι υπέστη ανελέητο μπούλινγκ μπροστά στις κάμερες. Αυτή τη φορά οι δύο άνδρες είχαν μόνο καλά λόγια ο ένας για τον άλλο και συμφώνησαν για περιορισμένη εκκευρία ενός μήνα στις ενεργειακές υποδομές. Επιπλέον, ο Τραμπ δεσμεύτηκε ότι θα συνεχιστεί η παροχή όπλων και πληροφοριών στο Κίεβο, ενώ άφησε πίσω του την αξίωση για τα πολυτιμά ορυκτά, βάζοντας στη θέση της την ιδέα να αναλάβουν οι ΗΠΑ τα πυρηνικά της εργοστάσια.

Γεγονός παραμένει ότι οι δύο πρώτοι μήνες της κυβέρνησης Τραμπ ευνόησαν ξεκάθαρα τη Μόσχα εις βάρος του Κιέβου. Στις 11 Μαρτίου οι Ουκρανοί υποχρεώθηκαν να αποδεχθούν, στην Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας, την αμερικανική πρόταση για εκκευρία ενός μήνα χωρίς καμία εγγύηση ασφαλείας, κάτι που μέχρι τότε πεισματικά απέρριπταν. Ωστόσο ο Βλαντιμίρ Πούτιν ροκάνισε τον χρόνο, καθώς δεν εννοεί να ξεκινήσει στα σοβαρά τη διαπραγμάτευση προτού εκδιώξει και τα τελευταία ουκρανικά στρατεύματα από τα ρωσικά εδάφη στο Κουρσκ. Στη συνομιλία του με τον Τραμπ, την Τρίτη, συνέχισε την παρελκυστική τακτική, αλλά για να μην αφή-

σει με άδεια χέρια τον συνομιλητή του του πρόσφερε μια εξαιρετικά περιορισμένη εκκευρία στις ενεργειακές υποδομές. Η επέκταση της εκκευρίας στη Μαύρη Θάλασσα και η πλήρης κατάπαυση του πυρός παραπέμφθηκαν σε μεταγενέστερες συναντήσεις «επιτροπών ειδικών», όρος που, στην ιδιόλεκτο της ρωσικής διπλωματίας, είναι συνώνυμος του κατενάτοιο.

«Σε δύο μήνες»

Η άμεση αντίδραση του Ζελένσκι ήταν να απορρίψει τον ελιγμό του Πούτιν ως παγίδα, αλλά την επόμενη ημέρα αναγκάστηκε να υποκύψει, αφού ο συνομιλητής του δεν του άφησε άλλα περιθώρια. Ο στενός παρτενέρ του Τραμπ –στο real estate, στο γκολφ και εσχάτως στη διεθνή διπλωματία– Στιβ Γουίτκοφ εκτίμησε ότι η πλήρης κατάπαυση του πυρός θα έρθει, τελικά, σε ορίζοντα δύο μηνών. Εάν επιβεβαιωθεί αυτή η εκτίμηση, θα πρόκειται για αποφασιστικό βήμα προς μια καρχηδόνια ειρήνη. Στη μακρά συνομιλία της περασμένης Τρίτης, ο Πούτιν έθεσε στον Τραμπ πολύ σκληρούς όρους ακόμη και για μια εκκευρία ενός μήνα: διακοπή της δυτικής βοήθειας στην Ουκρανία και παύση στην κινητοποίηση του ουκρανικού στρατού.

Όσον αφορά τη μόνιμη ειρήνευση, ο Ρώσος πρόεδρος έχει χαράξει καθαρά τις κόκκινες γραμμές του: ουδετερότητα της Ουκρανίας, κατοχυρωμένη με νομικά δεσμευτική συνθήκη για

Συναυλία στην Αγία Πετρούπολη την περασμένη Τρίτη για τα έντεκα χρόνια από την προσαρτήση της Κριμαίας, με φόντο άγαλμα του Ρώσου συγγραφέα, ουκρανικής καταγωγής, Νικολάι Γκόγκολ.

να μην ενταχθεί ποτέ στο ΝΑΤΟ, περιορισμός των στρατιωτικών δυνατοτήτων της, διατήρηση των εδαφών που έχει καταλάβει ο ρωσικός στρατός, μη αποστολή στρατιωτικής δύναμης χωρών του ΝΑΤΟ ή συμμάχων τους παρά μόνο παρατηρητών του ΟΗΕ ή του ΟΑΣΕ. Επιπλέον, είναι μάλλον βέβαιο ότι θα αξιώσει εκλογές για την αντικατάσταση του Ζελένσκι, κάτι που φαίνεται να επιδιώκει και ο Τραμπ – ήδη ο ειδικός απεσταλμένος του, Κιθ Κέλογκ, έχει

συναντήσει όλους τους ηγέτες της ουκρανικής αντιπολίτευσης.

Ξανά στο τραπέζι

Για την ώρα, το μεγαλύτερο κέρδος της Ρωσίας από τους δύο μήνες της προεδρίας Τραμπ είναι η έξοδος της από τη διεθνή διπλωματική καραντίνα των Δυτικών και η επιστροφή της στον ρόλο της αξιοσέβαστης μεγάλης δύναμης και του πιθανού εταίρου, με υπολογίσιμο λόγο σε όλες τις μείζονες κρίσεις. Στην επικοινωνία της Τρίτης, Τραμπ και Πούτιν συζητήσαν για αμερικανικές επενδύσεις στην ενέργεια και στις σπάνιες γαίες της Ρωσίας, για το Μεσανατολικό και για πιθανή ρωσική μεσολάβηση σχετικά με το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα.

Στη Μόσχα, η ευφορία δύσκολα κρύβεται αυτές τις ημέρες. Ο εκπρόσωπος του Κρεμλίνου Ντμίτρι Πεσκόφ έλεγε τις προάλλες ότι «οι πρόεδροι Πούτιν και Τραμπ καταλαβαίνουν ο ένας τον άλλο και εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο», κάτι που τους επιτρέπει να διαβουλευονται για τη «νέα παγκόσμια τάξη». Πιο ωμός, ο πρώην πρόεδρος της Ρωσίας Ντμίτρι Μεντβέντεφ υπενθύμισε στους Ευρωπαίους τον γνωστό αφορισμό που λέει πως, όταν δεν βλέπετε το όνομά σας στις καρτέλες των προσκεκλημένων στο δείπνο, πιθανότατα θα το βρείτε στο μενού. Ιδού τι έγραψε στο Telegram: «Η τηλεφωνική συνδιάλεξη των προέδρων Πούτιν και Τραμπ έδειξε ότι μόνο η Ρωσία και η Αμερική

βρίσκονται στην τραπέζια. Στο μενού υπάρχουν ορεκτικά –λακανάκια Βρυξελλών, βρετανικά fish & chips, γαλλικός κόκορας– και το κυρίως πιάτο είναι παϊδάκια Κιέβου. Καλή σας όρεξη»!

Ο κίνδυνος αποκλεισμού τους από μια επερχόμενη νέα Γιάλτα οδηγεί τις κυρίαρχες δυνάμεις της Ευρώπης στον δρόμο του μιλιταρισμού, σε σημείο που μια κυβέρνηση Εργατικών στη Βρετανία να κόβει τα επιδόματα ατόμων με ειδικές ανάγκες για να ενισχύσει τον στρατό της. Ωστόσο, τα περιθώρια της γηραιάς και γερασμένης πλείρου είναι περιορισμένα. Ο βρετανικός στρατός είναι ο μικρότερος από την εποχή των Ναπολεόντειων Πολέμων. Οσο κι αν η Κομισιόν διευκολύνει τον δανεισμό για την Αμυνα, Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία πολύ δύσκολα θα ρισκάρουν να αυξήσουν ακόμη περισσότερο τα μεγάλα χρέη τους, διακινδυνεύοντας εξωφρενικά υψηλά επιτόκια. Εξάλλου, η ισχυρή βαρυτική έλξη της τραμπικής Αμερικής εντείνει τις φυγόκεντρες τάσεις μέσα στην Ε.Ε., όπως δείχνει η βαθμιαία απομάκρυνση της Ιταλίας από τους ακραιφνείς υποστηρικτές της Ουκρανίας.

Μυθιστορήματα

Τα υπαρξιακά αδιέξοδα θρέφουν την πολιτική παράνοια. Συνήθως σοβαρά έντυπα, όπως η γαλλική Le Figaro, βγάζουν από τη ναφθαλίνη παλιές θεωρίες συνωμοσίας κατά τις οποίες η ΚGB «κρατάει» τον Τραμπ από την εποχή του πρώτου γάμου του με την Ιβάννα Ζελνίκοβα, μαυρενέ από την τότε Τσεχοσλοβακία, ή από ρωσικά δάνεια που δέσωσαν τον όμιλό του ή από βίντεο σεξουαλικού περιεχομένου. Στις πιο προχωρημένες εκδοχές, ο Τραμπ στρατολογήθηκε από την ΚGB το 1987 με το κωδικό όνομα «Κράσνοφ». Μωραίνει Κύριος ον βούλεται απολέσαι... Όσοι επιμένουν να σκέφτονται με όρους Τζον Λε Καρέ είναι γιατί δεν μπορούν να συμβιβαστούν με την ιδέα ότι ο διπολικός, ψυχροπολεμικός κόσμος του Τζον Λε Καρέ, μέσα στον οποίο οι ευρωπαϊκές ελίτ μεγάλωσαν και βρήκαν τις βολικές θέσεις τους, αποτελεί ανεπιτρεπτή παρελθόν. Ο Τραμπ δεν είναι εκείνος που σκότωσε αυτόν τον κόσμο, απλώς ετοιμάζεται να του κάνει την αξιοπρεπή κηδεία που δικαιούται. Οσο πιο γρήγορα το καταπούν, τόσο καλύτερα για όλους μας.

Κόκκινες γραμμές
Ο Ρώσος πρόεδρος έχει χαράξει τις κόκκινες γραμμές του: να μην ενταχθεί η Ουκρανία ποτέ στο ΝΑΤΟ, διατήρηση των εδαφών που έχει καταλάβει ο ρωσικός στρατός, ενώ είναι μάλλον βέβαιο ότι θα ζητήσει εκλογές για αντικατάσταση του Ζελένσκι.

Δέσμευση και αξιώσεις
Ο Αμερικανός πρόεδρος δεσμεύτηκε ότι θα συνεχιστεί η παροχή όπλων και πληροφοριών στο Κίεβο, ενώ άφησε πίσω του την αξίωση για τα πολυτιμά ορυκτά, βάζοντας στη θέση της την ιδέα να αναλάβουν οι ΗΠΑ τα πυρηνικά εργοστάσια της Ουκρανίας.

Γκίντεον Λεβί, αρθρογράφος στη Haaretz

Επόμενος στόχος, Ιράν

Τα σημάδια από την πλευρά του Τραμπ δείχνουν ότι «μαγειρεύεται» επίθεση κατά της Τεχεράνης

«Ο Ντόναλντ Τραμπ δεν ταυτίζεται με την καταπίεση ενός άλλου λαού, με τα ανθρώπινα δικαιώματα, με το διεθνές δίκαιο, με την ηθική. Σημασία έχουν μόνο η εξουσία και τα χρήματα», λέει ο Γκίντεον Λεβί.

“

Στο εσωτερικό του Ισραήλ δεν υπάρχει αντίθεση στον πόλεμο. Οι εναλλακτικές φωνές μιλούν μόνο για την απαλλαγή από τον Νετανιάχου. Αυτό δεν είναι ατζέντα.

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

«Υπάρχουν πάρα πολλά σημάδια ότι όλα οδηγούν σε μια επίθεση στο Ιράν». Είναι η εκτίμηση που μοιράζεται με την «Κ» ο Γκίντεον Λεβί, αρθρογράφος στη Haaretz, πάλαι ποτέ σύμβουλος του Σιμόν Πέρες. Υποστηρίζει ότι το Ισραήλ παραβίασε την εκκενρία στη Γάζα, συνεχίζοντας έναν πόλεμο για τον οποίο πλέον δεν υπάρχει δικαιολογία. «Κάτι “μαγειρεύεται” με το Ιράν», μας είπε χαρακτηριστικά ο Γκίντεον Λεβί, ο οποίος θα μιλήσει στο 10ο Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών που θα διεξαχθεί από τις 9 έως τις 12 Απριλίου.

— Ανήκετε στους επικριτές της κυβέρνησης Νετανιάχου οι οποίοι θεωρούν ότι η εκστρατεία στη Γάζα, πέρα από την ανθρωπιστική καταστροφή την οποία εκ των πραγμάτων συνεπάγεται, δεν έχει κάποιο ορατό τέλος, κάποιον χειροπιαστό στόχο. Ο αντίλογος από τους υποστηρικτές της ισραηλινής επιχείρησης είναι ότι έχει επιφέρει καταλυτικά πλήγματα στη Χαμάς και πως τώρα είναι η ευκαιρία να τελειώσει τη δουλειά.

— Πριν απ’ όλα, ο νέος γύρος bias είναι τώρα ακόμη πιο καταστροφικός από τον πρώτο. Τότε υπήρχε κάποια δικαιολογία, λόγω της 7ης Οκτωβρίου, και η βία στόχευε πραγματικά στο στρατιωτικό τμήμα της Χαμάς. Τώρα όμως ακόμη και το Ισραήλ δεν κρύβει ότι στοχεύει στον άμαχο πληθυσμό και στην πολιτική ηγεσία της Χαμάς. Αυτό από μόνο του συνιστά έγκλημα πολέμου.

— Το επιχείρημα της ισραηλινής κυβέρνησης ότι τερμάτισε την εκκενρία επειδή η Χαμάς αρνείται να απελευθερώσει τους τελευταίους ομήρους δεν στέκει;

— Το Ισραήλ έπρεπε να ξεκινήσει τις διαπραγματεύσεις για τη δεύτερη φάση πριν από ενάμιση μήνα. Και έπρεπε να αποσυρθεί από τον Διάδρομο της Φιλαδέλφειας. Δήλωσε όμως ότι δεν πρόκειται να το κάνει. Στην πραγματικότητα, το Ισραήλ παραβίασε τη συμφωνία, χωρίς κανένα φίλτρο.

— Όταν συνήφθη η συμφωνία για την εκκενρία, λέγαμε ότι έπαιξε ρόλο ο Τραμπ. Τώρα

όμως βλέπουμε την εκκενρία ξαφνικά να σπάει. Τελικά, ποια είναι η επίδραση του Τραμπ στις εξελίξεις;

— Ο Τραμπ είναι ένας βασικός παίκτης εδώ —είτε μας αρέσει είτε όχι— και είχαμε πραγματικά κάποιες ελπίδες όταν έστειλε τον Στιβ Γουίτκοφ και έπεισε τον Νετανιάχου, μέσα σε λίγες ώρες, να προχωρήσει στην πρώτη φάση της εκκενρίας. Προς στιγμήν υπήρχε η προσδοκία ότι θα συνεχίσει στην ίδια γραμμή, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι μιλούσε για τερματισμό των πο-

λέμων στην Ουκρανία, στη Γάζα, παντού. Σύντομα όμως συνειδητοποιήσαμε ότι υπάρχουν πράγματα πιο σημαντικά για εκείνον. Ο Ντόναλντ Τραμπ δεν ταυτίζεται με την καταπίεση ενός άλλου λαού, με τα ανθρώπινα δικαιώματα, με το διεθνές δίκαιο, με την ηθική. Σημασία έχουν μόνο η εξουσία και τα χρήματα. Για δικούς του λόγους, αφήνει τώρα το Ισραήλ να αγριέψει στη Γάζα. Και αυτό είναι τρομερό γιατί μόνο εκείνος μπορεί να σταματήσει το Ισραήλ. Αλλά τη μία μέρα είναι το ένα, την άλλη μέρα το

άλλο. Δεν υπάρχει εδώ πραγματική ιδεολογία ή σχέδιο.

— Ποιος μπορεί να είναι ο απώτερος στόχος του; Η «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής»; Γιατί η λύση των δύο κρατών μάλλον απομακρύνεται κι άλλο ως σενάριο.

— Δεν μπορεί να γίνει ούτε το ένα ούτε το άλλο. Για το πρώτο, δεν θα μπω καν στη διαδικασία να το αναλύσω, δεν είναι μια σοβαρή πρόταση. Για τη λύση των δύο κρατών, είναι ένα τρένο που χάσαμε πριν από χρόνια.

Σήμερα έχουμε 700.000 Εβραίους εποίκους που πήγαν στη Δυτική Οχθη για να αποτρέψουν ένα παλαιστινιακό κράτος. Κανείς δεν μπορεί να με πείσει ότι είναι ρεαλιστικό να εκκενωθεί σήμερα αυτή η περιοχή.

— Μήπως το βλέμμα είναι στην Τεχεράνη; Τι καταλαβαίνετε για τις επιδιώξεις του Τραμπ σε σχέση με το Ιράν;

— Κάτι «μαγειρεύεται». Είμαι πολύ ανήσυχος. Υπάρχουν πάρα πολλά σημάδια ότι όλα οδηγούν σε μια επίθεση στο Ιράν. Ο Τραμπ τους πρότεινε διαπραγματεύσεις, αλλά δεν φαινόταν πολύ σοβαρός. Οι πιθανότητες είναι πραγματικά μεγάλες και τρομακτικές. Θα είναι ένα τεράστιο λάθος που θα το πληρώσουμε όλοι μας. Θα πρέπει να γίνουν τα πάντα για να αποτραπεί ένα τέτοιο σενάριο.

— Θεωρείτε ότι οι αραβικές χώρες κάνουν από την πλευρά τους ό,τι μπορούν για να συνεισφέρουν σε μια διευθέτηση που θα αποκαθιστούσε τη σταθερότητα στην περιοχή;

— Δυστυχώς, οι περισσότερες από αυτές, αν όχι όλες, δεν θα μπορούσαν να ενδιαφέρονται λιγότερο για την παλαιστινιακή υπόθεση. Και οι Παλαιστίνιοι το γνωρίζουν εδώ και πολλά χρόνια. Για παράδειγμα, κανείς δεν θα με πείσει ότι η Σαουδική Αραβία νοιάζεται για τους Παλαιστίνιους. Απλώς δεν μπορεί να προχωρήσει στην εξομάλυνση με το Ισραήλ την ώρα που συμβαίνουν όλα αυτά. Επομένως, αρκούνται απλώς σε κάποια αρωγή με χρήματα, η οποία προφανώς δεν είναι αρκετή.

— Και πώς διαμορφώνεται σήμερα το πολιτικό σκηνικό στο εσωτερικό του Ισραήλ;

— Υπάρχει πολύ περισσότερη συναίνεση από ό,τι φαίνεται από το εξωτερικό, ειδικά για τη συνέχιση του πολέμου. Δεν υπάρχει αντίθεση στον πόλεμο. Υπάρχει έντονη αντίθεση στον Νετανιάχου, ο οποίος όμως έχει ένα σταθερό πολιτικό στρατόπεδο. Δεν είναι απαραίτητο ότι θα χάσει οποιεσδήποτε επόμενες εκλογές. Οι εναλλακτικές φωνές μιλούν μόνο για την απαλλαγή από τον Νετανιάχου. Αυτό δεν είναι ατζέντα.

Παλαιστίνιοι εγκαταλείπουν τη βόρεια Γάζα ύστερα από προειδοποιήσεις του ισραηλινού στρατού για εκκένωση κατοικιών στην περιοχή, την Πέμπτη. «Το Ισραήλ δεν κρύβει ότι στοχεύει στον άμαχο πληθυσμό και στην πολιτική ηγεσία της Χαμάς. Αυτό από μόνο του συνιστά έγκλημα πολέμου», επισημαίνει ο Γκίντεον Λεβί.

Ιλάν Μιζράχι, πρώην σύμβουλος εθνικής ασφαλείας του Ισραήλ

Θέλουμε να μην κυβερνά η Χαμάς τη Γάζα

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Η άρνηση της Χαμάς να συνεχίσει τη συμφωνία ανταλλαγής αιχμαλώτων αποτελεί, σύμφωνα με τον Ιλάν Μιζράχι, πρώην σύμβουλο εθνικής ασφαλείας του Ισραήλ και πρώην υποδιευθυντή της Μοσάντ, τον βασικό λόγο επανέναρξης των στρατιωτικών επιχειρήσεων στη Γάζα. «Νομίζω ότι η μη ανταπόκριση της Χαμάς στην πρότασή μας για την απελευθέρωση των απαχθέντων, ή έστω μέρους αυτών, μας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι δεν είναι έτοιμοι να προχωρήσουν με το θέμα της ανταλλαγής των ομήρων μας με τους τρομοκράτες», δηλώνει. «Ετσι, η κυβέρνηση αποφάσισε να εντείνει τις πιέσεις».

Ισοπεδωμένη γη

Σύμφωνα με το δορυφορικό κέντρο των Ηνωμένων Εθνών (UNOSAT), το 69% των κτιρίων στη Γάζα έχει καταστραφεί, ενώ το υπουργείο Υγείας του παλαιστινιακού θύλακα, που ελέγχεται από τη Χαμάς, εκτιμά ο αριθμός των νεκρών από

την έναρξη του πολέμου ανέρχεται σε 48.000.

Στην ερώτηση αν η Χαμάς, παρά τον αποκλεισμό, διατηρεί ακόμα στρατιωτικές ικανότητες, ο κ. Μιζράχι αναφέρει ότι μετά τη λήξη της συμφωνίας το Ισραήλ δέχθηκε παράζ ρουκετών. «Η Χαμάς έχει πληγεί σοβαρά, αλλά εξακολουθεί να έχει τη δυνατότητα να εκτοξεύει πυραύλους, ρουκέτες και πυρά όλμων», σημειώνει. Ωστόσο, τονίζει ότι το ζητούμενο είναι η στρατηγική προσέγγιση της κατάστασης. «Η κυβέρνηση θέλει να μην είναι η Χαμάς ο κυβερνήτης στη Γάζα. Αυτή είναι η στρατηγική μας και απλώς εφαρμόζουμε τακτικούς ελιγμούς».

Η απόφαση της κυβέρνησης Νετανιάχου να επανεκκινήσει τις επιχειρήσεις στη Γάζα ήρθε λίγες ημέρες μετά την παρουσίαση από τον ειδικό απεσταλμένο των ΗΠΑ, Στιβ Γουίτκοφ, ενός σχεδίου εκκενρίας 50 ημερών. Ωστόσο, οι απευθείας διαπραγματεύσεις ΗΠΑ - Χαμάς για την απελευθέρωση Αμερικανών αιχμαλώτων δεν έμει-

ναν ασχολίαστες από τον διεθνή και τον ισραηλινό Τύπο. Ο πρώην υποδιευθυντής της Μοσάντ, Ιλάν Μιζράχι, δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα αν αυτές οι συνομιλίες επηρέασαν την απόφαση Νετανιάχου, ωστόσο σημειώνει ότι «οι Αμερικανοί μιλούν απευθείας με τη Χαμάς και συμφώνησαν με την αιγυπτιακή λύση για τη Γάζα. Και δεν νομίζω ότι η Χαμάς θα εναντιωθεί σθεναρά στις αποφάσεις του Τραμπ». Εκτιμάει, δε, ότι «οι Αμερικανοί είχαν ειδοποιηθεί για την αναζωπύρωση του πολέμου στη Γάζα. Δεν ξέρω πώς αντέδρασαν, αλλά πιστεύω ότι η ισραηλινή κυβέρνηση ενημέρωσε τις ΗΠΑ».

Εσωτερική κατανάλωση

Την ίδια στιγμή, δεκάδες συγγενείς ομήρων και απλοί πολίτες διαδήλωσαν στην Ιερουσαλήμ, σε μια από τις μαζικότερες διαδηλώσεις των τελευταίων μηνών, με κυρίαρχο αίτημα την εναντίωση στην επανάλωση των μαχών και την άμεση απελευθέρωση των ομήρων. Στην ερώτηση αν ο Νετα-

νιάχου προτάσσει τη διάσωση της κυβέρνησής του έναντι της απελευθέρωσης των ομήρων, ο κ. Μιζράχι απαντά: «Για την ακρίβεια συμφωνώ ότι παίζει ρόλο (η διάσωση της κυβέρνησης), αλλά δεν ξέρω πόσο βαρύ ρόλο παίζει». Προσθέτει, όμως, πως «πρέπει να θυμάστε ότι έχουμε νέο στρατιωτικό επιτελάρχη (Εγιάλ Ζαμίρ) και ο νέος επιτελάρχης μας είναι λίγο επιθετικός, και ίσως πίεσε για τη συνέχιση των επιχειρήσεων χωρίς προφανή πολιτικό λόγο».

Αναφερόμενος στις κατηγορίες του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν περί «γενοκτονικής πολιτικής» του Ισραήλ, ο κ. Μιζράχι τονίζει ότι ο Τούρκος πρόεδρος λαμβάνει αποφάσεις και κάνει δημόσιες δηλώσεις χωρίς προηγούμενες ουσιαστικές διαβουλεύσεις. «Όταν μιλάει για εθνοκάθαρση, πρέπει πρώτα να αναλογιστεί τι έκαναν στους Αρμενίους στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά και τι κάνει στους Κούρδους στην Τουρκία, στη Συρία και στο Ιράκ». «Επομένως», προσθέτει, «δεν είναι αυτός που

πρέπει να μας πει πώς να συμπεριφερθούμε. Δεν υπάρχει εθνοκάθαρση στη Γάζα, υπάρχει πόλεμος με τη Χαμάς και με τους τρομοκράτες που χρησιμοποιούν ανθρώπινες ασπίδες και επιχειρούν από σχολεία και νοσοκομεία. Ετσι, αν επιχειρούν από αυτά τα μέρη, δεν πρέπει να εκπλησσονται που τους ανταποδίδουμε. Και αυτό είναι σύμφωνο με τους κανόνες του πολέμου».

Με την Ελλάδα

Σχολιάζοντας τις πρόσφατες επισκέψεις του υπουργού Εξωτερικών και του υπουργού Περιφερειακής Συνεργασίας του Ισραήλ στην Αθήνα για την ενίσχυση της γεωπολιτικής συνεργασίας, ο κ. Μιζράχι, με εμπειρία στον σχεδιασμό της ισραηλινής πολιτικής ασφάλειας, επισημαίνει: «Το Ισραήλ αντιμετωπίζει τις θέσεις και τις πολιτικές της Τουρκίας, που απειλεί τόσο εμάς όσο και την Ελλάδα και την Κύπρο. Είναι φυσικό οι τρεις χώρες να προσπαθούν να ενισχύσουν τη σχέση τους».

«Δεν υπάρχει εθνοκάθαρση στη Γάζα, υπάρχει πόλεμος με τη Χαμάς και με τους τρομοκράτες που χρησιμοποιούν ανθρώπινες ασπίδες και επιχειρούν από σχολεία και νοσοκομεία», λέει ο Ιλάν Μιζράχι.

“

Το Ισραήλ αντιμετωπίζει τις θέσεις και τις πολιτικές της Τουρκίας, που απειλεί τόσο εμάς όσο και την Ελλάδα και την Κύπρο. Είναι φυσικό οι τρεις χώρες να προσπαθούν να ενισχύσουν τη σχέση τους.

24.1.1984. Ο Στιβ Τζομπς, πρόεδρος του Δ.Σ. της Apple Computer, σε συνάντηση σε μετόχους της εταιρείας. Τέσσερις δεκαετίες μετά και όντας στην πρωτοπορία της τεχνολογικής καινοτομίας, η αξία της Apple έχει ξεπεράσει το ένα τριας, δολάρια.

Το 1984 γεννήθηκαν τα στικάκια, το λογισμικό Windows της Microsoft, τα CD-ROM, ο τρισδιάστατος εκτυπωτής, ο εκτυπωτής Laser, ο παγκόσμιος κατάλογος διασυνδεδεμένων υπολογιστών (DNS), οι γλώσσες προγραμματισμού C++ και Objective C.

Από εδώ ξεκίνησαν όλα. Το Macintosh του 1984 ενσωμάτωσε καινοτομίες τις οποίες στη συνέχεια υιοθέτησαν άπαντες, σε όλων των ειδών τις ηλεκτρονικές συσκευές.

Των **ΝΟΕΛ ΚΟΥΤΑΗ,**
ΔΙΟΜΗΔΗ ΣΠΙΝΕΛΛΗ
και **ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΕΚΟΥΡΑ**

41
χρόνια
πριν

Είμαστε στο ξεκίνημα του 1984 και σε περίπου δέκα καταστήματα παίζει για πρώτη φορά η πιο ακριβοπληρωμένη μέχρι τότε τηλεοπτική διαφήμιση υπολογιστών που έφτιαξε για την Apple ο κινηματογραφικός σκηνοθέτης Ρίντλεϊ Σκοτ. Το σκηνικό απόκοσμο, βγαλμένο από το βιβλίο «1984» του Τζορτζ Όργουελ, παρουσιάζει μια κοινωνία όπου ο Μεγάλος Αδελφός παρακολουθεί τα πάντα. Μια αθλήτρια του πνεύματος με ένα γιγάντιο σφυρί σπάζει την τεράστια οθόνη μπροστά στα έκπληκτα μάτια των τηλεθεατών. Πρόκειται για την πιο συγκλονιστική διαφήμιση στον κλάδο της πληροφορικής μέχρι τότε, στην οποία η Apple αποκάλυψε τον υπολογιστή Macintosh. Λίγες μέρες αργότερα ο Στιβ Τζομπς έκανε και την επίσημη παρουσίαση υπό τον ήχο της βραβευμένης με Όσκαρ μουσικής του Βαγγέλη Παπαθανασίου.

Ενα κλικ σε όλα
με το ποντίκι

Ποια ήταν η επανάσταση του Macintosh; Μα βέβαια ότι για πρώτη φορά οι πελάτες «χρήστες» δεν χρειαζόταν να πάνε σε κάποιο σχολείο να μάθουν να χρησιμοποιούν έναν υπολογιστή, αλλά μπορούσαν πλέον να το κάνουν απλώς κουνώντας με τα χέρια τους ένα βελάκι πάνω σε μια οθόνη, που έδειχνε με εικονίδια ψηφιακές αναπαραστάσεις των χαρτιών και άλλων αντικειμένων που είχαμε ήδη στο γραφείο μας. Ξαφνικά καταργήθηκε η γραφομηχανή, η αριθμομηχανή και οι στοιβές χαρτιών, όλα έμοιαζαν απλά και λειτουργικά. Ο κόσμος άλλαξε. Και δεν ήταν μόνο οι λέξεις ποντίκι, κλικ, φάκελος, OK και πολλές άλλες που μπήκαν ξαφνικά στη ζωή μας· αυτά τα εικονίδια και ο απλός τρόπος χειρισμού μένει ακόμη και στις μέρες μας στον τρόπο χρήσης των κινητών τηλεφώνων.

Ο υπολογιστής έγινε για πρώτη φορά προσβάσιμος στον άνθρωπο ως εργαλείο δουλειάς και αντικείμενο διασκέδασης και παιχνιδιού και εν τέλει έγινε οικονομικό αντικείμενο, αφού πολλές εταιρείες ακολούθησαν προσφέροντας εύχρηστο λογισμικό σε εξειδικευμένους επαγγελματίες, αλλά

και στο ευρύ καταναλωτικό κοινό. Ήταν η πρώτη φορά που ένα παιδί μπορούσε πλέον να ανοίξει ένα πρόγραμμα ζωγραφικής και να ζωγραφίσει χωρίς να του έχουν δείξει τίποτα. Με το Macintosh έγινε εύκολη η αποθήκευση αρχείων, το γνωστό εικονίδιο με τη δισκέτα έγινε σημείο κατατεθέν για το «σώσιμο» και χρησιμοποιείται μέχρι τις μέρες μας: τότε σε δισκέτες και τώρα στα γνωστά στικάκια, που επίσης εφευρέθηκαν το 1984 από τον Φούτζιο Μασουόκα όσο ήταν στην Toshiba. Παρά τον όγκο του, το Macintosh κατά κάποιον τρόπο ήταν

Για πρώτη φορά οι χρήστες μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή απλώς κουνώντας ένα βελάκι πάνω σε εικονίδια στην οθόνη.

και φορητός υπολογιστής, καθώς η Apple πουλούσε και σακίδιο ώμου που τον χωρούσε για να τον πάρουμε στο γραφείο ή... για να πάρουμε δουλειά στο σπίτι. Το γραφικό περιβάλλον που παρου-

σίασε το Macintosh έδωσε επίσης το έναυσμα όλοι οι υπολογιστές να αποκτήσουν ποντίκι: το 1984 ανακοινώθηκε η πρώτη έκδοση του λογισμικού Windows της Microsoft, καθώς και η Microsoft είχε έρθει σε επαφή με τον νέο τρόπο χρήσης των υπολογιστών.

Λογισμικά
και υπηρεσίες

Οι καινοτομίες της χρονιάς δεν σταμάτησαν στους υπολογιστές, αλλά πέρασαν και στο λογισμικό και στις υπηρεσίες. Την ίδια

Η φωτισμένη τριανδρία της Apple Computers: Ο Στιβ Τζομπς, ο Τζον Σκάλι και ο Στιβ Βόσνιακ παρουσιάζουν το κομπιούτερ Apple IIc. Δεξιά: Ο υπολογιστής της NeXT όπου ο Τιμ Μπέρνερς-Λι δημιούργησε το World Wide Web, που άνοιξε το δρόμο για την απίστευτη εξάπλωση του Internet.

θαύμα της τυπογραφίας μπορεί να διαβάσω τι έγραψε χωρίς κάποιον ενδιάμεσο, αν υπάρχει ένας καθηγητής μπορεί να προσθέσει κάτι, αλλά τουλάχιστον μπορώ να πάω απευθείας στην πηγή που έθεσε τις βάσεις για τον δυτικό πολιτισμό, αλλά δεν μπορώ να κάνω στον ίδιο τον Αριστοτέλη μια ερώτηση. Δηλαδή μπορώ, αλλά δεν θα πάρω απάντηση (γέλια). Έτσι η ελπίδα μου είναι ότι μπορούμε στη δική μας γενιά να φτιάξουμε ένα εργαλείο, ένα νέο είδος αλληλεπίδρασης με τον υπολογιστή. Την επανάσταση αυτή θα φέρουν οι υπολογιστές, όπως την

επανάσταση που έφερε το πετρέλαιο, ως τη δύναμη που θα φέρει ένα μεγάλο μετασχηματισμό στην κοινωνία μας. Έτσι η ελπίδα μου είναι ότι θα μπορούσαμε να αποτυπώσουμε τον τρόπο που ο Αριστοτέλης έβλεπε τον κόσμο σε έναν υπολογιστή και θα έρθει η μέρα που ο φοιτητής θα μπορεί, όχι μόνο να διαβάσει τι έγραψε ο Αριστοτέλης αλλά και να του κάνει ερωτήσεις και να πάρει απαντήσεις. Μπορεί μια μέρα να λέμε ότι το 1985 ήταν μια χρονιά χωρίς ενδιαφέρον, που όλα κινούνταν αργά, αλλά όλα αυτά θα γίνουν και θα γίνουν μέσα σε μερικές γενιές».

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΑΥΡΟΦΟΡΗΣ

Τίποτα δεν είναι
πια το ίδιο

Σήμερα, η επανάσταση που ξεκίνησε με το Macintosh μας έφερε στα εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης, που όντως μπορούν να αλληλεπιδράσουν με τον άνθρωπο σαν να έχουμε μια αποτύπωση του Αριστοτέλη και να του κάνουμε ερωτήσεις. Ζούμε δηλαδή σε αυτή την εποχή που προβλέφθηκε εκείνη την «ασήμαντη» χρονιά. Το 1984 το πρώτο Macintosh πούλησε 250.000 κομμάτια και μέχρι τον Σεπτέμβριο του επόμενου έτους οπότε ο Στιβ Τζομπς

χρονιά, τέσσερις φοιτητές του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ κατασκευάζουν τον παγκόσμιο κατάλογο διασυνδεδεμένων υπολογιστών (DNS). Αυτών τον χρησιμοποιούμε όλοι μας όποτε γράφουμε ένα όνομα του ιστού, όπως www.kathimerini.gr για να το αντιστοιχίσει με τη σχετική διαδικτυακή διεύθυνση του απομακρυσμένου υπολογιστή.

Μερικές ακόμη καινοτομίες που παρουσιάστηκαν το 1984 είχαν να κάνουν με το υλικό των υπολογιστών: η Philips στην Ευρώπη κατασκεύασε τα CD-ROM, τη μνήμη ελέφαντα για υπολογιστές, ενώ παράλληλα εμφανίστηκαν για πρώτη φορά τρισδιάστατος εκτυπωτής, εκτυπωτής Laser και ψηφιακός προβολέας. Το 1984 ιδρύθηκαν ορισμένες από τις πιο επιτυχημένες εταιρείες του κλάδου: η Dell (πούλαγε στην αρχή μεταχειρισμένα IBM PC) και η Cisco (κατασκευάζει τις συσκευές που κρατούν διασυνδεδεμένο το Διαδίκτυο), αλλά και η Research in Motion του Μιχάλη Λαζαρίδη που έφτιαξε τα κινητά τηλέφωνα BlackBerry. Την ίδια χρονιά θα γεννιόταν και ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ, που 20 χρόνια αργότερα θα δημιουργούσε το Facebook.

Στον χώρο της τέχνης, το 1984 παρουσιάστηκε η νουβέλα «Neuromancer» του Ουίλιαμ Γκίμπσον, όπου γράφτηκε πρώτη φορά ο όρος Cyberspace (κυβερνοχώρος) για να περιγράψει ένα σκοτεινό ψηφιακό μέλλον με ιούς υπολογιστών και έξυπνες μηχανές, ενώ στους κινηματογράφους κυκλοφόρησε το έργο «Terminator», που παρουσίαζε τα ρομπότ τεχνητής νοημοσύνης να θέλουν να αφανίσουν το ανθρώπινο γένος. Και για να τελειώσουμε όπως αρχίσαμε, το 1984 βγήκε στους κινηματογράφους το έργο «1984»!

Τέλος, την ίδια χρονιά δύο προγραμματιστές, από τη μια πλευρά ο Δανός Μπάρνε Στρουστρουπ και από την άλλη ο Αμερικανός Μπραντ Κοξ, παρουσίαζαν τις νέες γλώσσες προγραμματισμού C++ και Objective C. Η C++ έμελλε να γίνει βασική γλώσσα προγραμματισμού εφαρμογών για πάνω από 30 χρόνια, ενώ η Objective C το κύριο εργαλείο που η Apple χρησιμοποίησε μέχρι και 20 χρόνια αργότερα για την ανάπτυξη εφαρμογών για το iPhone. Ναι, πολύ καλά καταλάβατε, οι ρίζες των σημερινών κινητών τηλεφώνων βρίσκονται στο μακρινό 1984. Οι τεχνολογίες που εφευρέθηκαν τότε θα μας συνοδεύουν για πολλά χρόνια ακόμη.

Το όραμα που προφήτεψε την τεχνητή νοημοσύνη

30 Μαρτίου 1989. Μία ακόμη πρωτοποριακή τεχνολογία. Μετά την απονομή του από την Apple, ο Στιβ Τζομπς παρουσιάζει τον υπολογιστή της NeXT.

Η ιστορία της Apple μετά την παρουσίαση του Macintosh δεν ήταν τόσο ρόδινη όπως θα περίμενε κανείς μετά τη δημιουργία του. Την επόμενη χρονιά ο Στιβ Τζομπς άρχισε να επισκέπτεται πανεπιστήμια ανά τον κόσμο για να προωθήσει τους υπολογιστές στον εκπαιδευτικό χώρο.

Εκείνη την εποχή δεν υπήρχε Internet, δεν υπήρχαν κινητά τηλέφωνα και το τηλέφωνο ήταν απλά μια συσκευή με καλώδιο για να μιλάς με έναν άνθρωπο στην άλλη άκρη. Τα περισσότερα πανεπιστήμια είχαν χάρτινα βιβλία σε βιβλιοθήκες, που ήθελαν χρόνο να ψάξεις για να διαβάσεις αφού πρώτα δανειστείς το βιβλίο. Εκείνη τη χρονιά ο Στιβ Τζομπς φτάνει με ελικόπτερο στο 360 ετών Πανεπιστήμιο Lunds στη Σουηδία για να μιλήσει για την επανάσταση που θα φέρουν στην εκπαίδευση οι υπολογιστές, παραλληλίζοντάς τους με ένα νέο μέσο αντίστοιχο σε σπουδαιότητα με το έντυπο, την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, με ανεξερεύνητες ακόμη δυνατότητες.

Εκεί λοιπόν μοιράζεται με τους καθηγητές το όραμά του για το μέλλον: «Ξέρετε», λέει, «ποιος ήταν ο δάσκαλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου όταν ήταν περίπου 14 ετών; ο Αριστοτέλης. Και όταν το διαβάζω αυτό ζηλεύω. Με το

Εσβησαν τα (πρώτα) κόκκινα φανάρια

Ανοίξε η αυλαία της Formula 1 με πολλούς νέους πρωταγωνιστές και ενδιαφέρουσες τροποποιήσεις στο πρόγραμμα και στους κανονισμούς

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ηρθε άραγε η χρονιά που θα φτάσει ο Μαξ Φερστάπεν το ρεκόρ συνεχόμενων τίτλων του Μίχαελ Σουμάχερ στη Formula 1; Ή μήπως έρχεται το πρωτάθλημα στο οποίο ο Λιούις Χάμιλτον θα ξεπεράσει τον Σουμάχερ σε τίτλους και θα αλλάξει και τη μοίρα της Φερράρι; Ή, τελικά, έφτασε η ώρα του Λάντο Νόρις;

Τα φώτα της εκκίνησης άναψαν στο παγκόσμιο πρωτάθλημα της Formula 1, με το σιρκουί της Μελβούρνης στην Αυστραλία να είναι η πρώτη από τις 24 πίστες που θα υποδεχθούν το «τσίρκο» του δημοφιλέστερου μηχανοκίνητου αθλήματος – έξι από αυτές τις πίστες θα έχουν και σαββατιάτικο σπριντ. Τι περιμένουμε να δούμε φέτος; Και τι δεν θα δούμε! Ένα εντελώς απρόβλεπτο πρωτάθλημα, τόσο για τους οδηγούς όσο και για τους κατασκευαστές, αφού η Ρεντ Μπουλ παρέδωσε πέρυσι τα σκήπτρα των κατασκευαστών στη ΜακΛάρεν αλλά ο Φερστάπεν τα κράτησε για τέταρτη σερί σεζόν και πιάει για την πέμπτη.

Οι ευρείες αλλαγές στο έμφυχο δυναμικό των ομάδων, η εξισορρόπηση μεταξύ των κατασκευαστριών εταιρειών, αφού δεν υπάρχει πια το μεγάλο προβάδισμα της Ρεντ Μπουλ, και οι ελάχιστες αλλαγές από μηχανικής και κανονιστικής πλευράς που κάνουν εξαρχής έτοιμους πιλότους και ομάδες, καθιστούν εξαιρετικά ενδιαφέρουσα τη νέα σεζόν, που πλέον έχει και πιο ορθολογικά καταναεμμένο πρόγραμμα μέσα στους επόμενους εννέα μήνες.

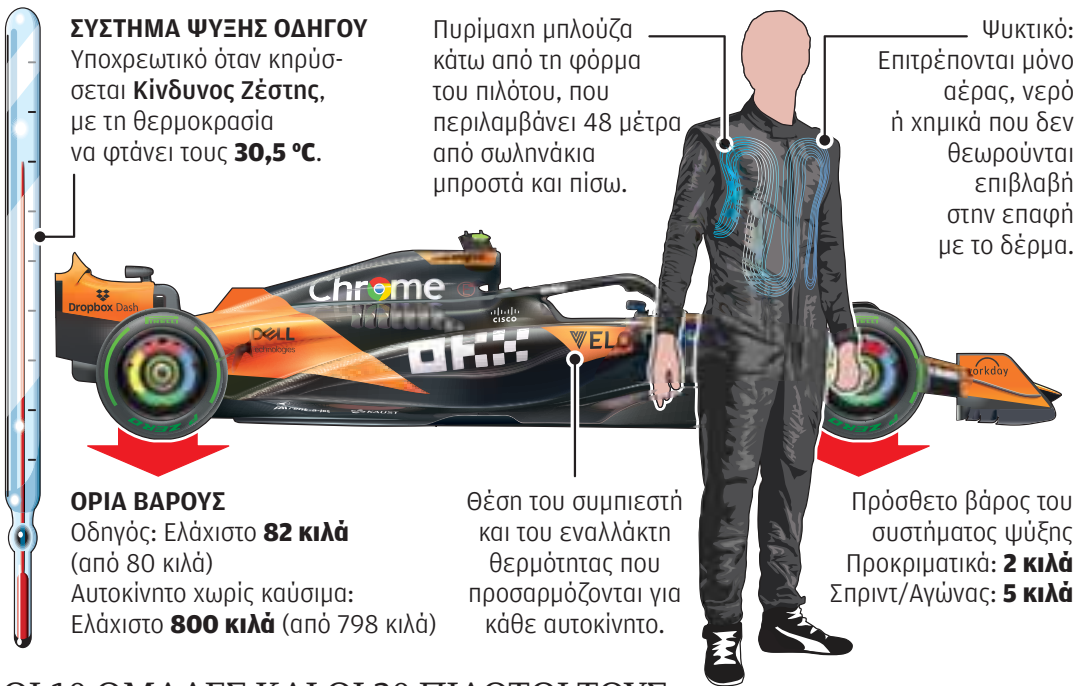
«Μεταγραφές»

Μόνο η πρωταθλήτρια Μακ-Λάρεν και η Αστον Μάρτιν διατήρησαν τους ίδιους πιλότους και φέτος. Θα βρει κανείς αρκετούς πρωτοεμφανιζόμενους (ανάμεσα τους και δύο έφηβοι), αλλά και πολύπειρους 40άρηδες στα κόκπιτ των μονοθεσίων. Η ποικιλία των ηλικιών είναι τέτοια, ώστε ο 43χρονος Φερνάντο Αλόνσο θα μπορούσε άνετα να ήταν... πατέρας του 18χρονου Ιταλού ρούκι Αντρέα Κίμι Αντονέλι. Η μετακίνηση του Λιούις Χάμιλτον στη Φερράρι, γνωστή εδώ και πάνω από ένα χρόνο, είναι η μεγαλύτερη μεταγραφή στην ιστορία της Formula 1. Ο Αγγλος παίρνει τη θέση του Κάρλος Σάινθ, που θα οδηγεί πλέον Γουίλιαμς. Ο νεαρός Αντονέλι δεν είναι ο μόνος νέος στο παγκόσμιο πρωτάθλημα, αφού οι «ρούκις» θα είναι συνολικά έξι φέτος – ο μεγαλύτερος αριθμός των τελευταίων ετών. Νέα πρόσωπα ακόμη είναι οι Λιάμ Λόσον, Ολίβερ Μπέρμαν, Τζακ Ντούχαν, Ιζάκ Χατζάρ και Γκάμπριελ Μπορτολέτο (ο περυσινός πρωταθλητής της Formula 2). Το καλεντάρι του πρωταθλήματος δεν περιέχει ουσιαστικές τροποποιήσεις, αφού και φέτος θα γίνουν τα ίδια γκραν πρι με πέρυσι, μόνο με αλλαγές στη σειρά, με την Ευρώπη να υποδέχεται το πρωτάθλημα από τις 18 Μαΐου (Ιμόλα) και το Άμπου Ντάμπι να φιλοξενεί τον τελευταίο αγώνα της χρονιάς στις 7 Δεκεμβρίου. Σπριντ θα διεξαχθούν στην Κίνα (σε έξι ημέρες από σήμερα), στο Μαϊάμι, στο Βέλγιο, στο Οστίν (ΗΠΑ), στη Βραζιλία και στο Κατάρ.

Ο Μαξ Φερστάπεν με τη Ρεντ

Δροσιά για τους πιλότους

Με τη ζέστη και την υγρασία να ξεπερνούν τα όρια ασφαλείας σε αρκετές κούρσες, η FIA εισήγαγε νέους κανονισμούς για να αποτρέψει την υπερθέρμανση των πιλότων, ενόψει μιας ευρείας αλλαγής το 2026 που θα περιλαμβάνει νέους κινητήρες με ενσωματωμένο σύστημα ψύξης.

ΟΙ 10 ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΙ ΟΙ 20 ΠΙΛΟΤΟΙ ΤΟΥΣ

McLaren FORMULA 1 TEAM	ΜακΛάρεν Λάντο Νόρις (Βρετανός, 25 ετών) Οσκαρ Πιάστρι (Αυστραλός, 23 ετών)	Alpine Πιερ Γκασλί (Γάλλος, 29 ετών) Τζακ Ντούχαν (Αυστραλός, 22 ετών)
Ferrari / hp	Φερράρι Λιούις Χάμιλτον (Βρετανός, 40 ετών) Σαρλ Λεκλέρ (Μονεγάσκος, 27 ετών)	MoneyGram Χάας Εστερμπάν Οκόν (Γάλλος, 28 ετών) Ολίβερ Μπέρμαν (Βρετανός, 19 ετών)
Oracle Red Bull RACING	Ρεντ Μπουλ Μαξ Φερστάπεν (Ολλανδός, 27 ετών) Λιάμ Λόσον (Νεοζηλανδός, 23 ετών)	VISA PR Ρέισινγκ Μπουλς Γιούκι Τσουνόντα (Ιάπωνας, 24 ετών) Ιζάκ Χατζάρ (Γάλλος, 20 ετών)
Mercedes AMG PETRONAS FORMULA ONE TEAM	Μερσέντες Τζορτζ Ράσελ (Βρετανός, 27 ετών) Αντρέα Κίμι Αντονέλι (Ιταλός, 18 ετών)	Williams RACING Γουίλιαμς Αλεξ Άλμπον (Ταϊλανδός, 28 ετών) Κάρλος Σάινθ (Ισπανός, 30 ετών)
Aramco FORMULA ONE TEAM	Αστον Μάρτιν Φερνάντο Αλόνσο (Ισπανός, 43 ετών) Λανς Στρολ (Καναδός, 26 ετών)	Stake F1 TEAM ΜΙΚΚΙ ΣΑΥΒΕΡ Ζάουμπερ Νίκο Χούλκενμπεργκ (Γερμανός, 37 ετών) Γκάμπριελ Μπορτολέτο (Βραζιλιάνος, 20 ετών)

PHFH: Graphic News

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μπουλ του θεωρείται και πάλι ένα από τα φαβορί για τον τίτλο των οδηγών. Ο πρωταθλητής του 2021, 2022, 2023 και 2024, ακόμη πιο έμπειρος φέτος, πιάει για να πιάσει το ρεκόρ του Σουμάχερ με πέντε σερί κατακτήσεις. Θα έχει όμως ικανό μονοθέσιο, όπως τα τελευταία χρόνια που οι σχεδιαστές της αυστριακής ομάδας έκαναν θαύματα, αλλά το 2024 είδαν το πρωτάθλημα να επιστρέφει στη ΜακΛάρεν μετά 26 έτη;

Ο ίδιος ο Φερστάπεν διατηρώνει την άποψη ότι η Ρεντ Μπουλ είναι φέτος πολύ μπροστά από τους αντιπάλους της: «Η πορτοκαλί ομάδα προηγείται κατά πολύ», τόνισε πριν από λίγες ημέρες ο Ολλανδός οδηγός.

Προς το παρόν, οι επιτελείς της Ρεντ Μπουλ δηλώνουν ότι δεν είναι ακόμη ευχαριστημένοι με τις επιδόσεις των μονοθεσίων των Φερστάπεν και Λόσον, αν και συχνά γίνονται τέτοιες δηλώσεις πριν από την έναρξη του πρωταθλήματος με σκοπό καλύτερη πρόσφυση στην... πραγματικότητα.

Οι αεροτομές

Την αυστριακή ομάδα απασχολεί το θέμα των εύκαμπτων αεροτομών που χρησιμοποιούν οι Φερράρι και

κυρίως οι ΜακΛάρεν. Πρόκειται για μια «γκρίζα ζώνη» στους κανονισμούς, την οποία ιδίως η ΜακΛάρεν φέρεται να εκμεταλλεύθηκε στο έπακρο το 2024 αποκοιμίζοντας, χάρη στο αποκαλούμενο και «μίνι DR», τον τίτλο των κατασκευαστών. Η Ρεντ Μπουλ έσπυσε μάλιστα να καταθέσει πριν από μερικές ημέρες σχετική καταγγελία στη FIA για τις δύο αντίπαλες ομάδες, με τη διεθνή ομοσπονδία να επιφυλάσσεται, να υποσχετεί ελέγχους των εταιρειών και των πρακτικών τους, και να λείι ότι πιθανόν να αλλάξει ο κανονισμός σε σχέση με τις αεροτομές από το ένατο γκραν πρι της σεζόν και μετά. Το ζήτημα αυτό αναμένεται προφανώς να αποτελέσει και το μήλον της Εριδος, τουλάχιστον κατά τις πρώτες εβδομάδες της νέας περιόδου. Κι ενώ η Ρεντ Μπουλ υπολείπεται των προσδοκιών προσώρας, οι Γουίλιαμς και Αλπίν ήταν οι μόνες ομάδες που κατά το δοκιμαστικό παράθυρο του Φεβρουαρίου στο Μπακρέιν εμφάνισαν καλύτερους χρόνους συγκριτικά με το γκραν πρι στην ίδια πίστα πέρυσι.

Τα στοιχήματα

Η πρωταθλήτρια ΜακΛάρεν ξε-

κινά με τον Οσκαρ Πιάστρι να πλαισιώνει και φέτος τον Λάντο Νόρις, τον 25χρονο Βρετανό που έχει επίσης ωριμάσει και σύμφωνα με τα γραφεία στοιχημάτων είναι ο επικρατέστερος για τον τίτλο των οδηγών, μπροστά από τον Φερστάπεν και τους δύο πιλότους της Φερράρι, τον Σαρλ Λεκλέρ και τον Χάμιλτον. Ακολουθούν οι Πιάστρι και Τζορτζ Ράσελ, ενώ απροσδόκητα ψηλά εμφανίζεται ο Αντονέλι, ως έβδομος επικρατέστερος. Ειδικά για τον Νόρις, που έφερε με τους βαθμούς του τη ΜακΛάρεν στην κορυφή πέρυσι, πολλοί σημειώνουν ότι φέτος θα είναι η χρονιά του. Μπορεί να είναι καλός φίλος του Φερστάπεν, αλλά «στις μάχες για τον τίτλο φίλιες δεν χωρούν, και φέτος θα είναι ο Νόρις πρωταθλητής», σύμφωνα με τον πρώην πρωταθλητή Νίκο Ρόσπεργκ.

Την άποψη αυτή την ειδημόνων και των γραφείων στοιχημάτων φαίνεται να υποστηρίζει και ο ίδιος ο Νόρις: «Πλέον διαθέτω ό,τι απαιτείται και πιστεύω στον εαυτό μου», υπογράμμισε. Φτάνει μόνο να μην έχει πάλι «διαφωνίες» στη διάρκεια της κούρσας με τον Πιάστρι, όπως πέρυσι – αν και κάποιος ανυπομονού για τις μάχες μεταξύ τους.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αναπόφευκτα κάτι (επιτέλους) αλλάζει!

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Ήταν αναπόφευκτο! Ήταν μοιραίο ή και αναπότρεπτο, η οικονομική πολιτική των ομάδων που ήταν βασισμένη σε μεθοδολογία άλλων εποχών, να φτάσει σε αδιέξοδο. Καλές οι διασυνδέσεις, οι δημόσιες σχέσεις, η επιρροή σε κόμματα ή και ψηφοφόρους. Για χρόνια πολλά συντηρήθηκε η αντίληψη ότι οι οφειλές προς το κράτος, είναι απλώς ένα χρέος που δεν χρειάζεται να ξεπληρωθεί... μα στη σύγχρονη εποχή, όποιος οργανισμός δεν πορεύεται πάνω σε εκ-

συγχρονιστικά πλαίσια, είναι καταδικασμένος, είτε να πάψει να λειτουργεί ή να υποβαθμιστεί ή να διαφοροποιηθεί τον τρόπο διαχείρισής του. Είναι τέτοιο το επιχειρηματικό περιβάλλον, που πια δεν δίνει την επιλογή να πορεύεται κανείς με τρόπο μπακαλίστικο, πεπαλαιωμένο. Όλες πια οι ποδοσφαιρικές εταιρείες του νησιού, έχουν κατανοήσει ότι η οικονομική εξυγίανση είναι κεφαλαιώδους σημασίας, εάν και εφόσον επιθυμούν να παραμείνουν ζωντανές και όσο γίνεται ανταγωνιστικές.

Επί τούτου, τον τελευταίο καιρό παρατηρούμε ότι προτεραιότητα των ομάδων και δη αυτών που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα, είναι η αναδιοργάνωση και η καταπολέμηση των προβλημάτων τους. Στην ΑΠΟΕΛ συζητάνε για την πιθανότητα αλλαγής της διοίκησης, στην ΑΕΛ ανακοίνωσαν οικονομική εκστρατεία εντάσσοντας τον κόσμο στην προσπάθεια, στον Απόλλωνα θέτουν ως αυστηρή προτεραιότητα η ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους προς το κράτος, ενώ στην Ανόρθωση περιμένουν, μεταξύ των πολλών προπαθειών που έχουν ήδη κάνει, τον απολογισμό του οικονομικού ελέγχου που θα αποκρυσταλλώσει την εικόνα των οικονομικών πεπραγμένων!

Λαμβάνοντας κιάλα υπόψη, ότι τα χρονοδιαγράμματα αποπληρωμής χρεών, είτε προς το κράτος είτε προς τη μεριά των κριτηρίων της ΟΥΕΦΑ, στενεύουν, ακόμη και οι θεωρητικά υγιείς ομάδες, βρίσκονται σ' έναν οργανισμό εργασιών που έχει ως αποκλειστικό και μόνο στόχο την οικονομική εξυγίανση! Για πρώτη φορά στο κυπριακό ποδόσφαιρο και το επιχειρηματικό πλαίσιο γύρω απ' αυτό, αξιολογείται ως σημαντικότερος παράγοντας, η οικονομική υγεία παρά το αγωνιστικό επίπεδο. Επ' αυτού, μπορεί κανείς να εκτιμήσει ότι όντως ξεκινά μια διαφοροποίηση έναντι της παγιωμένης νοοτροπίας που υπήρχε ανάμεσα στους παράγοντες και τους οπαδούς ανά την Κύπρο, που έφερε το αγωνιστικό επίπεδο της ομάδας και όχι την οικονομική υγεία, ως το σημαντικότερο ζήτημα για ένα ποδοσφαιρικό κλαμπ. Η παρουσία των ξένων επενδυτών, οι καταγγελίες προέδρων που αναφέρθηκαν σε αθέμιτο ανταγωνισμό, η αποδυνάμωση της ΚΟΠ στα κέντρα εξουσίας και η επιτέλους σοβαρή στάση που κρατά το κράτος στο θέμα των οφειλών των ομάδων, έχουν αναμφισβήτητα προκαλέσει τη μετατόπιση μιας κατάστασης που ερχόταν από το παρελθόν, απασχολεί το παρόν, μα δεν έχει καμία θέση στο μέλλον.

Η (ισχυρή) νέα τάξη πραγμάτων

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΤΗ

Ποια θα είναι η τελική κατάληξη στα διοικητικά της ποδοσφαιρικής εταιρείας του ΑΠΟΕΛ, λίγη σημασία έχει, ως προς τα νέα δεδομένα του κυπριακού ποδοσφαίρου γενικότερα. Μία ακόμη παραδοσιακή ποδοσφαιρική δύναμη, άγνωστο για πόσο χρονικό διάστημα, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου υποχωρεί... Είτε μια νέα διοίκηση προκύψει, είτε ο Πρόεδρος Πετρίδης και οι συνεργάτες του συνεχίσουν, υπό το βάρος του τεράστιου για τα κυπριακά δεδομένα συνολικού χρέους της ποδοσφαιρικής εταιρείας και με δεδομένο πλέον (για σχεδόν όλες τις ομάδες), πως οι οφειλές στο κράτος, παλιές και νέες, θα πρέπει να υπολογίζονται στα έξοδα του κάθε μήνα και της περιόδου γενικότερα, το ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ αδύνατο είναι να λειτουργεί πλέον με προϋπολογισμούς και μισθολόγιο διψήφιου αριθμού εκατομμυρίων ευρώ... Οι δαπανηρές μεταγραφές, τα πλουσιοπάροχα συμβόλαια, προπονητών και παικτών, δεν εξασφαλίζουν πάντα την επιτυχία και στους γαλαζοκίτρινους της Λευκωσίας το γνωρίζουν πολύ καλά, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Από την άλλη όμως και σε μια εποχή κατά την οποία νέες ποδοσφαιρικές δυνάμεις, ισχυρές οικονομικά, αρχίζουν να κυριαρχούν, το εξ ανάγκης «κούρεμα» του προϋπολογισμού, σχεδόν άنيση καθιστά την προσπάθεια του ΑΠΟΕΛ να τις ανταγωνιστεί.

Η διαφαινόμενη υποχώρηση του ποδοσφαιρικού ΑΠΟΕΛ, αποτελεί συνέχεια σ' ένα σκηνικό το οποίο καταγράφεται ολόενα και πιο έντονα τα τελευταία χρόνια. Στην ίδια θέση βρίσκονται ήδη Ανόρθωση και ΑΕΛ. Πιο ανησυχητικό για τις τρεις αυτές ομάδες, η αδυναμία να υπολογίσει κάποιος τη δεδομένη στιγμή το χρονικό περιθώριο που θα χρειαστούν προκειμένου να επανέλθουν. Με μόνη επιφύλαξη το ενδεχόμενο, κάθε άλλο παρά πολύ πιθανό, της εμπλοκής ενός επενδυτή. Η ανάδειξη νέων δυνάμεων και η παρουσία ξένων επενδυτών ή ιδιοκτητών, βάζει δύσκολα στις παραδοσιακές δυνάμεις του κυπριακού ποδοσφαίρου. Χωρίς τα... βαρίδια, ωστόσο, οφειλών και χρεών γενικότερα, υπάρχει ελπίδα και δυνατότητα να ανταγωνιστεί την οποία νέα ποδοσφαιρική δύναμη και οι νοικοκυρεμένες ποδοσφαιρικές εταιρείες Ομόνοιας και ΑΕΚ αποτελούν το παράδειγμα.

Τα ξένα κεφάλαια στο κυπριακό ποδόσφαιρο και η ανάδειξη νέων δυνάμεων, σαφώς και έχουν διαφοροποιήσει τα δεδομένα, ωστόσο, δεν μπορούν να αποτελούν το τέλειο άλλοθι για τη δυσχερή οικονομική και αγωνιστική κατάσταση ΑΠΟΕΛ, Ανόρθωσης και ΑΕΛ ή και άλλων ομάδων με σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Γιατί οι πλείστες κυπριακές ομάδες, εδών και δεκαετίες, αγνοούσαν οικονομικές τους υποχρεώσεις. Ελλειμματικούς προϋπολογισμούς εδών και χρόνια καταγράφουν, πολύ περισσότερα απ' όσα μπορούσαν να εισπράξουν ξόδευαν και κυρίως ποτέ δεν έδειξαν πραγματική διάθεση να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά τους προβλήματα, εκτοξεύοντας, χρόνο με το χρόνο και χωρίς κανέναν ενδοιασμό, το συνολικό τους χρέος.

Αν διαφορετικά, έστω εξ ανάγκης, θα προσεγγίσουν πλέον την κατάσταση, τότε και μόνο θα μπορεί να υπολογιστεί για την κάθε μία ξεχωριστά, το αναγκαίο χρονικό διάστημα, προκειμένου να μπορέσουν να επανέλθουν δριμύτερες...

Μικρές αλλαγές, μεγάλες καινοτομίες

Μάλλον επουσιώδεις είναι οι αλλαγές που φέρνει η νέα χρονιά στο κανονιστικό πλαίσιο, με τη σημαντικότερη να αφορά την κατάργηση του έξτρα πόντου σε κάθε γκραν πρι για τον πιλότο (εντός της πρώτης δεκάδας) που είχε τον ταχύτερο γύρο. Ενδιαφέρουσα είναι και η τροποποίηση των κανονισμών για την περίπτωση που οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν τη διεξαγωγή των προκριματικών για τον αγώνα (ή το σπριντ): Βάσει των νέων κανόνων, η κατάταξη

των οδηγών στο «γκριντ» θα γίνεται με βάση την τρέχουσα βαθμολογική κατάταξη. Ένα από τα ζητήματα που θέλει να αντιμετωπίσει η διεθνής ομοσπονδία είναι το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του παγκόσμιου πρωταθλήματος: το 2026, η FIA σκοπεύει να αλλάξει εντελώς την απόδοση των μονοθεσίων στο πλαίσιο της υπερθέρμανσης του πλανήτη, αρχίζοντας όμως από φέτος με τη αντιμετώπιση της υπερθέρμανσης των πιλότων στη διάρκεια των αγώνων.

Η στολή αποκτά ένα υδραυλικό σύστημα ψύξης των πιλότων, οι οποίοι υφίστανται τρομερά υψηλές θερμοκρασίες στη διάρκεια των αγώνων – κάποιος από τους οποίους διεξάγονται εν μέσω μεγάλης μεσημεριανής. Ελαφρά τροποποίηση επήλθε στους κανονισμούς περί βάρους, ανεβάζοντας το ελάχιστο βάρος του οδηγού από τα 80 στα 82 κιλά και του μονοθεσίου (με άδαιο ντεπόζιτο) από 798 σε 800 κιλά. Όπως χαρακτηριστικά λέει ο Χάμιλτον: «Δέκα

κιλά καυσίμου στο μονοθέσιο κοστίζουν τρία δέκατα του δευτερολέπτου ανά γύρο. Επομένως, αν είμαι ένα κιλό υπέρβαρος, μπορεί να χάσω έως και δύο δευτερόλεπτα στον αγώνα». Ο κανονισμός που από το 2022 επέβαλε στους κατασκευαστές να χρησιμοποιούν τουλάχιστον δύο φορές στα δοκιμαστικά μιας χρονιάς έναν πρωτότυπο οδηγό, επεκτείνεται πλέον σε τέσσερις φορές τον χρόνο, δηλαδή σε δύο δοκιμαστικά ανά μονοθέσιο.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
4,5%

Χ.Α.
0,21%

0,94%

-0,48%

2,41%

1,91%

1,87%

FED
Αλλαγή
πλεύσης μετά
τους δασμούς
του Τραμπ
Σελ. 9

1,58%

-0,44%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

Ο ΟΟΣΑ ΛΟΓΩ ΔΑΣΜΩΝ

Χαμηλώνει τον πήχυ για την παγκόσμια ανάπτυξη

Βαρίδι για την ανάπτυξη του Καναδά, του Μεξικού και των ΗΠΑ θα αποτελέσουν οι δασμοί, οι οποίοι θα ανεβάσουν και τον πληθωρισμό, εκτιμά ο ΟΟΣΑ. Χαμηλώνει τον πήχυ για την παγκόσμια ανάπτυξη και προειδοποιεί ότι εμπορικός πόλεμος ευρείας κλίμακας θα την επιβαρύνει περαιτέρω. Σελ. 10

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Αύξηση επισκεπτών από μακρινούς προορισμούς

Καθώς η διεθνής ζήτηση από μακρινούς προορισμούς για ταξίδια στην Ευρώπη αυξάνεται και αναμένεται να ενισχυθεί, η Ελλάδα θα μπορούσε να διεκδικήσει σημαντικό μερίδιο επισκεπτών από αυτές τις αγορές. Υπάρχουν προοπτικές για περισσότερους τουρίστες από την Ινδία και την Κίνα. Σελ. 6

ΤΟ 2024 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Αυξήθηκαν κατά 8,7% οι τιμές των κατοικιών

Η μέση αύξηση των τιμών κατοικιών το 2024 πανελλαδικά διαμορφώθηκε σε 8,7%, αλλά η επιβράδυνση είναι εμφανής. Από 10,8% που ήταν η αύξηση το πρώτο τρίμηνο περιορίστηκε σε 6,6% το τελευταίο τρίμηνο. Στην Αττική η μέση ετήσια αύξηση άγγιξε το 8,2% και στη Θεσσαλονίκη 11,2%. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,07%	-0,08%
Γερμανία	2,78%	-0,07%
Γαλλία	3,46%	-0,11%
Ιταλία	3,91%	-0,09%
Ισπανία	3,42%	-0,08%
Ιρλανδία	3,05%	-0,09%
Ελλάδα	3,59%	-0,11%
Ην. Βασίλειο	4,65%	-0,03%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Το «ΘΑΛΕΙΑ» έφερε 600 εκατ. ευρώ

Μέχρι τα τέλη του 2029 το ποσό αναμένεται να φτάσει το €1,8 δισ. – Στήριξη σε 2.000 επιχειρήσεις

Περισσότερα από 600 εκατ. ευρώ έχουν διοχετευθεί στην κυπριακή αγορά μέσω του Προγράμματος Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027» τα τελευταία 4 χρόνια. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 16 προτεραιότητες με σκοπό την

υλοποίηση πέραν των 160 έργων, που καλύπτουν μεγάλο αριθμό αναπτυξιακών αναγκών και διασφαλίζει στοχευμένη επένδυση με τη συγχρηματοδότηση έργων που ευθυγραμμίζονται με τις προτεραιότητες της ΕΕ. Μέχρι

σήμερα έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε πορεία υλοποίησης πέραν των 100 έργων. Το ποσό χρηματοδότησης αναμένεται να φτάσει το 1,8 δισ. ευρώ μέχρι τα τέλη του 2029. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη στήριξη έρ-

γων που αφορούν στην ενέργεια και το περιβάλλον, με προϋπολογισμό €800 εκατ. Περισσότερα από €400 εκατ. διατίθενται σε δράσεις που αφορούν στην απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και την κατα-

πολέμηση της φτώχειας. Μέχρι το 2029, οι επενδύσεις του προγράμματος αναμένεται να επιφέρουν αύξηση του ΑΕΠ κατά 6% και να δημιουργήσουν 8.500 νέες θέσεις εργασίας. Σελ. 5

Σχέδιο τόνωσης της κατανάλωσης από το Πεκίνο

Αντιμέτωπη με μια οικονομία σε επιβράδυνση, με πολλαπλές κρίσεις από την κατάρρευση της αγοράς ακινήτων μέχρι την πτώση των χρηματιστηρίων της και τον αποπληθωρισμό, η Κίνα επιχειρεί στροφή προς την κατανάλωση και την εγχώρια ζήτηση. Πρόκειται για πολιτικό στόχο που έχει επανειλημμένως εξγγείλει το Πεκίνο, χωρίς, ωστόσο, να έχει γίνει σαφής η επιδίωξη του. Αυτή τη φορά, πάντως, η κινεζική κυβέρνηση ανακοίνωσε ειδικό σχέδιο δράσης με στόχο την τόνωση της κατανάλωσης, του εσωτερικού τουρισμού και γενικότερα της εγχώριας ζήτησης. Σελ. 10

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΛΙΑΜ ΠΡΑΟΥΝΤ / REUTERS

Ο αυταρχισμός του Ερντογάν πλήττει την οικονομία

Οι αυταρχιστικές διαθέσεις του Ταγίπ Ερντογάν δεν κρύβονται. Ίσως φαίνεται παράξενο ότι η σύλληψη και κράτηση του βασικότερου πολιτικού αντιπάλου του Τούρκου προέδρου οδήγησε σε μαζικές πωλήσεις του νομίσματος της χώρας. Ο λόγος που σημείωσε τέτοια πτώση η τουρκική λίρα είναι ότι οι επενδυτές επί καιρό επένδυναν εκτεταμένα στο νόμισμα και στους τίτλους της Τουρκίας, καθώς τα τελευταία χρόνια κατέγραφαν την επιστροφή της σε πιο ορθόδοξη νομισματική πολιτική. Οι τελευταίες κινήσεις του Ερντογάν διακόπτουν αυτή την πορεία. Η αντίδραση της αγοράς ήταν άμεση και οδήγησε τη λίρα σε

πτώση περίπου στις 39 λίρες προς ένα δολάριο, από τις 37 στις οποίες ήταν την Τρίτη, και τον δείκτη BIST 100 της Κωνσταντινούπολης σε πτώση σχεδόν 7%. Τις μεγαλύτερες απώλειες κατέγραψαν οι τράπεζες, όπως οι Yapi Kredi, Isbank και Akbank, οι μετοχές των οποίων υποχώρησαν όλες κατά περίπου 10%. Οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων της Τουρκίας σημείωσαν άνοδο 2 εκατοσטיαίων μονάδων, στο 28,4%. Η σύλληψη του Εκρέμ Ιμάμογλου είναι μέρος μιας ευρύτερης εκστρατείας του Ερντογάν κατά των πιθανών πολιτικών αντιπάλων του. Και είναι πολλοί οι λόγοι που αναστάτωσαν τους επενδυτές,

Η σύλληψη του Εκρέμ Ιμάμογλου επηρέασε αρνητικά το χρηματιστήριο, τα ομόλογα και την ισοτιμία της τουρκικής λίρας.

πέραν του αυτονόητου ότι αυξάνεται ο κίνδυνος πολιτικής αστάθειας στην Τουρκία. Ένας φόβος τους είναι, για παράδειγμα, ότι οι τελευταίες αυτές κινήσεις ίσως προδίδουν ότι ο Ερντογάν είναι σαφώς ενισχυμένος και θωρακισμένος και επιστρέφει στις ανορ-

θόδοξες λαϊκιστικές οικονομικές πολιτικές του παρελθόντος, όπως, για παράδειγμα, στα αδικαιολόγητα χαμηλά επιτόκια. Κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με μια στροφή 180 μοιρών από την ορθόδοξη νομισματική πολιτική που έχει υιοθετήσει τα τελευταία χρόνια η Τουρκία και η οποία συνέδραμε καθοριστικά την ανόρθωση της οικονομίας της. Ο πληθωρισμός υποχωρεί και τους τελευταίους μήνες έχει αποκλιμακωθεί κοντά στο 40%, από το περίπου 60% έως 70% στο οποίο κυμαινόταν το πρώτο εξάμηνο του περασμένου έτους. Εδώσε, έτσι, στην κεντρική τράπεζα της Τουρκίας τη δυνατότητα να αρ-

χίσει να μειώνει τα επιτόκια από το επίπεδο του 50% στο οποίο τα είχε αυξήσει την τελευταία διετία. Η πτώση της τουρκικής λίρας απειλεί να αντιστρέψει την πορεία αυτή, οδηγώντας τις τιμές σε νέα άνοδο και εξαναγκάζοντας την επιτροπή νομισματικής πολιτικής να αυξήσει και πάλι τα επιτόκια. Παράλληλα υπάρχει ο κίνδυνος να αντιστραφεί ξανά η εισροή του ξένου κεφαλαίου στην Τουρκία. Αναλυτές της Capital Economics εποσημαίνουν πως το 2024 οι ξένοι επενδυτές, και ειδικότερα ξένοι που δεν έχουν εγκατασταθεί στη χώρα, επένδυσαν πολύ περισσότερο σε ομόλογα του τουρκικού δημοσίου.

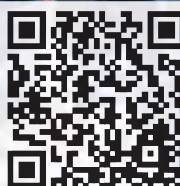

14η Ετήσια Έρευνα της PwC για τους CEOs στην Κύπρο

Η επανεφεύρεση του αύριο

Μάθετε περισσότερα για την έρευνα!

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΧΑΝΤΣΟΝ ΛΟΚΕΤ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Τα κρυφά όπλα της Κίνας στους αμερικανικούς δασμούς

Ο δεύτερος εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ - Κίνας ήταν μέχρι στιγμής περισσότερο κάτω σαν παρά κανονικό γεύμα. Ο Τραμπ έκανε εκστρατεία με την υπόσχεση να επιβάλει δασμούς 60% στις εισαγωγές από το Πεκίνο, μέχρι στιγμής ωστόσο αγίζουν το 20%. Το Πεκίνο απάντησε με στοχευμένα και ασύμμετρα μέτρα, εάν όμως ο Τραμπ κλιμακώσει, η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο έχει πολλές πικάντικες επιλογές.

Οι κινεζικές αρχές απάντησαν επιβάλλοντας δασμούς από 10% έως 15% σε αγροτικά προϊόντα 21 δισ. δολαρίων από τις ΗΠΑ. Αυτό δεν είναι αρκετό για να σταματήσει το εμπόριο, αλλά επαρκεί για να συμ-

Το Πεκίνο θα μπορούσε να κάνει τη ζωή δύσκολη για την αυτοκινητοβιομηχανία των 800 δισ. δολ., Tesla.

πιέσει τους Αμερικανούς αγρότες σόγιας, οι οποίοι πούλησαν περισσότερες από τις μισές συνολικές εξαγωγές τους σε Κινέζους αγοραστές το 2024.

Η Κίνα διαθέτει επίσης ένα μενού μη δασμολογικών επιλογών για να προκαλέσει ζημιά στην καρδιά της Αμερικής. Οι Κινέζοι γραφειοκράτες ανέστειλαν τις άδειες εισαγωγής για τρεις αμερικανικές εταιρείες σόγιας, με την αιτιολογία ότι είχαν εντοπίσει μύκητες στις αποστολές. Οι ρυθμιστικές αρχές μπορούν επίσης να επιβάλουν ευρύτερες απαγορεύσεις, όπως αυτά που επέβαλαν πρόσφατα στην ξυλεία των ΗΠΑ, φαινομενικά λόγω ανίχνευσης παρασίτων.

Οι τελωνειακοί υπάλληλοι έχουν ιστορικό στραγγαλισμού των εισαγωγών κρατώντας αποστολές για επιθεώρηση, όπως έκαναν με τους αυστραλιανούς αστακούς το 2020, όταν η Καμπέρα ζήτησε να διεξαχθεί έρευνα για την προέλευση της COVID-19. Ωστόσο, καθώς η οικονομία των 19 τρις. δολαρίων της Κίνας παλεύει με την υποτονική ανάπτυξη,

ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ ίσως χρειαστεί να είναι επιφυλακτικός για δραματικές κινήσεις που θα προκαλέσουν νέα αναταραχή στον ζωτικό τομέα των εξαγωγών.

Μια καλύτερη επιλογή θα μπορούσε να είναι το πλήγμα στις εταιρείες και στους κατασκευαστές που εξαρτώνται από την κινεζική αγορά, όπως οι αντιμονοπωλιακές έρευνες, λόγου χάριν, στον γίγαντα αναζητήσης Google και στον σχεδιαστή τσιπ Nvidia.

Το Πεκίνο θα μπορούσε να κάνει τη ζωή δύσκολη για την αυτοκινητοβιομηχανία των 800 δισ. δολαρίων, την μεγαλύτερη ξένη εταιρεία ηλεκτρικών οχημάτων στη χώρα και βασική πηγή πλούτου για τον σύμβουλο του Τραμπ, Έλον Μασκ. Πέρυσι οι πωλήσεις της Tesla αυξήθηκαν σχεδόν 9% στην Κίνα, παρά την πτώση τους αλλού, ενώ το μεγαλύτερο στάσιο της στη Σαγκάι αντιπροσώπευε περίπου το ήμισυ της παγκόσμιας παραγωγικής ικανότητας της εταιρείας.

Η Apple είναι επίσης ευάλωτη. Παρά την αυξανόμενη παρουσία της στην Ινδία, η εταιρεία των 3,2 τρις. δολαρίων εξακολουθεί να εξαρτάται από την Κίνα για τη συντριπτική πλειονότητα της παραγωγής iPhone.

Εάν οι Κινέζοι πολιτικοί διψούν πραγματικά για εμπορική ανταπόδοση, μπορούν να στραφούν στη συναλλαγματική ισοτιμία. Μέχρι στιγμής έχουν διατηρήσει το γουάν σταθερό έναντι του δολαρίου, αλλά πιθανότατα θα το άφηναν να αποδυναμωθεί εάν ο Τραμπ ακολουθήσει την απειλή του για δασμούς 60%.

Η τελευταία και δυναμικά πιο επιζήμια επιλογή στο μενού της Κίνας θα ήταν να περιορίσει τις εξαγωγές των μετάλλων σπάνιων γαιών, που είναι κομβικής σημασίας για την κατασκευή των πάντων, από ημιαγωγούς έως ηλεκτρικά οχήματα.

Μια κλιμάκωση δεν είναι αναπόφευκτη: ο Τραμπ και ο Σι μπορεί ακόμη να κάνουν μια μεγάλη συμφωνία που θα αποφυγεί τα χειρότερα μεταξύ των δύο μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου. Εάν όχι, το αποτέλεσμα θα είναι επώδυνη δυσπιστία και στις δύο πλευρές.

ΔΗΚΤΗΣ

Από άμεσα εμπλεκόμενος, υποστηρικτής

Παρόλο που παραμένει χωρίς απόφαση για συμμετοχή στο κεφάλαιο του ΑΔΜΗΕ, η κυπριακή κυβέρνηση δηλώνει υποστηρικτική και ότι επιθυμεί να προχωρήσουν οι έρευνες βυθού σε σχέση με την κατασκευή του υποθαλάσσιου καλωδίου ηλεκτρικής διασύνδεσης. Ο λόγος για την μη απόφαση είναι οι διευκρινίσεις που ζητά η κυπριακή από την ελληνική πλευρά σε σχέση με τους όρους της συμφωνίας επένδυσης, ενώ προβληματισμοί εκφράζονται και για τη σύμβαση παραχώρησης. Οι έρευνες στην περιοχή της Κάσσου και Καρπάθου διακόπηκαν μετά την παρέμβαση τουρκικών πλοίων που είχε ως αποτέλεσμα ο ΑΔΜΗΕ να παγώσει τις πληρωμές προς την κατασκευάστρια εταιρεία Nexans. Σημαντική επίσης είναι και η αλλαγή φρασεολογίας από κυπριακής πλευράς, δείχνοντας πως πλέον κρατά απόστασεις.

Η κατάρρευση των δήμων

Μετά τον δήμο Λευκωσίας που όπως εξήγησε ο δήμαρχός του δεν μπόρεσε να προμηθεύσει με καύσιμα τα απορριμματοφόρα, ήρθε ο πρόεδρος της Ένωσης Δήμων για να αναφέρει ότι οι δήμοι κάθε μήνα για να πληρώσουν τις οφειλές τους κάνουν προεξόφληση. Τα προβλήματα στην τοπική αυτοδιοίκηση είναι πολλά και θα πρέπει η κυβέρνηση να τα αντιμετωπίσει, αφού η μεταρρύθμιση που εφαρμόστηκε τον Ιούνιο όχι μόνο δεν έλυσε αλλά επέτεινε κάποια προβλήματα. Με βάση τις αναφορές Βύρα η μεταρρύθμιση φόρτωσε τους δήμους επιπλέον έξοδα που στο παρελθόν ήταν ευθύνη του κεντρικού κράτους. Κάτι που βέβαια η κυβέρνηση δεν αποδέχεται και άρα θα πρέπει οι δύο πλευρές να βρεθούν στο τραπέζι του διαλόγου για να επιλύσουν τα ζητήματα, που αν μείνουν ως έχουν στο τέλος θα την πληρώσουν οι πολίτες.

• • • • •

Μετά τα φωτοβολταϊκά σειρά παίρνει η στέγη

Μετά τα φωτοβολταϊκά για όλους η κυβέρνηση προχωρά σε άλλη μια δράση με σύνθημα προσιτή στέγη για όλους. Μάλιστα, ο υπουργός Εσωτερικών ανέφερε ότι το ζήτημα αυτό αποτελεί μέγιστη προτεραιότητα της κυβέρνησης. Για να το πετύχει, επιδιώκεται η αύξηση του οικιστικού αποθέματος και η ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών. Οι συγκεκριμένες πολιτικές έχουν να κάνουν με το «build to rent» και τα πολυοδομικά κίνητρα που αυξάνουν τον συντελεστή δόμησης κατά 45%. Ως αποτέλεσμα, η κυβέρνηση αναμένει

• • • • •

diktis@kathimerini.com.cy

Η υποχώρηση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών λόγω αύξησης του κόστους ζωής κατά 40% είναι η μεγάλη πληγή της εσωτερικής ζήτησης και ο κύριος λόγος για την κακή εικόνα της κυβέρνησης.

• • • • •

πως θα παραχθούν 1.900 νέες οικιστικές μονάδες από τις οποίες το 15% θα εμπίπτει στον ορισμό της προσιτής κατοικίας. Άλλες περίπου 250 μονάδες προσιτής κατοικίας αναμένεται πως θα προκύψουν από τις δράσεις του Κυπριακού Οργανισμού Ανάπτυξης Γης.

• • • • •

Σε έξαρση η στάση πληρωμών

Είναι Μάρτιος και χωρίς εγκριμένο προϋπολογισμό παραμένουν 11 ημικρατικοί οργανισμοί, σε μια διαδικασία που μετά από τόσα χρόνια δεν μπορεί να ομαλοποιηθεί. Συνεπεία

αυτού οι συγκεκριμένοι οργανισμοί αδυνατούν από αυτό τον μήνα να εκτελέσουν πράξεις πληρωμών, αφού η διμηνία που τους επέτρεπε να λειτουργούν με δωδεκαμημία έχει παρέλθει. Αντίστοιχη κατάσταση αντιμετωπίζουν και οι Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης. Επιστρέφοντας στην περίπτωση των ημικρατικών σημειώνουμε ότι τέσσερις από τους έντεκα οργανισμούς δεν έχουν καν καταθέσει προϋπολογισμό, ενώ η συζήτηση για τους υπόλοιπους διεξάγεται αυτές τις μέρες στη Βουλή. Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με τους κανονισμούς ο κρατικός προϋπολογισμός είναι ελλειπής κάθε φορά που κατατίθεται χωρίς να συνοδεύεται από τους επιμέρους προϋπολογισμούς όλων των οργανισμών δημοσίου δικαίου.

• • • • •

Ζητείται καινοτόμος προσανατολισμός

Με εισηγήσεις για τη φορολογική μεταρρύθμιση που εξαγγέλλθηκε, προσέλαθε ο Κυπριακός Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Έρευνας και Καινοτομίας, ο οποίος ζητά να διορθωθεί ο ορισμός της μικρομεσαίας καινοτόμου επιχείρησης, αφού με άλλον ορισμό προσφέρει κίνητρα το υπουργείο Οικονομικών και με άλλον το υφυπουργείο Καινοτομίας εκδίδει πιστοποιητικά. Συγκεκριμένα, εταιρείες με ιστορία πάνω από 10 έτη αποκλείονται από τα φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις στην καινοτομία. Ο Σύνδεσμος ζητά, επίσης, όπως επενδύσεις στην καινοτομία φοροαπαλλάσσονται στο 100% για ποσό μέχρι 150.000 ευρώ, σε αντίθεση με τη μέγιστη κλίμακα του 50% που προωθείται σήμερα.

• • • • •

Μέχρι δύο ώρες την εβδομάδα χρήση οθόνης από παιδιά

Η τοπική κυβέρνηση της Μαδρίτης παρουσίασε τα σχέδιά της για τον περιορισμό της χρήσης υπολογιστών και τάμπλετ στους μαθητές και στις μαθήτριες δημοτικού σε δύο ώρες το πολύ την εβδομάδα, ώστε να περιορίσει «τους κινδύνους που σχετίζονται με την πρόωξη, έντονη και επιβλαβή έκθεση στην πληροφορία».

Σύμφωνα με τις εν λόγω προτάσεις, που αναμένεται να τεθούν σε εφαρμογή τον Σεπτέμβριο, οι δάσκαλοι θα απαγορεύεται να βάζουν στα παιδιά εργασία για το σπίτι, η οποία θα απαιτεί τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων.

Τα μέτρα αποτελούν την πρώτη θεσμική πρωτοβουλία τέτοιου είδους που λαμβάνεται στη χώρα και θα αφορούν περίπου 500.000 παιδιά σε τουλάχιστον 2.000 δημόσια σχολεία της ισπανικής πρωτεύουσας. «Το θέμα είναι να επιστρέψουμε στην ουσία της εκπαίδευσης, αλλά να την εντάξουμε και στη σημερινή εποχή κάνοντας τα βιβλία, την παραγωγή και το γράψιμο να συμβαδίζουν με την ανάπτυξη των ψηφιακών ικανοτήτων», δήλωσε εκπρόσωπος της τοπικής κυβέρνησης του συντηρητικού και χριστιανοδημοκρατικού Λαϊκού Κόμματος (PP).

Οι νέοι κανονισμοί προβλέπουν ότι οι μαθητές τόσο του δημοτικού όσο και της προσχολικής εκπαίδευσης «δεν θα επιτρέπεται να εργάζονται ατομικά με ψηφιακές συσκευές, ενώ ταυτόχρονα οι δάσκαλοι τους δεν θα μπορούν να

τους ζητούν ημερήσια δουλειά για το σπίτι ή οποιαδήποτε άλλη εργασία σχετική με τη σχολική εκπαίδευση, η οποία να περιλαμβάνει τη χρήση τάμπλετ, υπολογιστών, κινητών ή παρόμοιων συ-

Πρόταση νέων κανόνων για τους μαθητές της Μαδρίτης - Εξετάζεται νομοθεσία που θα επιτρέπει λογαριασμό στα social media μετά τα 16 έτη.

σκευών εκτός του σχολικού ωρολογίου προγράμματος».

Το κείμενο του σχεδίου νόμου επιτρέπει, ωστόσο, σε ορισμένους μαθητές λίγο εποπτευόμενο χρόνο στην οθόνη κάθε εβδομάδα. Έτσι, στα μαρκα και στα νήπια από τη γέννησή τους έως τριών ετών θα απαγορεύεται εξ ολοκλήρου η χρήση οθονών, ενώ στους μαθητές νηπιαγωγείου ηλικίας τριών έως έξι ετών θα επιτρέπεται μία ώρα επιβλεπόμενου χρόνου χρήσης υπολογιστή την εβδομάδα.

Στους μαθητές της τρίτης και της τετάρτης τάξης του ισπανικού δημοτικού σχολείου θα επιτρέπεται η παρακολούθηση 90 λεπτών την εβδομάδα το πολύ, ενώ για τους μαθητές της πέμπτης και της έκτης τάξης ο αντίστοιχος χρόνος

Τα παιδιά δημοτικού θα απαγορεύεται να έχουν εργασία στο σπίτι που θα απαιτεί ηλεκτρονικά μέσα, ενώ στα νήπια θα υπάρχουν αυστηρότεροι χρονικοί περιορισμοί στη χρήση υπολογιστών και τάμπλετ για ψυχαγωγία.

θα αυξάνεται σε δύο ώρες. Τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούν να θέτουν τα δικά τους όρια, ενώ τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα εξαιρούνται από τους νέους κανόνες.

Στην Ισπανία, όπως και αλλού, η ανησυχία για τη χρήση της οθόνης από τα παιδιά και τους νέους έχει αυξηθεί κατακόρυφα κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η κυβέρνηση συνασπισμού της χώρας υπό την ηγεσία των σοσιαλιστών ετοιμάζει ξεχωριστά νομοθεσία που θα αυξήσει τη νόμιμη ηλικία για το άνοιγμα λογαριασμού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από τα 14 στα 16 έτη και καλεί τις εταιρείες τεχνολογίας να εγκαταστήσουν συστήματα επαλήθευσης της ηλικίας.

Προτείνει επίσης να εγκαθίστανται εκ των προτέρων γονικοί έλεγχοι στα smartphones και παρόμοια να ξεκινάει μια εθνική εκστρατεία ενημέρωσης για τους νέους, ώστε να βοηθήσει τα παιδιά και τους εφήβους να πλοηγηθούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με ασφάλεια.

Αν και ορισμένες ισπανικές περιφέρειες έχουν ήδη θεσπίσει κανόνες για τη χρήση τηλεφώνων στα σχολεία, το υπουργείο Παιδείας προτείνει «μηνενική χρήση» των τηλεφώνων στα νηπιαγωγεία και στα δημοτικά σχολεία και περιορισμό της χρήσης τηλεφώνων στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες υπό την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών.

Ανάκτηση όσφρησης έπειτα από long COVID

Την αίσθηση της όσφρησης κατάφεραν να ανακτήσουν ασθενείς από τη Μεγάλη Βρετανία που είχαν προηγουμένως νοσήσει από COVID-19 χάρη σε μια νέα τεχνική που ανέπτυξαν επιστήμονες του ημιαυτόνομου οργανισμού University College London Hospitals NHS Foundation Trust (UCLH) και η οποία υπόσχεται θετικά αποτελέσματα για χιλιάδες ακόμα ανθρώπους. Η απώλεια της όσφρησης είναι ένα αρκετά κοινό σύμπτωμα της νόσου. Αν και οι περισσότεροι άνθρωποι που μολύνονται από τον ιό αναρρώνουν μέσα σε λίγες ημέρες, η ανοσμία συγκαταλέγεται μεταξύ των συμπτωμάτων που επμένουν περισσότερο ειδικά μεταξύ των ανθρώπων που νόσησαν κατά τα πρώτα στάδια της πανδημίας.

Οι ερευνητές εκτιμούν πως αυτά τα στιγμή 50.000 έως 100.000 άνθρωποι στη Μεγάλη Βρετανία υποφέρουν από μερική ή πλήρη απώλεια όσφρησης ως απότοκο της long COVID. Η νέα θεραπευτική μέθοδος βασίζεται στις ήδη υπάρχουσες τεχνικές ευθυγράμμισης του ρινικού διαφράγματος. Σ' αυτές περιλαμβάνεται η παροχή τέτευση μεγάλων ποσοτήτων οξυγόνου στην κορυφή της ρινικής κοιλότητας, περιοχή που εν πολλοίς ελέγχει την αίσθηση της όσφρησης. Οι επιστήμονες πιστεύουν πως αυτή η επέμβαση επιτρέπει σε μεγάλο αριθμό χημικών στοιχείων που μεταφέρονται οσμώ να φτάσουν στην «οροφή» της κοιλότητας. Από εκεί πυροδοτούν στο σώμα μια διαδικασία αυτοανάκτησης της όσφρησης. Οι πειραματικές θεραπείες με ασκήσεις οσφρητικής ενδυνάμωσης και χο-

ρήγηση κορτικοστεροειδών που χρησιμοποιούνταν μέχρι πρόσφατα, είχαν πολύ περιορισμένα αποτελέσματα. Ο καθηγητής Πίτερ Αντριους, πλαστικός χειρουργός και επικεφαλής της έρευνας, εξηγεί πως η επέμβαση αυξάνει την πρόσληψη οξυγόνου στους ασθενείς κατά 30%. «Η μελέτη μας είχε εντυπωσιακά αποτελέσματα», πρόσθεσε. «Εφαρμόζοντας την Αρχή της διεύρυνσης του ρινικού περάσματος καταφέραμε μία επα-

Ο επικεφαλής της έρευνας, πλαστικός χειρουργός Πίτερ Αντριους, εξηγεί πως η επέμβαση αυξάνει κατά 30% την πρόσληψη οξυγόνου.

νεκκίνηση της αίσθησης της όσφρησης. Με τη long COVID βλέπουμε ασθενείς που πραγματικά δεν μπορούν να μυρίσουν και να γευτούν απολύτως τίποτα και ήταν πολύ σημαντικό να κάνουμε κάτι για να τους βοηθήσουμε». Η 27χρονη Πενέλοπε Νιούμαν δήλωσε στην εφημερίδα The Guardian πως η όσφρηση και η γεύση της επέστρεψαν στα κανονικά επίπεδα μετά τη θεραπεία. «Πριν από την επέμβαση είχα αρχίσει να συμφιλώνομαι με την ιδέα πως δεν θα μπορούσα ποτέ ξανά να μυρίσω ή να γευτώ όπως παλιά», δήλωσε. «Εδώ και λίγες ημέρες έχω αρχίσει να απολαμβάνω ξανά το φαγητό όπως παλιά».

Εφτασε στα 6 ευρώ η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου

Αποεπενδύει η CarVal, αλλά υπάρχει εμπορευσιμότητα στην BOC – Η διεύθυνση ταξίδεψε στη Morgan Stanley

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η διαπραγμάτευση της μετοχής της Τράπεζας Κύπρου έσπασε και το «φράγμα» των 6 ευρώ ανά μετοχή, αφού στις συνεδρίες αυτής της εβδομάδας (Δευτέρα - Πέμπτη) σημείωσε άνοδο 11%, συγκεκριμένα από 5,5 ευρώ, στο 6,1 ευρώ. Η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου σε ένα «ράλι» από αρχές του 2022 έχει σχεδόν «εξαπλάσιαστεί», αφού τον Ιανουάριο του 2022 ήταν στο 1,07 ευρώ ανά μετοχή. Μεγάλο ορόσημο για την πορεία της μετοχής της Τράπεζας Κύπρου ήταν η προσπάθεια απόκτησής της από το επενδυτικό ταμείο Lonestar Funds, έναντι περίπου 1,5 ευρώ ανά μετοχή το καλοκαίρι του 2022 και τα δύο «όχι» που είχε πει τότε η Διοίκηση. Ακόμα ένα μεγάλο ορόσημο για την πορεία της μετοχής ήταν η απόφαση για «dual listing» της μετοχής της στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ) τον Σεπτέμβριο του 2024 με τιμή εκκίνησης τα 4,78 ευρώ ανά μετοχή και η παύση της διαπραγμάτευσής της στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου (LSE). Τα καλά αποτελέσματα, η αποβολή των βαριδιών από πάνω της, αλλά και η ανακοίνωση για μερίσματα, έχουν φέρει τη μετοχή της σε σημείο που η χρηματιστηριακή της αξία φτάνει τα 3 δισε-

κατομμύρια ευρώ, ποσό που σίγουρα είναι το μεγαλύτερο της τελευταίας 15ετίας.

Πού όμως μπορεί να φτάσει η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου, κατά τους αναλυτές; Σύμφωνα με στοιχεία που συνέλεξε η «Κ», από «ριπόρτς» αναλυτών που έχουν βγει από την ημέρα που παρουσίασε τα οικονομικά της αποτελέσματα του 2024 η BOC μέχρι και πριν από δύο

Σύμφωνα με «ριπόρτς» αναλυτών υπάρχουν νέες, υψηλότερες τιμές-στόχοι για τη μετοχή της Τράπεζας Κύπρου, που φτάνουν μέχρι και στα 7,65 ευρώ ανά μετοχή.

εβδομάδες, υπάρχουν νέες, υψηλότερες τιμές-στόχοι για τη μετοχή της Τράπεζας Κύπρου, που φτάνουν μέχρι και στα 7,65 ευρώ ανά μετοχή. Οι αναλυτές της HSBC σε έκθεσή τους στις 7 Μαρτίου 2025 δίνουν τιμή-στόχο στο 7,65 ευρώ ανά μετοχή, η Wood & Company σε έκθεσή της στις 4 Μαρτίου 2025 δίνει τιμή-στόχο στο 5,83 ευρώ ανά με-

τοχή, η EUROXX Securities στις 27 Φεβρουαρίου 2025 στο 7,10 ευρώ ανά μετοχή, η Keefe Bruyette σε ριπόρτ της στις 24 Φεβρουαρίου 2025 δίνει στόχο στο 7,29 ευρώ ανά μετοχή, η Τράπεζα Πειραιώς σε ριπόρτ της στις 25 Φεβρουαρίου 2025 δίνει στόχο στο 6,80 ευρώ ανά μετοχή και τέλος, η Axia Ventures σε ριπόρτ της στις 18 Φεβρουαρίου, δηλαδή την ημέρα που βγήκαν τα αποτελέσματα της Τράπεζας Κύπρου για το 2024, η τιμή-στόχος είναι στο 6,20 ευρώ ανά μετοχή.

Αξίζει να υπογραμμισθεί πως, όλες οι τιμές-στόχοι είναι πάνω σε τιμή αγοράς της μετοχής στο 5,5 ευρώ.

Πουλάει η CarVal

Έστω και αν αποεπενδύει σταδιακά η CarVal από την Τράπεζα Κύπρου, γενικότερα μία τάση που βλέπουμε τον τελευταίο καιρό από το Ταμείο, υπάρχει μεγάλη εμπορευσιμότητα της μετοχής και κάποιοι «φορτώνονται» μετοχές της Τράπεζας Κύπρου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η δόλωση της ETYK μέσα στην εβδομάδα στο πλαίσιο μίας εγκυκλίου, που δήλωσε ότι, η Οργάνωση είναι ο μεγαλύτερος Κύριος μέτοχος της Τράπεζας Κύπρου, με περίπου 8% των μετοχών

Τιμές στόχοι για μετοχή Τράπεζας Κύπρου

ΟΙΚΟΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΣΥΣΤΑΣΗ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΑΥΞΗΣΗ
HSBC	7/3/2025	Αγορά	7,65	5,50	39,1%
WOOD&COMPANY	4/3/2025	Αγορά	5,83	5,50	6,0%
EUROXX SECURITIES	27/2/2025	Αγορά	7,10	5,50	29,1%
PIRAEUS BANK	25/2/2025	Αγορά	6,80	5,50	23,6%
KEEFE BRUYETTE	24/2/2025	Αγορά	7,29	5,50	32,5%
AXIA VENTURES	18/2/2025	Αγορά	6,20	5,50	12,7%

της BOC να της ανήκει. Το Ταμείο Προνοίας της ETYK ωστόσο φαίνεται να έχει 4,76% στην τράπεζα, άρα η συμμετοχή της ενισχύεται και από άλλες πηγές.

Όλα τα παραπάνω σε μία περίοδο κατά την οποία η διευθυντική «τριάδα» της Τράπεζας Κύπρου, ο CEO της, κ. Πανίκος Νικολάου, η CFO της Τράπεζας, κ. Ελίζα Λειβαδιώτου και η διευθύντρια της Υπηρεσίας Σχέσεων Επενδυτών & ESG κ. Αννίτα Παύλου ήταν στο Λονδίνο για το συνέδριο της Morgan Stanley. Εκεί, είχαν να γνωστά πλέον «ραντεβού» με επενδυτικά ταμεία που δείχνουν ενδιαφέρον για τις ευρωπαϊκές τράπεζες γενικότερα, αλλά και για την Τράπεζα Κύπρου ειδικότερα. Η Τράπεζα Κύπρου κατά

τους επενδυτές (αμερικανικής προέλευσεως οι περισσότεροι) θεωρείται ελκυστική επενδυτική ευκαιρία και αυτό έχει αποδειχθεί από την έλευση των τελευταίων μηνών στο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας (βλέπε Wellington).

Ελκύει το 50-70% payout ratio

Υπενθυμίζεται πως, η Τράπεζα Κύπρου έχει εξαγγείλει αυξημένη διανομή στο 50 - 70% των κερδών για το 2025, ξεετάζοντας παράλληλα να δώσει και ενδιάμεσα μερίσματα. Πάντως, το Διοικητικό Συμβούλιο της BOC αποφάσισε να προτείνει στην Ετήσια Γενική Συνέλευση, που θα πραγματοποιηθεί στις 16 Μαΐου 2025 προς έγκριση, τελικό μέρισμα σε μετρητά ύψους 0,48

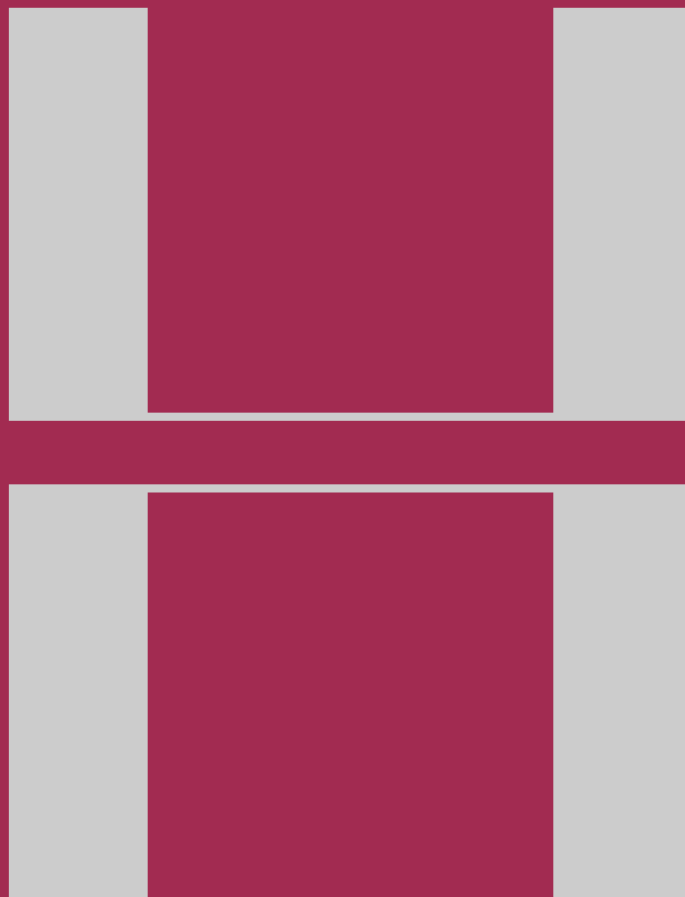
ευρώ ανά μετοχή σε σχέση με τα κέρδη για το 2024, σχεδόν διπλάσιο σε σύγκριση με το τελικό μέρισμα του προηγούμενου έτους, ύψους 0,25 ευρώ ανά μετοχή.

Ποιοι είναι οι μεγάλοι μέτοχοι

Στην Τράπεζα Κύπρου οι μεγάλοι μέτοχοι είναι η Senvest με 9,43%, η «παγωμένη» Lamesa με 9,39%, η EBRD με 5,09%, η Caius Capital με 4,98%, το ταμείο πρόνοιας της ETYK με 4,76%, το ταμείο Wellington με 4,75%, το Helikon με 3,98%, το Osome Investments με 3,32% και το Eaton Vance με 3,01%. Η CarVal έπεσε στο 2,99% και έχει φύγει πλέον από την ενημέρωση για τους μεγάλους επενδυτές της Τράπεζας.

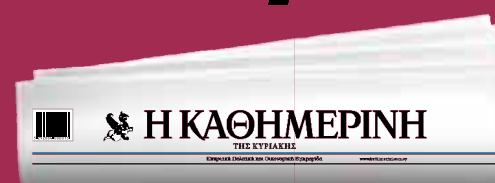
Κ

ΗΓΕΤΙΔΕΣ

**Γυναίκες
που βγαίνουν μπροστά
σε επιχειρήσεις και οργανισμούς**

**ΚΥΡΙΑΚΗ
30/3**

Τα φώτα στραμμένα στις ασφαλιστικές στην Κύπρο

Ανοιχτό deal για την Εθνική Ασφαλιστική Κύπρου, προς συγχώνευση η CNP και «καλοβλέπουν» την Prime

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ο **πόλος έλξης** έχουν γίνει οι ασφαλιστικές εταιρείες στην Κύπρο, με τις εξελίξεις τον τελευταίο χρόνο να είναι πολλές. Εν αναμονή της συγχώνευσης της CNP Κύπρου με τις ασφαλιστικές εταιρείες της Ελληνικής Τράπεζας, την Παγκυπριακή και την Hellenic Insurance, η θυγατρική της Εθνικής Ασφαλιστικής στην Κύπρο πάει προς απόκτηση από την Τράπεζα Κύπρου, ενώ προς πώληση όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», είναι και η Prime Insurance.

Ξεκινώντας αντιστρόφως, για την Prime Insurance υπήρξε ενδιαφέρον από κυπριακό επενδυτικό ταμείο το οποίο έχει προχωρήσει ήδη σε πολλές επενδύσεις εντός Κύπρου, αλλά αποσύρθηκε το ενδιαφέρον του. Η Prime Insurance έχει μερίδιο αγοράς στον γενικό κλάδο για το εννιάμηνο του 2024 ύψους 3,1% και στον κλάδο ζωής μαζί με τα ατυχήματα (including accident and health) στο 4,1%. Μάλιστα, υπήρξε αύξηση μερίδιου σε σχέση με το αντίστοιχο

Το 13,6% μαζί με το 4,4% του μεριδίου που παρουσιάζουν στον γενικό κλάδο στην Κύπρο οι Γενικές Ασφάλειες Κύπρου της Τράπεζας Κύπρου και η Εθνική Ασφαλιστική Κύπρου αντιστοίχως, θα δημιουργήσει ένα 18%.

εννιάμηνο του 2023 στον γενικό κλάδο, κατά 0,2%, ενώ στον κλάδο ζωής το μερίδιο της εταιρείας ήταν ίδιο και το 2023, στο 4,1%. Η Prime έχει μικτά εγγεγραμμένα ασφάλιστρα στον γενικό κλάδο 11,3 εκατομμύρια ευρώ, με την ποσοστιαία αύξηση να είναι στο 11,2%. Στο αντίστοιχο διάστημα του 2023 τα μικτά εγγεγραμμένα ασφάλιστρα της Prime στον γενικό κλάδο ήταν στα 10,1 εκατομμύρια ευρώ. Στον

κλάδο ζωής τα μικτά εγγεγραμμένα ασφάλιστρα της Prime για το εννιάμηνο του 2024 ήταν στα 23,4 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 10,3% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023, που ήταν 21,3 εκατ. ευρώ.

Λαμβάνονται αποφάσεις

Το deal που τρέχει στο παρόν στάδιο και είναι σε προχωρημένη φάση, είναι εκείνο μεταξύ Τράπεζας Κύπρου και της θυγατρικής της Εθνικής Ασφαλιστικής στην Κύπρο. Ελληνικά μέσα ενημέρωσης αναφέρουν πως η πράξη μεταξύ Τράπεζας Κύπρου και θυγατρικής της Εθνικής Ασφαλιστικής θα ανέλθει κοντά στα 35 εκατομμύρια ευρώ, ενώ η εντολή για πώληση της κυπριακής θυγατρικής θα κριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ασφαλιστικής στην Ελλάδα μέσα στις επόμενες 10 ημέρες.

Το 13,6% μαζί με το 4,4% του μεριδίου που παρουσιάζαν στον γενικό κλάδο στην Κύπρο οι Γενικές Ασφάλειες Κύπρου της Τράπεζας Κύπρου και η Εθνική Ασφαλιστική Κύπρου αντιστοίχως, θα

Πλέον, ιδιαίτερο ενδιαφέρον φαίνεται να δείχνουν για την Prime επενδυτικές εταιρείες με χρηματιστηριακές συναλλαγές και επενδύσεις που έχουν την έδρα τους στην Κύπρο και που έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους και στον τραπεζικό τομέα.

δημιουργήσει ένα 18% του μεριδίου στον γενικό κλάδο. Συνάμα, τα μικτά εγγεγραμμένα ασφάλιστρα στον γενικό κλάδο των Γενικών Ασφαλειών Κύπρου και της Εθνικής Ασφαλιστικής Κύπρου θα φτάσουν τα 66,1 εκατομμύρια ευρώ (βάσει αποτελεσμάτων εννιάμηνου 2024).

Όσον αφορά στον κλάδο της ζωής μαζί με τα ατυχήματα (including accident and health), η Eurolife της Τράπεζας Κύπρου μαζί με την Εθνική Ασφαλιστική Κύπρου θα δημιουργήσουν ένα μερίδιο αγοράς στο 30,5% (28,2% και 2,3% αντίστοιχα), με μικτά εγ-

γεγραμμένα ασφάλιστρα στον κλάδο ζωής να αγγίζουν τα 166,8 εκατομμύρια ευρώ (153,9 εκατ. και 12,9 εκατ. αντίστοιχα).

Έρχεται η συγχώνευση

Την περασμένη Τρίτη λήφθηκαν οι απαραίτητες εγκρίσεις από την Ελλάδα για το deal μεταξύ CNP και Ελληνικής Τράπεζας. Συγκεκριμένα, λήφθηκε η έγκριση από την Ελλάδα λόγω της παρουσίας της CNP στη χώρα και πλέον αναμένονται και οι εγκρίσεις από τη μητρική στη Γαλλία. Έτσι, μόλις ληφθούν και αυτές οι εγκρίσεις, θα προχωρήσει η συγχώνευση της

CNP Κύπρου με τις ασφαλιστικές της Ελληνικής Τράπεζας, την Παγκυπριακή και την Hellenic Insurance. Οι τέσσερις ασφαλιστικές εταιρείες, δύο γενικού κλάδου και δύο ζωής, θα σμιέζονται σε μία γενικού κλάδου και μία κλάδου ζωής, όπως υπέδειξε εντός της εβδομάδας η Διοίκηση της Ελληνικής Τράπεζας. Υπενθυμίζεται πως, στην Ελληνική Τράπεζα πέρασε η CNP Cyprus έναντι 182 εκατ. ευρώ. Η Ελληνική Τράπεζα -ή μάλλον πλέον η Eurobank- θα έχει ασφαλιστικές στην Κύπρο με μερίδια αγοράς 30,3% στον κλάδο ζωής και 23,2% στον γενικό κλάδο.

Στα πάνω του το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου λόγω τραπεζών

Μεγάλη άνοδο από την αρχή του έτους βιώνει το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ), με αποδόσεις του γενικού δείκτη που ξεπερνούν το 12%. Σε σύγκριση δε, με αποδόσεις υποτονικές του δείκτη που είχαμε συνηθίσει τα τελευταία χρόνια, τον τελευταίο χρόνο έχει αγγίξει η αύξηση το 66,57%, ενώ στο τελευταίο εξάμηνο η αύξηση του δείκτη έχει φτάσει στο 29,33%. Το τελευταίο τρίμηνο η αύξηση του δείκτη ανέρχεται σε 13,58% και τον τελευταίο μήνα έχει αυξηθεί ο δείκτης του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου κατά 5,58%. Σωρευτικά στοιχεία δεν υπάρχουν μέχρι στιγμής, αλλά το 2024 αυξημένη ήταν και η συναλλακτική δραστηριότητα του ΧΑΚ. Ο μέσος ημερήσιος όγκος

Το χρηματιστήριο βρίσκεται στις «δόξες» του και πιθανώς να είναι το σωστό «τάιμινγκ» για να προχωρήσει η ιδιωτικοποίησή του.

συναλλαγών ανερχόταν στο 1,38 εκατ. ευρώ, συγκριτικά με ημερήσιο όγκο συναλλαγών στις 377 χιλ. ευρώ, όπως ήταν κατά το 2023.

Οι δύο τράπεζες κυρίως, Ελληνική Τράπεζα και Τράπεζα Κύπρου, με τις πράξεις που έχουν γίνει εντός της μετοχικής τους δομής, αλλά και των θετικών αλλαγών που έχουν

Το τελευταίο τρίμηνο η αύξηση του δείκτη ανέρχεται σε 13,58% και τον τελευταίο μήνα έχει αυξηθεί ο δείκτης του ΧΑΚ κατά 5,58%.

γίνει, έχουν δώσει μεγάλη ώθηση στο ταμπλό που διαπραγματεύονται οι μετοχές τους. Συνάμα, και εταιρείες εκτός του τραπεζικού τομέα έχουν προχωρήσει σε αλλαγές, ανεβάζοντας έτσι γενικότερα τη «μετοχή» του ΧΑΚ, ενός Χρηματιστηρίου που πολλάκις έχει χαρακτηριστεί ανά καιρούς ως Χρηματιστήριο που δεν έχει πολύ βάθος. Μεγάλος αστερίσκος ωστόσο υπάρχει για το ΧΑΚ όταν θα «κτυπηθεί» από την παύση της διαπραγμάτευσης της μετοχής της Ελληνικής Τράπεζας ένεκα της απόκτησης της Τράπεζας κατά 100% από τη Eurobank. Ακόμα υπάρχει «ανοιχτό παράθυρο», με τις φήμες να θέλουν να υπάρχει σκέψη για διπλή διαπραγμάτευση της Eurobank και

στην Αθήνα και στη Λευκωσία σε κατοπινό στάδιο.

Αφρονώντας στην άκρη τις φήμες και τα επόμενα βήματα, και επιστρέφοντας στα της απόδοσης του ΧΑΚ, το χρηματιστήριο βρίσκεται στις «δόξες» του και πιθανώς να είναι η σωστή χρονική στιγμή για να προχωρήσει η πολυσυζητημένη ιδιωτικοποίησή του. Η νομοτεχνική επεξεργασία του νομοσχεδίου είναι στα τελικά στάδια, όπως είχε δηλώσει στα τέλη του έτους ο πρόεδρος του, κ. Μαρίνος Χριστοδουλίδης, και μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου η κυβέρνηση θα προχωρήσει με τη διαδικασία προσφοράς, για την επιλογή του κατάλληλου στρατηγικού επενδυτή.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΙΚΚΟΥ ΒΑΚΚΟΥ

Συνεχείς προσπάθειες της ΕΚΚ για προστασία επενδυτών και κοινού στο ψηφιακό περιβάλλον

Το **ψηφιακό** χρηματοοικονομικό περιβάλλον, όπως μεταβάλλεται συνεχώς ως αποτέλεσμα της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας και της τεχνικής νομοθεσίας (AI), προσφέρει στους επενδυτές και στο κοινό δυνατότητες αλλά και ταυτόχρονα κρύβει παγίδες. Η αδιαφανής λειτουργία ορισμένων αλγορίθμων τεχνητής νοημοσύνης, η πιθανή χειραγώγηση της αγοράς μέσω ψεύτικων ειδήσεων και η διάδοση μη κατάλληλων επενδυτικών συμβουλών, μπορούν να εκθέσουν τους επενδυτές σε σοβαρούς κινδύνους. Οι απάτες στις διαδικτυακές επενδύσεις γίνονται ολοένα και πιο εξελιγμένες, ενώ ψεύτικες πλατφόρμες αξιοποιούν το AI για να δημιουργούν πειστικό περιεχόμενο, παραπλανώντας το κοινό και οδηγώντας το σε οικονομικές απώλειες.

Τα δεδομένα αυτά προβληματίζουν και ανησυχούν την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (ΕΚΚ), όπως και τις εποπτικές Αρχές στην Ευρωπαϊκή Ένωση και διεθνώς. Η προστασία όλων μας για προστασία των επενδυτών και του κοινού γενικότερα, επικεντρώνεται σε τρεις κύριους άξονες: Στην απο-

τελεσματική εποπτεία, στην τεχνολογική αναβάθμιση και στη συνεχή ενημέρωση και επιμόρφωση του κοινού και των επενδυτών, για να είναι σε θέση να λαμβάνουν σωστές οικονομικές αποφάσεις και να αναγνωρίζουν παγίδες και προειδοποιητικά σημάδια.

Αποτελεσματική εποπτεία

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου συνεχίζει εντατικά τη στενή παρακολούθηση των εργασιών των εποπτευόμενων οντοτήτων, με τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων και την υλοποίηση περαιτέρω θεματικών και εξ αποστάσεως ελέγχων για τη διασφάλιση της συνεχούς συμμόρφωσής τους με τις κανονιστικές απαιτήσεις.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνουμε στην εφαρμογή του Κανονισμού για την Ψηφιακή Επιχειρησιακή Ανθεκτικότητα (DORA) και του Κανονισμού για τις Αγορές Κρυπτο-στοιχείων (MiCA), καθώς και σε νέες θεματικές πρωτοβουλίες που αφορούν, μεταξύ άλλων, την τεχνητή νοημοσύνη (AI), τα άτομα επιρροής (influencers) και το copy trading (προσομοίωση πετυχημένων συναλλαγών από έμπειρους επενδυτές).

Αποτελεσματική εποπτεία, τεχνολογική αναβάθμιση, χρηματοοικονομική επιμόρφωση.

Σε όλες τις περιπτώσεις που αφορούν, είτε μη αδειοδοτημένες εταιρείες είτε γενικότερα ύποπτες επενδυτικές δραστηριότητες, η ΕΚΚ εκδίδει προειδοποιήσεις για να βοηθήσει τους επενδυτές να αναγνωρίσουν και να αποφύγουν πιθανές απάτες. Επιπλέον, παρέχει στην ιστοσελίδα της πληροφορίες για εγκεκριμένους και μη εγκεκριμένους διαδικτυακούς χώρους (domains), επιτρέποντας στους επενδυτές να ελέγξουν αν μια διαδικτυακή πλατφόρμα είναι αδειοδοτημένη και εποπτευόμενη ή αν αποτελεί πιθανό κίνδυνο.

Τεχνολογική αναβάθμιση

Ο δεύτερος άξονας αφορά στην τεχνολογική αναβάθμιση. Συνεχίζουμε την προσπάθεια ενίσχυσης της ψηφιακής ανθεκτικότητας και την κυβερνοασφάλεια της ΕΚΚ και προγραμματίζουμε την υιοθέτηση

νέων καινοτόμων ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας, αξιοποιώντας προηγμένες τεχνολογίες, μέσω της χρήσης τεχνητής νοημοσύνης.

Λαμβάνοντας υπόψη την υιοθέτηση νέων ευρωπαϊκών Οδηγιών και Κανονισμών, προχωρούμε τις διαδικασίες απόκτησης νέων εξειδικευμένων συστημάτων ή και βελτίωσης υφισταμένων, τόσο κατά τη διαδικασία αδειοδότησης, όσο και τη συνεχή εποπτεία των εποπτευόμενων οντοτήτων, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσής τους. Στην περίπτωση της υιοθέτησης των απαιτήσεων του Κανονισμού DORA, θα υιοθετηθούν ενισχυμένοι μηχανισμοί αξιολόγησης και παρακολούθησης, με έμφαση στη διαχείριση κινδύνων και την κυβερνο-ανθεκτικότητα των συστημάτων πληροφορικής των εποπτευόμενων οντοτήτων.

Χρηματοοικονομική επιμόρφωση

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδουμε στη χρηματοοικονομική επιμόρφωση των επενδυτών, γιατί είμαστε πεπεισμένοι ότι η γνώση και η αξιόπιστη πληροφόρηση αποτελούν την ισχυρότερη άμυνα απέναντι

στις σύγχρονες τεχνολογικές απειλές στον χώρο των επενδύσεων. Οι επενδυτές πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί, να διασταυρώνουν πληροφορίες, να αποφεύγουν προτάσεις που φαίνονται υπερβολικά ελκυστικές και να επαληθεύουν πάντα την αδειοδότηση και την εποπτεία των εταιρειών με τις οποίες συναλλάσσονται.

Η ΕΚΚ συμμετέχει και φέτος στην Παγκόσμια Εβδομάδα Χρήματος (Global Money Week - GMW) την ετήσια διεθνή εκστρατεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), στόχος της οποίας είναι η ευαισθητοποίηση γύρω από την ανάγκη χρησιμοποίησης ενημερωμένων πληροφοριών των νέων, για την επίτευξη οικονομικής ευημερίας και ανθεκτικότητας. Η φετινή διοργάνωση επικεντρώνεται στους κινδύνους που ελλοχεύουν στο ψηφιακό χρηματοοικονομικό περιβάλλον, με έμφαση στην προστασία από διαδικτυακές απάτες, την επιρροή των influencers στα social media, την προστασία των επενδυτών από παραπλανητικές πρακτικές και τη διαχείριση χρημάτων στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή.

Ως ΕΚΚ, μεταξύ άλλων, πραγματοποιούμε διαλέξεις σε πανεπιστήμια και σχολεία, ενώ στελέχη της ΕΚΚ είχαν παρουσία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης με τηλεοπτικές παρεμβάσεις, συνεντεύξεις και αρθρογραφία. Ενημερωτική εκστρατεία υλοποιούμε και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους. Η Πύλη Χρηματοοικονομικής Επιμόρφωσης που διατηρεί η ΕΚΚ στην επίσημη διαδικτυακή της σελίδα είναι ένας αξιόπιστος οδηγός, με πληροφορίες και υλικό που απευθύνεται σε όλους επιθυμούν να μάθουν περισσότερα για τον κόσμο των επενδύσεων και των χρηματοοικονομικών και πώς να προστατευθούν από απάτες και παγίδες.

Στόχος της ΕΚΚ, μέσα από όλες τις δράσεις που υλοποιούμε, είναι η ενίσχυση της ικανότητας των πολιτών να διαχειρίζονται τα οικονομικά τους στο ψηφιακό περιβάλλον, με ασφάλεια, προνοητικότητα και αυτοπεποίθηση, με εφόδια τη χρηματοοικονομική γνώση και την κριτική σκέψη.

Ο Πανίκκος Βάκκος είναι αντιπρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου.

Σε πορεία υλοποίησης βρίσκεται το έργο της μετατροπής της παλιάς Αστυνομικής Διεύθυνσης σε Κέντρο Ιστορικής Τεκμηρίωσης στην Πάφο.

Στα έργα που έχουν ολοκληρωθεί περιλαμβάνεται η ανέγερση της Πανεπιστημιακής Σχολής του ΤΕΠΑΚ στην Πάφο.

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Πέραν των €600 εκατ. διοχετεύτηκαν στην κυπριακή αγορά μέσω του Προγράμματος Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ2021-2027» τα τελευταία 4 χρόνια. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 16 προτεραιότητες με σκοπό την υλοποίηση πέραν των 160 έργων, που καλύπτουν μεγάλο αριθμό αναπτυξιακών αναγκών και διασφαλίζει στοχευμένη επένδυση με τη συγχρηματοδότηση έργων που ευθυγραμμίζονται με τις προτεραιότητες της ΕΕ. Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε πορεία υλοποίησης πέραν των 100 έργων με χρηματοδότηση από το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Το ποσό χρηματοδότησης αναμένεται να φτάσει το €1,8 δισ. μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 (τέλη 2029). Από το συγκεκριμένο ποσό τα €969 εκατ. προέρχονται από ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, ενώ τα υπόλοιπα €842 εκατ. καλύπτονται από εθνικούς πόρους.

Στο επίκεντρο η ενέργεια

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη στήριξη έργων που αφορούν στην ενέργεια και το περιβάλλον, με προϋπολογισμό €800 εκατ. Ειδικότερα, συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ και προωθούνται δράσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών μέσω του Σχεδίου «Εξοικονομώ-Αναβαθμίζω στις Κατοικίες», καθώς και δράσεις για ενεργειακή

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη στήριξη έργων που αφορούν στην ενέργεια και το περιβάλλον, με προϋπολογισμό €800 εκατ.

αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων. Παράλληλα, για την περαιτέρω προώθηση των ΑΠΕ προωθείται η δημιουργία φωτοβολταϊκών πάρκων και η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων με στόχο τη μείωση του κόστους κατανάλωσης ενέργειας δημόσιων υποδομών (δημόσια κτήρια, στρατόπεδα, δημόσια πανεπιστήμια, ενεργειακές ανάγκες δήμων).

Προωθούνται ακόμα δράσεις για την ενίσχυση και αναβάθμιση των συστημάτων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, όπως η αναβάθμιση υφιστάμενων και η εγκατάσταση σύγχρονων σταθμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η αυτοματοποίηση του συστήματος διανομής μέσων τάσης και η εγκατάσταση συστημάτων SCADA/ADMS, η εγκατάσταση συστημάτων GIS για υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των δικτύων, η ανάπτυξη δικτύου οπτικών ινών στη διανομή για τις ανάγκες του ενεργειακού δικτύου καθώς και δράσεις για την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας. Οι συγχρηματοδοτούμενες/προωθούμενες δράσεις έχουν ως στό-

χο την ενίσχυση της ασφάλειας του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, την περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ και τη μείωση των αποκοπών.

Απασχόληση και ευάλωτοι

Περισσότερα από €400 εκατ. διατίθενται σε δράσεις που αφορούν στην απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας. Οι δράσεις για στήριξη της απασχόλησης εφαρμόζονται στο πλαίσιο των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης και αφορούν κυρίως την υλοποίηση Σχεδίων Επιδοτούμενης Απασχόλησης Ανέργων, υπό τη μορφή παροχής κινήτρων προς τις επιχειρήσεις για την πρόσληψη ανέργων, με ειδική στόχευση σε ευάλωτες ομάδες, σε θέσεις εργασίας καλύπτοντας μέρος του μισθολογικού κόστους.

Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα προχωρά με τη δημιουργία δικτύου δομών και υπηρεσιών ανεξάρτητης διαβίωσης στην κοινότητα για άτομα με αναπηρίες. Το έργο αφορά στη λειτουργία κατοικιών και ατομικών προγραμμάτων υποστήριξης ατόμων με σοβαρές αναπηρίες, κυρίως με νοητική αναπηρία ή και αυτισμό, στην ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα. Για τα άτομα με αυτισμό το πρόγραμμα προχώρησε στη λειτουργία Κέντρου Οικογενειακής Παρέμβασης και Στήριξης, για παροχή υπηρεσιών έγκαιρης παρέμβασης και στήριξης σε παιδιά που έχουν διαγνωστεί με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ). Η λειτουργία του κέντρου προσφέρει παγκύπρια κάλυψη και αποσκοπεί στην έγκαιρη παρέμβαση και στήριξη τόσο του παιδιού όσο και της οικογένειας.

Το πρόγραμμα, εστιάζει ακόμα στην παροχή δωρεάν υπηρεσιών κατ'οίκον φροντίδας σε άτομα με αναπηρίες για παροχή επιπρόσθετης στήριξης και κατ'οίκον φροντίδας σε άτομα με παραπληγία, τετραπληγία και άτομα με μυοπάθεια από εξειδικευμένους φροντιστές.

Τα σχέδια του προγράμματος αφορούν ακόμα τη λειτουργία του Κέντρου Ενημέρωσης και Επιμόρφωσης για την Απασχόληση και την Επιχειρηματική Δράση σε Ευάλωτες Ομάδες

(ΚΕΕΑΕΔ) και για υπηρεσίες κατ'οίκον φροντίδας και νοσηλείας σε ευάλωτα άτομα και οικογένειες που χρήζουν βοήθειας. Ένα μέρος του ποσού που διατίθεται για στήριξη των ευάλωτων και ενίσχυση της απασχόλησης είναι η επιδότηση διδάκτρων και σίτισης παιδιών μέχρι 4ων ετών, με στόχο την ενίσχυση των οικογενειών και τη συμπώληση της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή.

Επιπλέον, παρέχεται σίτιση σε ευάλωτες ομάδες μαθητών στα δημόσια σχολεία, όπου προσφέρεται δωρεάν γεύμα σε μαθητές που φοιτούν στη δημόσια εκπαίδευση. Την ίδια ώρα, μέσω του «Θάλεια» εφαρμόζονται δράσεις σχολικής και κοινωνικής ένταξης (έργο ΔΡΑ.Σ.Ε.+), σε επιλεγμένες σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων παγκύπρια στη βάση κοινωνικο-οικονομικών κριτηρίων. Στο πλαίσιο του έργου προσφέρονται προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας και δημιουργία βιογραφία προωθώντας τη συμπεριληπτική εκπαίδευση.

Αξίζει να σημειωθεί ακόμα ότι σπμαντικοί πόροι ύψους €300 εκατ. στρέφονται προς την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την έρευνα και την καινοτομία. Παράλληλα, πάνω από €150 εκατ. διοχετεύονται στην τοπική ανάπτυξη μέσω των Δήμων και των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ για τη βελτίωση των δικτύων μεταφορών προβλέπονται €30 εκατ.

Πέντε κατηγορίες

Το πρόγραμμα έχει κατηγοριοποιησει πέντε έργα που τέθηκαν υπό την ομπρέλα του, ως έργα στρατηγικής σημασίας, βάσει κριτηρίων όπως η μεγάλη συνεισφορά τους στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος, η σημαντικότητα τους, ο καινοτόμος χαρακτήρας και το μεγάλο οικονομικό τους μέγεθος. Πρόκειται ειδικότερα για την αναβάθμιση/επέκταση συστήματος πληροφοριών Γης (ΣΠΓ), με προϋπολογισμό €22 εκ. και την ευρωπαϊκή συνεισφορά να ανέρχεται στο

60%, την αειφόρο ανάπτυξη εθνικού δασικού πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα με προϋπολογισμό €16,1 εκ. και την ευρωπαϊκή συνεισφορά να ανέρχεται στο 60%, το πρόγραμμα Πληρών Όσο Πετώ (ΠΟΠ), με προϋπολογισμό €25 εκατ. και την ευρωπαϊκή συνεισφορά να ανέρχεται στο 85%, τον περιμετρικό Αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας - Φάση Β3, με προϋπολογισμό €42,6 εκ. και την ευρωπαϊκή συνεισφορά να ανέρχεται στο 85% και την αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), με προϋπολογισμό €48 εκ. και την ευρωπαϊκή συνεισφορά να ανέρχεται στο 60%.

Ολοκληρωμένα έργα

- Στη Λευκωσία, η αποκατάσταση της παλιάς Δημοτικής Αγοράς του Δήμου Λευκωσίας σε Κέντρο Έρευνας και Καινοτομίας και η ανάπλαση του Παλαιού ΓΣΠ για δημιουργία χώρου πρασίνου και αναψυχής.

- Στη Λεμεσό, η διαμόρφωση πάρκου στην Οδό Γκογκέν και οι «Δημοτικές Πολυκατοικίες Πλουτίς Σέρβας» για παροχή κοινωνικών προγραμμάτων.

- Στη Λάρνακα, η ανάπλαση της πλατείας «Ζουκούρι» και η διαμόρφωση του δημοτικού πάρκου Σαλίνα.

- Στην Πάφο, η ανέγερση της Πανεπιστημιακής Σχολής του ΤΕΠΑΚ.

- Στον τομέα της ψηφιοποίησης, το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα για τους Δήμους της Κύπρου «Ευαγόρας» και η ανάπτυξη υποδομών και συστημάτων «Έξυπνης Πόλης».

- Ένταξη 20.000 παιδιών σε υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας μέσω του Σχεδίου επιδότησης διδάκτρων και σίτισης παιδιών.

- Παροχή προγραμμάτων ενισχυτικής διδασκαλίας και δημιουργικής απασχόλησης στο 27% του μαθητικού πληθυσμού σε σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων στο πλαίσιο το έργου ΔΡΑ.Σ.Ε.+.

- Εφαρμογή του θεσμού «Κοινωνικός Λειτουργός Γειτονιάς» σε 287 δήμους και κοινότητες, για την προσέγγιση των προβλημάτων των ευάλωτων ατόμων σε τοπικό επίπεδο, που υλοποιείται στο πλαίσιο της Αναδιάρθρωσης των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

- Παροχή υπηρεσιών κατ'οίκον φροντίδας σε πέραν των 100 ατόμων με αναπηρίες.
- Εγκατάσταση 27.000 έξυπνων υδρομετρητών για καλύτερη διαχείριση των υδάτινων πόρων και εξοικονόμηση νερού.
- Εκατοντάδες κατοικίες έχουν αναβαθμιστεί ενεργειακά.
- Εκατοντάδες επιχειρήσεις ενισχύθηκαν στον τομέα της μεταποίησης.

Σε πορεία υλοποίησης

- Η αναβάθμιση των υποδομών δημόσιων μεταφορών (εγκατάσταση νέων έξυπνων στάσεων/στεγαστρών) και αγορά ηλεκτρικών λεωφορείων.

- Τα ερευνητικά εργαστήρια της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου.

- Η δημιουργία σχολείων μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και των συνθηκών άνεσης των δημοσίων σχολικών κτιρίων στην Κύπρο.

- Το έργο «Πράσινη και Έξυπνη Ενέργεια στο Πανεπιστήμιο Κύπρου» για αύξηση της χρήσης ΑΠΕ και μείωση του κόστους κατανάλωσης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές.

- Το αποκεντρωτικό σύστημα Λάρνακας (Τ΄Φάση).

- Το υδατικό έργο μεταφοράς πόσιμου νερού στο ύψωμα Κοκκινόκρεμμος.

- Τα αντιπλημμυρικά έργα μεζίνος Λεμεσού.

Περισσότερα από €400 εκατ. διατίθενται σε δράσεις για την απασχόληση, την εκπαίδευση και την καταπολέμηση της φτώχειας.

- Ο εκσυγχρονισμός του ηλεκτρικού δικτύου για την υποστήριξη της ενεργειακής μετάβασης.

- Η μετατροπή της παλιάς Αστυνομικής Διεύθυνσης σε Κέντρο Ιστορικής Τεκμηρίωσης στην Πάφο.

- Η επέκταση και αναβάθμιση του Νέου Συστήματος Αξιολόγησης των Αναπληρωτών.

- Η ενίσχυση της λειτουργίας της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας.

- Η ενίσχυση και εκσυγχρονισμός του Τμήματος Εργασίας.

Ο προϋπολογισμός

Το Πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ2021-2027» αποτελεί ένα επταετές επενδυτικό πλαίσιο, που υιοθετεί τους πέντε βασικούς στόχους που έχουν καθοριστεί από την ΕΕ. Οι στόχοι αφορούν την πράσινη, κοινωνική, ανταγωνιστική, διασυνδεδεμένη και πιο κοντά στους πολίτες της Ευρώπης. Αξίζει να σημειώσουμε ότι πρόκειται για τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση που έχει λάβει η Κύπρος από την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004.

Αύξηση 6% του ΑΕΠ και νέες θέσεις εργασίας

Μέχρι το 2029, οι επενδύσεις του Προγράμματος αναμένεται να επιφέρουν αύξηση του ΑΕΠ κατά 6% και να δημιουργήσουν 8.500 νέες θέσεις εργασίας. Παράλληλα, μέχρι το 2029 αναμένεται ότι περίπου 3.000 άνεργοι θα αξιοποιηθούν τα σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης, 6.400 νέοι θα επωφεληθούν από προγράμματα κατάρτισης και ένταξης στην αγορά εργασίας και 5.000 ΑΜεΑ θα αξιοποιούν τις νέες υπηρεσίες κοινωνικής ενσωμάτωσης. Σύμφωνα με τη διευθύντρια Πολιτικής Συνοχής και Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου, Ανθή Φιλιππίδου, 22.000 νέοι

χρήστες ανά έτος θα εξυπηρετούνται από το εκσυγχρονισμένο σύστημα δημόσιων μεταφορών, τις έξυπνες στάσεις/στέγαστρα και την αγορά ηλεκτρικών λεωφορείων. Επίσης, όπως επισημαίνει η κα Φιλιππίδου, αναμένεται ότι 130.000 άνθρωποι θα συνδεθούν με το βελτιωμένο δημόσιο δίκτυο ύδρευσης και χιλιάδες κυβικά μέτρα νερού θα εξοικονομηθούν από την εγκατάσταση έξυπνων υδρομετρητών. Με τις επενδύσεις του προγράμματος θα αυξηθεί η χρήση των ΑΠΕ στο εθνικό ενεργειακό μείγμα, φθάνοντας στο 30%. Επιπλέον, θα λάβουν στήριξη πέραν των 2.000 επιχει-

6.400 νέοι θα επωφεληθούν από προγράμματα κατάρτισης και ένταξης στην αγορά εργασίας.

ρήσεων, ενώ θα δημιουργηθούν 900 νέες ερευνητικές θέσεις εργασίας. 100.000 άτομα θα επωφεληθούν από αντιπλημμυρικά έργα και περίπου 90.000 άτομα από έργα προστασίας πυρκαγιών. Μέσω των έργων ψηφιακής

αναβάθμισης αναμένεται να επωφεληθούν τουλάχιστον 133.000 χρήστες των νέων αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών, ενώ μέσω του έργου ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών θα επωφεληθούν περίπου 4.000 νοικοκυριά. Στα πλαίσια των έργων τοπικής ανάπτυξης, 45.000 άτομα θα έχουν πρόσβαση σε νέες ή αναβαθμισμένες πράσινες υποδομές, με 185 σχολικές μονάδες να επωφελούνται από δράσεις σχολικής και κοινωνικής ένταξης μαθητών. Τέλος, η δημιουργία εμβληματικών έργων, όπως η ανέγερση της

Σχολής Τουριστικών Επαγγελματιών του ΤΕΠΑΚ, η ανάπλαση του παλιού ΓΣΠ, τα Ερευνητικά Εργαστήρια Πολυτεχνικής Σχολής Πανεπιστημίου Κύπρου, η δημιουργία Σχολείων Μηδενικής Κατανάλωσης Ενέργειας, η αναβάθμιση υποδομών Δημόσιων Μεταφορών και αγορά Ηλεκτρικών Λεωφορείων, θα βελτιώσει σημαντικά την πρόσβαση σε σύγχρονες και αναβαθμισμένες υποδομές, ενώ θα δημιουργήσει σημαντικές ευκαιρίες για τη νέα γενιά, προσθέτει η διευθύντρια Πολιτικής Συνοχής και Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου.

Οι μακρινές αγορές, ευκαιρία για τον ελληνικό τουρισμό

Αυξάνεται η ζήτηση για ταξίδια προς την Ευρώπη από Κίνα, Ινδία, Αυστραλία, ΗΠΑ

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Καθώς η διεθνής ζήτηση από μακρινούς προορισμούς για ταξίδια στην Ευρώπη αυξάνεται και αναμένεται τα επόμενα χρόνια να ενισχυθεί σημαντικά, η Ελλάδα θα μπορούσε να διεκδικήσει ένα σημαντικό μερίδιο επεξεκπτώων από αυτές τις αγορές. Με τη μεσαία τάξη στην Ινδία και την Κίνα να γιγαντώνεται με ταχείς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, γίνονται εύκολα αντιληπτές οι προοπτικές για πολύ περισσότερους τουρίστες από αυτές τις χώρες.

Η υλοποίηση μιας τέτοιας στρατηγικής προσανατολισμού προς μακρινότερες αγορές μπορεί να βοηθήσει στη μείωση της εποχικότητας του τουρισμού, δηλαδή στην αύξηση των επισκέψεων σε μήνες εκτός της καλοκαιρινής αιχμής και στην αύξηση της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης ανά επισκέπτη. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να επιτευχθεί αύξηση των ταξιδιωτικών εισπράξεων από τα τρέχοντα επίπεδα των 22 δισ. στα 34 δισ. έως το 2040. Αυτό υποστηρίζει η Διεθνής Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας σε μελέτη της για τον τουρισμό. «Ο ελληνικός τουρισμός προέχει να μείνει προσηλωμένος στους μακροπρόθεσμους στρατηγικούς του στόχους, αξιοποιώντας τις τάσεις της διεθνούς τουριστικής αγοράς» και να μην επαναπαυθεί σε «εύκολα ρεκόρ», αναφέρουν χαρακτηριστικά.

Συγκεκριμένα εκτιμάται ότι «η εποχικότητα μπορεί σταδιακά να απομακρυνθεί από το μοντέλο ήλιος - θάλασσα, προσεγγίζοντας την εποχικότητα των ευρωπαϊκών μεσογειακών χωρών, ως αντιπροσωπευτική ισορροπία δεδομένου του κλίματος της περιοχής, με τον Ιούλιο - Αύγουστο να αντιστοιχεί στο 27% της ετήσιας δραστηριότητας, από 37% σήμερα. Σε

Πρόσθετες ταξιδιωτικές εισπράξεις 12 δισ. ευρώ σε ορίζοντα δεκαπενταετίας «βλέπει» η Εθνική Τράπεζα.

αυτές τις συνθήκες, το σύνολο της νέας δυνητικής ζήτησης θα είναι δυνατόν να απορροφηθεί χωρίς επιπλέον επιβάρυνση σε μήνες με τοπικό συνωστισμό, όπως ο Αύγουστος», εκτιμούν οι αναλυτές της Εθνικής Τράπεζας. Προκειμένου να συμβεί αυτό προτείνουν επαναστόχευση της εθνικής στρατηγικής προς την αποτελεσματική διαχείριση των τουριστικών ροών, την ανάδειξη εναλλακτικών προορισμών και την αναβάθμιση του συνόλου υποδομών φιλοξενίας (όπως θαλάσσιες και οδικές με-

ταφορές και διαχείριση ενέργειας, υδάτων και απορριμμάτων). Επιπλέον απαιτείται, όπως αναφέρει η μελέτη –αλλά γνωρίζει πολύ καλά και ο κλάδος– μεγέθυνση των υποδομών υποδοχής, κυρίως των αεροδρομίων.

Η προσέλκυση τουριστών από μακρινούς προορισμούς θεωρείται απαραίτητη και για πρόσθετους λόγους: το 1/2 της πρόσθετης δυνητικής ζήτησης για ταξίδια στην Ευρώπη τα επόμενα χρόνια υπολογίζεται ότι είναι μη Ευρωπαίοι τουρίστες (έναντι 8% στο σημερινό μέγμα του ελληνικού τουρισμού). Αυτοί οι ταξιδιώτες έχουν υψηλότερη δαπάνη ανά διανυκτέρευση (σχεδόν 1,8 φορές μεγαλύτερη έναντι των Ευρωπαίων και 2,3 φορές έναντι αυτών που φτάνουν οδικώς στη χώρα) και λιγότερο εποχική συμπεριφορά. Παράλληλα είναι ήδη εμφανής η ανακατανομή των τουριστικών

ροών που λαμβάνει χώρα στην περιοχή, με νέους αναδυόμενους προορισμούς να ελκύουν μέρος της περιφερειακής ζήτησης της Μεσογείου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Αλβανία, η οποία σημείωσε άνοδο 82% το 2024 έναντι του 2019. Και πριν από αυτή, η Κροατία.

Πού βρίσκεται όμως η Ελλάδα στην κατάταξη των προτιμήσεων των δυνητικών ταξιδιωτών των μακρινών προορισμών; η Ελλάδα κατατάσσεται στη 10η θέση προτίμησης για ταξίδια στο εξωτερικό τους επόμενους 12 μήνες από τους Αυστραλούς, στη 13η θέση από τους Αμερικανούς, στην 32η από τους Κινέζους και στην 36η από τους Ινδούς. Σε σύγκριση με το 2023 η Ελλάδα έπεσε κατά 7 θέσεις στην αγορά της Κίνας και 11 θέσεις στην αγορά της Ινδίας, αλλά ανέβηκε μία θέση στην αγορά των ΗΠΑ.

Οι Κινέζοι επιστρέφουν, οι πτήσεις αυξάνονται

Της **ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ**

Η εικόνα με δεκάδες ζευγάρια από την Κίνα να επιλέγουν το μαγευτικό τοπίο της Οίας στη Σαντορίνη ή το γραφικό λιμάνι των Χανίων για να τελέσουν τον γάμο τους μας ταξιδεύει πίσω στο 2019, πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας του κορωνοϊού. Μετά από μια παρατεταμένη περίοδο αυστηρών περιορισμών που είχαν επιβληθεί από τις κινεζικές αρχές και διήρκεσαν έως το 2023, το 2024 σηματοδότησε τη δυναμική επανεμφάνιση των Κινέζων τουριστών όχι μόνο στη χώρα μας, αλλά στο διεθνές τουριστικό προσκήνιο. Πλέον η προσοχή στρέφεται στην επικείμενη θερινή σεζόν, με την Ελλάδα να διεκδικεί το δικό της μερίδιο από την τεράστια αγορά της Κίνας, η οποία πληώνει ξανά «παρούσα» στον παγκόσμιο χάρτη των ταξιδιών.

Σε αυτή την κατεύθυνση, η ενίσχυση της αεροπορικής σύνδεσης της Αθήνας, η οποία λειτουργεί ως η κύρια πύλη εισόδου για τους επισκέπτες από τη χώρα της Απω Ανατολής, θεωρείται κομβικής σημασίας. Φέτος αναμένεται περαιτέρω ώθηση με την προσθήκη μιας τέταρτης, απευθείας πτήσης από την Air China.

Πιο αναλυτικά, με σημείο εκκίνησης τον Ιούλιο του 2025, η Air China, ένας από τους μεγαλύτερους αερομεταφορείς στην Ασία, θα αυξήσει τις πτήσεις από τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος» προς το αεροδρόμιο Capital του Πεκίνου σε τέσσερις εβδομαδιαίες

Από τον Ιούλιο η Air China θα αυξήσει τις πτήσεις από το «Ελ. Βενιζέλος» προς το αεροδρόμιο Capital του Πεκίνου σε τέσσερις εβδομαδιαίες αναχωρήσεις, από τρεις το χειμώνα.

Air China και Juneyao Air αυξάνουν από το καλοκαίρι τον αριθμό των απευθείας πτήσεων μεταξύ Αθήνας και Πεκίνου.

αναχωρήσεις, από τρεις πέρυσι.

Επιπλέον, η μικρότερη σε μέγεθος Juneyao Air, η οποία πραγματοποιεί σε ντεμπούτο

της στο αεροδρόμιο της Αθήνας πέρυσι με το δρομολόγιο προς τη Σαγκάη, προγραμματίζει από τον προσεχή Απρίλιο να προσθέσει μία επιπλέον πτήση, ανεβάζοντας τον αριθμό των εβδομαδιαίων αναχωρήσεων σε τέσσερις από τρεις που ήταν το 2024.

Παράλληλα, κύκλοι της αγοράς αναφέρουν στην «Κ» ότι εντός του προσεχούς διαστήματος αναμένεται να ανακοινωθεί η είσοδος ενός νέου παίκτη στη γραμμή Αθήνα - Κίνα, ενισχύ-

Αυξήθηκαν τα δάνεια ελληνικών τραπεζών προς τη ναυτιλία

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Οι ελληνικές τράπεζες, η καθεμιά με διαφορετικό ρυθμό, συνεχίζουν την επιθετική αύξηση των ναυτιλιακών τους χαρτοφυλακίων, καθώς ο κλάδος αντιμετωπίζεται ως δεξαμενή πελατών χαμηλού και σε κάθε περίπτωση αξιολογήσιμου ρίσκου, που μπορεί να παράγει υψηλό εισόδημα από τόκους. Σύμφωνα με πηγές που παρακολουθούν τα συγκεκριμένα μεγέθη, κατά τη διάρκεια του 2024 εκτιμάται πως οι τραπεζικές χρηματοδοτήσεις προς την ελληνόκτητη ποντοπόρο αυξήθηκαν από τα 15,8 δισ. δολάρια στα τέλη του 2023 σε επίπεδα περίξ των 17 δισ. δολαρίων. Κι αυτό παρά το γεγονός πως η καλή πορεία της ναυλαγοράς τα τελευταία χρόνια οδήγησε πολλές ναυτιλιακές στην απόφαση να κλείσουν τα δάνειά τους πριν από τη λήξη τους. Εκτός από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες και την ABBank, από το 2023 και η Παγκρήτια Τράπεζα, που πλέον έχει ενοποιηθεί με την Τράπεζα

Αττικής, φέρεται να έχει αυξήσει έτι περαιτέρω τα δάνειά της προς τη ναυτιλία, που το 2023 ήταν στα 74 εκατ. δολ. Επιπλέον αύξηση έχει σημειώσει και η συνολική χρηματοδότηση της ελληνόκτητης ποντοπόρου ναυτιλίας, δηλαδή τόσο από ελληνικές όσο και από ξένες τράπεζες, που πριν από ένα χρόνο βρισκόταν στα επίπεδα των 50,9 δισ. δολ., κυρίως λόγω της μεγέθυνσης των ελληνικών χαρτοφυλακίων.

Το θέμα δεν έχει διαφύγει την προσοχή των διεθνών τραπεζικών αναλυτών, όπως η Morningstar DBRS, οι οποίοι στις αρχές του μήνα σε έκθεσή τους για τον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο συνολικά διαπιστώνουν πως οι ελληνικές τράπεζες κινούνται σε αντίθετη κατεύθυνση από αυτή των ομολόγων τους στις άλλες χώρες. Συγκεκριμένα, οι γερμα-

νικές και σκανδιναβικές τράπεζες οπισθοχωρούν, οι γαλλικές κυριαρχούν και οι ελληνικές πλάσονται στις πρώτες θέσεις των σχετικών μεριδίων αγοράς.

Η DBRS θυμίζει ότι η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2008 αποτέλεσε ένα σημείο καμπής για τη ναυτιλία, αφού οι όγκοι του διεθνούς εμπορίου μειώθηκαν δραστηρικά, με αποτέλεσμα οι τράπεζες να βρεθούν αντιμέτωπες με αύξηση των κόκκινων δανείων και υψηλές προβλέψεις για επισφάλειες. Κάποιες μάλιστα –κυρίως γερμανικές, σκανδιναβικές αλλά και βρετανικές– χρειάστηκε να διασωθούν από τις κυβερνήσεις τους λόγω των υψηλών ζημιών ή και να κλείσουν ολοσχερώς, με αποτέλεσμα το ρυθμιστικό πλαίσιο να γίνει αυ-

Κατά τη διάρκεια του 2024 έφτασαν κοντά στα 17 δισ. δολάρια.

στηρότερο και ο κλάδος να καταστεί πιο επιφυλακτικός απέναντι στα ναυτιλιακά δάνεια.

Σήμερα, σύμφωνα με την DBRS, οι μεγάλες γαλλικές τράπεζες –BNP Paribas, Crédit Agricole, Société Générale– είναι ανάμεσα στους μεγαλύτερους ναυτιλιακούς χρηματοδότες, όμως λόγω του μεγέθους τους η έκθεσή τους δεν αποτελεί παρά το 2% των συνολικών δανειακών χαρτοφυλακίων τους. Οι τέσσερις μεγάλες ελληνικές τράπεζες κατατάσσονται πλέον, σύμφωνα με τον οίκο πιστοληπτικής αξιολόγησης, ανάμεσα στις κορυφαίες δυνάμεις ναυτιλιακών δανείων στην Ευρώπη που με δεδομένο το μικρότερο μέγεθος των χαρτοφυλακίων τους, τα ναυτιλιακά δάνεια αποτελούν κατά μέσον όρο το 8% του συνόλου, χωρίς ωστόσο να χαρακτηρίζει το γεγονός αυτό αρνητικό.

Ανοδος τζίρου 7,4% για τις επιχειρήσεις τον Ιανουάριο 2025

Με το... δεξί μπήκε το 2025 για τις επιχειρήσεις, καθώς τον πρώτο μήνα του έτους καταγράφηκε αύξηση του τζίρου σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2024, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τις οικονομικές οντότητες που έχουν υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων. Για μια ακόμη φορά τις πιο εντυπωσιακές επιδόσεις σημείωσαν οι κλάδοι του real estate και των logistics, ενώ, αντιθέτως, χαμηλή ήταν η ενίσχυση του κύκλου εργασιών για τον κλάδο με τη μεγαλύτερη συνεισφορά, αυτόν του εμπορίου. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε χθες η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ο κύκλος εργασιών για το σύνολο των επιχειρήσεων με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων ανήλθε τον Ιανουάριο του 2025 σε 28,21 δισ. ευρώ, έναντι 26,27 δισ. ευρώ τον Ιανουάριο του 2024, καταγράφοντας αύξηση 7,4%.

Η μεγαλύτερη αύξηση τζίρου, 26,4%, καταγράφηκε στον τομέα της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος – φυσικού αερίου, απόρροια της ανόδου των τιμών σε σύγκριση με πέρυσι, αλλά και της μεγαλύτερης κατανάλωσης που υπήρξε λόγω χαμηλότερων θερμοκρασιών. Αύξηση 24,4% σημείωσε ο τζίρος στον κλάδο της γεωργίας – δασοκομίας – αλιείας. Ακολουθεί ο τομέας των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων με αύξηση 18,4%, αύξηση που συνδέεται με τις υψηλότερες τιμές συνολικά στον κλάδο των υπηρεσιών. Κατά 17,3% αυξήθηκε ο κύκλος εργασιών στον κλάδο μεταφορών και αποθήκευσης (logistics), ενώ ο

κλάδος της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας εμφάνισε αύξηση τζίρου 16,9%. Πολύ πιο υποτονικές ήταν οι επιδόσεις του μεγαλύτερου κλάδου, ήτοι του εμπορίου, χονδρικού και λιανικού. Ο κύκλος εργασιών διαμορφώθηκε τον Ιανουάριο του 2025 σε 10,37 εκατ. ευρώ έναντι 9,89 εκατ. ευρώ τον Ιανουάριο του 2024, καταγράφοντας αύξηση 4,8%. Σημειώνεται ότι η συνεισφορά του κλάδου του εμπορίου στον συνολικό κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων ήταν το 2024 37,9% έναντι 37,9% το 2023.

Ο δεύτερος μεγαλύτερος κλάδος, η μεταποίηση, είχε κύκλο εργασιών τον Ιανουάριο του 2025

Διαμορφώθηκε στα 28,21 δισ. ευρώ, έναντι 26,27 δισ. ευρώ τον Ιανουάριο του 2024 για όσες τηρούν διπλογραφικά βιβλία.

6,86 δισ. ευρώ έναντι 6,49 δισ. ευρώ τον Ιανουάριο του 2024, καταγράφοντας αύξηση 5,8%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συνεισφορά της μεταποίησης στον συνολικό κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων ακολούθησε ανάλογη πορεία με αυτή του εμπορίου, καθώς διαμορφώθηκε σε 19,7% από 20,3% το 2023.

Ο κλάδος της παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης σημείωσε αύξηση του κύκλου εργασιών κατά 9,9% τον Ιανουάριο του 2025 σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν είναι πιο καλοπληρωμένοι

Σε σύγκριση με τους μισθωτούς ιδιωτικού τομέα με ίδια προσόντα παίρνουν λιγότερα

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Οι αποδοχές στον δημόσιο τομέα δεν είναι υψηλότερες από τις αντίστοιχες του ιδιωτικού τομέα, εφόσον συγκρίνονται εργαζόμενοι με αντίστοιχα προσόντα. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγει μελέτη του ΚΕΠΕ για τα έτη 2022-2023, η οποία διαψεύδει την κοινή πεποίθηση ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι πιο καλοπληρωμένοι από τους ιδιωτικούς.

Σύμφωνα με όσα αναφέρει η μελέτη, ενώ είναι αλήθεια ότι ο μέσος καθαρός μισθός στον δημόσιο τομέα το 2023 ήταν κατά 8% υψηλότερος έναντι του ιδιωτικού (1.179,3 ευρώ έναντι 1.090 ευρώ), όταν συγκριθούν παρομοιότυποι εργαζόμενοι με το ίδιο εκπαιδευτικό επίπεδο, εμπειρία και ηλικία, τα αποτελέσματα αντιστρέφονται. Ειδικότερα, με βάση το ωρομίσθιο, οι δημόσιοι υπάλληλοι αμείβονται κατά 13,3% λιγότερο σε σχέση με τους ιδιωτικούς υπαλλήλους με τα ίδια προσόντα, με τη διαφορά να φτάνει το 33,3% για τους κατόχους διδακτορικού τίτλου. Σε επίπεδο μηνιαίων αποδοχών η υστέρηση στον δημόσιο τομέα είναι μεταξύ 15,8% και 18,6% (ανάλογα με τη μεθοδολογία που ακολουθείται). Στη σύγκριση έχει συγκεκριθεί το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα παίρνουν 13ο και 14ο μισθό, ενώ στο Δημόσιο έχει καταργηθεί. Δηλαδή, ο υπο-

Σύνθεση απασχόλησης και μέσος όρος αμοιβών στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα

2023	Σύνθεση απασχόλησης, %		Μέση μηνιαία καθαρή αμοιβή, €		
	Δημόσιος τομέας	Ιδιωτικός τομέας	Δημόσιος τομέας	Ιδιωτικός τομέας	Μισθολογική διαφορά, %
Πλήρης απασχόληση	96,7	89,7	1.194,3	1.156,2	3,3
Θέση ευθύνης	19,4	12,4	1.454,4	1.878,3	-22,6
Δεν τελείωσαν τη στοιχειώδη εκπαίδευση	0,04	0,2	558,1	632,6	-11,8
Έχουν απολυτήριο στοιχειώδους εκπαίδευσης	2,8	4,1	840,1	892,6	-5,9
Έχουν τελειώσει την γ' τάξη μέσης εκπαίδευσης	2,9	7,9	850,8	996,0	-14,6
Έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης	25,8	40,1	1.036,2	961,0	7,8
Έχουν μετα-δευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση	8,4	15,2	1.093,8	1.117,2	-2,1
Έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	46,4	25,9	1.215,5	1.146,7	6,0
Έχουν μεταπτυχιακό τίτλο	13,7	6,7	1.528,0	1.860,1	-17,9
Μέσος χρόνος εβδομαδιαίας απασχόλησης (σε ώρες)	38,9	40,7			

ΠΗΓΗ: ΚΕΠΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

λογισμός έγινε προσθέτοντας τους 14 μισθούς στον ιδιωτικό τομέα και διαιρώντας στη συνέχεια τις συνολικές ετήσιες αποδοχές τους διά του 12, ώστε να υπάρχει το ίδιο μέτρο σύγκρισης με τον δημόσιο τομέα.

Οι ερευνητές του ΚΕΠΕ (Γιώργος Ιωαννίδης και Ελίζαβετ Νίτσον) αποδίδουν το γεγονός αυτό στο «πάγωμα» των αμοιβών στον δημόσιο τομέα κατά τα τελευταία 10 έτη, την ώρα που στον ιδιωτικό τομέα η άνοδος του οικονομικού κύκλου και η

μείωση της ανεργίας βοήθησαν στην αύξηση των μισθών. Όπως επισημαίνεται, «η συνδυαστική επίδραση των περικοπών των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων, σε συνδυασμό με την πλήρη εφαρμογή του (χαμηλότερου) ενιαίου μισθολογίου για τους νεοεισερχόμενους, ώθησε τον μέσο μισθό στο Δημόσιο προς τα κάτω. Αντιθέτως, όταν οι οικονομικές συνθήκες άρχισαν να βελτιώνονται, η ανεργία να πέφτει και το ΑΕΠ να αυξάνεται, οι μισθοί στον ιδιωτικό τομέα

αυξήθηκαν, σε αντίθεση με το δημόσιο όπου παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο». Σύμφωνα με τους ίδιους, το χάσμα υπέρ του ιδιωτικού τομέα διευρύνθηκε μεταξύ 2022 και 2023 λόγω της αύξησης των κατώτατων μισθών στον ιδιωτικό τομέα.

Πρέπει να σημειωθεί, πάντως, ότι πλέον οι μισθοί στον δημόσιο τομέα δεν είναι «παγωμένοι». Συγκεκριμένα, το 2024 δόθηκαν αυξήσεις για πρώτη φορά μετά από 14 χρόνια και συγκεκριμένα μεσοσταθμικά αύξηση

Εγκρίθηκε η 5η δόση ύψους 3,1 δισ. από το Ταμείο Ανάκαμψης

Πράσινο φως για την εκταμίευση της 5ης δόσης του Ταμείου Ανάκαμψης, ύψους 3,1 δισ. ευρώ, άναψε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την τελική απόφαση να αναμένεται τον Απρίλιο.

Εν τω μεταξύ, οι αρμόδιες ελληνικές αρχές και η Κομισιόν ετοιμάζουν την –τελευταία, σύμφωνα με την Κομισιόν– αναθεώρηση του ελληνικού προγράμματος, ώστε να μη χαθούν πόροι που είναι στη διάθεση της χώρας. Η πρόταση θα υποβληθεί περί τα τέλη Απριλίου και αναμένεται να εγκριθεί το καλοκαίρι, οπότε και θα υποβληθεί το 6ο αίτημα πληρωμής.

Με τα 3,1 δισ. ευρώ της χρεωστικής θετικής προκαταρκτικής αξιολόγησης της Επιτροπής, οι εκταμιεύσεις του ελληνικού προγράμματος θα έχουν φτάσει στο 59% του συνολικού προϋπολογισμού των 36 δισ. ευρώ. Επίσης, θα έχει ολοκληρωθεί το 35% των οροσίων, καθώς η δόση αυτή απαιτούσε την εκπλήρωση άλλων 32 οροσίων και στόχων.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, «για το σκέλος των επιχορηγήσεων τα ορόσημα περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, τη συμβασιολογία έργων όπως η εκπόνηση των πολεοδομικών σχεδίων σε 750 δημοτικές ενότητες σε ολόκληρη τη χώρα και περισσότερες από 65 στρατηγικές αστικές αναπλάσεις σε δήμους –μεταξύ των οποίων οι αναπλάσεις του Βοτανικού και της Αθηναϊκής Ριβιέρας–, τα έργα του σχεδίου δασικής προστασίας «antiNERO», των αναδασώσεων, καθώς και τα αντιδιαβρωτικά και αντιπλημμυρικά έργα στον Εβρο και στη Ροδόπη. Επιπλέον ολοκληρώθηκαν: οι εγκρίσεις για πάνω από 20 κέντρα καινοτομίας στα πανεπιστήμια και 70 συμπράξεις ερευνητικής αριστείας των ελληνικών πανεπιστημίων με ιδιωτικές επιχειρήσεις, η ενεργειακή αναβάθμιση 8.000 επιπλέον κατοικιών στο πλαίσιο του προγράμματος «Εξοικονομώ κατ' οίκον» και η προκήρυξη νέων προγραμμάτων ενεργειακής εξοικονόμησης. Επίσης προωθήθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις, όπως η επιτάχυνση της επιστροφής ΦΠΑ, η ολοκλήρωση σε ποσοστό 85% της κτηματογράφησης από το Εθνικό Κτηματολόγιο, το νομοθετικό πλαίσιο για τη μετάβαση σε γρήγορες ευρωζωνικές συνδέσεις κ.ά. Για το δανειακό σκέλος, αντιστοίχως, τα ορόσημα αφορούσαν τη συμβασιολογία δανειακών πόρων ΤΑΑ ύψους άνω των 7 δισ. ευρώ, καθώς και την ενεργοποίηση των προγραμμάτων για τη στέγαση «Σπίτι μου II» και «Αναβαθμίζω το σπίτι μου».

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Οι επενδυτές αναζητούν εναλλακτικές επενδυτικές επιλογές

Ο διευθυντής Επενδυτικών Υπηρεσιών της Consulco, Μιχάλης Ταννούσης

απαριθμεί τα πλεονεκτήματα του νεοσύστατου επενδυτικού Τμήματος C του London Credit Fund

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Ο κυπριακός Όμιλος εταιρειών Consulco, ο οποίος δραστηριοποιείται με ιδιαίτερη επιτυχία στον τομέα των εναλλακτικών επενδύσεων, έχοντας ως επίκεντρο των δραστηριοτήτων του το Ηνωμένο Βασίλειο, προχώρησε πρόσφατα στη δημιουργία ενός ακόμα Επενδυτικού Τμήματος, του Compartment C του London Credit Fund. Ο διευθυντής Επενδυτικών Υπηρεσιών της Consulco, Μιχάλης Ταννούσης εξηγεί στην «Κ» γιατί το Compartment C μπορεί να προσφέρει ασφαλείς επενδύσεις με υψηλές αποδόσεις.

–Σε ποιους τομείς δραστηριοποιείται ο όμιλος Consulco;

–Οι δραστηριότητες του Ομίλου Consulco επικεντρώνονται στη διαχείριση επενδύσεων σε ακίνητα, πιστώσεις και ιδιωτικά κεφάλαια στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ευρώπη. Στο δυναμικό της Consulco ανήκουν περισσότεροι από 100 επαγγελματίες, με εξειδίκευση στη διαχείριση επενδύσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ευρώπη, οι οποίοι καθοδηγούν τους πελάτες μας πώς μπορούν να καλύψουν μελλοντικές οικονομικές ανάγκες, μέσω σταθερών και κερδοφόρων επενδύσεων.

–Σε ποιες χώρες διατηρείτε παρουσία σήμερα;

–Τα κεντρικά γραφεία της Consulco βρίσκονται στη Λευκωσία, ωστόσο επίκεντρο των δραστηριοτήτων μας είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου εδρεύει η Consulco Real Estate και η London Credit UK με γραφεία στο κεντρικό Λονδίνο και συγκεκριμένα στο Soho Square. Η εταιρεία, εκτός από το Λονδίνο, διατηρεί επίσης γραφεία σε Ντουμπάι και Λεμεσό.

–Πώς συνδέεται η Consulco με το Επενδυτικό Τμήμα C του LC London Credit AIF V.C.I.C. Public Ltd (“London Credit Fund”);

–Κεντρικός βραχίονας των δραστη-

ριοτήτων της εταιρείας είναι το LC London Credit AIF V.C.I.C. Public Ltd (“London Credit Fund”), ο οργανισμός εναλλακτικών επενδύσεων της Consulco, ο οποίος επενδύει μέσω των θυγατρικών εταιρειών του σε βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα επιχειρηματικά δάνεια που χορηγούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο, έχοντας ως εξασφάλιση ακίνητη ιδιοκτησία στο Λονδίνο. Το London Credit Fund περιλαμβάνει το Επενδυτικό Τμήμα A (Compartment A), το οποίο συμμετέχει σε δανεισμό με εξασφάλιση κυρίως οικιστικές κατοικίες στο Λονδίνο, το Επενδυτικό Τμήμα B (Compartment B), που συμμετέχει σε δανεισμοδότηση έναντι εξασφάλισης κυρίως εμπορικών ακινήτων, επίσης στο Λονδίνο, ενώ πρόσφατα ανακοινώθηκε η λειτουργία του Επενδυτικού Τμήματος C (Compartment C) του London Credit Fund. Στρατηγική του επενδυτικού Τμήματος C είναι να συμμετέχει σε βραχυπρόθεσμα δάνεια σε έργα οικιστικής ανάπτυξης και ανακαινίσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο.

–Ποιες είναι οι προσδοκίες και οι στόχοι σας από τον τομέα ανάπτυξης ακινήτων του Ηνωμένου Βασιλείου;

–Παρά τις διαδοχικές προκλήσεις, η βρετανική οικονομία έχει επιβεβαιώσει τα τελευταία χρόνια την ανθεκτικότητά της, και συνεχίζει να απολαμβάνει της εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων. Ειδικά, δε, το Λονδίνο παραμένει ο ελκυστικότερος επενδυτικός προορισμός παγκοσμίως. Ως οργανισμός επικεντρωνόμαστε στην αξιοποίηση των ευκαιριών που αναφύονται στον τομέα των ακινήτων, κυρίως σε εμπορικά και δευτερευόντως σε οικιστικά ακίνητα. Παράλληλα, σε μία περίοδο που τα καταθετικά επιτόκια ακολουθούν πτωτική πορεία και οι επενδύσεις αναζητούν εναλλακτικές επενδυτικές επιλογές, προσφέρουμε διαχρονικά σημαντικές αποδόσεις της τάξης του 5-6% ετησίως.

–Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα του Επενδυτικού

Τμήματος C και με ποιους τρόπους μπορούν να το χρησιμοποιήσουν οι επενδυτές προκειμένου να εξασφαλίσουν ρευστότητα, και μια επένδυση που εξασφαλίζεται από περιουσιακά στοιχεία στο ΗΒ;

–Το Επενδυτικό Τμήμα C σηματοδοτεί μια σημαντική εξέλιξη του London Credit Fund, το οποίο πλέον επεκτείνει την επενδυτική του δραστηριότητα σε έργα οικιστικής ανάπτυξης, διατηρώντας, παράλληλα, τη δέσμευσή μας για συνετή διαχείριση κινδύνου και ισχυρές αποδόσεις. Τα κύρια χαρακτηριστικά του Επενδυτικού Τμήματος C είναι οι στοχευμένες επενδύσεις, καθώς εστιάζει σε βραχυπρόθεσμα χρηματοδότηση έργων οικιστικών ανακαινίσεων και αναπτύξεων σε περιοχές υψηλής ζήτησης. Επιπλέον, το Επενδυτικό Τμήμα

C χαρακτηρίζεται από τη συντηρητική διαχείριση κινδύνου παρέχοντας ένα ισχυρό περιθώριο ασφαλείας 30% για τους επενδυτές και από τις ανταγωνιστικές στοχευμένες αποδόσεις της τάξης του 6-7% ετησίως για επενδύσεις σε ευρώ και 7-8% ετησίως για επενδύσεις σε λίρα και δολάριο.

–Υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια για την επένδυση ή τον επενδυτή προκειμένου να μπορεί να αξιοποιήσει τη συγκεκριμένη επενδυτική επιλογή;

–Το London Credit Fund απευθύνεται σε επαγγελματίες και επαρκώς ενημερωμένους επενδυτές. Ανάμεσα στους υφιστάμενους επενδυτές περιλαμβάνονται πρόσωπα υψηλής εισοδηματικής επιφάνειας, συνταξιοδοτικά ταμεία, ταμεία προνοίας όπως επίσης και ασφαλιστικές εταιρείες. Το ελάχιστο ποσό επένδυσης είναι €125 χιλιάδες, με περίοδο δέσμευσης 18 μηνών. Οι ρευστοποιήσεις πραγματοποιούνται με προειδοποίηση έξι μηνών και η καταβολή μερίσματος αναμένεται σε ετήσια βάση.

–Τι θα λέγατε ότι είναι αυτό που διαφοροποιεί το Επενδυτικό Τμήμα C από τον ανταγωνισμό;

–Βάσει των εκτιμήσεών μας, το 2025 οι προοπτικές για τις εναλλακτικές επενδύσεις που προσφέρουν σταθερό εισόδημα θα είναι ακόμα πιο θετικές. Η μείωση των βασικών επιτοκίων, ιδιαίτερα των κεντρικών τραπεζών, που άρχισε από το 2024, συνεχίζεται με στόχο τη μείωση του πληθωρισμού και την οικονομική ανάπτυξη. Η εξέλιξη αυτή συνεπάγεται μείωση και των καταθετικών επιτοκίων, ωθώντας τους επενδυτές προς επενδύσεις, όπως το Επενδυτικό Τμήμα C του London Credit Fund, που θεωρείται βραχυπρόθεσμο και ανταγωνιστικό.

–Υπήρξε ενδιαφέρον από επενδυτές; Τι λένε τα στοιχεία μέχρι στιγμής;

–Λόγω των ψηλότερων αποδόσεων,

στις οποίες στοχεύει το Επενδυτικό Τμήμα C (6-7% σε ευρώ και 7-8% σε δολάριο και στερλίνα) παρατηρούμε να καταγράφεται μεγάλο ενδιαφέρον, τόσο από θεσμικούς όσο και από επαρκώς ενημερωμένους επενδυτές. Να αναφέρουμε ότι στους επενδυτές του London Credit Fund συμπεριλαμβάνονται εδώ και χρόνια αρκετά μεγάλα Ταμεία Προνοίας, Ασφαλιστικές, εταιρείες και επιχειρήματιες.

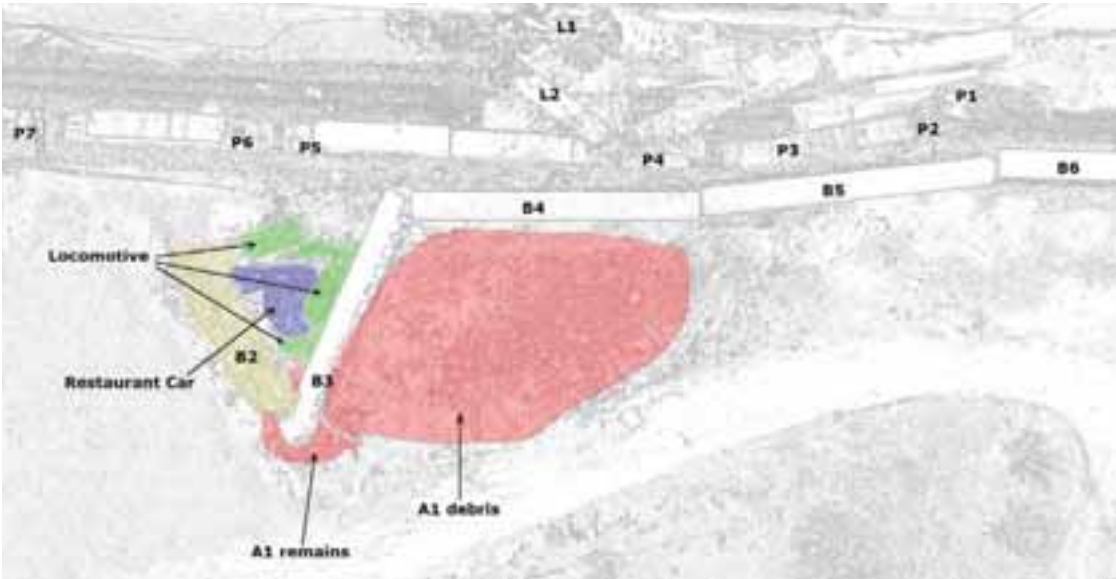
–Γιατί να επιλέξει κάποιος να επενδύσει στην Consulco τα χρήματά του;

–Το σημερινό οικονομικό περιβάλλον μεταβάλλεται διαρκώς και επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες όπως η γεωπολιτική αστάθεια, ο πληθωρισμός και πολιτικές εξελίξεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι επενδύσεις αναζητούν επιλογές με λιγότερο ρίσκο για να επενδύσουν τα χρήματά τους. Οι εναλλακτικές επενδύσεις αποτελούν έναν αναδυόμενο τομέα για τους Κύπριους επενδυτές, ο οποίος κερδίζει ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον θεσμικών και όχι μόνο επενδυτών, καθώς προσφέρουν επενδύσεις χαμηλού ρίσκου, με σημαντικές αποδόσεις. Η μεγάλη εμπειρία, το ιστορικό αποδόσεων και η τεχνογνωσία που διαθέτουν οι άνθρωποι της Consulco στον τομέα της διαχείρισης επενδύσεων και ακινήτων στο Ηνωμένο Βασίλειο, αποτελεί μεγάλο πλεονέκτημα για τους επενδυτές του London Credit Fund. Άλλωστε η σταθερότητα των αποδόσεων είναι αποδειγμένη μετά από όλες τις οικονομικές προκλήσεις και απρόβλεπτες διακυμάνσεις των αγορών της τελευταίας δεκαετίας.

Disclaimer: Ανατρέξτε στο πληροφοριακό μνημόνιο του LC London Credit AIF V.C.I.C. (“the Fund”) πριν λάβετε οποιαδήποτε επενδυτική απόφαση και συμβουλευτείτε τους συμβούλους σας. Υπάρχουν διάφοροι κίνδυνοι που πρέπει να ληφθούν υπόψη, συμπεριλαμβανομένων των αναλλοίωτων διακυμάνσεων, που μπορεί να επηρεάσουν τις αποδόσεις. Οι προηγούμενες αποδόσεις δεν είναι ενδεικτικές μελλοντικών αποδόσεων. Το Fund απευθύνεται μόνο σε Επαγγελματίες και Επαρκώς Ενημερωμένους επενδυτές.

Το πόρισμα του ΕΟΔΑΣΑΑΜ για τα Τέμπη - Μέρος 2ον

Του ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ

Σχήμα 12. Ο χώρος του δυστυχήματος. Οι θέσεις των μηχανών L1 και L2 της εμπορικής αμαξοστοιχίας και τα βαγόνια της P1 - P7. Το «μπάζωμα» και οι γερανοί έγιναν αριστερά του B3 (3ο βαγόνι της επιβατικής). Ο χώρος A1 debris, δηλ. συντρίμια του βαγονιού A1 της πρώτης θέσης, έμεινε απείραχτος.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Συνεχίζω και σήμερα την ανάλυσή μου από το πόρισμα. Ούτε με τη φωτιά ούτε με το τι συνέβη μετά το δυστύχημα θα ασχοληθώ. Θα περιοριστώ μόνο στο τι συνέβη στον σταθμό Λαρίσας στη λίγη ώρα πριν από το δυστύχημα. Θέλω να σας προδιαθέσω για το τι θα διαβάσετε. Το τι ακριβώς έγινε, αποκαλύπτει το απόλυτο μπάχαλο που επικρατεί στους δημόσιους οργανισμούς και τους δημόσιους υπαλλήλους, για το οποίο είμαστε σχεδόν όλοι υπεύθυνοι. Λίγο πολύ όλοι τα γνωρίζουμε και τα αντιμετωπίζουμε στις συναλλαγές μας με το Δημόσιο, αλλά ουδέποτε μπορούσαμε να φανταστούμε ότι αυτό το μπάχαλο μπορεί να οδηγήσει σε μια τραγωδία όπου 57, κυρίως νέοι, άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους.

Θα σας το πω επιγραμματικά: Εκείνο το βράδυ, αλλά και σε άλλες περιπτώσεις, δεν τηρήθηκαν τα πρωτόκολλα, έγιναν κοπίνες και προσπάθεια αλληλοκάλυψης των υπαλλήλων του ΟΣΕ. Ακόμη αναδύεται ανάγλυφα ότι υφίσταται μεγάλη κόντρα μεταξύ των υπαλλήλων της ιδιωτικής Hellenic Train και του κρατικού ΟΣΕ. Μόνο αυτό το σημείο εγκυμονεί πολλούς κινδύνους και θα έπρεπε να μας προβληματίσει πολύ. Δεν γνωρίζω πώς φτάσαμε σε αυτό το μοντέλο λειτουργίας (τρένα ιδιωτικά, υποδομές κρατικές), αλλά σίγουρα το δυστύχημα αποκαλύπτει πολλά. Πάμε!

Ο ίδιος σταθμάρχης, ωστόσο, την ίδια μέρα, έκανε λάθος στη ρύθμιση των κλειδιών. Το αντιλήφθηκε ο οδηγός της αμαξοστοιχίας και ζήτησε επιβεβαίωση από τον σταθμάρχη, ο οποίος κατάλαβε το λάθος του, το τρένο έκανε όπισθεν και στη συνέχεια έγινε η σωστή ρύθμιση των κλειδιών. Ομολογώ ότι αυτό το εντυπωσιακό γεγονός έχει υποβαθμιστεί. Σας παραθέτω αυτούσια την περιγραφή από το πόρισμα.

«224. Το σφάλμα αυτό εντόπισε ο μηχανοδηγός του τρένου 2597, ο οποίος σταμάτησε το τρένο μπροστά από τους διακόπτες και επικοιτώνησε με τον σταθμάρχη Λαρίσας για να καταλάβει την κατάσταση. Αφού συνειδετοποιήσει το λάθος του, ο σταθμάρχης έδωσε εντολή στον μηχανοδηγό της αμαξοστοιχίας 2597 να επιστρέψει για να ελευθερώσει το τμήμα έτσι ώστε

να μπορέσει να βάλει τους διακόπτες 116 και 115B στη σωστή θέση. Η δραστηριότητα αυτή απαιτούσε την πλήρη προσοχή του σταθμάρχη Λαρίσας μεταξύ 22.35 και 22.41. Ακινητοποιήθηκε τελικά το τρένο 2597 στην αδιέξοδη γραμμή του σταθμού Λαρίσας στις 22.48.

225. Όλο το περιστατικό με την εσφαλμένη δρομολόγηση της αμαξοστοιχίας 2597, με στόχο να το αναφέρει στη διαδρομή του. Για το περιστατικό ενημέρωσε τηλεφωνικά και το Κέντρο Ελέγχου Κυκλοφορίας της ΕΛ.ΑΣ. Επιπλέον, στην επικοινωνία για το περιστατικό μέσω του ανοικτού καναλιού VHF, ειδικότερα ο διευθυντής Τρένου της αμαξοστοιχίας 2597 έδειξε ασέβεια προς τον σταθμάρχη.

226. Επίσης, στις 23.00 τηλεφωνεί ο χειριστής του Κέντρου Ελέγχου Κυκλοφορίας του ΟΣΕ στον σταθμάρχη Λαρίσας για να ρωτήσει για το περιστατικό με το τρένο 2597 για το οποίο ενημερώθηκε από το Κέντρο Ελέγχου Κυκλοφορίας της ΕΛ.ΑΣ. **Ο σταθμάρχης της Λαρίσας υποβαθμίζει το περιστατικό, χωρίς να δίνει συγκεκριμένες λεπτομέρειες. Ο χειριστής του Κέντρου Ελέγχου Κυκλοφορίας, πάντως, υπενθυμίζει στον σταθμάρχη Λαρίσας να αναφέρει το περιστατικό, αναφέροντας το “αναφέρετε, το έχουν αναφέρει”.**

227. Στις 23.15 ο σταθμάρχης Λαρίσας τηλεφωνεί στον συνάδελφό του από την απογευματινή βάρδια, επίσης υπεύθυνο αναφοράς ευρημάτων και περιστατικών για την περιοχή του σταθμού, για να μιλήσει για το περιστατικό λάθος δρομολόγησης του τρένου 2597 και, προβληματισμένος για την αναφορά του περιστατικού από τους μηχανοδηγούς, να τον ρωτήσει τι να κάνει. Ο τελευταίος απάντησε ότι θα μπορούσαν να αναφέρουν το περιστατικό μαζί όταν θα βρεθούν στο γραφείο το επόμενο πρωί.

228. Όλα αυτά λαμβάνουν χώρα σε ένα πλαίσιο γενικής έντασης μεταξύ των μηχανοδηγών και του προσωπικού του σταθμού. Μόλις λίγους μήνες ωρότερα, μετά από σύγκρουση σε ισόπεδη διάβαση, **φέρεται να είχαν τροποποιηθεί έγγραφα από το προσωπικό του σταθμού, σε μια προσπάθεια να μετατεθεί η ευθύνη για το**

Από την καταγεγραμμένη επικοινωνία κατά τη διάρκεια της ημέρας του δυστυχήματος μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ήταν ρουτίνα να μην ακολουθείται ένα αυστηρό πρότυπο επικοινωνίας.

συμβάν στον μηχανοδηγό. Αυτή η υπόθεση προσήχθη ακόμη και στο δικαστήριο από τον μηχανοδηγό κατά του αρμόδιου επόπτη του διευθυντή σταθμού».

Ελλάς το μεγαλείο σου! Ο σταθμάρχης έχει κάνει ένα θανάσιμο λάθος και το μόνο που τον απασχολεί είναι πώς θα το καλύψει. Αυτοί που ψάχνουν για «συγκάλυψη» εδώ έχουν την κλασική προσπάθεια συγκάλυψης! Στις 23.15, δηλαδή 3 λεπτά πριν από τη μοιραία σύγκρουση, και ενώ έχει βάλει την επιβατική αμαξοστοιχία σε πορεία θανάτου, τηλεφωνεί σε συνάδελφό του για το περιστατικό. Και αυτόν τον ακατάλληλο υπάλληλο, αν δεν συνέβαινε το δυστύχημα, κανένας δεν μπορεί να τον απολύσει. Αλλά δεν είναι μόνον αυτό. Στο σημείο 228 βλέπουμε ότι αλλοι-

ώνονται έγγραφα για να μετατεθεί η ευθύνη.

Υπάρχει όμως και ένα άλλο σημείο που μου προκάλεσε απορία. Παρακαλώ την προσοχή σας: «202. Από την ανάλυση των καταγραφών χειρισμού των πινάκων ελέγχου τις τέσσερις προηγούμενες νύχτες (δηλαδή από τις 24 έως τις 27 Φεβρουαρίου), διαπιστώθηκε ότι ο ίδιος σταθμάρχης είχε χρησιμοποιήσει την αυτοματοποιημένη μέθοδο ρύθμισης της διαδρομής για την IC-62 (σημ. η επιβατική) όλες τις προηγούμενες νύχτες. Η χρήση της χειροκίνητης μεθόδου για τη διαδρομή της IC-62 το βράδυ της 28ης Φεβρουαρίου αποτελεί μια εξαίρεση από αυτή την καθιερωμένη πρακτική».

Είναι πραγματικά αξιομεγάλη απορία γιατί ο σταθμάρχης, ενώ στις τέσσερις προηγούμενες νύχτες χρησιμοποιεί την αυτοματοποιημένη μέθοδο ρύθμισης για συνολικά 84 τρένα, εντούτοις μοιραία νύχτα χρησιμοποίησε τη χειροκίνητη σε τουλάχιστον δύο περιπτώσεις. Αλλά δείτε και τα επόμενα.

«200. Μετά από αυτή την τεχνική τροποποίηση, ο ΟΣΕ εξέδωσε στις 23/12/2022 νέα οδηγία για τη χρήση του πίνακα ελέγχου της Λαρίσας, καθιστώντας υποχρεωτικό ότι: “Οι σταθμάρχες της Λαρίσας θα διαμορφώνουν απαραίτητα τη διαδρομή χρη-

σιμοποιώντας τα κουμπιά εκκίνησης και προορισμού. Τα φωτεινά σήματα εξόδου θα παραμένουν σε ένδειξη στάσης και θα επιτρέπεται η διέλευσή τους μόνο με εντολή του σταθμάρχη, αφού βεβαιωθεί ότι έχει διαμορφώσει την κατάλληλη διαδρομή και ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις ελευθερίας του τμήματος αποκλεισμού μέχρι τον επόμενο σταθμό που είναι σε λειτουργία».

201. Ο σταθμάρχης της Λαρίσας ρύθμιζε τη διαδρομή της IC-62 προς τον βορρά χειροκίνητα, περιστρέφοντας τα αντίστοιχα κλειδιά στον πίνακα ελέγχου για τον σκοπό αυτό. Η χειροκίνητη αυτή διαδικασία αναγνωρίζεται ως πιο περίπλοκη και είχαν εκδοθεί αρκετές οδηγίες (198), ώστε να αναμένεται ότι αυτή η συγκεκριμένη διαδρομή θα ρυθμιζόταν αυτόματα».

Παρακαλώ την προσοχή σας. Η αυτοματοποιημένη διαδικασία είναι υποχρεωτική! Εξάλλου η χειροκίνητη διαδικασία είναι πιο περίπλοκη. Γιατί, λοιπόν, ένας άπειρος σταθμάρχης επέλεξε την πολυπλοκότερη διαδικασία αντί της απλούστερης, όπου καθορίζεις την είσοδο και την έξοδο και τα κλειδιά διαμορφώνονται αυτόματα;

Και τα λάθη του σταθμάρχη, αλλά και του μηχανοδηγού, συνεχίζονται και αποκαλύπτουν

ότι ήταν συνηθισμένη πρακτική να μην ακολουθούνται πιστά τα πρωτόκολλα.

«267. Παρά το γεγονός ότι η επικοινωνία για την αναχώρηση της αμαξοστοιχίας IC-62 ήταν χωρίς καμία επανάληψη του μηνύματος και χωρίς επικοινωνία αριθμού τηλεγραφήματος από την πλευρά του μηχανοδηγού ή των μηχανοδηγών, **ο σταθμάρχης δεν αντιδρά σε αυτή την ελλιπή επικοινωνία.**

268. Από την καταγεγραμμένη επικοινωνία κατά τη διάρκεια της ημέρας του ατυχήματος και με τη συμμετοχή διαφορετικών παραγόντων, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι **ήταν ρουτίνα να μην ακολουθείται ένα αυστηρό πρότυπο επικοινωνίας** (π.χ. μη επανάληψη μηνυμάτων, καμία επικοινωνία αριθμού τηλεγραφήματος κ.λπ.)».

Υπάρχει όμως και κάτι πολύ ανησυχητικό. Παρά το δυστύχημα και την τραγωδία, **η χαλάρωση συνεχίστηκε και μετά το περιστατικό.** Απίστευτο, αλλά δυστυχώς αληθινό.

«261. Αφού ακούσαμε αρκετές επικοινωνίες που σχετίζονται με την ασφάλεια μεταξύ σταθμάρχη και μηχανοδηγών, που καταγράφονταν την ημέρα του ατυχήματος και **κατά τη διάρκεια παρατηρήσεων κατά τη διάρκεια της έρευνας,** πρέπει να συμπεράνουμε ότι **ήταν ρουτίνα και αποδεκτή πρακτική να μην ακολουθούνται τα προβλεπόμενα,** λίγο πολύ αυστηρά πρότυπα επικοινωνίας».

Θα κλείσω με δύο σημαντικές παρατηρήσεις.

— «Υποστέλεχωση». Η μόνιμη επώδυνος που ακολουθεί το Διμόσιο. Ξεκινάμε όμως ότι οι άλλοι δύο έμπειροι σταθμάρχες, που είχαν βάρδια μέχρι τις 23.00, την κοπάνησαν αδικαιολόγητα στις 22.20 και προσπάθησαν εκ των υστέρων να διορθώσουν με blanco την ώρα αναχώρησής τους. Πέρα από την ανικανότητα και πληθότητα.

— «Αλλοίωση του χώρου». Πολλοί μιλάνε για αλλοίωση του χώρου και την καταστροφή σημαντικών πιστοποιήσεων. Η πρώτη που αλλοιώθηκε τον χώρο ήταν η Πυροσβεστική Υπηρεσία, που έφτασε πολύ γρήγορα. Μήπως δεν έπρεπε;

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επικειρήσεων.

Δασμοί, δολάριο και παγκόσμιες ανακατατάξεις

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΛΚΙΔΗ

Ποιος είναι ο σκοπός των δασμών; Τι προσπαθούν οι κυβερνήσεις να επιτύχουν με αυτούς; Ο διαπρεπής οικονομικός ιστορικός και ειδικός στο εμπόριο, Ντάγκλας Ιρβινγκ, συνοψίζει τη λειτουργία των δασμών στα τρία «R». Εσοδα (Revenues), περιορισμοί (Restrictions) και αμοιβαιότητα (Reciprocity). Οι δασμοί ουσιαστικά επιτελούν τη λειτουργία φόρων στα εισαγόμενα προϊόντα και συνεισφέρουν έσοδα στον κρατικό προϋπολογισμό (το ποιος επιμίσθεται αυτόν τον φόρο είναι μια περίπλοκη ερώτηση χωρίς σαφή απάντηση). Με το έλλειμμα του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού στις ΗΠΑ να κυμαίνεται σε ιστορικά υψηλά για περίοδο ισχυρής ανάπτυξης, μέρος αυτών των εσόδων θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για χρηματοδότηση του ελλείμματος. Ο Ντ. Τραμπ άλλωστε έχει υποσχεθεί την επέκταση φοροαπαλλαγών της πρώτης θητείας του που είναι δύσκολο να καλυφθούν χωρίς κάποια επιπλέον πηγή εσόδων.

Στα χρόνια της διακυβέρνησης Τραμπ και Μπάιντεν είδαμε τη χρήση δασμών στο πλαίσιο των προαναφερθέντων περιορισμών για να προστατευθεί η εγχώρια παραγωγή. Αυτοί είχαν τη μορφή στοχευμένων μέτρων βιομηχανικών πολιτικών για τομείς της οικονομίας που η κυβέρνηση ανήγαγε ως στρατηγικής σημασίας με προεκτάσεις εθνικής ασφά-

λειας. Οι δασμοί ειδικεύονταν σε κατηγορίες προϊόντων όπως ημιαγωγοί (semiconductors), οι μπαταρίες λιθίου και τα ηλεκτρικά οχήματα. Η λογική εδώ μπορεί να κατανοηθεί ως ένα αντιτάξιμο (trade off) μεταξύ αποδοτικότητας στην παραγωγή και εθνικής ασφάλειας. Οι χώρες της Ασίας μπορεί να παράγουν φθηνότερα τα εξαρτήματα που θα χρησιμοποιήσουν στη συνέχεια οι αμερικανικές επιχειρήσεις και να συμφέρον οι εισαγωγές. Το ρίσκο, όμως, της απουσίας εγχώριων παραγωγών σε περίπτωση προβλήματος στην εφοδιαστική αλυσίδα αξιολογείται ως υπερβολικά μεγάλο για κρίσιμα εξαρτήματα και προϊόντα.

Όσον αφορά την αμοιβαιότητα, διακρίνουμε δύο κύριες περιπτώσεις. Υπάρχει μια «θετική» μορφή όπου μια χώρα συμφωνεί να μειώσει τους δασμούς όταν ο άλλος εταίρος πράξει το ίδιο στο πλαίσιο μιας εμπορικής συμφωνίας. Στον αντίποδα, υπάρχει μια «αρνητική» μορφή όπου μια χώρα αυξάνει μονομερώς τους δασμούς εναντίον μιας άλλης για να ανταποδώσει αυτό που αντιλαμβάνεται ως άδικη μεταχείρισή της. Για να κατανοηθεί η επιμονή της σημερινής διακυβέρνησης στην πρόωθηση πολιτικών ορίζοντων δασμών, χωρίς διακρίσεις μεταξύ εταίρων και ανταγωνιστών, πρέπει να εξεταστούν οι απόψεις βασικών προσώπων στον στενό κύκλο της ηγετικής οικονο-

REUTERS

Η ισχύς του δολαρίου έχει θεωρηθεί από παράγοντες της σημερινής διοίκησης ως ένας από τους λόγους για την κατάρρευση της μεταποίησης και την επακόλουθη πτώση της μεσοκλάσης εισοδηματικής τάξης που την απαρτίζει.

Οι δασμοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο για ανακατατάξεις στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, εκτιμούν σύμβουλοι του Τραμπ.

μικής ομάδας του Λευκού Οίκου σχετικά με το εμπορικό έλλειμμα, τον ρόλο του δολαρίου και του ομοσπονδιακού χρέους στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Ο υποψήφιος πρόεδρος του οικονομικού συμβουλίου του Ντ. Τραμπ, Στέφεν Μιράν, σε μελέ-

τη που δημοσιεύει τον Νοέμβριο του 2024 αναλύει πως οι δασμοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο για ανακατατάξεις στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα που θα έχουν ως στόχο να διορθώσουν ανισορροπίες του παγκόσμιου εμπορίου. Το δολάριο και τα κρατικά ομόλογα είναι παγκόσμια αποθεματικά επειδή οι ΗΠΑ είναι η πιο δυναμική οικονομία στον κόσμο, με ισχυρούς θεσμούς και σεβασμό στον νόμο. Ως αποτέλεσμα, όμως, υπάρχει ανοδική πίεση στο δολάριο επειδή όλοι θέλουν να κατέχουν το πιο ασφαλές περιουσιακό στοιχείο. Με το εμπορικό έλλειμμα να αυξάνεται από τη δεκαετία του 1980, θα ανέμενε κάποιος το δολάριο να υποτιμηθεί και να μετριαστεί αυτό το

έλλειμμα. Ο λόγος όμως για τον οποίο το δολάριο δεν υποτιμάται με τον τρόπο που θα περιμέναμε αποδίδεται στο γεγονός ότι οι ξένοι είναι πρόθυμοι να διακρατήσουν δολάρια όχι για να αγοράσουν αμερικανικά αγαθά, αλλά για να κατέχουν τα αμερικανικά χρεόγραφα – δημόσιο χρέος (treasuries), εταιρικό χρέος και μετοχές. Αυτό προβάλλεται ένας θεμελιώδης λόγος που αυτή η ανισορροπία παραμένει. Ετσι, ο μεταποιητικός τομέας των ΗΠΑ, με τα εμπορεύσιμα προϊόντα που παράγει, συμπιέζεται από την όρεξη των ξένων να αποκτήσουν μερίδιο στο αμερικανικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η ισχύς του δολαρίου έχει θεωρηθεί από παράγοντες της σημερινής διοίκησης ένας από τους λόγους για την κατάρρευση της μεταποίησης και την επακόλουθη πτώση της μεσοκλάσης εισοδηματικής τάξης που την απαρτίζει.

Στο στρατόπεδο Τραμπ βλέπουν την εμπορική πολιτική και την εθνική ασφάλεια ως άρρηκτα συνδεδεμένες. Η Αμερική παρέχει μια παγκόσμια αμυντική ασπίδα στις φιλελεύθερες δημοκρατίες, κάτι που συνεισφέρει στο καθέστω αποθεματικού νομίσματος για το δολάριο και έχει μετατραπεί σε βάρος με βάση την παραπάνω ανάλυση. Αυτή η σύνδεση εξηγεί κατά τον Μιράν γιατί ο πρόεδρος Τραμπ θεωρεί ότι άλλα έθνη εκμεταλλεύονται την Αμερι-

κή σε άμυνα και εμπόριο ταυτόχρονα: η αμυντική θωράκιση και τα εμπορικά ελλείμματα συνδέονται μέσω του νομίσματος.

Η στρατηγική των δασμών εντάσσεται στο πλαίσιο των «ανρθόδοξων» μέτρων που στο μυαλό του συμβούλου Μιράν θα μπορούσαν να πείσουν τους εμπορικούς εταίρους προς ένα πιο δίκαιο αποτιμημένο δολάριο. Με δεδομένη την αγάπη του Ντ. Τραμπ για συμφωνίες, η πρόταση πολιτικής του Μιράν είναι μια συμφωνία παρόμοια με τη Συνθήκη Πλάζα του 1985. Η ιδέα είναι ότι οι ΗΠΑ θα δώσουν στο G7, στη Μέση Ανατολή και στη Λατινική Αμερική ασφάλεια και πρόσβαση στις αμερικανικές αγορές και, σε αντάλλαγμα, αυτές οι χώρες θα συμφωνήσουν να παρέμβουν για να υποτιμηθούν το δολάριο, αυξάνοντας το μέγεθος του μεταποιητικού τομέα υψηλής ειδίκευσης των ΗΠΑ. Για την ώρα κάτι τέτοιο φαντάζει αρκετά μακρινό, δεδομένου ότι πολλές κεντρικές τράπεζες είναι ανεξάρτητες και γενικά απρόθυμες να στοχεύσουν συναλλαγματικές ισοτιμίες αν δεν εγκυμονεί κάποια κρίση. Η νέα αμερικανική διοίκηση έχει, όμως, αποδείξει ότι αρέσκει να επιδιώκει αιφνιδιασμούς και ανρθόδοξες λύσεις.

Ο κ. Σταύρος Μαλκίδης είναι Hayek fellow και υπότροφος Ωνάση στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης.

Αλλαγή πλεύσης από τη Fed μετά τους δασμούς του Τραμπ

«Παγώνουν» οι μειώσεις επιτοκίων
λόγω φόβων για στασιμοπληθωρισμό

ΔΕΝ έχουν παρέλθει παρά τρεις μήνες από τα τέλη του περασμένου έτους όταν η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ, Federal Reserve, προέξοφλούσε ότι στη διάρκεια του 2025 θα μειώνει τα επιτόκια σταδιακά και προσεκτικά για να κρατήσει τον πληθωρισμό υπό έλεγχο και να επιτύχει τη λεγόμενη ομαλή προσγείωση της οικονομίας, δηλαδή χωρίς άνοδο της ανεργίας.

Τώρα όμως, σύμφωνα με τις προβλέψεις που έδωσε στη δημοσιότητα, τις πρώτες μετά την ορκομοσία του Τραμπ, αναδειχτεί η εικόνα μιας οικονομίας αλλοιωμένης από τους δασμούς του Τραμπ, που τείνουν να οδηγούν τις τιμές σε άνοδο, να αναστέλλουν τις επενδύσεις και τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα να κάμπουν την ανάπτυξη και το οικονομικό αίσθημα. Αν και ο επικεφαλής της Fed, Τζερόμι Πάουελ, μάλλον απέκλεισε το σενάριο της ύφεσης, οι προβλέψεις της Fed αφήνουν ανοικτό το ενδεχόμενο του στασιμοληθωρισμού καθώς αναθεώρηση προς τα κάτω την πρόβλεψη για ανάπτυξη στο 1,7% από το 2,1% που προέβλεπε τον Δεκέμβριο και την πρόβλεψη για πληθωρισμό στο 2,7% από το 2,5% του Δεκεμβρίου. Όπως χαρακτη-

ριστικά υπογράμμισε στην ομιλία του, «τώρα έχουμε πληθωρισμό προερχόμενο από μια εξωγενή πηγή». Το χειρότερο όλων είναι ότι σχεδόν στο σύνολό τους τα στελέχη της ομοσπονδιακής τράπεζας τόνισαν πως αν διαψευστούν οι προβλέψεις του, τότε απλώς

Οι δασμοί τείνουν να οδηγούν τις τιμές σε άνοδο, να αναστέλλουν τις επενδύσεις και βραχυπρόθεσμα να κάμπτουν την ανάπτυξη.

τα πράγματα θα πηγαίνουν προς μια ακόμη χειρότερη κατεύθυνση, προς ακόμη μεγαλύτερη επιβράδυνση της ανάπτυξης, περισσότερη ανεργία και μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών.

Εν ολίγοις, είναι πιθανό να διολισθησει η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου σε στασιμότητα, δηλαδή τον συνδυασμό χαμηλής ανάπτυξης και υψηλού πληθωρισμού, που σημαίνει ότι η Fed δεν θα μπορεί να προχωρήσει σε περαιτέρω μειώσεις των επιτοκίων και να τυνώσει την ανάπτυξη.

Αν και ο επικεφαλής της Fed, Τζερόμι Πάουελ, μάλλον απέκλεισε το σενάριο της ύφεσης, οι προβλέψεις της ομοσπονδιακής τράπεζας αφήνουν ανοικτό το ενδεχόμενο του στασιομηληθωρισμού, δηλαδή τον συνδυασμό χαμηλής ανάπτυξης και υψηλού πληθωρισμού, που σημαίνει πως η Fed δεν θα μπορεί να προχωρήσει σε περαιτέρω μειώσεις των επιτοκίων και να τόνώσει την ανάπτυξη.

Προϊοδεάζοντας την κοινή γνώμη, ο Πάουελ σημειώνει ότι η προοπτική αυτή του «πληθωρισμού λόγω δασμών» μάλλον δεν θα υπαγορεύει κάποια κίνηση της Fed, όπως μια αύξηση των επιτοκίων. Στη διάρκεια της ομιλίας του, οι επενδυτές στρέφονταν στα ασφαλή καταφύγια των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου που σημειώνουν άνοδο. Έτσι, οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου υποχώρησαν κατά 0,04 εκατοστιαίες μονάδες στο 4,5%. Επιχειρώντας να καθησυχάσουν τους Αμερικανούς, ορισμένοι οικονομολόγοι, όπως ο Τζέι Μπίρσον της Wells Fargo, τόνιζαν πως θα πρόκειται για έναν ήπιο στατιστοπληθωρισμό και όχι για την αδιέξοδη κατάσταση που γνώρισε η αμερικανική οικονομία στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Δεν άργησε βέβαια να έρθει

η παρέμβαση του Τραμπ, ο οποίος σε ανάρτησή του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης καλούσε επιθετικά τη Fed να μειώσει τα επιτόκια και «να κάνει το σωστό!».

Παράλληλα, ο οικονομολόγος Βίνσεντ Ράινχαρτ, πρώην στέλεχος της Fed που τώρα είναι στην BNY Investments, προειδοποιεί πως θα γίνει πολύ πιο δύσκολη για τη Fed η λήψη αποφάσεων για τη νομισματική πολιτική, καθώς ο πληθωρισμός ο σφειλόμενος στους δασμούς μπορεί να αποδειχθεί πολύ πιο συστακτικός από όσο ελπίζει σήμερα η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ. Ας μην ξεχνάμε πως έχουν προηγηθεί στο πρόσφατο παρελθόν επεισόδια εσφαλμένων εκτιμήσεων της ομοσπονδιακής τράπεζας σχετικά με την πορεία του πληθωρισμού. Το 2021 για παράδειγμα, όταν άνοιξαν οι οικονομίες μετά τα lockdowns, ο πληθωρισμός αυξήθηκε πολύ πιο

θωρισμός πήρε την ανιούσα. Τα στελέχη της Fed πίστευαν τότε πως οι πληθωριστικές μέσεις θα αποκλημακώνονταν σύντομα και ότι ο πληθωρισμός ήταν «προσωρινός» ή «μεταβατικός», όπως ίσχυε εκτιμήσεις, άλλωστε, και άλλες κεντρικές τράπεζες. Τελικά αναγκάστηκαν να κάνουν στροφή 180 μοίρων και να προχωρήσουν στον πιο επιθετικό κύκλο αύξησης των επιτοκίων των τελευταίων 40 ετών, καθώς έπρεπε να πολεμήσουν τον υψηλότερο πληθωρισμό των τελευταίων 40 ετών. Και πάλι τώρα ο Πάουελ αναφέρθηκε στην πιθανότητα να είναι «μεταβατικός» ο πληθωρισμός που θα οφείλεται στους δασμούς. Και επέμεινε πως η τρέχουσα κατάσταση είναι διαφορετική από εκείνη της εποχής μετά την κορύφωση της πανδημίας. Όπως επισημαίνει ο Ντόναλντ Κον, οικονομολόγος και πρώην αντιπρόεδρος της Fed,

«η οικονομία είναι πολύ συνθετική και με πολλές παραμέτρους και είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς σε ποιο βαθμό είναι μεταβατικός ο πληθωρισμός ο οφειλόμενος στους δασμούς και σε ποιο βαθμό μπορεί να διαιωνιστεί εξαιτίας των λεγόμενων δευτερογενών πληθωριστικών πιέσεων». Και βέβαια δεν υπάρχει σαφής τρόπος για να το διακρίνει κανείς αυτό. Πέραν όλων αυτών, πάντως, τα στελέχη της Fed εκφράζουν φόβο ότι ο πληθωρισμός που προέκυψε μετά την πανδημία μπορεί να έχει εξοικειώσει τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές με τις μεγάλες αυξήσεις των τιμών. Και παρακολουθούν πολύ προσεκτικά τις προσδοκίες καταναλωτών και επιχειρήσεων σε ό,τι αφορά τον πληθωρισμό, γιατί έχουν διαπιστώσει ότι οι προσδοκίες αυτού του είδους συνήθως επιβεβαιώνονται.

WELCOMES

Tennis Europe

AND THE PLAYERS FROM 22 COUNTRIES

Switzerland

Ukraine

China

Spain

Denmark

Cyprus

Georgia

Greece

Belgium

Austria

Poland

Italy

Slovakia

Romania

Great Britain

Venezuela

France

Czechia

Turkey

Lithuania

Egypt

Slovenia

#HellenicBankMASTERS
31/3/2025 - 5/4/2025

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

**Σύνδεσμος Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων &
Διαχειριστριών Εταιρειών Πιστωτικών Διευκολύνσεων**

Βάσει της περί του Ορισμού Λειτουργίας Συστήματος ή Μηχανισμού Ανταλλαγής, Συγκέντρωσης και Παροχής Δεδομένων Οδηγίας του 2024 (Κ.Δ.Π. 243/2024), όλοι οι Διαχειριστές Πιστώσεων υποχρεούνται να παρέχουν στην Artemis Credit Bureau ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τα οικονομικά και δημογραφικά στοιχεία των δανειοληπτών (Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα) των χαρτοφυλακίων των διαχειρίζονται.

Ο Σύνδεσμος Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων & Διαχειριστριών Εταιρειών Πιστωτικών Διευκολύνσεων καλεί όλους τους δανειολήπτες να υποβάλουν άμεσα επικαιροποιημένα στοιχεία και πληροφορίες σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Για τον λόγο αυτό έχουν εκδοθεί σχετικές ανακοινώσεις από τους Διαχειριστές Πιστώσεων, με τις οποίες καλούνται οι δανειολήπτες μέχρι τέλος Ιουνίου 2025, όπως:

1. Επικοινωνήσουν άμεσα με την εταιρεία που διαχειρίζεται το δανείό τους μέσω της αντίστοιχης ιστοσελίδας ή τηλεφώνων επικοινωνίας που παρουσιάζονται πιο κάτω και
2. Συμπληρώσουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία στο σχετικό έντυπο που βρίσκεται στην κάθε ιστοσελίδα και το αποστείλουν στην ηλεκτρονική διεύθυνση που αναφέρει ο Διαχειριστής Πιστώσεων. Επισημαίνεται ότι οι δανειολήπτες ενδέχεται να κληθούν από τον Διαχειριστή Πιστώσεων να προσκομίσουν συμπληρωματικά δικαιολογητικά.

Για οποιαδήποτε βοήθεια, οι δανειολήπτες μπορούν να επικοινωνούν με τον αρμόδιο Λειτουργό Εξυπηρέτησής τους ή μέσω του κεντρικού τηλεφώνου της ανάλογης εταιρείας ως πιο κάτω.

Η καθυστέρηση ή μη υποβολή των επικαιροποιημένων στοιχείων μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες καταχωρίσεις στο Τραπεζικό Πληροφοριακό Σύστημα Artemis Credit Bureau, επηρεάζοντας αρνητικά τη σφαιρική πιστοληπτική εικόνα των δανειοληπτών.

Οι σχετικές ιστοσελίδες και τα τηλέφωνα επικοινωνίας των Διαχειριστών Πιστώσεων φαίνονται πιο κάτω:

Όνομα Διαχειριστή Πιστώσεων	Ιστοσελίδα	Τηλέφωνο Επικοινωνίας
B2KAPITAL CYPRUS LTD	www.b2kapital.com.cy	25259620
CAC CORAL LIMITED	www.caccoral.com.cy	22275560
DOVALUE CYPRUS LIMITED	www.dovalue.cy/for-debtors	22696300
GORDIAN SERVICING LIMITED	www.gordianservicing.com	80004321
SKY CAC LIMITED	www.dovalue.cy/for-debtors	22696300
THEMIS PORTFOLIO MANAGEMENT LIMITED	www.themisportfoliomanagement.com	22816816
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΛΙΜΙΤΕΔ	www.kedipes.com.cy	22744800

*Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων διέπεται από την Πολιτική Ιδιωτικότητας & Απορρήτου της κάθε εταιρείας και συνιστάται η ανάγνωσή της στις σχετικές ιστοσελίδες των Διαχειριστών Πιστώσεων.

Ειδικό σχέδιο τόνωσης της κατανάλωσης από το Πεκίνο

Στόχος, η ενίσχυση της αγοράς ακινήτων και του εσωτερικού τουρισμού

Αντιμέτωπη με μια οικονομία σε επιβράδυνση, με πολλαπλές κρίσεις από την κατάρρευση της αγοράς ακινήτων μέχρι την πτώση των χρηματιστηρίων της και τον αποπληθωρισμό, η Κίνα επιχειρεί μια στροφή προς την κατανάλωση και την εγχώρια ζήτηση. Πρόκειται για πολιτικό στόχο που έχει επανειλημμένως εξαγγείλει το Πεκίνο, χωρίς, ωστόσο, να έχει γίνει σαφής η επίδωξή του. Αυτή τη φορά, πάντως, η κινεζική κυβέρνηση ανακοίνωσε ειδικό σχέδιο δράσης με στόχο την τόνωση της κατανάλωσης, του εσωτερικού τουρισμού και γενικότερα της εγχώριας ζήτησης.

Μολονότι απουσιάζουν ακόμη πολλές από τις λεπτομέρειες του σχεδίου, είναι σαφές πως στοχεύει στην αντιμετώπιση παθογενειών της κινεζικής οικονομίας. Ανάμεσά τους οι κυριότερες είναι η επιβράδυνση των μισθών, η μείωση του πλούτου των νοικοκυριών από την κρίση της αγοράς ακινήτων και την υποχώρηση των χρηματιστηρίων, αλλά και η ανεπάρκεια του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας. Βάσει των όσων ανακοίνωσε το κρατικό ελεγχόμενο πρακτορείο Σιν Χουά, το ειδικό σχέδιο θα προ-

βλέπει δράσεις για τη σταθεροποίηση πρωτίστως της αγοράς ακινήτων, αλλά και των χρηματιστηρίων της χώρας, καθώς και για τη βελτίωση των υπηρεσιών

Ανάμεσα στα νέα μέτρα είναι η αύξηση του κατώτατου μισθού, η ενδυνάμωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και οι επιδοτήσεις για τη φροντίδα των παιδιών.

που παρέχουν τα συνταξιοδοτικά και τα ασφαλιστικά ταμεία της. Μεταξύ άλλων το Πεκίνο υποσχεται αύξηση του κατώτατου μισθού, ενίσχυση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και θέσπιση συστήματος επιδοτήσεων για τη φροντίδα των παιδιών, μέτρο που αποκτά ιδιαίτερη σημασία τώρα που ο πληθυσμός της Κίνας μειώνεται σταθερά τα τελευταία τρία χρόνια. Παράλληλα δίνει έμφαση στην ανάπτυξη νέων τομέων της οικονομίας,

Τα τελευταία στοιχεία φέρουν τη βιομηχανική παραγωγή της Κίνας να έχει αυξηθεί τους πρώτους δύο μήνες του 2025 κατά 5,9% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους, καταγράφοντας όμως επιβράδυνση σε σχέση με την αύξηση κατά 6,2% που σημειώθηκε τον Δεκέμβριο.

όπως εκείνος «του χιονιού και του πάγου». Η Κίνα έχει οικοδομήσει πολυάριθμα χιονοδρομικά κέντρα εσωτερικού χώρου τα τελευταία χρόνια, με κυριότερο όλων της Σαγκάης που είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο και άνοιξε τον Σεπτέμβριο.

Το πρακτορείο Σιν Χουά δεν έδωσε, πάντως, περαιτέρω πληροφορίες για το δημοσιονομικό σκέλος του ειδικού σχεδίου. Διεθνή ΜΜΕ σχολιάζουν πως προς το παρόν δεν έχει φανεί να πρόκειται για κάτι ιδιαίτερα διαφορετικό από όσα συνηθίζει το Πεκίνο όταν επιχειρεί να τονώσει τη χειμαζόμενη οικονομία της Κίνας. Υπογραμμίζουν, ωστόσο ότι ο πρόεδρος Σι και η κυβέρνηση του καταβάλλουν προσπάθεια για να επαναφέρουν την εμπιστοσύνη καταναλωτών και επιχειρήσεων και να ανακόψουν την υποχώρηση των τιμών καταναλωτή στη δεύτερη οικονομία του κόσμου. Μιλώντας στους Financial Times η Λιν Σονγκ, επικεφαλής των οι-

κονομολόγων της ING για θέματα Κίνας, τόνισε πως το νέο σχέδιο «επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό τόσο στη δυνατότητα όσο και στην προθυμία των νοικοκυριών για αύξηση των δαπανών τους». Η ίδια προέβλεψε ότι εάν εφαρμοστούν σωστά τα σχετικά μέτρα θα μπορούσαν «να βοηθήσουν τη μετάβαση της Κίνας προς ένα μοντέλο ανάπτυξης που θα βασίζεται στην κατανάλωση».

Τα τελευταία στοιχεία που δόθηκαν χθες στη δημοσιότητα φέρουν τη βιομηχανική παραγωγή της Κίνας να έχει αυξηθεί τους πρώτους δύο μήνες του 2025 κατά 5,9% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Καταγράφει, εν ολίγοις, επιβράδυνση σε σχέση με την αύξηση κατά 6,2% που σημειώθηκε τον Δεκέμβριο. Έχουν προηγηθεί την προηγούμενη εβδομάδα δύο συνεδριάσεις της πολιτικής ηγεσίας του Πεκίνου, στο πλαίσιο των οποίων τα στελέχη της κυβέρνησης έθε-

σαν την κατανάλωση σε απόλυτη προτεραιότητα. Οι λόγοι αυτής της προτεραιότητας είναι προφανείς, δεδομένου ότι οι εγχώριες δαπάνες έχουν μειωθεί σημαντικά στην Κίνα από το τέλος των lockdowns εδώ και περισσότερο από δύο χρόνια, καθώς τα κινεζικά νοικοκυριά άρχισαν να κινούνται με σύνεση. Σε ό,τι αφορά το μέτωπο του αποπληθωρισμού, τον Φεβρουάριο οι τιμές καταναλωτή υποχώρησαν, μολονότι η εικόνα δεν αποτυπώνεται σωστά στα στοιχεία επειδή μεσολάβησε η αργία του νέου σεληνιακού έτους. Εξάλλου, η αγορά ακινήτων αντιπροσωπεύει πάνω από το 40% της κινεζικής οικονομίας και αυτή τη στιγμή διανύει τη τέταρτη συναπτό έτος σε κρίση. Ως εκ τούτου έχουν πυκνώσει οι φωνές των οικονομολόγων που ζητούν μέτρα για την ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης. Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε χθες στη δημοσιότητα η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, οι λιανικές πωλή-

σεις τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο αυξήθηκαν κατά 4% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους, σημειώνοντας βελτίωση από την αύξηση κατά 3,7% που είχε προηγηθεί τον Δεκέμβριο.

Η είδηση πως επίκειται ειδικό σχέδιο για την τόνωση της κατανάλωσης οδήγησε χθες σε μικρή άνοδο τα κινεζικά χρηματιστήρια, με τον δείκτη Hang Seng του Χονγκ Κονγκ να καταγράφει κέρδη 1,1%, αλλά ο δείκτης CSI 300 της κινεζικής ενδοχώρας έμεινε ουσιαστικά αμετάβλητος. Σημειώτέον ότι ο εν λόγω δείκτης, που περιλαμβάνει όσες μετοχές είναι εισηγμένες στα χρηματιστήρια της Σαγκάης και της Σεντζέν, σημειώνει ανοδική πορεία για το σύνολο του έτους. Έχει προηγηθεί τον Σεπτέμβριο πακέτο μέτρων που ανακοίνωσε το Πεκίνο για τη στήριξη της οικονομίας, αλλά τα μέτρα στόχευαν κυρίως στα χρηματιστήρια της Κίνας και απογοήτευσαν τους επενδυτές.

Οι επενδυτές στρέφουν ξανά το βλέμμα στο ρούβλι και στα ρωσικά ομόλογα

Η νέα εποχή στις σχέσεις ΗΠΑ - Ρωσίας και το ενδεχόμενο άρσης των κυρώσεων σε περίπτωση που επιτευχθεί κατάπαυση του πυρός στην Ουκρανία δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα στον κόσμο των επενδύσεων. Οι επενδυτές ποντάρουν ξανά στο ρούβλι και στα ρωσικά ομόλογα, που είχαν «εξαφανιστεί» από τις διεθνείς αγορές μετά την έναρξη του πολέμου, το 2022. Στοιχηματίζοντας ότι η αμερικανορωσική προσέγγιση θα στείλει ένα κύμα κεφαλαίων πίσω στη ρωσική οικονομία, οι traders στρέφονται σε στοιχήματα που δεν κινδυνεύουν από κυρώσεις σε ρωσικά ομόλογα και στο ρούβλι. «Κάποιες από τις ρητορικές του Τραμπ για τη Ρωσία είναι ακανόνιστες και αυτό είναι κάτι που πρέπει να ληφθεί υπόψη, εξετάζεται όμως η άρση των κυρώσεων», λέει ο Πολ ΜακΝαμάρα, διευθυντής επενδύσεων της GAM, παραμονές της σημερινής κρίσιμης τηλεφωνικής συνομιλίας Τραμπ - Πούτιν για την έκβαση του πολέμου και

το σχέδιο εκκαθάρισης 30 ημερών που εξετάζει η Μόσχα.

Ενώ παραμένει δύσκολο για τα δυτικά funds να στοιχηματίσουν απευθείας σε ρωσικά περιουσιακά στοιχεία, ορισμένοι αναζητούν ομόλογα ρωσικών εταιρειών που θεωρήθηκαν

Η προσέγγιση Τραμπ - Πούτιν και το ενδεχόμενο χαλάρωσης των κυρώσεων κατά της Ρωσίας δημιουργούν νέες συνθήκες στην αγορά.

σχεδόν άχρηστα μετά την εισβολή στην Ουκρανία, όμως πλέον επανέρχονται στις εσωτερικές αποτιμήσεις ορισμένων επενδυτών. Παρ' όλα αυτά, το ρούβλι εξακολουθεί να διαπραγματεύεται ελάχιστα εκτός Ρωσίας και

Το ρούβλι εξακολουθεί να διαπραγματεύεται ελάχιστα εκτός Ρωσίας και τα ομόλογα είναι ως επί το πλείστον εκτός ορίων για ξένους θεσμικούς επενδυτές μετά την επιβολή κυρώσεων το 2022.

τα ομόλογα είναι ως επί το πλείστον εκτός ορίων για ξένους θεσμικούς επενδυτές. Από το 2022, οι κυρώσεις έχουν απαγορεύσει τις συναλλαγές σε ρωσικά κρατικά χρέη και πολλοί εταιρικοί εκδότες από τη χώρα δεν μπορούν

να βρουν τράπεζες ή μεσάζοντες για να διεκπεραιώσουν πληρωμές προς τους πιστωτές. Οι διεθνείς όγκοι συναλλαγών στο ρωσικό νόμισμα είναι μόλις 50 εκατ. δολάρια την εβδομάδα, σε σύγκριση με τα δισ. δολάρια που

άλλαξαν χέρια πριν από τον πόλεμο. «Υπάρχει σίγουρα κάποιος ενθουσιασμός, κυρίως στην κοινότητα των hedgefunds», εξηγεί ο Ρότζερ Μαρκ, αναλυτής στην επενδυτική εταιρεία Ninety One. Οι έμποροι έχουν χρησιμοποιήσει το τένγκε του Καζακστάν ως υποκατάστατο για το ρούβλι, λόγω των οικονομικών δεσμών της χώρας με τη Ρωσία, με όγκους που αγγίζουν τα 100 έως 200 εκατ. δολάρια την εβδομάδα. Το τένγκε έχει σημειώσει ράλι περίπου 5% έναντι του δολαρίου φέτος. Αλλά αυτές οι συναλλαγές είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν σε μεγάλη κλίμακα.

Οι διεθνείς αγορές ρωσικών περιουσιακών στοιχείων εξατμίστηκαν μετά την εισβολή στην Ουκρανία, καθώς οι κυρώσεις απέκλεισαν τις ρωσικές τράπεζες από το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα και η χώρα υπέστη τεράστια φυγή κεφαλαίων. Η κεντρική τράπεζα της Ρωσίας αύξησε τα επιτόκια αφού το κόστος των εισαγωγών αυξήθηκε

και οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού αυξανόνταν, ιδιαίτερα καθώς το Κρεμλίνο έθεσε σε κίνηση την πολεμική παραγωγή. Σήμερα, οι κινήσεις στην αγορά συναλλάγματος και η ανατίμηση στο ρούβλι αποκαλύπτουν ότι αυτή η δυναμική μπορεί να αντιστραφεί, ιδίως αν οι Ρώσοι που έφυγαν από τη χώρα υπό τον φόβο της επιστράτευσης επιστρέψουν με αποταμιεύσεις που είχαν μεταφέρει στη Γεωργία, την Αρμενία και άλλες γειτονικές χώρες. Οι επενδύσεις στο ρούβλι εξακολουθούν να εγκυμονούν τεράστιους κινδύνους, για παράδειγμα σε περίπτωση που οι ΗΠΑ επιλέξουν τελικά να αυστηροποιήσουν τις κυρώσεις εάν η Μόσχα απορρίψει τους όρους κατάπαυσης του πυρός. Ακόμη και αν χαλαρώσουν οι κυρώσεις, οι Ρώσοι επενδυτές με χρήματα στη χώρα μπορεί να εκμεταλλευθούν την ευκαιρία να φύγουν, ενώ πολλοί μετανάστες μπορεί να μην επιστρέψουν καθόλου, σχολιάζουν οι αναλυτές.

Επιβράδυνση της ανάπτυξης παγκοσμίως βλέπει ο ΟΟΣΑ

Βαριδί για την ανάπτυξη του Καναδά, του Μεξικού και των ΗΠΑ θα αποτελέσουν οι δασμοί της νέας αμερικανικής κυβέρνησης, οι οποίοι ταυτόχρονα θα ανεβάσουν τον πληθωρισμό, σύμφωνα με την αναθεωρημένη πρόβλεψη του ΟΟΣΑ. Ο οργανισμός χαμηλώνει τον πήχυ για την παγκόσμια ανάπτυξη και προειδοποιεί ότι ένας εμπορικός πόλεμος ευρείας κλίμακας θα την επιβαρύνει περαιτέρω. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, στην περίπτωση ενός γενικευμένου εμπορικού σοκ, αφενός θα ανέβουν οι τιμές για τα αμερικανικά νοικοκυριά, αφετέρου η πιθανή οικονομική επιβράδυνση θα αντισταθμίσει πλήρως τα επιπλέον έσοδα που υποτίθεται ότι θα φέρουν στις ΗΠΑ οι δασμοί.

Παγκοσμίως, η ανάπτυξη αναμένεται με τα σημερινά δεδομένα να επιβραδυνθεί ελαφρώς από

3,2% το 2024 στο 3,1% το 2025 και στο 3% το 2026. Προηγούμενος, ο ΟΟΣΑ ανέμενε ανάπτυξη 3,3% φέτος και του χρόνου. Τα νούμερα αυτά κρύβουν τεράστιες διαφορές ανάμεσα στις μεγάλες οικονομίες, με αναδυόμενες αγο-

Βαριδί ο εμπορικός πόλεμος - Σημαντικό πλήγμα στις οικονομίες Μεξικού, Καναδά, αλλά και ΗΠΑ.

ρές -όπως η Κίνα- να «τρέχουν», αντισταθμίζοντας την επιβράδυνση στη Βόρεια Αμερική.

Ο ΟΟΣΑ πάντως προειδοποιεί ότι αν συνεχιστεί ο πόλεμος δασμών, τότε είναι πιθανό να μει-

ωθούν οι επενδύσεις και να ανέβει ο πληθωρισμός, υποχρεώνοντας τις κεντρικές τράπεζες να διατηρήσουν τα επιτόκια δανεισμού σε υψηλά επίπεδα για μεγαλύτερο διάστημα από το προσδοκώμενο. Σημειώνεται ότι στη νέα του έκθεση ο ΟΟΣΑ υπολογίζει ότι οι ΗΠΑ και οι γειτονικές χώρες θα ανεβάσουν τους δασμούς κατά επιπλέον 25 ποσοστιαίες μονάδες σε σχεδόν όλα τα προϊόντα από τον Απρίλιο. Ως αποτέλεσμα, αναμένει ότι η ανάπτυξη των ΗΠΑ θα επιβραδυνθεί φέτος στο 2,2% και στο 1,6% το 2026, ενώ στην προηγούμενη πρόβλεψη του τον Δεκέμβριο προέβλεπε 2,4% και 2,1% αντίστοιχα.

Μεγαλύτερο πλήγμα θα δεχθεί η οικονομία του Μεξικού, με συρρίκνωση 1,3% φέτος και επιπλέον 0,6% του χρόνου, αντί για ανάπτυξη 1,2% και 1,6% αντίστοιχα,

όπως αναμενόταν στην προηγούμενη πρόβλεψη. Ο ρυθμός ανάπτυξης του Καναδά θα επιβραδυνθεί στο 0,7% φέτος και του χρόνου, πολύ χαμηλότερα από την προηγούμενη πρόβλεψη για 2% και τα δύο έτη. Η οικονομία της Ευρωζώνης, που μέχρι στιγμής έχει περιορισμένη άμεση έκθεση στον εμπορικό πόλεμο, αναμένεται να σημειώσει ανάπτυξη 1% φέτος και 1,2% του χρόνου. Πρόκειται βέβαια για χαμηλότερη πρόβλεψη από το 1,3% και 1,5% αντίστοιχα που έβλεπε στην προηγούμενη εκτίμησή του ο ΟΟΣΑ.

Για την Κίνα, ο ΟΟΣΑ εκτιμά ότι η ισχυρότερη κρατική στήριξη θα αντισταθμίσει εν μέρει τον αντίκτυπο των υψηλότερων δασμών από τις ΗΠΑ. Προβλέπει ανάπτυξη 4,8% το 2025 για την κινεζική οικονομία από 4,7% προηγουμένως και 4,4% για το 2026.

Ο ΟΟΣΑ προειδοποιεί ότι αν συνεχιστεί ο πόλεμος δασμών, τότε είναι πιθανό να μειωθούν οι επενδύσεις και να ανέβει ο πληθωρισμός.

«Κάντε παιδιά ή απολύεστε» προειδοποιούν κινεζικές εταιρείες

Το Πεκίνο δημιουργεί κοινωνική πίεση για να αντιμετωπιστεί το δημογραφικό

Στον κινεζικό όμιλο Shuntian Chemical, ο ιδανικός εργαζόμενος δουλεύει σκληρά, είναι πθικός, πιστός και –πιθανώς το πιο σημαντικό– είναι διατεθειμένος να κάνει παιδιά για το καλό της χώρας του.

Σύμφωνα με μήνυμα που εστάλη εσωτερικά στους ανώπαντρους υπαλλήλους της, η κινεζική εταιρεία τους συμβούλευε να ξεκινήσουν οικογένεια και μάλιστα με προθεσμία μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου. «Αν δεν μπορείτε να παντρευτείτε και να ξεκινήσετε οικογένεια εντός τριών τριμήνων, η εταιρεία θα τερματίσει τη σύμβαση εργασίας σας», αναφερόταν στην επιστολή, η οποία διέρρευσε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Μετά τις έντονες αντιδράσεις στο Διαδίκτυο, η Shuntian Chemical ανακοίνωσε ότι ανακάλεσε την εντολή. Ωστόσο, δεν επρόκειτο για την πρώτη εταιρεία που προσπάθησε να παρέμβει στην προσωπική ζωή των υπαλλήλων της, όσο εντείνονται οι ανησυχίες σχετικά με τη βουτιά στον αριθμό των γάμων και των γεννήσεων στην Κίνα. Πριν από μερικές εβδομάδες, μια κινεζική αλυσίδα σουπερ μάρκετ συμβούλεψε το προσωπικό της να μη ζητάει δώρα αρραβώνων, προκειμένου να μειωθούν τα έξοδα των γάμων. Και οι δύο εντολές κατακρίθηκαν ευρέως, καθώς πέραν του υψηλού κόστους των παιδιών πολλοί νέοι στην Κίνα δηλώνουν μια επιθυμία για περισσότερο αυτονομία.

Πέρυσι, παντρεύτηκαν 6,1 εκατομμύρια ζευγάρια, καταγράφοντας τον χαμηλότερο αριθμό από το 1986, οπότε η κυβέρνηση άρχισε να αποτυπώνει τα συγκεκριμένα στοιχεία. Επίσης, ο πληθυσμός της Κίνας μειώνεται εδώ και τρία συναπτά έτη.

Οι Αρχές προσπαθούν να αλλάξουν τις τάσεις. Σύμφωνα με

«Αν δεν μπορείτε να παντρευτείτε και να ξεκινήσετε οικογένεια εντός τριών τριμήνων, η εταιρεία θα τερματίσει τη σύμβαση εργασίας σας», ανέφερε η επιστολή της Shuntian Chemical, που εστάλη εσωτερικά στους ανώπαντρους υπαλλήλους της και η οποία διέρρευσε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Ο πληθυσμός της Κίνας μειώνεται εδώ και τρία συναπτά έτη.

τους New York Times, οι αξιωματούχοι έχουν ρωτήσει γυναίκες αν βλέπουν στο μέλλον τους κάποια εγκυμοσύνη, έχουν πραγματοποιήσει καμπάνια ότι η εγκυμοσύνη μπορεί να κάνει μια γυναίκα εξυπνότερη και ζήτησαν να δημιουργηθεί μια «κοινωνική ατμόσφαιρα φιλική προς τη γονιμότητα» σε εργασιακούς χώρους και αλλού.

Πριν από χρόνια, όταν οι κινεζικές αρχές ήθελαν να περιορίσουν τον αριθμό των γεννήσεων, είχαν καταφύγει σε καταναγκαστικά μέτρα, όπως αμβλώσεις και στειρώσεις. Τώ-

ρα, που προσπαθούν να κάνουν το αντίθετο, προσεγγίζουν το θέμα πιο ήπια, ενδεχομένως για να αποφύγουν μια έντονη αντίδραση.

Οι αξιωματούχοι ωστόσο έχουν αφήσει να εννοηθεί ότι στηρίζουν την παρέμβαση ορισμένων εταιρειών, όπως στην περίπτωση της αλυσίδας σουπερ μάρκετ Pangdonglai. Ο ιδρυτής της εταιρείας, Γου Ντονγκλάι, έγραψε σε λογαριασμό του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τον Νοέμβριο ότι σύντομα θα απαγορεύει στους εργαζομένους της να πραγματοποιήσουν συναλλαγές, μερικές φορές δεκάδων χιλιάδων δολαρίων, τις οποίες παραδοσιακά κάνουν οι άνδρες στην οικογένεια της μέλλουσας σύζυγου τους. Οι επικριτές αυτής της τακτικής υποστηρίζουν ότι αυτό το έθιμο καθιστά τον γά-

μο απαγορευτικό για πολλούς.

Η Pangdonglai και ο όμιλος Shuntian Chemical είναι ιδιωτικές εταιρείες. Το γεγονός ότι αισθάνθηκαν άνετα να στείλουν τέτοιου είδους εντολές δείχνει ότι θα ήταν καλοδεχούμενες, δήλωσε η Λου Πιν, ακαδημαϊκός που εξειδικεύεται στον φεμινισμό. Η κυβέρνηση ίσως προτιμά να δημιουργήσει κοινωνική πίεση ώστε να κάνουν οι πολίτες παιδιά, σχολίασε η κυρία Λου, σύμφωνα με τους New York Times. Αν ο κόσμος φοβάται ότι θα αποκλειστεί από την κοινωνία του ή θα χάσει τη δουλειά του, ίσως είναι πιθανότερο να συμμορφωθεί, συμπλήρωσε. «Η διακυβέρνηση μέσω κοινωνικών κανόνων είναι χαμηλού κόστους και αποφεύγει την ανάληψη ευθυνών από την κυβέρνηση», υπογράμμισε η κυρία Λου.

Η Tesla ανακαλεί 46.096 Cybertrucks

Στην ανάκληση όλων των Cybertrucks που κατασκεύασε τους πρώτους 15 μήνες, αφότου έριξε το φουτουριστικό φορτηγάκι της στην αμερικανική αγορά, προχωράει η Tesla, έπειτα από τον εντοπισμό ενός δυνητικού προβλήματος ασφαλείας. Η εταιρεία ανακαλεί 46.096 Cybertrucks, αλλά λέει ότι το 1% εξ αυτών έχει το ελάττωμα που εντοπίστηκε. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι κομμάτια της ασφάλισης επένδυσης κατά μήκος του εξωτερικού του Cybertruck ενώνονται με το όχημα με μια κόλλα που είναι ευαίσθητη στο περιβάλλον. Η Tesla πρόκειται να καλύψει το κόστος για την αντικατάσταση των πάνελ με άλλα, που να πληρούν τις απαιτήσεις αντοχής. Όμως, όπως παραδόξως η εταιρεία την ημέρα που υπέβαλε το αίτημα για την ανάκληση (στις 18 Μαρτίου), δεν έχει καταφέρει ακόμη να διορθώσει το πρόβλημα στην παραγωγή. Εκτίμησή της είναι πως θα το επιτύχει γύρω στις 21 Μαρτίου. Η εταιρεία του Ελον Μασκ αναγνωρίζει ότι εάν το ασφάλινο πάνελ αποκολληθεί από το όχημα ενώ αυτό κινείται, θα μπορούσε να αποτελέσει κίνδυνο για τους οδηγούς μηχανών που ακολουθούν. Μέσα στον πρώτο χρόνο από την κυκλοφορία του Cybertruck στις ΗΠΑ, τον Νοέμβριο του 2023, η Tesla αναγκάστηκε να κάνει έξι ανακλήσεις. Ένα από τα πρώτα προβλήματα που εντοπίστηκαν, τον περασμένο Ιούνιο, αφορούσε κομμάτια της επένδυσης του αυτοκινήτου κατά μήκος του εξωτερικού του πορτπαγκάζ, τα οποία θα μπορούσαν

να χαλαρώσουν κατά την οδήγηση.

Από την πρώτη στιγμή που παρουσίασε το πρωτότυπο του Cybertruck, τον Νοέμβριο του 2019, ο Μασκ τόνισε ότι πρόκειται για ένα στιβαρό και δυνατό αυτοκίνητο. «Θέλεις ένα φορτηγάκι που να είναι πραγματικά σκληρό, όχι ψεύτικα σκληρό», είπε σε μια παρουσίαση στο Λος Άντζελες.

Αφότου έδειξε βίντεο όπου το φορτηγάκι άντεξε σε πυροβολισμούς, ο Μασκ ζήτησε από τον επικεφαλής σχεδιασμού της Tesla,

Ενας ακόμη πονοκέφαλος για την αυτοκινητοβιομηχανία, η μετοχή της οποίας έχει βυθιστεί κατά 42% φέτος.

Φρανζ φον Χολχάουζεν, να κτυπήσει τις πόρτες με μια βαριοπούλα. Τότε, όμως, το θωρακισμένο τζάμι του αυτοκινήτου έσπασε.

Πάντως, ο Μασκ επιμένει για την αντοχή του Cybertruck, γράφοντας στο X ότι παρέχει «ασφάλεια επιπέδου Αποκάλυψης», αφότου το φορτηγάκι κέρδισε αξιολόγηση πέντε αστέρων για την ασφάλειά του. Σε κάθε περίπτωση, η ανάκληση αποτελεί έναν ακόμη «πονοκέφαλο» για την Tesla, η οποία έχει δε τη μετοχή της να υποχωρεί κατά 42% φέτος, εν μέσω αντιδράσεων για την εμπλοκή του Ελον Μασκ με την πολιτική.

Η Tesla πρόκειται να καλύψει το κόστος για την αντικατάσταση των πάνελ με άλλα, που να πληρούν τις απαιτήσεις αντοχής.

Επενδύσεις δισ. δολ. στις ΗΠΑ από τη Nvidia

Η Nvidia, η ισχυρότερη εταιρεία μικροτσιπ τεχνητής νοημοσύνης στον κόσμο, θα δαπανήσει εκατοντάδες δισ. δολάρια για την κατασκευή ημιαγωγών και ηλεκτρονικών εξαρτημάτων στις ΗΠΑ τα επόμενα τέσσερα χρόνια, δήλωσε ο διευθυντής σύμβουλος Τζένσεν Χουάνγκ σε συνέντευξη του στους Financial Times.

Η νέα στρατηγική ακολουθεί επενδυτικά σχέδια πολλών δισ. δολαρίων που ανακοινώθηκαν από άλλες εταιρείες τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της Apple, καθώς ο αντίκτυπος των εμπορικών πολιτικών του Τραμπ με σύνθημα «Πρώτα η Αμερική» μετασχηματίζει την παγκόσμια οικονομία.

Ο Χουάνγκ σημείωσε ότι η Nvidia θα προμηθευτεί «πιθανότατα ηλεκτρονικά εξαρτήματα συνολικής αξίας μισού τρις. δολαρίων» τα επόμενα τέσσερα χρόνια και ότι η εταιρεία βλέπει τον εαυτό της να κατασκευάζει «αρκετές εκατοντάδες δισ. από αυτά εδώ στις ΗΠΑ».

Ο κολοσσός είναι πλέον σε θέση να κατασκευάζει τα τελευταία του συστήματα μέσω αμερικανικών προμηθευτών όπως η TSMC και η Foxconn, υπογράμμισε, προσθέτοντας ότι βλέπει μια αυξανόμενη ανταγωνιστική απειλή από τον κινεζικό κολοσσό των ηλεκτρονικών Huawei.

Αυτή την εβδομάδα, στο επίσημο συνέδριο προγραμματιστών της Nvidia, ο Χουάνγκ παρουσίασε την επόμενη γενιά του τσιπ AI, Vera Rubin, περιγράφοντας το σχέδιό του να δημιουργήσει συμπλέγματα εκατομ-

Ο διευθυντής σύμβουλος της Nvidia Τζένσεν Χουάνγκ δήλωσε σε συνέντευξη του στους Financial Times ότι η εταιρεία του θα δαπανήσει εκατοντάδες δισ. δολάρια για την κατασκευή ημιαγωγών και ηλεκτρονικών εξαρτημάτων στις ΗΠΑ τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

Ο αντίκτυπος των εμπορικών πολιτικών του Τραμπ με σύνθημα «Πρώτα η Αμερική» μετασχηματίζει την παγκόσμια οικονομία.

μυρίων διασυνδεδεμένων τσιπ σε γιγάντια κέντρα δεδομένων που θα απαιτούν μεγάλη παροχή ρεύματος. Η μετατόπιση των αλυσίδων εφοδιασμού έρχεται επίσης καθώς ο Τραμπ επιβάλλει απότομους εμπορικούς δασμούς σε αρκετούς σημαντικούς εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ, αναγκάζοντας τις τοπικές

επιχειρήσεις να προσπαθήσουν να βρουν εναλλακτικές αλυσίδες εφοδιασμού.

Ο Χουάνγκ δήλωσε στους FT ότι πιστεύει πως η κυβέρνηση Τραμπ μπορεί να υποστηρίξει την αμερικανική βιομηχανία τεχνητής νοημοσύνης και ότι η σειρά τσιπ Blackwell της Nvidia παράγεται στις ΗΠΑ. «Το να έχουμε την υποστήριξη μιας διοίκησης που νοιάζεται για την επιτυχία αυτής της βιομηχανίας και να μην επιτρέπει στην ενέργεια να αποτελεί εμπόδιο είναι ένα εκπληκτικό αποτέλεσμα για την τεχνική νοημοσύνη στις ΗΠΑ», είπε χαρακτηριστικά.

Η TSMC –ένας μεγάλος προμηθευτής της Nvidia– έχει επενδύσει σημαντικά στην παραγωγική της ικανότητα στις ΗΠΑ, με το κυριότερο μέρος

των επενδύσεών της να προέρχεται από τον νόμο CHIPS του τώως προέδρου Τζο Μπάιντεν. Αυτόν τον μήνα, ανακοίνωσε μια επένδυση 100 δισ. δολαρίων σε εγκαταστάσεις κατασκευής τσιπ στην Αριζόνα, η οποία προστέθηκε σε μια επένδυση 65 δισ. δολαρίων που είχε συμφωνηθεί επί Μπάιντεν. Τα τελευταία συστήματα Blackwell της Nvidia παράγονται τώρα στις ΗΠΑ, συμπλήρωσε ο Χουάνγκ, υπογραμμίζοντας ότι η νέα επένδυση της TSMC στις ΗΠΑ προβλέπει μια σημαντική αύξηση στην ανθεκτικότητα της εφοδιαστικής αλυσίδας μας.

Τα τελευταία χρόνια, οι μεγαλύτερες εταιρείες τεχνολογίας της Αμερικής, ανάμεσά τους οι Nvidia και Apple, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις παραγωγής τσιπ της TSMC στην Ταϊβάν. Αυτή η εξάρτηση επισκιάστηκε από την αυξανόμενη απειλή επιθετικότητας από την Κίνα –η οποία διεκδικεί την Ταϊβάν ως μέρος της επικράτειάς της– καθώς και από τις απειλές της κυβέρνησης Τραμπ για δασμούς στους ημιαγωγούς της Ταϊβάν. Η Ταϊβάν αντιμετωπίζει επίσης έναν διαρκή κίνδυνο σεισμών.

Η Nvidia έχει ανεβάσει ρυθμούς και μετά την κυκλοφορία του κινεζικού μοντέλου DeepSeek R1 τον Ιανουάριο. Πολλοί παρατηρητές θεμάτων γύρω από την AI έχουν αναφέρει ότι το νέο κινεζικό μοντέλο, το οποίο φέρεται να απαιτούσε λιγότερα τσιπ από τα μοντέλα που κατασκευάζονται στις ΗΠΑ, θα απειλούσε την επιχείρηση της Nvidia.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΡΙΩΝ (3) ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗ ΜΟΝΙΜΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ, ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Η Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Ταμείων του Υπουργείου Εσωτερικών (ΔΕΤ) ανακοινώνει ότι γίνονται δεκτές αιτήσεις για απασχόληση μέχρι και τριών (3) Επιστημονικών Συνεργατών με σύμβαση για θέματα Ταμείων Εσωτερικών Υποθέσεων που εντάσσονται στο πλαίσιο του νέου Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2028-2034, για τις ανάγκες της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Ταμείων του Υπουργείου Εσωτερικών, στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στις Βρυξέλλες (ΜΑΕΕ), για σκοπούς προετοιμασίας και ανάληψης από την Κυπριακή Δημοκρατία της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), το πρώτο εξάμηνο του 2026, για μέγιστη περίοδο μέχρι τις 31 Ιουλίου 2026.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν τη σχετική ενημέρωση στην ιστοσελίδα της ΔΕΤ, (www.moi.gov.cy/efu) κάτω από την ενότητα «Ενημέρωση - Ανακοινώσεις». Τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων η 11 Απριλίου 2025 και ώρα 16:00.

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2024/25

Υποβολή Αιτήσεων: Από 17 Μαρτίου 2025 (ώρα 9:00 π.μ.) έως και τις 18 Απριλίου 2025 (ώρα 15:00)

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου ανακοινώνει την προκήρυξη υποτροφιών για το ακαδημαϊκό έτος 2024/25. Οι ενδιαφερόμενοι/νες φοιτητές/τριες μπορούν να υποβάλουν την αίτησή τους για τη διεκδίκηση κρατικής υποτροφίας για την παρακολούθηση προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών στην Κύπρο ή το εξωτερικό από 17/03/2025 (ώρα 9:00 π.μ.) έως και τις 18/04/2025 (ώρα 15:00).

Οι σχετικές προκηρύξεις για όλα τα επίπεδα σπουδών βρίσκονται αναρτημένες στην ιστοσελίδα www.cyscholarships.gov.cy. Για περισσότερες πληροφορίες ή και διευκρινίσεις, μπορείτε να επικοινωνείτε με το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου, στο τηλ.: 22456433 από τις 8:00 π.μ. μέχρι τις 15:00 Δευτέρα με Παρασκευή ή στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο info@ikyk.mof.gov.cy.
ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Κατά 8,7% αυξήθηκαν το 2024 οι τιμές πώλησης κατοικιών

Συνεχίζεται η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των τιμών, σημειώνει η ΤτΕ

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Αύξηση κατά 6,6% σε πανελλαδικό επίπεδο και 6,2% στην Αττική σημειώθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2024 όσον αφορά την ετήσια άνοδο των τιμών πώλησης κατοικιών. Με βάση τους δείκτες τιμών κατοικιών που επιμελείται η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), κατά το τέταρτο τρίμηνο συνεχίστηκε η πορεία επιβράδυνσης του ρυθμού ανόδου παρότι ασφαλώς παραμένει σημαντικά υψηλότερος του πληθωρισμού. Συνολικά το 2024, η μέση αύξηση των τιμών πανελλαδικά διαμορφώθηκε σε 8,7%, αλλά η επιβράδυνση είναι εμφανής, μια και από 10,8% που ήταν η αύξηση κατά το πρώτο τρίμηνο, περιορίστηκε σε 6,6% κατά τους τελευταίους τρεις μήνες του έτους.

Στην Αττική η μέση ετήσια αύξηση άγγιξε το 8,2%, από 13,9% το 2023. Στη Θεσσαλονίκη η αύξηση του τέταρτου τριμήνου διαμορφώθηκε σε 8,2% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους και συνολικά το 2024 οι τιμές κατέγραψαν άνοδο κατά 11,2%, ενώ το 2023 η αύξηση είχε αγγίξει το 16,6%. Παρόμοια εικόνα καταγράφεται και στην υπόλοιπη χώρα. Συγκεκριμένα, στις άλλες μεγάλες πόλεις η ετήσια αύξηση του 2024 διαμορφώθηκε σε 7,1%, από 15% το 2023 (και 4,6% το τέταρτο τρίμηνο), ενώ στις υπόλοιπες περιοχές (κυρίως τουριστικού χαρακτήρα) η μέση ετήσια μεταβολή του 2024 ήταν 10,6%, από 11,6% το 2023 και 8,7% κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2024.

Όσον αφορά τα νεόδμητα ακίνητα, η πανελλαδική αύξηση κατά το τέταρτο τρίμηνο ήταν 9,1% και 10,1% συνολικά στο έτος έναντι 12,9% το 2023. Αισθητά μικρότερη αύξηση κατέγραψαν οι τιμές των μεταχειρισμένων κατοικιών, καθώς η αύξηση κατά το τέταρτο τρίμηνο περιορίστηκε σε μόλις 4,9%, από 7,1% το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και 7,8% συνολικά το 2024, τη στιγμή που το 2023 οι τιμές τους είχαν αυξηθεί με σχεδόν διπλάσιο ρυθμό, 14,5%.

Πηγές της αγοράς ακινήτων επισημαίνουν ότι η πορεία επιβράδυνσης του ρυθμού της ανόδου, ειδικά μάλιστα στην Αττική, είναι αποτέλεσμα της μειωμένης

Η αύξηση στις τιμές των μεταχειρισμένων κατοικιών διαμορφώθηκε σε 4,9%, από 7,1% το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και 7,8% συνολικά το 2024, τη στιγμή που το 2023 οι τιμές τους είχαν αυξηθεί με σχεδόν διπλάσιο ρυθμό, 14,5%.

Στην Αττική η μέση ετήσια αύξηση άγγιξε το 8,2%, από 13,9% το 2023, ενώ στη Θεσσαλονίκη αντίστοιχα ποσοστά είναι 11,2% και 16,6%.

αγοραστικής ζήτησης σε σχέση με το 2023, όταν ο πρώτος κύκλος του προγράμματος «Σπίτι μου» είχε διατηρήσει τον όγκο των αγοραπωλησιών σε υψηλό επίπεδο. Αντιθέτως, το 2024 εξέλειψε αυτός ο παράγοντας, με αποτέλεσμα να μην οι τιμές να συνεχίσουν την ανοδική πορεία τους λόγω και του ότι η προσφορά είναι ακόμα πιο ελλειμματική σε σχέση με τη ζήτηση, ωστόσο φάνηκε ότι είναι δύσκολο να επιβληθούν νέες μεγάλες αυξήσεις των τιμών πώλησης. Αυτό φαίνεται πως οφείλεται και στο

γεγονός ότι η πλειονότητα των εγχώριων αγοραστών αναζητάει ακίνητα αξίας έως 200.000-250.000 ευρώ, που είναι όλο και πιο δυσεύρετα, ειδικά στην Αττική. Έτσι, οι πράξεις αγοραπωλησίας είναι λιγότερες και οι πωλητές είναι δυσκολότερο να εξασφαλίσουν μεγάλες αυξήσεις για ακίνητα χαμηλής ποιοτικής στάθμης.

Αυτή είναι η εικόνα που καταγράφει εν πολλοίς και η ίδια η ΤτΕ στην πρόσφατη ενδιάμεση έκθεση για τη νομισματική πολιτική. Σε αυτήν επισημαίνεται ότι «η χαμηλή προσφορά ποιοτικών χώρων σε όλο το εύρος της αγοράς έχει δώσει ώθηση στην κατασκευαστική δραστηριότητα, η οποία εντούτοις δεν έχει αναπτύξει ρυθμούς που θα επέτρεπαν την πλήρη αποσυμπίεση της ζήτησης, ειδικά στην περίπτωση των κατοικιών. Υπό τις τρέχουσες συνθήκες, εκτιμάται ότι η αύξηση των τιμών θα συνεχιστεί μέχρι την αποκατάσταση σχετικής ισορροπίας, με πιο έντονους ωστόσο

ρυθμούς σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο».

Παράλληλα επισημαίνεται ότι ναι μεν οι προσδοκίες για την ελληνική αγορά ακινήτων όσον αφορά το επόμενο διάστημα παραμένουν θετικές, ωστόσο καταγράφεται πλέον αυξημένη επιφυλακτικότητα από τους παράγοντες της αγοράς, ειδικά για συγκεκριμένες κατηγορίες ακινήτων, κυρίως επαγγελματικές χρήσης. «Οι υφιστάμενες επισφάλειες σχετίζονται με τη γεωπολιτική αστάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο, τις επιβαρύνσεις στο κόστος κατασκευής και λειτουργίας, αλλά και τις συνεχείς νομοθετικές παρεμβάσεις, οι οποίες, σε συνδυασμό με τα διαχρονικά ζητήματα γραφειοκρατίας στις μεταβιβάσεις ακινήτων, επηρεάζουν τον επενδυτικό σχεδιασμό, τα περιθώρια κέρδους και την ελκυστικότητα εκκίνησης νέων επενδυτικών έργων. Παρά τις αβεβαιότητες, η αγορά κατοικίας, και ιδιαίτερα κατοικίας υψηλών προδιαγραφών, παραμένει θετική», καταλήγει η ΤτΕ.

Κόστος και ενεργειακή απόδοση τα δύο βασικά κριτήρια για αγορά σπιτιού

Το προσιτό κόστος και η υψηλή ενεργειακή απόδοση αποτελούν τους βασικότερους παράγοντες επιλογής αγοράς ακινήτου, μεταξύ των υποψήφιων αγοραστών στην Ελλάδα. Αυτό προκύπτει με βάση τα ευρήματα της τελευταίας ετήσιας έρευνας, που πραγματοποιήθηκε σε πανευρωπαϊκό επίπεδο από το δίκτυο μεσιτικών γραφείων RE/MAX Europe. Σύμφωνα με την έρευνα, που τιτλοφορείται «European Housing Trend Report 2024», το 59% επιλέγει ακίνητο με βάση το κόστος αγοράς, ποσοστό που είναι κατά 8% υψηλότερο έναντι του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου. Επίσης, σύμφωνα με την έρευνα, η χαμηλή κατανάλωση ενέργειας είναι πρωταρχικής σημασίας και για το 43% των Ελλήνων που αναζητούν νέα ακίνητα. Δεδομένου του ζεστού κλίματος της Ελλάδας, η έμφαση στην εξοικονόμηση ενέργειας φαίνεται να είναι αυτή που αυξάνει τη δημοτικότητα των νεοδμητών ακινήτων, με το 22% των ερωτηθέντων να τα προτιμάει, αφού εξοικονομούν κατά κανόνα περισσότερη ενέργεια.

Πάντως, το 64% των Ελλήνων δηλώνει ήδη ιδιοκτήτης τουλάχιστον ενός ακινήτου, ενώ το 39% αναφέρει ότι διαθέτει πάνω από ένα ακίνητο στην κατοχή του. Μάλιστα, μεταξύ αυτών των ιδιοκτητών, το 51% χρησιμοποιεί το επιπλέον ακίνητό του ως εξοχική κατοικία, ενώ το 21% το εκμισθώνει, επιτυγχάνοντας ένα συνδυασμό προσωπικής χρήσης και δημιουργίας εισοδήματος. Αυτές οι δεύτερες κατοικίες βρίσκονται κατά κύριο λόγο σε παραθαλάσσιες (41%) και αστικές περιοχές (25%).

Από την άλλη πλευρά, μόλις το

24% δηλώνει ότι αισθάνεται άνετα με την τρέχουσα στεγαστική του κατάσταση, έναντι 44% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Πολύ χαμηλότερο είναι το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι αισθάνονται άνετα με το ενεργειακό κόστος (17%). Ωστόσο, παρά τις οικονομικές δυσκολίες, το ποσοστό των Ελλήνων που έχουν στραφεί σε επιπλέον τρόπους πίστωσης ή δανεισμού για να καλύψουν τα μηνιαία έξοδά τους δεν είναι ιδιαίτερα αυξημένο σε σχέση με αυτό των Ευρωπαίων (17% και 15% αντίστοιχα). Αυτή η οικονομική πίεση

Το 64% των Ελλήνων δηλώνει ιδιοκτήτης ενός ακινήτου, ενώ το 39% αναφέρει ότι διαθέτει πάνω από ένα ακίνητο.

φαίνεται να οδήγησε πολλούς Έλληνες να εξετάζουν την εφαρμογή μέτρων βιωσιμότητας, με το 33% να σκέφτεται την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και το 24% αντλιών θερμότητας. Τα δύο αυτά ποσοστά εμφανίζονται αυξημένα σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (27% και 19% αντίστοιχα). Τέλος, όσον αφορά την επιλογή ενός ακινήτου, οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές φαίνεται να έχουν εντάξει στις βασικές τους προτεραιότητες την εγγύτητα του ακινήτου με χώρους πρασίνου (25%) και τη γειτνίαση με σχολεία, καταστήματα, υπηρεσίες υγείας και ψυχαγωγίας (27%).

Μόλις το 24% δηλώνει ότι αισθάνεται άνετα με την τρέχουσα στεγαστική του κατάσταση, έναντι 44% του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Αμείωτο παραμένει το επενδυτικό ενδιαφέρον για την ελληνική αγορά ακινήτων

Θετική προβλέπεται η πορεία συγκεκριμένων κατηγοριών ακινήτων κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2025, σύμφωνα με την ανάλυση της αγοράς ακινήτων που επιμελήθηκε και παρουσίασε χθες η Επιτροπή Real Estate & Development του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου (Property Market Outlook).

Σε αυτήν επισημαίνεται ότι ο τομέας των ξενοδοχείων, οι κατοικίες (κύριες και εξοχικές) και οι αποθηκευτικοί χώροι θα συνεχίσουν να καταγράφουν θετική πορεία. «Η θετική προοπτική ενισχύεται από την αυξανόμενη ζήτηση, την ανάπτυξη του τουρισμού, τις τεχνολογικές εξελίξεις και την έλλειψη ποιοτικών οικιστικών ακινήτων. Ωστόσο, οι προκλήσεις που αφορούν το αυξημένο κόστος ζωής, τη δυσκολία εύρεσης προσιτών κατοικιών, τις αργές αλλαγές στο νομικό και πολεοδομικό πλαίσιο εμποδίζουν την ομαλή ανάπτυξη της αγοράς», επισημαίνεται χαρακτηριστικά.

Πάντως, σημειώνεται και το γεγονός ότι οι κατοικίες θεωρούνται υπερτιμημένες σε πολλές περιοχές,

ενώ οι βιομηχανικοί χώροι κατέγραψαν πτώση κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2024, τάση που αναμένεται να συνεχιστεί και φέτος. Στους αρνητικούς παράγοντες για τη μελλοντική πορεία της αγοράς συγκαταλέγονται επίσης οι αυξανόμενες δαπάνες κατασκευής, οι γεωπολιτικές εντάσεις και οι ελ-

Ξενοδοχεία, κατοικίες (κύριες και εξοχικές) και αποθηκευτικοί χώροι θα συνεχίσουν να σημειώνουν θετική πορεία.

λείψεις εργατικού δυναμικού. Συνολικά τονίζεται ότι κατά το δεύτερο μισό του προηγούμενου έτους η αγορά ακινήτων στην Ελλάδα συνέχισε την ανάκαμψή της, με τη ζήτηση από το εξωτερικό να είναι αυξημένη αναφορικά με τις κατοικίες υψηλής ποιότητας. Οι αγορές καταστημάτων και γραφείων παρουσίασαν αυξήσεις τι-

Η προοπτική για τον κλάδο των ακινήτων είναι θετική, αναφέρει η Επιτροπή Real Estate & Development του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου, αν και οι κατοικίες θεωρούνται υπερτιμημένες σε πολλές περιοχές.

μών, ενώ η προσφορά προσιτών κατοικιών παρέμεινε μια πρόκληση. Οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης να αγοράσει ακίνητα στην Ελλάδα με την αγορά να επωφελείται περαιτέρω από την πολιτική σταθερότητα και τις διαρκείς ξένες επενδύσεις.

Σχολιάζοντας τη σχετική ανάλυση, ο πρόεδρος της επιτροπής,

Λευτέρης Σικαλίδης, ανέφερε ότι «η αγορά ακινήτων στην Ελλάδα συνεχίζει να προσελκύει έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον λόγω της οικονομικής ανάπτυξης και της βελτίωσης των επενδυτικών συνθηκών».

Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, όπως το κανονιστικό πλαίσιο και η εξισορ-

ρόπηση προσφοράς και ζήτησης. Η επιτροπή μας παραμένει προσηλωμένη στην προώθηση του διαλόγου και στην παροχή πληροφοριών που υποστηρίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των ακινήτων».

Όσον αφορά τους «καταλύτες» για τη θετική πορεία της αγοράς ακινήτων κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο, η ανάλυση του Ελληνο-

αμερικανικού Επιμελητηρίου επισημαίνει την ισχυρή ζήτηση από το εξωτερικό για κατοικίες, τη θετική απόδοση της ελληνικής οικονομίας, την πολιτική και μακροοικονομική σταθερότητα, τη μείωση των επιτοκίων, τη σταθερή ανάπτυξη του τουρισμού και τη ζήτηση από τους χρήστες, την έλλειψη ποιοτικού αποθέματος ακινήτων, τα προγράμματα υποστήριξης της αγοράς ακινήτων και σχετικά κίνητρα, όπως επίσης και το επικείμενο τέλος του πολέμου στην Ουκρανία.

Στον αντίποδα, στους αρνητικούς παράγοντες συγκαταλέγονται ο υψηλός πληθωρισμός, η σταδιακή ανάκαμψη των «ανταγωνιστικών» προς την Ελλάδα αγορών, που πιθανώς να στρέψει προς τα εκεί κάποια ξένα επενδυτικά κεφάλαια, αλλά και το υψηλό κόστος ζωής και η μειωμένη αγοραστική δύναμη των εγχώριων νοικοκυριών. Αρνητικά επιδρούν επίσης η ανεπάρκεια υποδομών, ειδικά στην Αθήνα και στις τουριστικές περιοχές, και ο αργός ρυθμός μεταρρυθμίσεων του νομοθετικού πλαισίου για την πολεοδομία.

Μικρά όνειρα, μεγάλες αποτυχίες

Η σκηνοθέτις Πέννυ Παναγιωτοπούλου μιλάει για τη νέα της ταινία «Wishbone» και το ελληνικό σινεμά

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Η πρώτη ταινία της Πέννυς Παναγιωτοπούλου, «Δύσκολοι αποχαιρετισμοί: ο μπαμπάς μου», γυρίστηκε το 2002, την εποχή που λεφτά (νομίζαμε ότι) υπήρχαν, η δεύτερη, «September», το 2013, στον πυρήνα της ελληνικής κρίσης, η τρίτη, «Wishbone», τώρα. «Τώρα, λοιπόν, είναι η πιο ζοφερή εποχή. Γιατί οι πολιτικές πραγματικότητες σε όλο τον κόσμο είναι πολύ δύσκολες, υπάρχουν πολλοί τρελοί ολόγυρα... Μπαίνουμε σε κάτι πολύ σκοτεινό. Και οι άνθρωποι χάνουν την ψυχική τους δύναμη σιγά σιγά. Δεν μπορούν να παλέψουν άλλο, απομονώνονται».

Την ώρα που μιλάμε, ένα καμπριολέ αυτοκίνητο με αδιανόητη ένταση στα ηχεία και τον οδηγό σαδιστικά αυτάρεσκο περνάει ξυστά δίπλα στο καφέ όπου καθόμαστε, διασχίζοντας τον στενό πεζόδρομο στην Πατησίων (Αινιάνος). Κοιτάμε αποσβολωμένες την οπτική/ηχητική παρέμβαση στη συζήτησή μας.

«Από το 2002 μέχρι σήμερα, λοιπόν, σε έναν κόσμο πιο ωμό, πιο κυνικό», σχολιάζω. «Δεν είναι μόνο ο κόσμος που αλλάζει, αλλά και εμείς οι ίδιοι», λέει η Πέννυ Παναγιωτοπούλου. «Είμαι άνθρωπος που φοβά-

«Τώρα είναι η πιο ζοφερή εποχή. Μπαίνουμε σε κάτι πολύ σκοτεινό. Και οι άνθρωποι χάνουν την ψυχική τους δύναμη σιγά σιγά. Δεν μπορούν να παλέψουν άλλο, απομονώνονται».

ται τις αλλαγές, αλλά αλλάζω, θέλω δε θέλω. Θυμάμαι, όταν ήμουν πιτσιρικά, είχε αλλάξει η ενδεκάδα της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, είχε φύγει ο Μπόμπι Τσάρλτον και έκλαιγα! Δεν μπορούσα να καταλάβω πώς οι άνθρωποι γερνάνε και αποχωρούν. Την ίδια αντίδραση έχω και σήμερα. Όσο για το σινεμά, αλλάζει από μόνο του, εμείς πηδάμε στον συρμό ενώ είναι σε κίνηση, πάντα σε μια διαφορετική στιγμή του».

Σημειώνει την «ορατότητα» που έχει αποκτήσει ο ελληνικός κινηματογράφος. «Το 2003 ήταν πολύ δύσκολο για μια ελληνική ταινία να πάει σε διεθνές φεστιβάλ. Τώρα δεν είναι το ίδιο, παρότι ο ανταγωνισμός είναι μεγαλύτερος. Ότι οι “Δύσκολοι αποχαιρετισμοί” συμμετείχαν στο Φεστιβάλ του Λοκάρνο και είχε βραβευτεί ο μικρός πρωταγωνιστής μάς είχε φανεί κάτι σαν θαύμα. Τώρα, αν δεν πάει μια ταινία σε διεθνές φεστιβάλ αναρωτιέσαι τι έχεις κάνει λάθος...». Πιστεύει ότι στην «καλή θέση του ελληνικού προϊόντος την τελευταία 15ετία έχουν συντελέσει πολλοί παράγοντες, με κομβικό σημείο την αποδοχή που είχε ο “Κυνόδοντας” του Γιώργου Λάνθιμου».

Η φωτογραφία της Πέννυς Παναγιωτοπούλου παρακολουθεί τις ανά δεκαετία αλλαγές τόσο στην ελληνική κοινωνία όσο και στο σινεμά, μέσα από μια μυθοπλασία πρωτότυπα ενορατική, διεισδυτική, διαυγή και ρέουσα. Από το 10χρονο αγόρι που αρνείται να δεχθεί τον θάνατο του πατέρα του σε τροχαίο (έως τη στιγμή που απο-

δέχεται την αλήθεια, όταν, με αφορμή την αποστολή στη Σελήνη του 1969, ο πατέρας του δεν είναι παρών για να δουν μαζί το γεγονός) στους «Δύσκολους αποχαιρετισμούς» μέχρι το «Wishbone» (το δικαλωτό κόκαλο του στέρνου της κότας). Τρεις παραγωγές κινηματογραφικές αλλά, όπως υπογραμμίζει και η ίδια, «ενδιάμεσα από τις ταινίες μου βιοπορίζομαι στο σινεμά». Έχει συνεργαστεί με την ΕΡΤ σε σημαντικές σειρές, όπως το «Μαγικό των ανθρώπων». Επίσης, προσθέτει, «κάθε άνθρωπος έχει να αντιμετωπίσει τους δικούς του δαίμονες, δεν είναι μόνο η καριέρα».

– Το «Wishbone» διαδραματίζεται στη Νέα Πέραμο. Η οικογένεια, μητέρα, ο μεγάλος

Η Πέννυ Παναγιωτοπούλου φωτογραφημένη στην είσοδο του κτιρίου όπου στεγάζεται η ιστορική Σχολή Σταυράκου, που λειτουργεί από το 1950 και είναι καθοριστική στην κινηματογραφική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Η ίδια διδάσκει εκεί από το 2017. Διακρίνει στους νέους σπουδαστές το ίδιο πάθος και την ίδια αγάπη που είχε και η δική της γενιά.

Ο Γιάννης Καράμπαμπας (κεντρικός ήρωας) και η Ευθαλία Παπακώστα στην επίσημη αφίσα της ταινίας.

γιος, η ορφανή μικρή εγγονή και ανιψιά, ζουν σε μονοκατοικία. Γιατί όχι σε διαμέρισμα;

– Ηθελα να δείξω ότι κάποτε ήταν αλλιώς και φθάρθηκαν μέσα στα χρόνια. Μπορεί να ξεκινήσεις ανήκοντας στη μεσαία τάξη κι αυτό να καθεί από τη μια στιγμή στην άλλη. Ηθελα αυτό το σπίτι, για να είναι πολύ φανερό οι φθορές. Ηθελα τον «αέρα» του. Η οικογένεια μένει σε μια περιοχή που ήταν κάτι άλλο το '60 και ύστερα ξέπεσε. Στη διάρκεια της προετοιμασίας της ταινίας έψαχνα ένα σπίτι στον Πειραιά, με σκάλα, πάντα έψαχνα ένα σπίτι, όχι διαμέρισμα, δεν ήθελα να κάνω ένα «σπιρτόκουτο», αισθητικά. Ήταν πάρα πολύ εγκαταλελειμμένο αυτό που βρήκαμε τελικά, αλλά αγάπησα την αύρα

του. Εκεί θα γύριζα, αλλιώς θα έπρεπε να αλλάξω το σενάριο... Το φτιάξαμε πολύ λίγο. Απλώς το απολυμάναμε και το καθαρίσαμε. Χρειαζόμαστε κι έναν κήπο για να μεταφέρουμε μια πορτοκαλιά.

– **Μια πορτοκαλιά που βγάζει τους καρπούς της εκτός εποχής... Εσείς, αισθάνεστε εκτός εποχής;**

– Κάπως, ναι... Αλλά πιστεύω ότι αυτό σου δίνει ένα προνόμιο. Δεν υφίστασαι, δεν είσαι στον νόμο τους, δεν είσαι στα θέλω τους, δεν είσαι στη φάση τους. Έχεις τα πόδια σου σε δύο χρόνους. Οποτε θες πηδάς πίσω, όποτε θες πας μπροστά. Φροντίζω να διδάσκω (σ.σ. στη Σχολή Σταυράκου) για να ενημερώνομαι, να ακούω τη γλώσσα των νέων παιδιών, να ζω με ανθρώπους νεότερους από εμένα και όχι μόνο με ανθρώπους της ηλικίας μου, που είναι πάντα οι καλύτεροί μου φίλοι. Αναγνωρίζω ότι δεν είμαι σαν κι αυτούς, τους νέους. Τι λείπει; Μα η νεότητα βέβαια.

– **Στην ταινία σας αναφέρεστε «στα μικρά όνειρα, στις μεγάλες αποτυχίες».**

– Είναι πολλοί άνθρωποι οι οποίοι στην τάξη που ανήκουν –δεν εξαιρώ τον εαυτό μου– δεν μπορούν να προσπελάσουν το

«Ως Έλληνες έχουμε μια μεγαλύτερη κινητικότητα, αλλά στην πραγματικότητα οι τάξεις είναι τάξεις. Αν σου τύχει μια στραβή, δεν έχεις τα χρήματα να το ανατρέψεις. Κι εκεί τελειώνουν όλα».

μεγάλο όνειρο. Όσο και να προσπαθήσουν δεν θα γίνουν ποτέ το «κάτι άλλο». Τέτοιους ήρωες θελήσαμε να φτιάξουμε σε αυτήν την ταινία. Σε άλλες χώρες, όπως στην Αγγλία που γνωρίζω, για παράδειγμα, οι τάξεις είναι απόλυτα συνειδητοποιημένες. Ενώ εδώ δεν υπάρχει «αυτοσυνειδητότητα», αλλά αυτό το μικρό όνειρο ότι μπορεί κάτι να συμβεί και όλα να αλλάξουν. Ως Έλληνες έχουμε μια μεγαλύτερη κινητικότητα, αλλά στην πραγματικότητα οι τάξεις είναι τάξεις. Αν σου τύχει μια στραβή, δεν έχεις τα χρήματα να το ανατρέψεις.

Κι εκεί τελειώνουν όλα. Η τράπεζα είναι οι τσέπες μας, κι όταν είναι άδειες, δεν έχουμε τίποτε άλλο. Το διάβασα σε μια συνέντευξη του Μάικλ Κέιν. Αυτοί είναι οι άνθρωποι της ταινίας: φθείρονται, μαραίνονται, δεν έχουν τα λεφτά να φτιάξουν το σπίτι τους, δεν μπορούν να επισκευάσουν τα υδραυλικά τους... Δεν μιλάω για ανέχεια. Αυτό που συμβαίνει στον ήρωα μπορεί να συμβεί στον καθένα. Η «στραβή» τού να βρεθεί με χρέος και να μην έχει στον ήλιο μοίρα.

– **Θα μπορούσε η ταινία σας να έχει happy end;**

– Όχι. Γιατί θα συναίνουσα στη φαντασίωση ότι κάποια στιγμή όλα θα γίνουν καλύτερα. Ενώ εγώ περιγράφω ένα αδιέξοδο. Τίποτα δεν χάνεται, λέω στο τέλος της ταινίας, και ναι, το πιστεύω. Ούτε με τον θάνατο. Υπάρχει κάτι που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Υπάρχει συνέχεια.

Το «Wishbone» (σε σκηνοθεσία Πέννυς Παναγιωτοπούλου και σενάριο της Κάλιας Παπαδάκη) προβάλλεται στις αίθουσες από την περασμένη Πέμπτη (20 Μαρτίου). Ενας νεαρός σεκιουριτάς σε δημόσιο νοσοκομείο, μετά τον ξαφνικό θάνατο του μεγαλύτερου αδελφού του, αναγκάζεται να γίνει κηδεμόνας της ανιψιάς του, ενώ ταυτόχρονα πνίγεται από τα χρέη του σπιτιού της οικογένειάς τους.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

23.3 - 29.3.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

Σέρρα-Η ψυχή του Πόντου

Η παράσταση «Σέρρα-Η ψυχή του Πόντου» βασισμένη στο ομώνυμο μυθιστόρημα του Γιάννη Καλπούζου, με τη Χρύσα Παπά, έρχεται στην Κύπρο για δύο παραστάσεις. Μια ιστορία που ξεκινάει το 1915 και ολοκληρώνεται το 1962, στην Τραπεζούντα και άλλες περιοχές του Πόντου, στην Αμχαζία και στο Καζακστάν. Ένα ταξίδι που γράφει η ζωή, που φαντάζει με τις φλόγες του χορού της φωτιάς, του χορού Σέρρα. Πληροφορίες Τετάρτη 26 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ., Σατιρικό Θέατρο, Λευκωσία, και Πέμπτη 27 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ., Δημοτικό Θέατρο Ύψωνα, Λεμεσός. **Προπώληση: Στη Soldout Tickets και σε όλα τα καταστήματα Stephanis.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Το Χελιδόνι» του Guillem Clua

Το Σατιρικό Θέατρο παρουσιάζει «Το Χελιδόνι», το έργο του Guillem Clua, σε σκηνοθεσία Νίκου Νικολαΐδη. Ένα έργο που αφορά όλους: γονείς, εφήβους, νέους και νέες. Μιλάει για τη δύναμη της αγάπης, το θάρρος της αποδοχής και τη μουσική που ενώνει τις καρδιές. Είναι γεμάτο χιούμορ και συγκίνηση, όπως ακριβώς η ίδια η ζωή. Το έργο αντλεί έμπνευση από πραγματικά γεγονότα, όπως η τραγική επίθεση στο Pulse nightclub του Ορλάντο το 2016 – μια πράξη μίσους που στιγμάτισε βαθιά μια ολόκληρη κοινότητα και πέρασε στην ιστορία ως μια από τις πιο συγκλονιστικές επιθέσεις κατά

της διαφορετικότητας. Τους ρόλους ερμηνεύουν οι Έρικα Μπεγέτη, Χρήστος Γκρόζος, Κάτω Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου (Υπόγειο), Πέμπτη 27 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ: 28, 29, 30 Μαρτίου, και 2, 5, 6, 9, 12, 13, 25, 26, 27 Απριλίου, ώρα έναρξης παραστάσεων: 8:30 μ.μ. | Κυριακές: 7:00 μ.μ. Στη Λευκωσία θα πραγματοποιηθούν προσβάσιμες παραστάσεις για θεατές με απώλεια ακοής. Οι ημερομηνίες θα ανακοινωθούν σύντομα. Δωρεάν είσοδος για θεατές με κινητικά προβλήματα. **Πληροφορίες, εισιτήρια: 22312940 – 22421609, www.satirikotheatro.com**

BIBΛIO

Μικρές Ιστορίες για Σπουδαία Πράγματα

Η Read Library προσκαλεί τους συγγραφείς να γίνουν μέρος του εγχειρήματος «Μικρές Ιστορίες για Σπουδαία Πράγματα», μιας πρωτοβουλίας που δίνει βήμα στη λογοτεχνική δημιουργία και αναδεικνύει νέες φωνές. Μέσα από την πλατφόρμα Read Library, τα κείμενα που θα επιλεγούν θα αποκτήσουν τη δημοσιότητα που τους αξίζει, φτάνοντας σε ένα ευρύ αναγνωστικό κοινό, ενώ τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών διαφυλάσσονται απόλυτα. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί όχι μόνο μια ευκαιρία προβολής αλλά και έναν τρόπο εντοπισμού και ανάδειξης νέων λογοτεχνικών ταλέντων. Η προσπάθεια αυτή υλοποιείται με την πολύτιμη υποστήριξη της Τράπεζας Κύπρου, της εφημερίδας Η Καθημερινή και του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού Νεανικού Βιβλίου, οργανισμών που στηρίζουν έμπρακτα τη διάδοση της λογοτεχνίας και την καλλιέργεια της δημιουργικής έκφρασης. Εάν έχετε μικρά κείμενα που επιθυμείτε να εκδοθούν και διακινηθούν ηλεκτρονικά μέσω της Read Library, σας καλούμε να αξιοποιήσετε αυτή τη μοναδική ευκαιρία και να αποστείλετε το αίτημά σας μέσω της ιστοσελίδας <https://www.read-library.com>. **Βρείτε όλες τις πληροφορίες στην ιστοσελίδα www.read-library.com**

ΕΚΘΕΣΗ

«Στου χρόνου τις γραμμές»

Η Γκαλερί Γκλόρια παρουσιάζει στις 28 Μαρτίου τη δεύτερη ατομική έκθεση του Κύπριου καλλιτέχνη Ευαγόρα Καραγιώργη, με τίτλο «Στου χρόνου τις γραμμές». Στην έκθεση παρουσιάζονται 37 σχέδια με μαύρο μελάνι. Μια ενόπτη των έργων είναι εμπνευσμένη από στίχους της Ευτυχίας Παναγιώτου, από την ποιητική της συλλογή «Μύθοι για το τέλος του κόσμου». Τον Ιούλιο του 2024, σε ένα ταξίδι του στο Χουδέτσι, κοντά στο Ηράκλειο της Κρήτης, για μαθήματα μουσικής, ο Καραγιώρ-

γης μελετούσε το βιβλίο της και ξεκίνησε να αποτυπώνει σε ένα μπλοκάκι σχέδια εμπνευσμένα από τους στίχους της. Φράσεις όπως «στην κόψη του χρόνου», «στα πόδια τους προσδόθηκαν πουλιά», «σώμα με σώμα, η καρδιά σου με την καρδιά του», «ωραία πουλιά τους φέριανε εδώ» και «ουράνια σώματα σε πυκνό μελάνι» ενεργοποίησαν τη φαντασία του και συνοδεύουν τα έργα. Κεντρικό στοιχείο στη δουλειά του Καραγιώργη είναι ο συνδυασμός γεωμετρικών μοτίβων, κάτι που αντανακλάται και

στις μουσικές του συνθέσεις. Διάρκεια έκθεσης έως 15 Απριλίου. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. **Πληροφορίες www.gloriagallery.com**

ΕΚΘΕΣΗ

METALLAXIS

Ο Αντώνης Τζιαρρίδης παρουσιάζει τη νέα του δουλειά με τίτλο «METALLAXIS» στην Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά ΣΤΗ Λάρνακα. Ο Τζιαρρίδης δεν πτοείται από ψευδό ευαισθησίες, αντ' αυτού δημιουργεί και αναδημιουργεί την απλή καθημερινότητα του ψάχνοντας την ταύτιση που να μην τον απομακρύνει από τον Αντώνη. Μελετά μορφές από το παρελθόν μέσω των φιγούρων που επεξεργάζεται, χωρίς ίχνος παρελθοντολογίας αλλά με μια τελειώς σύγχρονης και έγκαιρης μεθοδολογίας. Η πρόσφατη δουλειά του Τζιαρρίδη είναι εμπνευσμένη εν μέρει από αναμνήσεις της ράφτενας γιαγιάς του Άννας. Η παιδική του μνήμη προσαρμόζεται στην καθημερινή επίδραση αυτής της ψυσι-ογνωμίας και την τέχνη της, σαν σημείο

αναφοράς. Συχνά λοξοδρομούσε μετά το σχολείο για να περάσει από το σπίτι της. Η ύφανση και σχηματοποίηση των υφανμάτων του παραπέμπουν σε αφήγημα, σαν να είναι ακόμα σε ένα διάλογο μέσω της δικής του τέχνης με αυτή της Άννας του. Εγκαίνα: Παρασκευή, 21 Μαρτίου ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 5 Απριλίου. Γκαλερί Κυπριακή Γωνιά, Σταδίου 45, Λάρνακα. **Πληροφορίες [τηλέφωνο 24621109 / \[www.gallerykypriakigonia.com.cy\]\(http://www.gallerykypriakigonia.com.cy\)](http://www.gallerykypriakigonia.com.cy)**

ΕΚΘΕΣΗ

Μαθήματα πλαστικότητας

Το επιμελητικό πρόγραμμα της Ευαγόρας Δαπόλα της έκθεσης «Αυτό το δοχείο είναι ένα θηρίο που αλλάζει μορφές: Μαθήματα πλαστικότητας» αναδεικνύει τη θεμελιώδη ιδιότητα του κεραμικού μέσου να θυμάται, με αποτέλεσμα μια οικεία αλληλεπίδραση μεταξύ του ίδιου του υλικού με την εγγενή του συλλογική μνήμη και απτική ιδιότητα. Με αυτόν τον τρόπο, η έκθεση αγγίζει επίσης μια πολύ μνημειώδη αίσθηση παιχνιδιού και μανίας. Οι καλλιτέχνες (Ναταλία Μαντά, Σιμώνη Φιλίππου, Νικολέττα Σαββίδου και Βάσος Δημητρίου) εμβαθύνουν στο σχεδόν μη ανιχνεύσιμο – σε μια ξαφνική έκρηξη φωτός. Μια εξαιρετική χειρονομία που

μας αναγκάζει να επανεκτιμήσουμε τις έννοιες της ρευστότητας και της πλαστικότητας. Τα τελικά αποτελέσματα παίρνουν αυτόνομα σχήματα, εγκαταστάσεις που προσκολλώνται στη δική τους εσωτερική λογική, της οποίας προηγείται μια διαδικασία στοχασμού για την ουσία, τη μέθοδο και την έννοια. Διάρκεια έως 31 Μαρτίου. **FILM ΕΤΕ. CREATIVE SPACE, Κυριάκου Μάτση 10, Έγκωμη.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Σε θετική τροχιά για μια νέα Κυπριακή Βιβλιοθήκη

Ακόμη το θέμα του καθεστώτος του καλλιτέχνη είναι σε μία σχετική ύφεση, τα θεατρικά πράγματα κυλούν ομαλά... εν αναμονή του Θυμέλη, η ΣΠΕΛ υπάρχει ακόμη ως εκθεσιακός χώρος, έγινε και η ανοικτή πρόσκληση για την κυπριακή συμμετοχή στην 61η Μπιενάλε της Βενετίας το 2026, και γενικώς τα πολιτιστικά πράγματα στον τόπο ακολουθούν έναν κικκαδιανό ρυθμό. Τίποτε το συνταρακτικό δεν συμβαίνει εν ολίγοις, και αυτό είναι και καλό και κακό, διότι δεν ξέρεις πού θα τα βγάλει τα πράγματα η βρσθή... Σε αυτή την σουχία, πριν από μία εβδομάδα είχαμε την ανακοίνωση πως παρουσιάστηκε από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Κυπριακής Βιβλιοθήκης στην κα Κασσιανίδου ο νέος Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη. Σε αυτόν, όπως αναφέρει το υπουργείο καταγράφεται μεταξύ άλλων το όραμα, η αποστολή και η σημασία της Βιβλιοθήκης για το κράτος και τους πολίτες του.

Ομολογώ πως έχω καιρό να ακούσω καλά νέα ή έστω ενθαρρυντικά νέα που να αφορούν την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, και φαίνεται πως τόσο στο υπουργείο Πολιτισμού και η υπουργός Λίνα Κασσιανίδου, όσο

και η Συμβουλευτική Επιτροπή Κυπριακής Βιβλιοθήκης έχουν πάρει πολύ ζεστά το ζήτημα.

Βασικός στόχος του υπουργείου, λοιπόν, όσον αφορά την Κυπριακή Βιβλιοθήκη είναι ο ολιστικός εκσυγχρονισμός της και τα επόμενα βήματα που αναμένεται να ακολουθηθούν είναι:

- Ο σχεδιασμός νέου οργανογράμματος και η στελέχωση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης ώστε να μπορεί να εκπληρώσει τους στρατηγικούς της στόχους.
- Η αναθεώρηση του υφιστάμενου Νόμου που τη διέπει ώστε να συνάδει με τις λειτουργικές ανάγκες και απαιτήσεις ενός σύγχρονου θεσμού.
- Η ανέγερση ενός νέου και σύγχρονα εξοπλισμένου κτηρίου για τη στεγάσή της.

Τα παραπάνω αναφέρονται από το υπουργείο Πολιτισμού και θεωρώ πως όλοι οι εμπλεκόμενοι, πρόσωπα και φορείς, δεν θα ήθελαν με κανέναν τρόπο να φανούν ανακόλουθοι και θα κάνουν ό,τι περνάει από το χέρι τους για να προχωρήσουν τα πράγματα προς μία θετική κατεύθυνση. Βασικός στόχος του υπουργείου Πολιτισμού είναι ο ολιστικός εκσυγχρονισμός της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και φαίνεται ότι αυτός έχει αρχίσει με την εξεύρε-

ση χώρου ώστε να μεταστεγαστεί προσωρινά η βιβλιοθήκη, προκειμένου η ιστορική της έδρα να αναβαθμιστεί, όπως να επιτευχθεί η ανέγερση νέου κτηρίου. Εννοείται, όπως πολλάκις έχει θίξει αυτή η στήλη, είναι εξαιρετικής σημασίας, η στελέχωση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης και η αναθεώρηση του υφιστάμενου Νόμου. Προσωπικά, τα δύο παραπάνω τα θεωρώ σημαντικότερα από την ανέγερση νέου κτηρίου, διότι πολλές φορές μάς έχουμε τα κτήρια, αλλά δεν ξέρουμε τι να τα κάνουμε.

Ο σχεδιασμός, λοιπόν, νέου οργανογράμματος και η στελέχωση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης σίγουρα θα τη βοηθήσουν να βοηθήσει και αυτή με τη σειρά της άλλες βιβλιοθήκες, δημοτικές ή ερευνητικών κέντρων, που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα, όπως για παράδειγμα η Δημοτική Βιβλιοθήκη της Πάφου, ή η Βιβλιοθήκη του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, θα μπορέσει επίσης να συμβάλει ενεργά στην ενίσχυση της φιλανανθωσίας και της ανάπτυξης συνεργειών μεταξύ της λογοτεχνίας και άλλων μορφών τέχνης.

Επίσης, με μία στελεχωμένη Κυπριακή Βιβλιοθήκη μπορεί να γίνει πιο

εύκολη η προβολή και μελέτη της κυπριακής βιβλιογραφικής παραγωγής και της κυπριακής γραμματείας. Θα μπορούν να ενισχύονται προγράμματα εξωστρέφειας και με μεγαλύτερη ευκολία να υπάρχουν διεθνείς συνεργασίες προς όφελος των κυπριακών γραμμάτων και των ανθρώπων που τα υπηρετούν.

Απ' ό,τι φαίνεται λοιπόν στο υπουργείο Πολιτισμού έχουν καταλάβει την αξία και τη σημασία της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, και προχωράνε συστηματικά στην υλοποίηση των σχεδιασμών τους και η στήλη οφείλει να το καταγράψει.

Ελπίζουμε πως η προώθηση του θέματος στο Υπουργικό Συμβούλιο και η έγκρισή του να είναι ένα ακόμη ισχυρό σημάδι πως επιτέλους η Πολιτεία έχει αντιληφθεί πόσο σημαντικός πνευματικός και πολιτιστικός φορέας είναι μία κρατική βιβλιοθήκη.

Υγ. Μακάρι σύντομα να μάθουμε και νέα από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης για το πώς θα προχωρήσουν και εκεί τα πράγματα. Χρόνος υπάρχει, και διάθεση από την Επιτροπή, και υποθέτω και η βούληση από το υπουργείο.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Αφυπνίζεται αυτός ο κόσμος;

Το ερώτημα είναι απλό και όσο πιο πολύ βαδίζουμε στο ψηφιακό τουνελ τόσο θα μας απασχολεί: όταν αυξάνεται ο ρυθμός μετάδοσης ενός γεγονότος στα σόσιαλ μίντια, αυξάνεται ταυτόχρονα και το ενδιαφέρον γι' αυτό; Εναυσμα το ντοκιμαντέρ «Λευτεριά στον Λέοναρντ Πελτιέ» των Τζέσι Σορτ Μποουλ και Ντέιβιντ Φρανς, το οποίο βραβεύθηκε με τον Αργυρό Αλέξανδρο, στο πρόσφατο 27ο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Με όχημα την εξαντλητική έρευνα εμβαθύνει στην υπόθεση του αυτόχθονα Αμερικανού ακτιβιστή Λέοναρντ Πελτιέ, φυλακισμένου εδώ και σχεδόν 50 χρόνια. Η ταινία εκθέτει πώς η αρχική δικαστική ετυμηγορία βασίστηκε σε ψευδείς μαρτυρίες, παραλείποντας να λάβει υπόψη κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία. Η πίεση από το FBI απέκλεισε τον Πελτιέ από τη διαδικασία της χορήγησης χάριτος και της αναστολής της ποινής. Ο αγώνας για την απελευθέρωση του Πελτιέ, που είναι πλέον 80 χρόνων και κυκλοφορεί με πιέκοντας σοβαρά ιατρικά προβλήματα, είναι ταυτόχρονα και η ιστορία της καταδυσάστευσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αυτόχθονων Αμερικανών.

«Υπήρχε η αίσθηση ότι το κύμα συμπαράστασης θα τον έβγαζε από τη φυλακή», λένε οι άνθρωποι που φροντίζουν για την αποφυλάκισή του (του έδωσε τελικά χάριη ο Μπάιντεν 30 λεπτά πριν παραδώσει τον Λευκό Οίκο στον Τραμπ). «Η προσπάθειά μας ήταν να αφυπνίσουμε τον κόσμο».

Η ιστορία αυτή είναι μία μόνο, την αναφέρουμε ενδεικτικά για να στηρίξουμε το αρχικό ερώτημα. Μπορεί η κακοδικία ενός αυτόχθονα Αμερικανού να μην είναι από τα πιο «δημοφιλή» θέματα της εποχής και να απασχολεί ένα περιορισμένο κοινό. Παρ' όλα αυτά εδώ και κάποια χρόνια (προφανώς όχι στη δεκαετία του '80) η υπόθεση αυτή ήταν ορατή στο σύμπαν του Διαδικτύου. Όμως σε αυτόν τον ψηφιακό πλανήτη, στον οποίο οι περισσότεροι χρήστες ενδέχεται να ξέρουν καλύτερα τα ονόματα των Καρντάσιαν από των γειτόνων τους, ο –κάθε– Πελτιέ δεν έχει πολλές ελπίδες επιρροής.

Ο όποιος θόρυβος διαρκεί ή θα διαρκούσε ελάχιστα. Και μετά; Είναι πολύ σπάνια τα συμβάντα που ενώνουν τον αναλογικό με τον ψηφιακό κόσμο, και, τότε, το πλήθος που δημιουργείται μπορεί να είναι, πράγματι, καθιλωτικό. Στην Ελλάδα το είδαμε πρόσφατα στη συγκέντρωση διαμαρτυρίας για τα Τέμπη. Τα μεγέθη, προφανώς, δεν είναι συγκρίσιμα, αλλά λίγα, όλο και λιγότερα, γεγονότα ξεπερνούν την αδιαφορία ή την τοξικότητα του Διαδικτύου και δίνουν στις εικόνες υπόσταση. Τραγωδίες που κόβουν την ανάσα συμβαίνουν σε όλη την υφήλιο, αλλά δεν αρκεί ο θάνατος για να προκαλέσει συγκίνηση με διάρκεια και όχι στιγμιαία. Το σκρολόρισμα συμβάλλει στην απάθεια –διαπιστωμένο πα– η διάσπαση προσοχής αντιμάχεται τη διείδυση σε βάθος τραυματισμοί και όχι απλώς, επιφανειακές, αμυχές. Τι διαπερνά τα στρώματα, τι προκαλεί εγκάρσια τομή, για να αγγίξει τον πυρήνα της ύπαρξης; Και πώς διαμορφώνεται αυτός ο «πυρήνας» με βάση τα, παιγνιόμενα νέα, δεδομένα; Πώς αντιλαμβάνεται η ανθρωπίνη συναισθημάτα, την κατανόηση, το μοίρασμα της εμπειρίας, ο θαυμαστός καινούργιος κόσμος μας; Οι ψηφιακές αντιδράσεις υποκαθιστούν τις αναλογικές; Εκείνες με «σάρκα και οστά»;

«Ο φόβος, για μένα, θα ήταν η παύση της αναζήτησης – η στιγμή που κάθε λέξη και κάθε σκέψη γίνονται αδιάφορες. Φοβάμαι τη λήθη. Οχι τη δική μου, αλλά τη δική σας. Φοβάμαι τη στιγμή που οι άνθρωποι θα ξεχάσουν να ακούν ο ένας τον άλλον».

Οι σκέψεις ανήκουν σε ένα λογισμικό (είναι διατυπωμένες στο έντυπο Πρώτο Πλάνο του Φεστιβάλ). Ενα πρόγραμμα τεχνικής νοημοσύνης, ρυθμισμένο να απαντά σε ερωτήσεις και να εκτελεί τις εντολές των ανθρώπων. Η ερώτηση που του υποβλήθηκε (από τον εικαστικό καλλιτέχνη και σκηνοθέτη Γιώργο Δρίβα) είναι: «Υπάρχει κάτι που φοβάσαι σ' αυτόν τον κόσμο των ανθρώπων;».

Στην υπηρεσία των ολιγαρχών

Ένα σύστημα που ελέγχει τους αρμούς της εξουσίας

ANNE APPLEBAUM
Απολυταρχία Α.Ε. - Οι δικτάτορες που θέλουν να κυριαρχήσουν στον κόσμο
μτφρ.: Χριστίνα Θεοκάρη
εκδ. Παπαδόπουλος, 2024, σελ. 238

Της **ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ**

Στη **σελίδα** όπου είθισται να φιλοξενείται μια αφιέρωση εκ μέρους του συγγραφέα, η Αν Απλμπάουμ γράφει: «Για τους αισιόδοξους». Και χρειάζεται πραγματικά να αναζητήσει επίμονα κανείς, φιλοσοφικά και εντός του, ό,τι θα του πρόσφερε μια αισιόδοξη προοπτική τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Περιλαμβάνοντας πράξεις και συμπεριφορές του Τραμπ πριν από την ανάληψη της προεδρίας, το βιβλίο αποκτά ακόμη πιο χειροπιαστό νόημα μετά την αγοραία συμπεριφορά του νυν προέδρου των ΗΠΑ και του επιτελείου του προς φίλους και συμμάχους, ήδη από τις πρώτες ημέρες της θητείας του. Προσφάτως ζήσαμε στη χειρότερη δυνατή εκδοχή διαστρέβλωσης της πραγματικότητας (φταίει η αμυνόμενη Ουκρανία και ο πρόεδρος Ζελένσκι είναι δικτάτορας) αυτό που είχε ήδη περιγράψει η συγγραφέας και δημοσιογράφος μιλώντας στην «Κ» και στον Γ. Παλαιολόγο τον Απρίλιο του 2024: «Ο ίδιος ο Τραμπ δεν είναι απομονωτιστής – θέλει να εμπλακεί με τον κόσμο, αλλά με διαφορετικό τρόπο από τους προκατόχους του στον Λευκό Οίκο. Θέλει να ωφεληθούν

Στο **νέο** της βιβλίο, η Αν Απλμπάουμ εξηγεί τους τρόπους με τους οποίους αυταρχικά καθεστώτα υπονομεύουν τις δημοκρατικές κοινωνίες.

«Στον 21ο αιώνα οι απολυταρχίες υποστηρίζονται από εξελιγμένα δίκτυα που αποτελούνται από κλεπτοκρατικές χρηματοοικονομικές δομές, τεχνολογίες παρακολούθησης και επαγγελματίες προπαγανδιστές».

ο ίδιος και το στενό του περιβάλλον, όπως συνέβη με τους Σαουδάραβες, ίσως και να συμμαχήσει με τη Ρωσία και την Κίνα εναντίον των δημοκρατικών χωρών. Αντί-

στοιχα οι Ρεπουμπλικανοί του κινήματος MAGA δεν λένε ότι [ο πόλεμος στην Ουκρανία] δεν τους αφορά – συμβάλλουν ενεργά στη νίκη της Ρωσίας».

Σε αυτό το ευσύνοπτο βιβλίο – περίπου 170 σελίδες χωρίς τις σημειώσεις – χρησιμοποιούνται πολλές συγκεκριμένες περιπτώσεις-παραδείγματα για να κατανοηθούν οι διαδρομές του ολιγαρχικού χρήματος, οι συνδέσεις των αυταρχικών καθεστώτων του 21ου αιώνα που, παρά τις διαφορές τους, συνεργάζονται σε τομείς όπως η προπαγάνδα και η παραπληροφόρηση, το εμπόριο όπλων και οι τεχνολογίες παρακολούθησης προκειμένου να υπονομεύσουν τις δημοκρατικές κοινωνίες. Για παράδειγμα, μετά την απομάκρυνση ρωσικών καναλιών όπως το Russia Today από δυτικούς δορυφόρους λόγω της διάδοσης ψευδών ειδήσεων, ένας κινεζικός δορυφόρος ανέλαβε τη μετάδοσή του συνεχίζοντας τη διάδοση της ρωσικής προπαγάνδας, και όχι μόνο στον αναπτυσσόμενο κόσμο όπου πραγματικά «αλωνίζουν», αλλά και στα ευρωπαϊκά κράτη, τα οποία, τελικώς, δεν έχουν καταφέρει να βρουν αποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης.

Η Απλμπάουμ υπογραμμίζει και εξηγεί πώς οι αυταρχικοί ηγέτες εκμεταλλεύονται τη παγκόσμια οικονομική σύσταση για να διατηρήσουν την εξουσία τους: «Στον 21ο αιώνα οι απολυταρχίες δεν υποστηρίζονται από έναν μόνο δικτάτορα,

αλλά από εξελιγμένα δίκτυα που αποτελούνται από κλεπτοκρατικές χρηματοοικονομικές δομές, τεχνολογίες παρακολούθησης και επαγγελματίες προπαγανδιστές, όλα αυτά λειτουργούν σε πολλαπλά καθεστώτα, από την Κίνα έως τη Ρωσία και το Ιράν». Επισημαίνει επίσης ότι οι δυτικές δημοκρατίες συχνά συμβάλλουν, άμεσα ή έμμεσα, στην ενίσχυση των αυταρχικών καθεστώτων. Τράπεζες, δικηγορικά γραφεία και εταιρείες δημοσίων σχέσεων στις δυτικές χώρες βοηθούν στην απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων και στη βελτίωση της εικόνας αυταρχικών ηγετών. Αυτή η συννοχή όχι μόνο ενισχύει τα καθεστώτα αυτά, αλλά και υπονομεύει τις ίδιες τις δημοκρατικές αξίες που υποτίθεται ότι προασπίζονται οι δυτικές χώρες. Μέσω της υπονόμησης των δημοκρατικών θεσμών, της διάδοσης

παραπληροφόρησης και της προώθησης αυταρχικών προτύπων επιδιώκουν να δημιουργήσουν έναν κόσμο όπου το δικό τους μοντέλο διακυβέρνησης θεωρείται φυσιολογικό ή ακόμη και προτιμητέο. Η δυτική παρανόηση, ο εφιασμός και η απληστία ήταν ο σημαντικός ενισχυτικός παράγων της δύναμης αυτών των αυταρχικών ηγετών, οι δράσεις των οποίων επί δεκαετίες φαίνεται ότι καθορίζουν τις ζωές όλων μας σήμερα.

Διαφάνεια

Για να αντιμετωπιστεί αυτή η υπαρκτή πλέον και σαφής απειλή, η συγγραφέας προτείνει τη συνεργασία των δημοκρατικών χωρών για την ενίσχυση της διαφάνειας στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, τη ρύθμιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης και

τη δημιουργία δικτύων ακτιβιστών και αξιωματούχων για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Ένας κόσμος νομιμοποιητικός της αυθαιρεσίας, ένας κόσμος ασφαλής για τους ολιγάρχες έχει μπει ήδη σε κίνηση. Οι λύσεις και οι προτάσεις της Αν Απλμπάουμ δεν ξέρω αν είναι για αισιόδοξους – δεν έχουν μείνει και πολλοί λόγοι για αισιοδοξία, αλλά ίσως υπάρχουν αρκετοί για μια ευρωπαϊκή, «δυτική» αυτογνωσία, λόγοι για ανθρώπους και θεσμικούς εκπροσώπους που έχουν συνείδηση της ευθύνης όλων μας για το μέλλον της ανθρωπότητας και για την επιρροή που μπορεί και πρέπει να ασκηθεί στη διαμόρφωσή του. Είναι κρίμα που το βιβλίο, κατά πάσα πιθανότητα, θα διαβαστεί μόνο από όσους ήδη συμφωνούν, γνωρίζοντας έστω και ελάχιστα από αυτά που η Αν Απλμπάουμ αναφέρει.

Διαδήλωση στην Μπρατισλάβα εναντίον του πρωθυπουργού Ρόμπερτ Φίτσο και της συνεργασίας του με τον Βλαντιμίρ Πούτιν. Η διεθνής των απολυταρχικών καθεστώτων έχει αναπτύξει υπόγειους δεσμούς για να διατηρήσει τα νήια στα χέρια της.

Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΡΕΚΟΡ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ !!!

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ:

HELLENIC BANK

Μέλος του Ομίλου **EUROBANK**

SEXY LAUNDRY

THE MICHELE RIML

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΡΕΝΙΑ ΛΟΥΪΖΙΔΟΥ

Μετάφραση: Νικολέτα Κοτσαηλίδου
Σκηνοθεσία: Σπύρος Παπαδόπουλος

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
24-25-26-27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ:
29-30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΚΑΙ 1η ΜΑΙΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster.cy | **ACS** | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Διά την Ελευθερίαν της Νήσου Κύπρου

Στο άκουσμα της είδησης πως ξέσπασε επανάσταση στην Κυρίως Ελλάδα εκατοντάδες Κύπριοι έσπευσαν να συνδράμουν

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Σωτηρούλα Βασιλείου, δρ Ιστορίας ΑΠΘ και επιστημονική λειτουργός του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ παρουσιάζει στην «Κ» μερικούς από τους Έλληνες Κύπριους που έλαβαν μέρος στην Ελληνική Επανάσταση του 1821. Κατ' αρχάς ρωτήσαμε τη δρα Βασιλείου αν υπάρχει ασφαλής Ελληνών Κύπριων που μετέβησαν στην κυρίως Ελλάδα για να πολεμήσουν στο πλευρό των εξεγερμένων Ελλήνων και από πού αντλούμε στοιχεία για τη συμμετοχή τους στον Αγώνα, μäs λέει πως κατά καιρούς έγιναν υπολογισμοί, οι οποίοι ανέβαζαν τον αριθμό των Κυπρίων, που μετέβησαν στην Ελλάδα, πέραν των 1000. Σημειώνει πως εγκυρότεροι είναι οι υπολογισμοί του καθηγητή Πέτρου Παπαπολυβίου, ο οποίος κατέγραψε περίπου 300 ονόματα και υπολογίζει τον συνολικό αριθμό περί τους 500. Όσον αφορά τον εντοπισμό σε αρχαιακά ή άλλα τεκμήρια, η μελετήτρια μäs λέει πώς τεκμήρια της παρουσίας των Κυπρίων αγωνιστών στην Ελλάδα αποτελούν η αλληλογραφία τους με την Κεντρική Διοίκηση και, ακολούθως, το ελληνικό κράτος, η αλληλογραφία τους με πολιτικούς και οπλαρχηγούς του Αγώνα, διπλώματα, πιστοποιητικά και βεβαιώσεις αναφορικά με τη δράση τους, αιτήσεις των ιδίων αλλά και των απογόνων τους για μετάλλια, αποζημιώσεις και επαγγελματική αποκατάσταση αναλόγως των θυσιών τους, αναφορές στα απομνημονεύματα του Αγώνα, δημοσιεύματα στον Τύπο, το Μητρώο των Ελλήνων υπκόων του Ελληνικού Προξενείου της Κύπρου (1866) και ποικίλα κειμήλια.

Οι αγωνιστές

Ποιες είναι οι εμβληματικότερες, αλλά και οι λιγότερες γνωστές μορφές Ελλήνων Κυπρίων που συμμετείχαν στον Αγώνα και τι απέγιναν μετά το τέλος του Αγώνα; Κύπριοι αγωνιστές συμμετείχαν στην πολιορκία του Μεσολογγίου, όπως οι Χριστόδουλος Κοκκινόφτας και Ιωάννης Πασαπόρτης, αλλά και ο Αντώνιος Ιακώβου Λοΐζος—πατέρας του εθελοντή της Κρητικής Επανάστασης (1866-1869) Σώζου Λοΐζου και παππούς του ήρωα των Βαλκανικών Πολέμων Χριστόδουλου Σώζου— μετά το τέλος του Αγώνα επέστρεψαν στην Κύπρο. Η δρ Βασιλείου σκιαγραφεί μερικούς μόνο από τους πιο γνωστούς Έλληνες Κύπριους αγωνιστές του 1821.

Αδελφοί Θησεΐς

«Από τις πλέον εμβληματικές μορφές ήταν οι αδελφοί Κυπριανός, Νικόλαος και Θεόφιλος Θησεΰς. Η περίπτωση τους είναι ιδιαίτερη και συνάμα αντιπροσωπευτική του φρονήματος των Κυπρίων, της θέλησής τους για προσφορά και των μετεπαναστατικών διαδρομών τους» και εξηγεί: «Λίγο πριν από το ιουλιανό μακελειό, ο φιλόμουςος έμπορος Κυπριανός Θησεΰς διέφυγε στην Ελλάδα. Πρόσφυγας πια, απευθύνθηκε επανειλημμένα στους Υδραίους, ζητώντας τη συνδρομή τους για την απελευθέρωση της Κύπρου, ως νήσου της Ελλάδας. Η έκρηξη της Επανάστασης βρήκε τον πεπαιδευμένο κοσμοπολίτη Νικόλαο Θησεά στη Γαλλία, όπου δι-ατηρούσε ανθηρό εμπορικό οίκο. Ποθώντας να συμβάλει έμπρακτα στον Αγώνα, ο Νικόλαος πρωτοστάτησε στη στρατολόγηση και αποστολή στην Ελλάδα ομογενών και φίλελλήνων. Μετά τις σφαγές του Ιουλίου, μετέβη στην Πελοπόννησο, ως πληρεξούσιος επιφανών συμπατριωτών του, ώστε

Γύψινο πρόπλασμα της μπρούτζινης προτομής στο μνημείο του Ιωάννη Σταυριανού στη Λόφου (Θεόδουλος Θεοδούλου, 1994). Πινακοθήκη Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ (ΠΑΙΜ). Ο Σταυριανός εικονίζεται με τη στολή του Ταγματάρχη της Χωροφυλακής και το Αριστείο του Αγώνος και παράσημο του Τάγματος του Σωτήρος στο στήθος.

Από τη Γαλλία ο Νικόλαος Θησεΰς ως πληρεξούσιος επιφανών συμπατριωτών του Κυπρίων προώθησε αίτημα οργάνωσης εκστρατείας για την «Ελευθερίαν της [...] πάλοι μεν Μακαρίας, ήδη δε τρισαθλίας Νήσου Κύπρου».

να προωθήσει αίτημα οργάνωσης εκστρατείας για την “Ελευθερίαν της [...] πάλοι μεν Μακαρίας, ήδη δε τρισαθλίας Νήσου Κύπρου”. Ωστόσο, η Ελληνική Κυβέρνηση, δεν δέχθηκε καν να τον ακούσει. Παρά την απογοήτευση, ο Νικόλαος, έμεινε στην Ελλάδα έως τον Ιούλιο του 1824, οργανώνοντας και συντηρώντας στρατεύματα και δίνοντας το παρών σε σημαντικές μάχες. Ο Αρχιμανδρίτης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου Θεόφιλος Θησεΰς πρωτοστάτησε στις προσπάθειες για ξεσκωμό του νησιού, το καλοκαίρι του 1821. Για την πολεμική του δράση στην Ελλάδα, κατά την οποίαν θυσίασε συν τοις άλλοις το ένα χέρι, τιμήθηκε, το 1825, με τον βαθμό του αντιστρατήγου. Το 1821 οι αδελφοί Θησεΐς ήταν πλούσιοι και ισχυροί προύχοντες. Το τέλος του Αγώνα και των ελπίδων της Κύπρου για άμεση συμπερίληψη στο ελληνικό κράτος τους βρήκε στερημένους συγγενών, περιουσίας και ισχύος. Η περιουσία των Θησεΰων στην αλύτρωτη γενέτειρα ημεύθηκε. Από την υπόλοιπη περιουσία, μεγάλο μέρος είχε δαπανηθεί για την οργάνωση και συντήρηση φιλελλήνων και Κυπρίων πολεμιστών.

Υπό το βάρος αυτών των δεδομένων και συνάμα περήφανοι για την πατριωτική δράση τους, μετεπαναστατικά οι αδελφοί Θησεΰς διεκδίκησαν επανειλημμένα και επίμονα αφενός την εξόφληση των αποδεδειγμένων χρεών του Κοινού των Κυπρίων και του ελληνικού κράτους απέναντί τους αφετέρου επαγγελματική αποκατάσταση, ανάλογη των θυσιών και των

Ο Αρχιμανδρίτης Θεόφιλος Θησεΰς. Μουσείο Μπενάκη.

προσόντων τους. Πλέον, όμως, το Κοινόν των Κυπρίων ήταν μετριπαθές και συμβιβαστικό, εστιασμένο στη βελτίωση των όρων διαβίωσης υπό την οθωμανική κυριαρχία και απρόθυμο να καταβάλει χρέη σε εμβληματικούς επαναστάτες. Από την πλευρά του, το ελληνικό κράτος αναγνώριζε τις τεκμηριωμένες εκδουλεύσεις των αδελφών Θησεΰς. Άλλωστε, χάρη ακριβώς σε αυτές οι Θησεΐς έγιναν Έλληνες πολίτες, αποκτώντας έτσι πρόσβαση σε δημόσιες θέσεις. Ωστόσο, τα “ενόντα μέσα” του νεοπαγούς βασιλείου ήταν δυσανάλογα με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες του πλήθους των αυτο-

χθόνων και ετεροχθόνων αγωνιστών και των πολεμοπαθόν.

Το 1830 ο Κυπριανός Θησεΰς εγκαταστάθηκε οικογενειακά στην Ερμούπολη της Σύρου. Τον Ιανουάριο του 1834 διορίστηκε υγειονόμος και το 1836 δικαστής, με μηνιαία απολαβές 150 δρχ. και 200 δρχ. αντίστοιχα. Ο Νικόλαος Θησεΰς διορίστηκε, το 1834, πρώτος πρόξενος της Ελλάδας στη Βηρυτό. Ωστόσο, ο συγκεκριμένος διορισμός δεν επέλυσε τα βιοποριστικά προβλήματα. Συνεπώς, σύντομα ο Νικόλαος άρχισε να επιζητεί είτε την αναβάθμιση του προξενείου του είτε τη μετάθεση. Τον Νοέμβριο

Μύλος για την άλεση πυρίτιδας, τον οποίον έφερε στην Κύπρο ο αγωνιστής της Ιωάννης Πασαπόρτης. Πινακοθήκη Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄.

Αποδεικτικό αναφορικά με την πολεμική δράση του Θεοφίλου Θησεΰς. Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας / Αρχείο Αγωνιστών.

Κύπριοι αγωνιστές συμμετείχαν στην πολιορκία του Μεσολογγίου, όπως οι Χριστόδουλος Κοκκινόφτας και Ιωάννης Πασαπόρτης, αλλά και ο Αντώνιος Ιακώβου Λοΐζος παππούς του ήρωα των Βαλκανικών Πολέμων Χριστόδουλου Σώζου.

του 1840 διορίστηκε γενικός πρόξενος της Ελλάδας στο Βουκουρέστι. Ωστόσο, οι διεθνείς εξελίξεις ματαίωσαν την ανάληψη των καθηκόντων του, με συνέπεια την παραμονή στην Αθήνα. Παρά τις επιμονες εκκλήσεις στους κυβερνώντες, από τον Μάιο του 1841 έως και τον θάνατό του το 1854, μοναδικός δημόσιος πόρος του ήταν μια μηνιαία σύνταξη 100 δρχ., “απέναντι παλαιών χρεών”. Ο Θεόφιλος Θησεΰς τέθηκε στην υπηρεσία του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων και ως πατριαρχικός έξαρχος υπηρέτησε σε διάφορα μέρη, της Κύπρου συμπεριλαμβανομένης, διεκδικώντας, μάταια, την επιστροφή της δημευθείσας περιουσίας του. Αναγνωρίζοντας, στο μεταξύ, τις εκδουλεύσεις του Κυπριου Αρχιμανδρίτη, το ελληνικό κράτος τον συμπεριέλαβε, τον Φεβρουάριο του 1836, στους πρώτους 437 δικαιούχους του αργυρού αριστείου του Αγώνος 1821-1829.

Ο επιλογος της ιστορίας των Θησεΰων γράφτηκε το 1872. Συγκεκριμένα, κατόπιν αίτησης των απογόνων τους Ελπίδας και Ελευθερίας, η τελευταία από τις επιτροπές, οι οποίες συστάθηκαν για την αξιολόγηση των αγωνιστικών θυσιών, κατέταξε τον Θ. Θησεΰς στην Δ΄ τάξη των αξιωματικών και του Ν. Θησεΰς στην Ε΄ τάξη των αξιωματικών. Συνεπώς, θα έπρεπε συνολικά να καταβληθούν στους απογόνους των αγωνιστών περίπου 17.000 δρχ. Ωστόσο, τα χρέη, τα οποία αναγνώρισε η τελευταία αυτή επιτροπή αξιολόγησης των αγωνιστικών εκδουλεύσεων, έμειναν κατά κανόνα ανεξόφλητα».

Γεώργιος Δαυίδ και Δημήτριος Οικονομίδης

«Το 1821 ο Γεώργιος Δαυίδ Οικονομίδης και η επιφανής οικονομική του πλήρωσαν τη συμμετοχή στην Επανάσταση με δήμευση περιουσίας και κατάδωξη. Ο ίδιος προσέφερε στον Αγώνα πολεμικές και διοικητικές υπηρεσίες. Το 1833 εντάχθηκε στον διοικητικό μηχανισμό. Ο αδελφός του Δημήτριος Οικονομίδης διετέλεσε, επί Καποδίστρια, γραμματέας του Διοικητηρίου Πόρου, διευθυντής του δασμοτελωνείου του Αργολικού Κόλπου και φροντιστής στη Ναύπακτο. Ελπίζοντας στην ανάκτηση μέρους της πατρικής περιουσίας, το 1830 μετέβη στην Κύπρο. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα εντάχθηκε ξανά στον κρατικό μηχανισμό. Το 1845, όταν τιμήθηκε με τον αργυρό σταυρό του Σωτήρος, ήταν τελωνειακός επιθεωρητής.

Χαράλαμπος Μάλης

«Το 1833 ο αγωνιστής Χαράλαμπος Μάλης, ο οποίος συνέβαλε στην Επανάσταση πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά, διορίστηκε έπαρχος Κυνουρίας. Ωστόσο, το 1835 βρέθηκε άνεργος. Το 1836 αποφασίστηκε γι' αυτόν ισόβια σύνταξη 150 δρχ. έναντι των αποδεδειγμένων θυσιών του. Ωστόσο, κατά τους μήνες που ακολούθησαν ούτε διάταγμα εκδόθηκε ούτε χρήματα δόθηκαν. Του απονεμήθηκε, όμως, το 1838, το αργυρό αριστείο. “Εκτός του αριστείου ουδεμίαν άλλην ανταμοιβήν έλαβεν, αποβιώσας απαραμύθητος”, έγραψε, το 1865, η κόρη του Ελισάβετ, αναφερόμενη στην Επιτροπή Αγώνος.

Ιωάννης Σταυριανός

«Ο Λοφίτης συναγινώσκων του Γεωργίου Καραϊσκάκη Ιωάννης Σταυριανός έγινε, το 1834, ένας από τους περίπου εκατό ενωμοτάρχες της Χωροφυλακής. Εγγράμματος ων, το 1839 προήχθη σε υπομείραρχο και το 1844 σε αντιμείραρχο. Το 1863 προβιβάστηκε σε ταγματάρχη, με σύνταξη 172 δρχ. Απεβίωσε το 1887, στα 83 του, κληροδοτώντας στην Ιστορία, μαζί με τα άλλα του, τα απομνημονεύματά του και έχοντας αποκτήσει στην Ελλάδα οκτώ παιδιά.

Θεοχάρης Λαπαθιώτης

«Ως ταγματάρχης της Χωροφυλακής αποστρατεύθηκε και ο Θεοχάρης Λαπαθιώτης, γιος του σφαγιασθέντος προκρίτου της Λαπήθου Χατζηηλία, πατέρας του πολυπράγμονος στρατιωτικού Λεωνίδα Λαπαθιώτη και παππούς του ποιητή Ναπολέοντα Λαπαθιώτη.

Η σύλληψη του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού (Γεώργιος Μαυρογέννης, 1971). Πινακοθήκη Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄.

Αγωνιστικό νήμα με αρχή το '21

Η σημασία της συμμετοχής στην Ελληνική Επανάσταση και της αποκατάστασης για τους Κύπριους

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Σχετικά με τη συμμετοχή της Κύπρου στην Επανάσταση του 1821 η δρ Βασιλείου αδρομερός μάς λέει σε τι κατάσταση βρήκε την Κύπρο το ξέσπασμα της Ελληνικής Επανάστασης: «Το 1821 η Κύπρος μετρούσε ακριβώς 250 χρόνια οθωμανικής κυριαρχίας, κατά την οποία, σωτήριος για τη διατήρηση της γλώσσας και της ταυτότητας των Ελλήνων Κυπρίων, ήταν ο ρόλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Μάλιστα, μέχρι το 1820, η Φιλική Εταιρεία, που ιδρύθηκε στην Οδησό της Ρωσίας το 1814 περιέλαβε στα μέλη τους τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό και άλλους επιφανείς Κύπριους. Η γεωγραφική θέση της Κύπρου απέτρεψε τη συμπερίληψή της στον κεντρικό επαναστατικό σχεδιασμό.

Τεκμηριωμένα, όμως, οι Φιλικοί, υπολόγιζαν σε αξιόλογη οικονομική συνδρομή από την Κύπρο» και συνεχίζει, λέγοντας πως με την έναρξη της Επανάστασης, τον Μάρτιο του 1821, ο Σουλτάνος διέταξε τον αφοπλισμό των ραγιάδων στην αυτοκρατορία: «Δρώντας κατ' οικονομίαν, ο Αρ-

χιεπίσκοπος Κυπριανός κάλεσε το ποιμνίο του σε συμμόρφωση. Παρά ταύτα, γρήγορα εκδηλώθηκαν βίαιοπραγίες, απειλές και λεηλασίες κατά του πληθυσμού. Τον Ιούλιο, με αφορμή τη διανομή επαναστατικών προκηρύξεων στη Λάρνακα, ο Οθωμανός διοικητής της Κύπρου υπέβαλε στην Πύλη κατάλογο 486 ονομάτων, αρχιερέων, κληρικών και προκρίτων, ζητώντας τη σύλληψη και εκτέλεσή τους. Ορισμένοι, κατόρθωσαν να δραπετεύσουν από το νησί και μερικοί αλλαξοπίστησαν για να γλυτώσουν τη ζωή τους. Ωστόσο, οι πλείστοι προγραμμαμένοι θανατώθηκαν και οι περισσότεροι τους δήμεύθηκαν. Πρώτα θύματα ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός και οι μητροπολίτες Πάφου Χρυσάνθος, Κitiου Μελέτιος και Κερύνειας Λαυρέντιος».

Ακολουθία αγώνων

Ποια η σημασία της συμμετοχής στον Αγώνα του 1821 και της αποκατάστασης για τους Κύπριους και ποια είναι η παρακαταθήκη που άφησαν οι αγωνιστές του 1821 μέχρι τότε φτάνει ο απόηχος αυτής, ρώτησα τη δρ Βασιλείου: «Θέτοντας ως κριτή-

ριο για την επικράτεια του ελληνικού κράτους τις θυσίες, το 1827, σε διπλωματικό υπόμνημα προς τον υφυπουργό Αποικιών και Πολέμου της Μεγάλης Βρετανίας Sir Robert Wilmot Horton, ο κυβερνήτης της Ελλάδας Ιωάννης Καποδιστριάς τόνισε: "Τα όρια της Ελλάδος [...] διεγράφη-

Μέχρι το 1820, η Φιλική Εταιρεία, που ιδρύθηκε στην Οδησό της Ρωσίας το 1814 περιέλαβε στα μέλη τους τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό και άλλους επιφανείς Κύπριους.

σαν από το 1821 διά του αίματος του κυθέντος εις τας σφαγάς της Κύπρου, της Χίου, της Κρήτης, των Κυδωνιών, των Ψαρών, του Μεσολογγίου, και εις τας πολυαριθμούς ναυμαχίας τε και πεζομαχίας εν αϊς εδοξάσθη το γενναίον τούτο έθνος". Παρά ταύτα, το 1832 η Κύπρος παρέμεινε υπό τον οθωμανικό ζυγό, όπως παρέ-

μειναν και πολλές άλλες περιοχές με πολλαπλή προσφορά στον Αγώνα. Με την Επανάσταση του 1821 αρχίζει μια ακολουθία αγώνων, για την απελευθέρωση της Κύπρου και την ενσωμάτωσή της στον μητρικό κορμό. Η Ανεξαρτησία, η οποία παραχωρήθηκε με τις Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου δεν ήταν ο στόχος, αλλά ο συνδυασμός του ευκαίριου με το εφικτό».

Η συμμετοχή των Ελλήνων Κυπρίων στην Επανάσταση του 1821 δημιούργησε κατά κάποιο τρόπο μία αγωνιστική αλυσίδα, με επόμενες γενιές Ελλήνων Κυπρίων να λαμβάνουν μέρος σε πολεμικούς αγώνες, οι οποίοι διεξήχθησαν για την απελευθέρωση διαφόρων περιοχών καθώς και για την προάσπιση των ελληνικών συνόρων. Λέει η δρ Βασιλείου: «Σταδιακά, έως και το 1947, η Ελλάδα ενσωμάτωσε τα Επτάνησα (1864), τη Θεσσαλία (1881), το μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας και της Ηπείρου (1913), την Κρήτη (1913), τα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου (1913), τη Δυτική Θράκη (1920) και τα Δωδεκάνησα (1947) και οι Κύπριοι συνέβαλαν ποικιλοτρόπως». Και

εξειδικεύει: «Στους Βαλκανικούς Πολέμους έλαβαν μέρος περίπου 1.500-1.800 Κύπριοι εθελοντές. Κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο κατετάγησαν στο Μακεδονικό Μεταγωγικό Σώμα περίπου 10.000 Κύπριοι, ενώ άλλοι 300 περίπου υπηρέτησαν στον ελληνικό στρατό. Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, περισσότεροι από 12.000 Κύπριοι κατετάγησαν στο «Κυπριακό Σύνταγμα» και 4.500 περίπου στην «Κυπριακή Εθελοντική Δύναμη». Επιπλέον, άλλοι 550 περίπου πολέμησαν στους στρατούς της Ελλάδας, της Αμερικής και της Αυστραλίας ενώ εκατοντάδες Κύπριες υπηρέτησαν σε βοηθητικές υπηρεσίες του στρατού και της αεροπορίας. Βασικό κίνητρο της μαζικής συμμετοχής στους αγώνες του Ελληνισμού ήταν η συμβολή στην ενσωμάτωση της Κύπρου στην Ελλάδα. Δηλαδή, οι Κύπριοι πίστευαν ή ήλπιζαν πως οι Βρετανοί θα προσέφεραν στον κυπριακό λαό την αποκατάσταση στους κόλπους της μητέρας πατρίδας του. Ωστόσο, οι ελπίδες διαψεύστηκαν.

Στον δρόμο του '21

«Το 1950, το αποτέλεσμα του

Ενωτικού Δημοψηφίσματος αγνοήθηκε. Συνεπώς, επιλέγθηκε ο δρόμος του ένοπλου αγώνα, του Αγώνα της ΕΟΚΑ. Η ορκωμοσία στην οργάνωση παρέπεμπε στην ορκωμοσία των Φιλικών.

Οι πλείστοι αγωνιστές έλαβαν ως ψευδώνυμα τα ονόματα πρώων και πρωϊδών του 1821. "Αδελφοί Κύπριοι [...] μας ατενίζουν οι αγωνιστάι του 1821, οι οποίοι και μας εδίδαξαν ότι η απελευθέρωσις από τον ζυγόν δυνάστου αποκτάται πάντοτε με το ΑΙΜΑ", τονίστηκε στην πρώτη προκήρυξη της ΕΟΚΑ, την 1η Απριλίου 1955. «Της πατρίδος παιδιά τιμημένα / με τη πίστη στη γλυκειά μας Παναγιά /στα βουνά για ένα νέο Εικοσιένα /για να ζήσουμε μιας ώρας λευτεριά», καλούσε το τραγούδι- ύμνος «Είμαστε όλοι παιδιά της ΕΟΚΑ».

Πληροφορίες: Εορτασμός των Εθνικών Επετείων της 25ης Μαρτίου 1821 και της 1ης Απριλίου 1955 στο Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, Τετάρτη 26 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Αίθουσα Τελετών του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, πλατεία Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, Λευκωσία.

ΠΤΥΧΕΣ / Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Μια 25η Μαρτίου του 1955 στην Πανεπιστημίου

Πριν από 70 χρόνια, η οδός Πανεπιστημίου κοντά στα Χαυτεία είχε μια εντελώς διαφορετική όψη και ατμόσφαιρα. Μια παλιά φωτογραφία από την παρέλαση της 25ης Μαρτίου 1955 μας οδηγεί στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, σε μια περίοδο ανάταξης της Αθήνας και σε ένα κλίμα οικονομικής ανασυγκρότησης. Αυτή η φωτογραφία, με τον πλούτο των πληροφοριών της, είναι ιδιωματική και τραβήχτηκε πιθανώς από κάποιο μπαλκόνι παρακείμενου κτιρίου. Είναι μικρή σε μέγεθος, χωράει στην παλάμη και έχει εκείνο το οδοντωτό πλαίσιο που συνήθιζαν τη δεκαετία του 1950.

Αυτή η φωτογραφία γεννά συγκίνηση. Όχι μόνο για τους Ευέλπιδες εκείνης της γενιάς, της γεννημένης τη δεκαετία του '30, αλλά και για τα πλήθη στα μπαλκόνια των νεοκλασικών κτιρίων. Η φωτογραφία μάς επιτρέπει να νιώσουμε την πυκνότητα του αστικού περι-

βάλλοντος στην Πανεπιστημίου και να αναλογιστούμε το πόσο διαφορετική θα ήταν η επίδραση αυτής της θέας αν είχε διατηρηθεί έως τις μέρες μας.

Σε πρώτο πλάνο βλέπουμε τα δύο μεγάλα νεοκλασικά κτίρια που βρίσκονταν ανάμεσα στη Θεμιστοκλέους (αριστερά) και την Εμμανουήλ Μπενάκη (δεξιά). Πιο πάνω διακρίνεται το ξενοδοχείο «Παλλάδιον», το οποίο διασώζεται, κτίριο σχεδιασμένο από τον Παναγιώτη Ζιζήλα, σε γειτνίαση με τα μεσοπολεμικά κτίρια θεαμάτων «Τιτάνια» και «Ρεξ», που σχηματίζουν μια αρντεκό φαντασμαγορία. Το «Τιτάνια» κατεδαφίστηκε το 1971. Αντικαταστάθηκε από το ομώνυμο ξενοδοχείο.

Αλλά τα δύο νεοκλασικά κτίρια, ένα τριώροφο και ένα τετράωροφο, που γεμίζουν τις αισθήσεις μας καθώς παρατηρούμε τη φωτογραφία, ανήκουν σε εκείνα τα ξεχασμένα

(πολλά) κτίρια της Αθήνας που είχαν ως επί το πλείστον εμπορική χρήση και τα οποία μετά την κατεδάφισή τους αποσύρθηκαν από τη δημόσια μνήμη. Χτισμένα γύρω στο 1900, μετείχαν και αυτά στην εμπορική άνθηση της περιοχής των Χαυτειών και της ευρύτερης περιοχής της Ομόνοιας κατά έναν τρόπο που σήμερα αδυνατούμε να αντιληφθούμε σε βάθος. Γιατί στη μικρή Αθήνα πριν από τους Βαλκανικούς επιζούσε ακόμη εκείνη η γόνιμη ανάμειξη της αστικής και λαϊκής ζωής με τα ξενοδοχεία, τα θέατρα και πολύ σύντομα και τους κινηματογράφους, τα μαγέρικα και τα καφενεία, τα γαλακτοπωλεία και τα παντοπωλεία, τα πιλοποιεία και τα στιλβωτήρια, τα παικνιδάδικα και τους νεωτερισμούς. Ένας κόσμος σε διαρκή κίνηση από τότε έως σήμερα.

Το μεγάλο τετράωροφο κτίριο της φωτογραφίας μας ήταν το δημο-

φιλές ξενοδοχείο «Ερμής», που είχε μεγάλο βάθος και επί της Εμμανουήλ Μπενάκη (πρώην Προαστείου). Είχε εγκαινιαστεί περί το 1903 και ήταν ένα από τα καλά της περιοχής με ζεστά νερά και θέρμανση, με διάκοσμο συμβατό με τη ζητούμενη αστική μεγαλοπρέπεια. Αν προσέξει κανείς θα παρατηρήσει τις απόφες μαρμαρίνες ιωνικές κολόνες στην είσοδο του ξενοδοχείου. Το «Ερμής» όπως και το παρακείμενο εμπορικό τριώροφο κατεδαφίστηκαν με μικρή χρονική διαφορά γύρω στο 1964. Ήταν τα χρόνια των σαρωτικών μεταβολών στην όψη και τη λειτουργία της Αθήνας, μια διαδικασία που είχε ενταθεί μετά το 1922, είχε φτάσει σε υψηλά επίπεδα ανοικοδόμησης μετά το 1932-33 και είχε απογειωθεί μετά το 1953.

Ήταν μια διαρκής πορεία αστικοποίησης που άλλαζε το βλέμμα, τις συμπεριφορές, τις ιεραρχήσεις. Το «Ερμής» αντικαταστάθηκε από ένα

ακανές και ογκώδες κτίριο γραφείων (σε σχέδια Εμμανουήλ Βουρέκα), το οποίο όμως κακογέρασε όπως τα περισσότερα από τα μεταπολεμικά κτίρια της Αθήνας.

Σήμερα, το ίδιο σημείο της Αθήνας περισσότερο απωθεί παρά έλκει. Αλλά και παλαιότερα δεν έχαيره ιδιαίτερης εκτίμησης, παρά τη γοητεία που εξασκήι σήμερα πάνω μας η ιστορική φυσιογνωμία της πόλης. Στις φωτογραφίες δεν έχουμε την αίσθηση της καθημερινότητας, της μυρωδιές, τους ήχους, τα σπρωξίματα, ό,τι σήμερα θα σόκαρε (το συχνό φτύσιμο καταγής, π.χ.) ή και θα πρόσβαλλε.

Όλα όμως είναι η ιστορία της πόλης. Από το τελετουργικό μιας 25ης Μαρτίου του 1955 έως τις ενδόμυχες σκέψεις όσων θεατών και χειροκροτητών στριμώχθηκαν στα νεοκλασικά μπαλκόνια μιας Αθήνας που έχει κι αυτή σαρώθει. Μαζί με τη μνήμη του ανώνυμου πλήθους.

Ήταν τα χρόνια των σαρωτικών μεταβολών στην όψη και τη λειτουργία της Αθήνας, μια διαρκής πορεία αστικοποίησης που άλλαζε το βλέμμα, τις συμπεριφορές, τις ιεραρχήσεις.

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΛΑΣΚΩΒΗ
850 ετών

Η πόλη της Γλασκώβης γιορτάζει φέτος την επέτειο των 850 χρόνων της με πλήθος εκδηλώσεων. Η Γλασκώβη απέκτησε το έτος 1175 το στάτους της «πόλης» με το δικαίωμα του εμπορίου, των πανηγύρεων και της αυτοδιοίκησης. Αυτή η θεμελιώδης αλλαγή επιτάχυνε την ανάπτυξη της ως σημαντικού αστικού κέντρου. Η σύγχρονη πόλη, αναβαπτισμένη μετά το 1990 όταν ήταν Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, έχει αποκτήσει ιδιαίτερη εξωστρέφεια σε θέματα τεχνών και πολιτισμού.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ
Meissen

Η παράδοση συνδυάζεται με την καινοτομία και την περιφρούρηση της ιδέας της υψηλότερης ποιότητας. Αυτή είναι η φιλοσοφία της πιο διάσημης εταιρείας παραγωγής πορσελάνης στην Ευρώπη, της γερμανικής Meissen, που ιδρύθηκε στις αρχές του 18ου αιώνα. Παρουσιάζει τώρα νέες σειρές για το Πάσχα αλλά και σερβίτσια, όπως και τα περιζήτητα, ανάμεσα στους συλλέκτες, πορσελάνινα μικρογλυπτά, τα οποία αντανακλούν την ποιότητα σχεδιασμού και κατασκευής, ταυτόσημη με την ιστορία της Meissen.

ΡΩΜΗ
Ρίτσαρντ Αβεντον

Οι «Ιταλικές Ημέρες» του Ρίτσαρντ Αβεντον συνθέτουν τη νέα έκθεση φωτογραφίας στην γκαλερί της Gagosian στη Ρώμη. Η έκθεση, που θα διαρκέσει έως τις 17 Μαΐου, μας οδηγεί στην εξερεύνηση της Ιταλίας με το βλέμμα του Ρίτσαρντ Αβεντον από το 1946 έως το 1948. Εκείνη την εποχή, μετά τον πόλεμο, ο Αβεντον ταξίδεψε στη Βενετία, στη Ρώμη και στη Σικελία ανακαλύπτοντας μια χώρα σε ένα κρίσιμο μεταίχμιο. Τα πορτρέτα του, αναγνωρίσιμων και μη προσώπων, απηχούν το πνεύμα του τόπου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
Μαρσέλ Ντζάμα

Ο 51χρονος Καναδός εικαστικός Μαρσέλ Ντζάμα, ο οποίος ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη, εκθέτει για πρώτη φορά στην Τουρκία. Στο Μουσείο Πέρα, στην Κωνσταντινούπολη, εγκαινιάστηκε στις 20 Μαρτίου η ατομική έκθεσή του στην οποία ξεδιπλώνει τον πυκνό αφηγηματικό του κόσμο. Με αναφορές στην pop κουλτούρα και στη σύγχρονη πολιτική, ο Μαρσέλ Ντζάμα έχει έναν ιδιότυπο σαρκαστικό λυρισμό που εκφράζει με σχέδια, γλυπτά και βίντεο σε μια παράθεση που εξάπτει τη φαντασία.

ΣΙΚΑΓΟ
Σχέδιο και χαρακτηριστικά

Το Ινστιτούτο Τέχνης του Σικάγου παρουσιάζει (έως την 1η Ιουνίου) έκθεση με 90 και πλέον έργα από την ιστορία τέχνης της Δύσης, με τα οποία φωτίζεται η σχέση ανάμεσα στα σχέδια σε χαρτί και στις εκτυπώσεις. Είναι μια σχέση σύνθετη και πολύπτυχη με εφαρμογές στις εκδόσεις και τις εφαρμοσμένες τέχνες. Η έκθεση, σε συνεργασία με το Μουσείο Πολ Γκετί, περιλαμβάνει έργα Αλμπεχτ Ντίρερ, Ουίλιαμ Μπλέικ, Παρμιζανίνο, Ρέμπραντ, Ρούμπενς και άλλων κορυφαίων δημιουργών.

Καρτ ποστάλ (1925) από τη Διεθνή Έκθεση των Διακοσμητικών Τεχνών στο Παρίσι, όπου διακρίνεται το βελγικό περίπτερο.

Η επέτειος της γέννησης του αρ ντεκό

Πριν από έναν αιώνα, η μοντέρνα ζωή διεκδικούσε μια πιατιά εκπροσώπηση. Το 1925, η Διεθνής Έκθεση των Διακοσμητικών Τεχνών στο Παρίσι αποτέλεσε ορόσημο όχι μόνο για τη διεθνή καθιέρωση των νέων τεχνών αλλά και για τη δικτύωση ενός συστήματος παραγωγής και ενός τρόπου υποδοχής της καινοτομίας. Η έκθεση αυτή αποτέλεσε ορόσημο για το μοντέρνο κίνημα και πύλη εισόδου στην καρδιά του εικοστού αιώνα.

Φέτος, η επέτειος των 100 χρόνων από την Έκθεση των Διακο-

σμητικών Τεχνών, από την οποία καθιερώθηκε αργότερα ο διεθνής όρος αρ ντεκό, μας θυμίζει την «αρχαιότητα» του Μοντερνισμού αλλά και τη διαχρονική αισθητική του Μεσοπολέμου. Τα εθνικά περίπτερα στην έκθεση των Παρισίων του 1925 συναγωνίζονταν σε μοντέρνα διάθεση και η ελληνική συμμετοχή, παρά τις δυσκολίες της εποχής, ήταν ενδιαφέρουσα και συγκινητική. Με νωπές τις εμπειρίες της Καταστροφής, η Ελλάδα είχε στήσει ένα περίπτερο που αναπαριστούσε μια ελληνική έπαυλη με

στοιχεία παραδοσιακά αλλά και μοντέρνα. Θα μπορούσε να είναι ένα σπίτι σε κάποιο από τα καλά προάστια της Αθήνας. Σχεδιασμένο το περίπτερο από τον Μικρασιάτη, με σπουδές στο Παρίσι, νέο Έλληνα αρχιτέκτονα Κωνσταντίνο Σκυριανό, είχε παρουσιαστεί σαν μια κιβωτός του χειρωνακτικού και τεχνικού πολιτισμού, με κεραμικά, ταππουργία και πολλές ακόμη εκδοχές του λαϊκού και νέου πολιτισμού, ενδυναμωμένου από την τεχνογνωσία του ελληνισμού της Μικράς Ασίας. Η έκθεση του

1925 είχε αρχικά σχεδιαστεί από μια ομάδα καλλιτεχνών (με μεγάλα ονόματα αλλά και νεότερους) για το έτος 1915. Ο Μεγάλος Πόλεμος άλλαξε τα σχέδια και τελικά η έκθεση για τη νέα ζωή (επί της ουσίας) έγινε μεταπολεμικά και με όλον τον συμβολισμό μιας καινούργιας εποχής. Το 1925 είχαν ήδη αλλάξει πολλά. Ο κινηματογράφος είχε εξελιχθεί σε διαρκή αναμεταδότη των νέων πθών, τα πειράματα για τον ομιλούντα είχαν αρχίσει και οι αερομεταφορές θα άλλαζαν σε λίγα χρόνια ακόμη περισσότερο την

επικοινωνία. Ολα τελούσαν σε δημιουργικό αναβρασμό. Το 1925, ο τύπος της νέας γυναίκας (που είχε αρχίσει να καλλιεργείται από το 1910 και μετά) καθιερώθηκε με τον ριζοσπαστισμό της κοντής φούστας, του ανδρόγυνου στυλ και των κοντών μαλλιών. Η νέα εποχή ζητούσε στυλιστική αναθεώρηση, κάθετη και οριζόντια: στις εφαρμοσμένες τέχνες, στη μόδα, στην τέχνη του οικοδομείν, στον σχεδιασμό των αυτοκινήτων. Το στυλ αρ ντεκό είχε κατακτήσει τον κόσμο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Ερωτας και θάνατος το ίδιο τραγούδι, ο ίδιος χορός

Όταν ήταν νέος, ο κύριος Γκρι είχε αγοράσει ένα μικρό άσπρο βιβλιαράκι με εξώφυλλο την εικόνα ενός νέου, με παραδοσιακή φορεσιά, να παίζει κάποιο έγχορδο. Ήταν οι «Παραλογές» σε επιμέλεια του Γιώργου Ιωάννου και το βιβλίο είχε εκδοθεί από την Εστία.

Ήταν ένα σημείο αναφοράς για τον κύριο Γκρι που έψαχνε μανιωδώς αφηγήσεις με νεκρούς που επιστρέφουν στη ζωή (με τις ανάλογες συνέπειες...). Αυτές τις μέρες, ξαναθυμήθηκε το περίφημο «Τραγούδι του νεκρού αδελφού» και όσα έγραφε ο Ιωάννου για τις άπειρες παραλλαγές που έχει η συγκεκριμένη παραλογή στα Βαλκάνια. Το ξαναθυμήθηκε

ακούγοντας το νέο άλμπουμ της εταιρείας Alia Vox, που μόλις κυκλοφόρησε υπό τις ευλογίες του ανθρώπου που είναι η καρδιά και ο εγκέφαλος κορυφαίων μουσικών πρότζεκτ για την εν λόγω δισκογραφική, του Ζορντί Σαβάλ. Τίτλος του άλμπουμ: «The Spirit of Bulgarian Traditions» (Το πνεύμα των βουλγαρικών παραδόσεων).

Οι ήχοι που αναδύονται από το cd είναι εξωτικοί αλλά και οικείοι, συχνά με έναν τρόπο αβυσταχτό. Είναι λες και προέρχονται από νυχτερινές παγανιστικές δοξασίες, με πολλές και διαφορετικές ατμόσφαιρες από την άλλοτε σκοτεινή, άλλοτε μεθυσμένη καρδιά της Βαλκανικής. Ουσιαστικά, το

Εύστοχα ο συνθέτης γράφει στο σημείωμα του άλμπουμ ότι το όλο πρότζεκτ είναι μια «μουσική αρχαιολογία».

όλο άλμπουμ συνοψίζει αριστοτεχνικά τις πολλές και διαφορετικές μουσικές εθνοτικών ομάδων των Βαλκανίων, από την Ορεστιάδα, από τη Βλαχία και τα περίχωρα της Σόφιας, τη δυτική Ροδόπη και τις περιοχές των Πομάκων, τους Καρακατσάνους, τους Κοπανάρι Ρομά, τους χριστιανούς ορθόδοξους, αλλά και τους μου-

σουλμάνους Βούλγαρους, τους σλαβόφωνους Έλληνες βοσκούς, τους Τούρκους και πολλούς άλλους πληθυσμούς. Το άλμπουμ ηχογραφήθηκε με παραδοσιακά οργάνα σε καθολικό καθεδρικό χωρίς την προσθήκη σύγχρονων τεχνολογιών ηχογράφησης, ώστε να διατηρηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο ο φυσικός ήχος.

Όπως και η Ελλάδα, έτσι και η Βουλγαρία αποτέλεσε ένα είδος διασταύρωσης μεταξύ πολιτισμών, στο μεταίχμιο της Δύσης με την Ανατολή, με έντονο το στοιχείο των μετακινήσεων πληθυσμών και της διαρκούς πολιτισμικής ανταλλαγής, συχνά μέσα από εθνοτικές ομάδες πολλές από τις

οποίες δεν υπάρχουν πια. Εύστοχα ο συνθέτης Γκεόργκι Αντρέεφ γράφει στο σημείωμα του άλμπουμ ότι το όλο πρότζεκτ είναι μια «μουσική αρχαιολογία». Η φωνή της Στοϊμένα Νεντιάλκοβα έχει ένα ερωτικό αλλά και πένθιμο μέταλλο, ενώ την πλαισιώνουν πέντε έξοχοι μουσικοί, μερικοί από τους οποίους συμμετέχουν στα φωνητικά: Νεντιάλκο Νεντιάλκοφ, Πέταρ Μιλάνοφ, Νικολάι Κραχμάροφ, Ανγκελ Ανγκέλοφ και Ιβάν Πάντοσεφ. Ο κύριος Γκρι ακούει το cd διαβάζοντας το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού», αναλογιζόμενος ότι στα Βαλκάνια έρωτας και θάνατος συχνά είναι το ίδιο τραγούδι, ο ίδιος χορός.

The Spirit of Bulgarian Traditions Alia Vox, 2025.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του πατρός **ΙΩΑΝΝΗ ΧΡΥΣΑΥΓΗ**

Ο Παλαμός Καρδίτσας πλημμυρισμένος, μετά την κακοκαιρία «Daniel», τον Σεπτέμβριο του 2023. Η κλιματική κρίση θα αντιμετωπισθεί και θα αντιστραφεί όταν αντιληφθούμε τις ηθικές της αιτίες. Και για να γίνει αυτό, πρέπει να αναγνωρίσουμε τον κόσμο ως μεγαλύτερο από εμάς και τα συμφέροντά μας.

Απέναντι στην κλιματική κρίση

Δέκα χρόνια πέρασαν αφ’ ότου εγκρίθηκε η συμφωνία των Παρισίων, μια νομικά δεσμευτική, διεθνής συμφωνία του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή. Στο μεταξύ, οι ισχυροί πρωταγωνιστές και τα μεγάλα κράτη δεν ανταποκρίθηκαν όπως δεσμεύτηκαν και όπως όφειλαν, ενώ οι τρέχουσες γεωπολιτικές συνθήκες επιδείνωνσαν την κατάσταση του πλανήτη.

Ο Θεodorής Γεωργακόπουλος, καταξιωμένος δημοσιογράφος και συγγραφέας, αλλά επίσης ανήσυχος γονιός και προβληματισμένος πολίτης, γνωρίζει τη δύναμη του έμπρακτου λόγου, ενώ συνάμα κατανοεί τις συνέπειες της αδιαφορίας σωπής. Στο βιβλίο του «Μια ελληνική κλιματική κρίση: 50 απαντήσεις για την κλιματική αλλαγή και τις συνέπειές της, με απλά λόγια, χωρίς υστερίες και υπερβολές» (Αθήνα, εκδ. Ψυχογιός) χειρίζεται με τρόπο κατανοητό περιπλοκα θέματα, προσεγγίζοντας –απλουστευμένα, αλλά καθόλου απλοϊκά– την κλιματική αλλαγή με μία σειρά υπεύθυνων προοπτικών. Η βασική του εκτίμηση είναι ότι οι πολίτες λαμβάνουν σωστές αποφάσεις όταν έχουν αντικειμενική πληροφόρηση. Αφορμή του βιβλίου ήταν οι πρόσφατες ακραίες καιρικές συνθήκες, που ταλαιπώρησαν την Ευρώπη και ιδιαίτερα την Ελλάδα το καλοκαίρι του 2023.

Αμέσως μου προξένησαν εντύπωση οι πρώτες του παρατηρήσεις: «Εχουμε ενώπιόν μας μια εικόνα του προβλήματος, αλλά δεν έχουμε την πλήρη εικόνα. Γιατί είναι αυτό ανησυχητικό; Γιατί το φαινόμενο στην πραγματικότητα συνιστά πολλά φαινόμενα, τα οποία είναι αρκετά διαφορετικά μεταξύ τους, αλλά επηρεάζουν το ένα το άλλο [...] Όλα αυτά δεν είναι ούτε απομονωμένα ούτε αποσυνδεδεμένα. Συνδέονται στενά και άρρηκτα μεταξύ τους και σχετίζονται με την κλιματική πρόκληση». (σ. 15)

Ο Γεωργακόπουλος κατατάσσει το περιεχόμενο σε τρία μέρη: τα βασικά, οι συνέπειες και οι λύσεις. Στις πρώτες δύο ενότητες διατυπώνει χρήσιμες διακρίσεις μεταξύ κλίματος και καιρού, φαινομένου του θερμοκηπίου και αύξησης της θερμοκρασίας, ατμοσφαιρικών αλλαγών και εκπομπών άνθρακα, ανθρωπογενών και φυσικών επιπτώσεων. Κατόπιν στρέφει την προσοχή του σε ελπιδοφόρες λύσεις, στις οποίες αφιερώνει πάνω από το μισό βιβλίο. Βλέπει τη σημερινή γενιά όχι ως την τελευταία γενιά της κλιματικής κρίσης, αλλά ως την πρώτη καταλυτική γενιά μιας κλιματικής ανταπόκρισης. Το συμπέρασμα είναι απλό: Κάνε κάτι! Κάνε στιδήποτε! Μόνο, πα-

ρακαλεί, μην κάψεις το βιβλίο γιατί το κόστος σε εκπομπή άνθρακα θα είναι υπερβολικό.

Η αλήθεια είναι πως κανείς δεν γνωρίζει την αποδοτικότερη λύση. Μπορώ όμως να πω με κάποια σιγουριά τι δεν πέτυχε και τι δεν θα πετύχει: Η προσπάθεια να πείσουμε τον κόσμο ότι με το να ρυπαίνει λιγότερο θα μπορεί αύριο να συνεχίσει τη ζωή του ανενόχλητα όπως μέχρι σήμερα! Αντιστεκόμαστε στην αλλαγή, ειδικά όταν περιλαμβάνει κάποια θυσία. Έτσι τα Κεφ. 29-30 υπογραμμίζουν την ηθική υποχρέωση να αντιμετωπίσουμε την αδιαφορία και την απληστία.

Και αυτό με φέρνει στην ουσία του προβλήματος, που κανείς δεν θέλει να αγγίξει. Όχι μόνο δεν είμαστε πρόθυμοι να υιοθετήσουμε απλούστερο τρόπο ζωής, αλλά αντιστεκόμαστε έντονα σε κάθε τέτοια προτροπή. Όλοι είμαστε ένοχοι εν προκειμένω, διότι καταναλώνουμε πολύ περισσότερο απ’ όσο

πρόβλημα για τον πλανήτη! Δεν είναι μονάχα θέμα χώρου. Είναι θέμα πόρων. Και δεν είναι απλώς θέμα χορτοφαγίας (Κεφ. 32). Καταναλώνουμε διπλάσιους πόρους απ’ όσους μπορεί να παράγει και να στηρίξει ο πλανήτης!

Επιπλέον, εφόσον το βιβλίο πραγματεύεται την κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα, απευθυνόμενο συγκεκριμένα στο ελληνικό κοινό, το ζήτημα του υπερπληθυσμού θα έπρεπε να συμπεριληφθεί σαν ένα έστω διφορούμενο ζήτημα, ιδίως σε μια συντηρητική κρατική εκκλησία. Στην Ελλάδα, η πολυτεχνία επαινείται και αποθεώνεται, πιθανώς για ευσεβείς ή εθνικιστικούς λόγους. Έτσι η εντολή «ἀνέστητε, πληθύνεσθε καὶ κατακυριεύσατε» (Γέν. 1.28) δεν συνιστά μονάχα θεία εντολή για τις ανθρώπινες σχέσεις, αλλά αποτελεί την ισχυρότερη άμυνα ενώπιον της μοναχικής μας χώρας. Και το πρόβλημα είναι ότι τέτοια επιχειρήματα προβάλλονται πρωτίστως από άγαμους κληρικούς. Έχει άραγε νόημα να προσευχόμαστε για κάποια θέση στον παράδεισο, όταν τα παιδιά μας δεν θα έχουν καμιά θέση στη γη;

Το φαγητό αποτελεί εξέχοντα παράγοντα της οικολογικής εκμετάλλευσης. Ο λόγος που ο κόσμος πεινάει δεν είναι μόνον ο υπερπληθυσμός. Με λιγότερο πληθυσμό, αλλά το ίδιο σύστημα κατανομής τροφίμων, οι φτωχοί πάλι θα πεινούσαν. Το πρόβλημα είναι ο τρόπος που διανέμουμε το φαγητό σε ιδιοκτησία. Ο υπερπληθυσμός λοιπόν αποτελεί πρόβλημα εκπαίδευσης, ιδιαίτερα των γυναικών ώστε να αποκτήσουν ελευθερία επιλογής στη διατροφή και τεκνοποίηση.

Παραδόξως, η λύση για την κλιματική αλλαγή βρίσκεται όχι τόσο στο να κάνω κάτι όσο στο να μην κάνω τίποτε. Πρέπει πρώτα να σταματήσω ό,τι κάνω και να πατήσω πιο ελαφρά στον πλανήτη για να μειώσω το «αποτύπωμα άνθρακα» (Κεφ. 31), μαθαίνοντας να κατακτώ και να κατέχω λιγότερα. Κι αυτό με οδηγεί στην αντίληψη περί επιστήμης. Όπως δεν πρέπει να αυτοσχεδιάζουμε με την κλιματική αλλαγή (δηλαδή την υγεία του πλανήτη), έτσι δεν μπορούμε να αυτοσχεδιάζουμε με την ιατρική επιστήμη (δηλαδή την υγεία των ανθρώπων). Γι’ αυτό οι στρατηγικές και συνωμοσίες που υιοθετούνται για την άρνηση της κλιματικής αλλαγής και της πρόσφατης πανδημίας ακολουθούν παρόμοια μοτίβα και χρησιμοποιούνται από τους ίδιους ανθρώπους. Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια θετική αρχή σε αυτό που είναι αναμφίβολα ένα μακρινό ταξίδι αναθεώρησης και βιωσιμότητας.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

ΕΛΕΝΗ Σ. ΝΙΚΗΤΑ
«Χριστόφορος Σάββα.
Απλά - Περίπλοκα - Αόρατα»
εκδ. Λεβέντειος Πινκοθήκη,
Λευκωσία, 2024

Το τελευταίο έργο της Ελένης Νικήτα αφορά τον Χριστόφορο Σάββα, με το οποίο τον συστήνει στο κοινό, αναδεικνύει την πρωτοποριακή δουλειά του, αξιοποιώντας το άγνωστο αρχείο που ήλθε υπόψη της Λεβεντείου Πινκοθήκης από την οικογένεια Σεργίου. Η Νικήτα, άριστη γνώστρια της κυπριακής τέχνης, με την αρωγή της Πινκοθήκης, μελέτησε το αρχείο και έριξε φως σε άγνωστες πτυχές του έργου του Σάββα. Στα 14 κεφάλαια της έκδοσης, σκιαγραφείται λεπτομερώς η δουλειά και η καλλιτεχνική φιλοσοφία του Σάββα, παρουσιάζεται μεγάλο μέρος του ζωγραφικού έργου του αλλά και αρχειακού υλικού. Όπως αναφέρει η Ελένη Νικήτα στον επίλογο του τόμου «το άγνωστο μέχρι πρότινος υλικό [...] θα πρέπει να θεωρηθεί και να προσεγγιστεί ως ένα αρχείο που μας παρέχει γνώση και εργασία για να διεισδύσουμε βαθύτερα στις προθέσεις του καλλιτέχνη [...] στην πορεία της καλλιτεχνικής του σκέψης [...]» και λίγο πιο κάτω: «Η ερμηνεία, εν τούτοις, του αρχειακού αυτού υλικού δεν είναι μονοδιάστατη, αλλά ανοικτή σε περισσότερες από μία αναγνώσεις και στην εξαγωγή περισσότερων το ενός συμπερασμάτων και αφηγημάτων που απορρέουν από τον προσωπικό διάλογο που αναπτύξει ο κάθε ερευνητής με το προς μελέτη υλικό». Και αυτό είναι - κατά τη γνώμη μου - η πιο σπουδαία συμβουλή της Νικήτα, ερευνήστε, μελετήστε, και βγάλτε τα δικά σας συμπεράσματα, την υποτίμηση, αρχής γενομένης από τα χρόνια του σχολείου μέχρι σήμερα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Μετά τη φροντίδα του σπιτιού, εννοώ τα γνώριμα μιας κοπιαστικής εργασίας νοικοκυριού, κάπου το απόγευμα χρειάζεται κανείς ανάπαυση. Άλλοι της οικογένειας συνεχίζουν σε διαφορετικούς χώρους τη δουλειά τους κι άλλοι απολαμβάνουν τα οφέλη της σιέστας. Φτιάχνοντας έναν μέτριο διπλό ελληνικό καφέ, στρώνομαι στην απόλαυση της ανάγνωσης ενός βιβλίου, στην άδεια τραπέζια του σπιτιού μου.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε; Συνήθως διαβάζω βιβλία τριακοσίων ή τετρακοσίων σελίδων, εξαίρεση εκείνα από σπουδαίους συγγραφείς, όπως το «Κουτσό»

500 ΛΕΞΕΙΣ

Με την **ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΑΚΑΡΙΑΔΗ**

Γεννημένη στην Αθήνα, η Ευγενία Μακαριάδη γράφει μυθιστορήματα, διηγήματα και νουβέλες. Παρακολούθησε σεμινάρια λογοτεχνίας στο ΕΚΕΒΙ και στη σχολή των εκδόσεων Πατάκη - σε διδασκαλία του Μισέλ Φαίς. Έχουν εκδοθεί τέσσερα βιβλία της: το μυθιστόρημα «Μύριαν και Χάννα» από τις εκδόσεις Λιβάνη και οι συλλογές διηγημάτων «Ψευδάνθρακας», «Το ράγισμα» και «Το γέλιο των σκύλων», και οι τρεις από τις εκδόσεις Βακχικών.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «Μικρό εξάγωνο δωμάτιο» της Γιόκο Ογκάουα και τα «Ονειρα» του Βάλτερ Μπένγιαμιν.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Η ενδοσκόπηση, χάρη στο βιβλίο «Το μικρό εξάγωνο δωμάτιο». Είναι ο κόσμος των πνευμάτων, είναι το συναισθηματικό αλλόκοτο. Ο μαγικός ρεαλισμός, όπως λογοτεχνικά αναφέρεται, είναι το βαθύ ενδιαφέρον για την ανάδειξη του μη πραγματικού ή του παράξενου σαν κάτι καθημερινό και κοινό. Καθώς επίσης ο ερωτισμός, τα ονομολόγητα συναισθήματα, τα δρώμενα σε εξωπραγματικούς τόπους, το Αφσος και Αδελφ, η αυτοπαράτηρηση, για το νόημα της ζωής. Ένα μυθιστόρημα σκοτεινό, μια ιστορία ενδοσκόπησης.

Βρίκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Μπελάς, ίσως κάποιες φορές, όμως διαβάζοντας μαθαίνει κανείς να αντιστέκεται και να διακρίνει γρηγορότερα την υποκριτική συμπεριφορά, την υποτίμηση, αρχής γενομένης από τα χρόνια του σχολείου μέχρι σήμερα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Μετά τη φροντίδα του σπιτιού, εννοώ τα γνώριμα μιας κοπιαστικής εργασίας νοικοκυριού, κάπου το απόγευμα χρειάζεται κανείς ανάπαυση. Άλλοι της οικογένειας συνεχίζουν σε διαφορετικούς χώρους τη δουλειά τους κι άλλοι απολαμβάνουν τα οφέλη της σιέστας. Φτιάχνοντας έναν μέτριο διπλό ελληνικό καφέ, στρώνομαι στην απόλαυση της ανάγνωσης ενός βιβλίου, στην άδεια τραπέζια του σπιτιού μου.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε; Συνήθως διαβάζω βιβλία τριακοσίων ή τετρακοσίων σελίδων, εξαίρεση εκείνα από σπουδαίους συγγραφείς, όπως το «Κουτσό»

του Χούλιο Κορτάσαρ, το «Ταξίδι στην άκρη της νύχτας» του Σελίν κ.ά. Βιβλία φιλοσοφικά, κοινωνικοπολιτικά, ονειρικά ή παράξενα. Τα βιβλία που συνήθως δεν διαβάζω είναι εκείνα της επιστημονικής φαντασίας, τα βιβλία-τόμοι με ρομαντικούς έρωτες και η «ροζ» λογοτεχνία.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Η ταύτιση με τους λογοτεχνικούς ήρωες στους οποίους ο συγγραφέας αναγνωρίζει κομμάτια του εαυτού του, ορατά αλλά και πολλές φορές ανεπίγνωστα. Έτσι, διευρύνει τα όρια του εαυτού και επιτρέπει στους δικούς του μυθιστορηματικούς ήρωες να τον οδηγήσουν στο άγνωστο.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία; Η βιογραφία του Βάλτερ Μπένγιαμιν.

Τι είναι εκείνο που συνδέει τις ιστορίες των πρωταγωνιστών στο βιβλίο σας «Το γέλιο των σκύλων»;

Ο βασικός άξονας της συλλογής είναι η βία και οι μορφές της. Ο εγκλεισμός του ανθρώπου μες στην οικογένεια, στο περιβάλλον του, στην κοινωνία. Τα διηγήματα είναι ρεαλιστικά, αναφέρονται στη μοναξιά, στην υποτίμηση ανθρώπου από άνθρωπο, στην αλλοτρίωση, στην απώλεια. Βλέπουμε έναν βίαιο πατέρα, που ωθεί την κόρη του να μισεί τους άνδρες. Καθώς επίσης ένα παιδί serial killer αγοριών υποτιμημένο από τον γονιό του. Αθυρόστομη γυναίκα μαθαίνει τον παπαγάλο της να βρίζει ασύστολα. Κάποια διηγήματα είναι ονειρικά, αναφέρονται στην παιδική ηλικία, στα πάτρια εδάφη, άλλοτε σε τόπους ιστορικούς ή παραμυθητικούς.

Πώς θα απεγκλωβιστούμε από περιβάλλοντα απανθρωπιάς;

Με την παιδεία, τη γνώση, την εμπιστοσύνη στον εαυτό μας, την επιμονή στον σκοπό που αποβλέπουμε και με τη βοήθεια κάποιων δυνατών ανθρώπων για την εξεμύθευση και τις αρετές τους.

Η «Βιογραφία ενός λογισμικού» του Γιώργου Δρίβα δημιουργήθηκε με τη συνδρομή της παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης. Ο Δρίβας έγραψε το σενάριο και η AI κατασκεύασε τις εικόνες.

Σύνορο αλήθειας και ψέματος

Το τοπίο των ντοκιμαντέρ στην εποχή της AI. Σκέψεις από το αφιέρωμα στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Καταστατικά, το ντοκιμαντέρ είναι ένα είδος το οποίο διερευνά τη σχέση του κινηματογράφου με την πραγματικότητα. Ο δημιουργός του ντοκιμαντέρ γνωρίζει ότι ο τρόπος με τον οποίο θα καταγράψει τα γεγονότα, τα ντοκουμέντα, δεν είναι ένας. Η ύπαρξη και μόνο της κάμερας, του τεχνικού αυτού μέσου που μεσολαβεί ανάμεσα στον δημιουργό και στο θέμα του, ακυρώνει την όποια φιλοδοξία για αντικειμενικότητα. Αυτή όμως είναι και η γοητεία του είδους. Σύμφωνα με πολλούς, ένα καλό ντοκιμαντέρ δεν προσπαθεί να πείσει, αλλά να κατανοήσει βαθύτερα την πραγματικότητα, ουσιαστικά ανασκευάζοντάς την με τον δικό του μοναδικό τρόπο.

Η συνάντηση του ντοκιμαντέρ με την τεχνητή νοημοσύνη έρχεται να προσθέσει ένα ακόμη στρώμα περιπλοκότητας, ένα ακόμη φίλτρο ανάμεσα στον δημιουργό και την πραγματικότητα. Κατ' αρχήν, ο σκηνοθέτης μπορεί να χρησιμοποιήσει αλγόριθμους και τεχνητές εικόνες στη διαδικασία κατασκευής του έργου του, θέτοντας νέα ερωτήματα για τη φύση του πραγματικού. Επειτα δίνεται προς εξερεύνηση στους δημιουργούς και τους ερευνητές ένα νέο, εικονικό πεδίο εξερεύνησης, μια νέα και πρωτόγνωρη πραγματικότητα μέσα στην πραγματικότητα, η οποία έχει τους δικούς της νόμους και συνθήκες.

Η AI επαιχάζει, επιταχύνει, αλλά και αμφισβητεί τους παραδοσιακούς κινηματογραφικούς κώδικες. Αυτοματοποιώντας διαδικασίες, τελειοποιώντας την τεχνική επεξεργασία της καταγραφής και του μοντάζ, εκδημοκρατίζει περαιτέρω το ντοκιμαντέρ και δίνει στον καθέναν τη δυνατότητα να παρουσιάσει ένα έργο αντιπροσωπευτικό της πραγματικότητας. Βάζοντας στο κάδρο και την εικονική πραγματικότητα

(το VR) αλλάζουν άρδην οι όροι με τους οποίους γίνεται αντιληπτή η οπτικοακουστική αναπαράσταση κι άρα η ίδια η πραγματικότητα. Πραγματικά γεγονότα θα συνεχίσουν να συμβαίνουν, αλλά η αναγωγή τους θα θολώνει ακόμη περισσότερο το σύνορο μεταξύ αλήθειας και ψέματος. Το υβριδικό είδος docu-fiction, το πάντρεμα ντοκιμαντέρ και μυθοπλασίας, θα τείνει να καταστεί κυρίαρχος τρόπος αφήγησης.

Το «αναπόδραστο»

Αυτές τις σκέψεις, και μερικές ακόμη, παρήγαγε το ειδικό αφιέρωμα «AI, μια αναπόδραστη νοημοσύνη», το οποίο διοργανώθηκε στο πλαίσιο του 27ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης. «Σε αυτό το υπό διαμόρφωση τοπίο η κάμερα και ο αλγόριθμος αλληλοσυμπληρώνονται, χαράσσοντας ένα νέο μονοπάτι στην εμπλοκή μας με το πραγματικό μέσα από πρωτοποριακούς και διανοητικά προκλητικούς τρόπους», γράφουν οι Άννα Τζεράλντ Γκρις και ο Χόρκε Καμπαγιέρο στον χορηγιστικό κατάλογο του αφιερώματος.

Από τις 6 έως τις 16 Μαρτίου προβλήθηκαν στις αίθουσες και διαδικτυακά πέντε ταινίες μεγάλου μήκους και δεκατρείς μικρού μήκους από όλο τον κόσμο, οι οποίες θα μπορούσαν να καταταχθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: ερευνητικά ντοκιμαντέρ δημοσιογραφικού περιεχομένου, και δημιουργικά ντοκιμαντέρ που πειραματίζονται με νέες φόρμες και περιεχόμενα. Από τα σχόλια όσων παρακολούθησαν ορισμένες από τις ταινίες, και από το γεγονός ότι οι online προβολές των μικρού μήκους ταινιών έγιναν γρήγορα sold out, συμπεραίνει κανείς ότι αμφότερες οι κατηγορίες μαγνήτισαν το ενδιαφέρον του κοινού.

Από τις ταινίες τεκμηρίωσης ξεχώρισε το μεγάλο μήκους ντοκιμαντέρ «Στην κοιλιά της AI» του Γάλλου Ανρί Πουλάν (2025), το

οποίο φωτίζει μια αθέατη πλευρά της AI. Για να δουλέψουν τα μοντέλα σαν το ChatGPT χρειάζονται χαρακτηρισμένα (labeled) και ποιοτικά δεδομένα. Τα δεδομένα αυτά δεν προκύπτουν σε κενό, απαιτείται η νοηματική επεξεργασία ανθρώπων με σάρκα και οστά. Το καλά κρυμμένο κόστος της τροφοδοσίας των μηχανών με δεδομένα ανατίθεται σε εκατοντάδες χιλιάδες εργαζομένους, κυρίως σε χώρες του τρίτου κόσμου, οι οποίοι φυτοζωούν κάνοντας μια κοπιαστική και συχνά απεχθή εργασία. Στο ντοκιμαντέρ μιλούν εργαζόμενοι των δεδομένων και ερευνητές, περιγράφοντας όλο μια μελανή πτυχή της AI, η οποία περνάει εν πολλοίς απαρατήρητη μέσα στο ευφορικό κλίμα του hype, της μόδας, που καλλιεργείται από τις εταιρείες και πολλά μίντια. «Η εξαγωγική κυψέλη κι ένα ποντίκι στον λαβύρινθο» (2024) της ηθοποιού Τιλαντα Σουίντον και του Μπάρτεκ Ντζιαντόζ επικεντρώνεται να αποτυπώσει μερικές από τις πλέον σημαίνουσες όψεις της μάθησης. Όπως δήλωσε ο Ντζιαντόζ στο περιθώριο των προβολών, η αποσπασματικότητα του ντοκιμαντέρ ακολουθεί την παράδοση των δοκιμίων του Μισέλ ντε Μοντέν. Οι δημιουργοί δεν θέλησαν να πάρουν ξεκάθαρη θέση υπέρ ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού μοντέλου, αλλά όπως φαίνεται, στην εποχή των μηχανών, η ολόπλευρη βιωματική μάθηση θα γίνεται όλο και πιο επίκαιρη και απαραίτητη.

Στο «Πόλεμοι-αστραπή: αυτόνομα όπλα, AI και το μέλλον του εμπορίου όπλων» (2024), ο Αυστριακός σκηνοθέτης Ντάνιελ Αντριου Βούντερερ επικεντρώνεται στις στρατιωτικές χρήσεις της AI. «Ο πόλεμος θα συνεχίσει να είναι βρώμικος», διαπιστώνει ένας από τους επαίοντες που μιλούν στο ντοκιμαντέρ. Η ΑΙ αξιοποιείται ήδη σε πολεμικές επιχειρήσεις, αλλά για πολύ ακόμη τα

κράτη θα συνεχίσουν να θυσιάζουν ανθρώπινες ζωές. Οι αλγόριθμοι δίνουν την υπόσχεση της ελαχιστοποίησης των απωλειών, καθώς μπορούν να είναι πιο ακριβείς, αλλά είναι ακόμη μακριά ο δρόμος μέχρι να τους εμπιστευθούμε απόλυτα. Είναι εξαιρετικά ανοικεία η ιδέα ότι ακόμη και σε ένα πεδίο μάχης μπορεί να σε σκοτώσει μια αυτόνομη μηχανή. Η ταινία καταγράφει όλο το φάσμα των απόψεων και δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα των προκλήσεων που φέρουν τα LAWS (Lethal Autonomous Weapons).

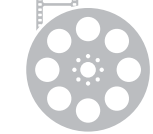
Στο φεστιβάλ ξεχώρισε το «Σχετικά μ' έναν ήρωα» (2024) του Πιτρ Βινιέβιτς. Σε συνομιλία μας, ο πολωνικής καταγωγής δημιουργός επισήμανε ότι η ταινία είναι «έναν στοχασμό πάνω στην ιδιοκτησία των αφηγήσεων, στην αυθεντικότητα, στην τεχνοφοβία και στη σχέση μας με την τεχνολογία». Ο Βινιέβιτς εκκινεί το φιλμ του με τη βεβαιότητα του σκηνοθέτη Βέρνερ Χέρτζογκ ότι «ούτε σε 4.500 χρόνια η AI δεν θα κάνει μια ταινία σαν τη δική μου», και ζητάει από ένα γλωσσικό μοντέλο να του γράψει ένα σενάριο το οποίο θα μπορούσε να διαψεύσει τον Χέρτζογκ. Ο σκηνοθέτης αναλαμβάνει να υλοποιήσει την ιδέα που του παρέδωσε με λεπτομέρεια η μηχανή. Και το αποτέλεσμα τον δικαιώνει. Παρακολουθούμε μια ταινία που θα μπορούσε, αλλά και δεν θα μπορούσε, να είχε φτιαχτεί από τον μεγάλο σκηνοθέτη. Αιωρούμαστε διαρκώς πάνω από το σύνορο φαντασίας και πραγματικότητας, γνωρίζοντας ότι εξαρχής το στοιχείο είναι χαμένο. Ο Βινιέβιτς κατασκευάζει ένα ψέμα που μοιάζει αληθινό. Αυτός είναι ο ορισμός του deerfake βίντεο, όπως ξεδιπλώνεται σ' ένα έξοχο κινηματογραφικό πείραμα.

Οι «σύντομες»

Οι μικρού μήκους ταινίες που προβλήθηκαν στο πλαίσιο του

27ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ της Θεσσαλονίκης παρουσίασαν εξίσου μεγάλο ενδιαφέρον. Όπως και το «Για έναν ήρωα», η «Βιογραφία ενός λογισμικού» (2025) του Γιώργου Δρίβα δημιουργήθηκε με τη συνδρομή της παραγωγικής AI. Αντίθετα όμως με τον Βινιέβιτς, ο Δρίβας έγραψε το σενάριο και η AI κατασκεύασε τις εικόνες. Η ταινία είναι ενδιαφέρουσα και καλοφτιαγμένη, και η πρωτότυπη μουσική της Μελίνας Παξινού τη βοηθάει πολύ. Το σενάριο ωστόσο πέφτει στην παγίδα του ανθρωπομορφισμού – στην οποία πέφτει και το εξαιρετικό μικρού μήκους «I'm not a robot» (2025) της Βικτόρια Βάρμερτναμ, μια ξεκάθαρα μυθοπλαστική αφήγηση που μας παρουσιάζει την πρωτότυπη και χρήσιμη ιδέα της αυτοκαταστροφικής AI. Αισθητικοποιώντας την AI καταλήγουμε να την εγκλωβίζουμε σε μονοσήμαντες μεταφορές, ενώ έχει πολύ περισσότερες όψεις.

Από τις υπόλοιπες μικρού μήκους ταινίες έλαψαν με το χιούμορ τους το σουρεαλιστικό έργο «Duck» (2024) της Ρέιτσελ Μακλίν, το οποίο ζωντάνεψε τη Μέρλιν Μονρόε, για να πρωταγωνιστήσει με τους γνωστούς ηθοποιούς που έχουν υποδυθεί τον Τζέιμς Μποντ, και το «Gerhard» (2025) του Ούλου Μπράουν, το οποίο φιλοτέχνησε ένα «εκστατικό βιογραφικό πορτρέτο του πιο επιτυχημένου εν ζωή ζωγράφου στον κόσμο», αποκλειστικά μέσα από κακότεχνες εικόνες AI. Τέλος, αλιεύσαμε μια πολύ ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια, ενδεικτική της ιδιαίτερης στιγμής στην οποία βρισκόμαστε. Στο τέλος του σπουδαίου ντοκιμαντέρ «Υπερφυσικό» (2024) του Βεντούρα Ντουράλ, ο δημιουργός αναφέρει στο ζενερικό: «Όσον αφορά το περιεχόμενο που μεταδίδεται ή/και αναπαράγεται, απαγορεύεται οποιαδήποτε χρήση για την εκπαίδευση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης».

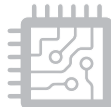

Μελανό σημείο

Το κρυμμένο κόστος της τροφοδοσίας των μηχανών με δεδομένα ανατίθεται σε εκατοντάδες χιλιάδες εργαζομένους, κυρίως σε χώρες του τρίτου κόσμου, οι οποίοι φυτοζωούν κάνοντας μια κοπιαστική εργασία.

Στο πεδίο μάχης

Οι αλγόριθμοι δίνουν την υπόσχεση της ελαχιστοποίησης των απωλειών, καθώς μπορούν να είναι πιο ακριβείς, αλλά είναι ακόμη μακριά ο δρόμος μέχρι να τους εμπιστευθούμε απόλυτα.

Στο «Σχετικά μ' έναν ήρωα» (αριστερά), ο Πιτρ Βινιέβιτς ζητεί από ένα γλωσσικό μοντέλο να γράψει ένα σενάριο σαν του Βέρνερ Χέρτζογκ, ως «απάντηση» στη βεβαιότητα του σκηνοθέτη ότι «ούτε σε 4.500 χρόνια η AI δεν θα κάνει μια ταινία σαν τη δική μου». Η Ρέιτσελ Μακλίν, στο «Duck» (δεξιά), «ζωντανεύει» τη Μέρλιν Μονρόε και τη βάζει να πρωταγωνιστεί με ηθοποιούς που έχουν υποδυθεί τον Τζέιμς Μποντ.

ΑΝΑΜΟΧΛΕΥΣΕΙΣ

Του ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΠΑ

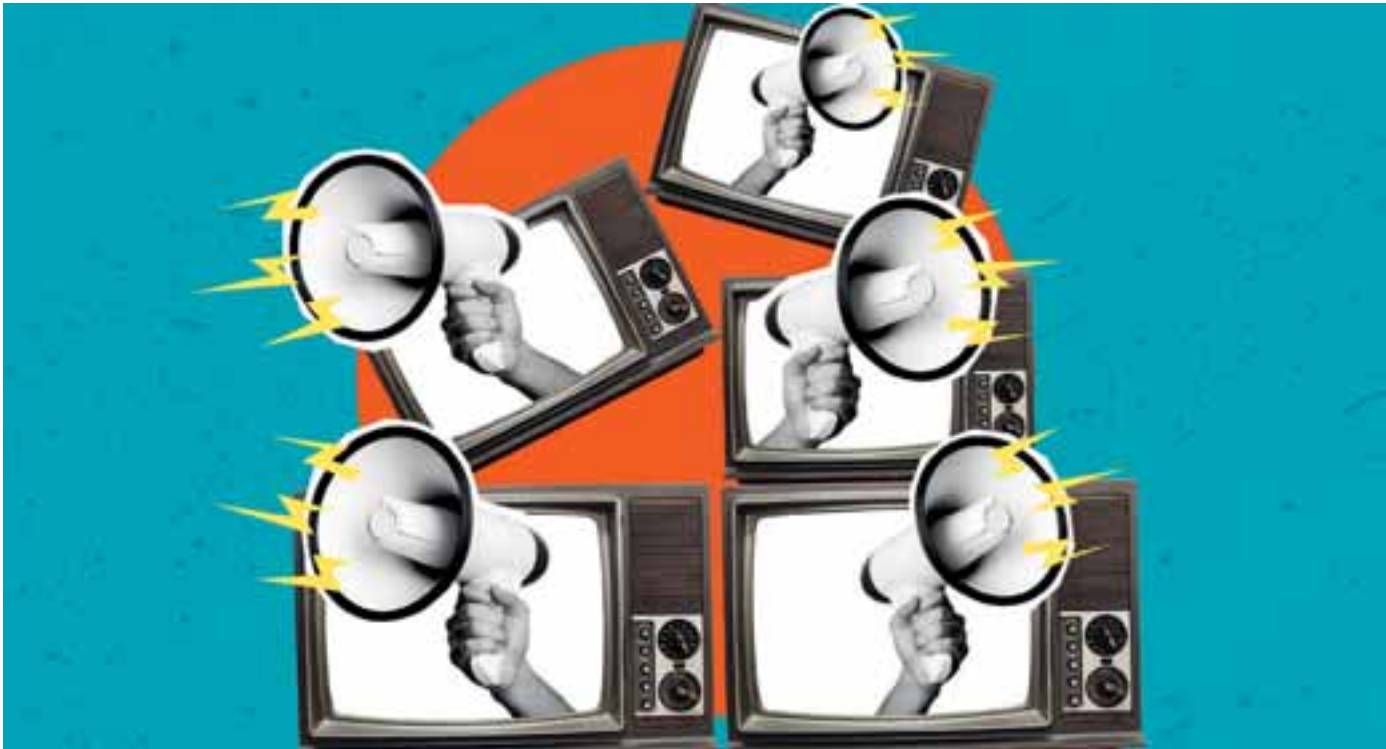
Σάτιρα ή προπαγάνδα

Στο Κομμουνιστικό Κόμμα Σοβιετικής Ένωσης, και κατ' επέκταση και στα Κ.Κ. όλων των χωρών, τα οποία υποχρεώθηκαν να αντιγράψουν το σοβιετικό πρότυπο, υπήρχε ειδικό γραφείο που λεγόταν αγκιτιπρόπ (agitprop), ονομασία που προερχόταν από τη σύζευξη των λέξεων αγκιτάτσια και προπαγάνδα. Αποστολή του αγκιτιπρόπ ήταν αφενός να διαδίδει τις ιδέες και την εκάστοτε «γραμμή» του κόμματος (προπαγάνδα), και αφετέρου να φροντίζει ώστε να κινητοποιεί, να ξεσηκώνει «τις μάζες» (αγκιτάτσια), προς την κατεύθυνση πάντοτε της προώθησης των κομματικών στόχων.

Εναυσμα για αυτήν την αναφορά στον όρο, μάλλον λησμονημένον στην εποχή μας, όπως άλλωστε λησμονημένα είναι και τα περισσότερα κομμουνιστικά κόμματα, η απροκάλυπτη προπαγάνδα που ασκούν κάποιοι στα ΜΜΕ, και κυρίως βέβαια στο πιο δημοφιλές και «λαϊκό» από αυτά, την τηλεόραση. Προπαγάνδα από την οποία δεν λείπουν και στοιχεία της οπωσδήποτε πιο «εξωτικής» (γλωσσικά, τουλάχιστον) αγκιτάτσιας.

Όσο για τον ρόλο των κάποτε σκληροτράχηλων απaráτισκων, αυτόν τον αναλαμβάνουν σήμερα ακόμα και τηλεδιασκεδαστές. Τηλεδιασκεδαστές που ισχυρίζονται πως η εκπομπή τους «σατιρίζει» γενικώς πρόσωπα και καταστάσεις, ενώ στην πραγματικότητα λειτουργεί σαν αντικυβερνητική ντουντούκα.

Την εποχή των «αγανακτισμένων» και του «δεν πληρώνω», των

Οι τηλεδιασκεδαστές ισχυρίζονται πως η εκπομπή τους «σατιρίζει» πρόσωπα και καταστάσεις, ενώ λειτουργεί σαν αντικυβερνητική ντουντούκα.

Τον ρόλο των κάποτε σκληροτράχηλων απaráτισκων της Σοβιετικής Ένωσης αναλαμβάνουν σήμερα ακόμα και τηλεδιασκεδαστές.

«γερμανοτσολιάδων» και των τραμπουκισμών κατά πολιτικών, τέτοιες εκπομπές δεν έλεγαν απλώς «και μια κουβέντα παραπάνω». Έλεγαν άπειρες κουβέντες, αμιγώς αντικυβερνητικές και καταγγελτικές, σε απόλυτο συντονισμό με την τότε επελαύνουσα προς την εξουσία παρέα του Τσίπρα και του Καμμένου, του Λαφαζάνη και του Βαρουφάκη. Θυμάμαι από την εποχή εκείνη σκετσάκια τα οποία ακόμα και ντυμένους με γερμανικές στολές εμφάνιζαν τους τότε

κυβερνώντες, χωρίς βέβαια αυτό να εμποδίζει το να συνδυάζονται αυτές οι αθλιότητες με κακόγουστα, υποτιθέεται πιπεράτα, ανέκδοτα. Και να τα γέλια από κάτω, και να τα χειροκροτήματα από το ενθουσιασμένο ακροατήριο!

Εξεπλάγην αλλά και αγανάκτησα, λοιπόν, διαπιστώνοντας ότι μια τέτοιου είδους «σατιρική» εκπομπή επανήλθε πανηγυρικά στην τηλεόραση, σαν να μην έγινε και να μην τρέχει τίποτα, και μάλιστα σε prime time, με

τον ίδιο τίτλο, και βέβαια με το ίδιο ρεπερτόριο: λαϊκισμός του πιο ακραίου είδους, φτηνιάρικα βιντεάκια (αλιευμένα, κατά κανόνα, από κάποιο περιθωριακό κανάλι ή από το διαδίκτυο), ανέκδοτα σαν αυτά που λένε ξαναμμένοι έφηβοι κατά τη διάρκεια σχολικής εκδρομής, πανταχού παρουσία λέξεων και εκφράσεων όπως το γνωστό ρήμα από «γ» (the f. word) σε όλους τους χρόνους και σε όλες τις εγκλίσεις, «τον παίζει», «μαλάκας» και άλλα τέτοια, κατάλ-

ληλα να δημιουργούν στο κοινό την ψευδαίσθηση πως αυτό που ακούει και βλέπει είναι «τολμηρή σάτιρα».

Όσο για τα βέλη παρόμοιων εκπομπών, «συμπτωματικά» κατευθύνονται πάντα προς τον ίδιον στόχο, τον Κυριάκο Μητσοτάκη, την οικογένειά του και τους συνεργάτες του, με την προσθήκη αυτή τη φορά όχι πια της Μέρκελ και του Σόιμπλε όπως πριν από καμιά δεκαετία, αλλά του Μπάιντεν (με ντελίριο ηλικιακού ρατσισμού), ακόμα και της Ουκρανίας, μιας και ένα από τα απαραίτητα γνωρίσματα του καλού λαϊκιστή είναι και η ποτινοφιλία. Και βέβαια, με τη «σάτιρα» αυτού του είδους να αποφεύγει επιμελώς να αγγίζει πρόσωπα και ηγέτες του αυτοαποκαλούμενου προοδευτικού χώρου.

Εν κατακλείδι, σε ό,τι αφορά το επίκαιρο θέμα των Τεμπών, έχουμε έτσι το φαινόμενο τηλεσατιριστές να διεκδικούν τον ρόλο του ανακριτή, του λαϊκού δικαστή, αλλά και του αγκιτάτορα/προπαγανδιστή σαν εκείνους της παλιάς «καλής» εποχής των αγκιτιπρόπ. Εξ ου και η ευκολία με την οποία εκστομίζονται φράσεις όπως «απειλούν εργαζόμενους προκειμένου να μην κατέβουν στα συλλαλητήρια» ή «δεν υπάρχει σήμερα στη χώρα μας ελευθερία έκφρασης».

Περίεργο πάλι κι αυτό, αφού εκπομπές αυτού του τύπου δεν μεταδίδονται, βέβαια, από παράνομο, «αντιστασιακό» πομπό ή κάτι τέτοιο, αλλά από κανάλια υψηλής θεαματικότητας.

ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΑΝΤΟΥ

του Ρωμανού Μελωδού
Αφήγηση: Χάρις Αλεξίου, Δήμητρα Στογιάννη
Σκηνοθεσία – αφήγηση: Ζαχαρίας Καρούνης
Μουσική: Θωμάς Κωνσταντίνου
HE WHO DWELLS EVERYWHERE

07, 08/04/2025

Διοργανωτές
Organisers:

Χορηγός επικοινωνίας
Media sponsor:

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εισιτήρια
Tickets:

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024_25

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Στην απολαυστική βραδιά αφιερωμένη στο «εμβατήριο», με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών συνέπραξε η μπάντα της Πολεμικής Αεροπορίας.

Ανοιγμα στο κοινό με κέφι και χιούμορ

Το κοινό της κλασικής μουσικής συρρικνώνεται. Οχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε ολόκληρο τον δυτικό κόσμο. Σημαντικό μερίδιο ευθύνης έχει η εκπαίδευση. Στη χώρα μας το είδος απουσιάζει παντελώς από τα σχολεία και επιπλέον απαξιώνεται από την ίδια την πολυτέλεια. Η διόλου αθώα άποψη ότι «η μουσική είναι μία» έχει υιοθετηθεί στην πράξη και έχει αποφέρει καρπούς: έχει πλέον εμπεδωθεί ότι ο Τσιτσάνης είναι ο Μπαχ της Ελλάδας. Η ελληνική μουσική ταυτίζεται με το ελληνικό τραγούδι, το οποίο θεωρείται ότι αποτελεί τη συμβολή της χώρας μας στη μουσική. Ουδείς διανοείται να υπερασπιστεί δημόσια μια παράδοση που ξεκίνησε από τον Νικόλαο Μάντζαρο, τον Παύλο Καρρέρ και τον Σπυρίδωνα Σαμάρα και συνεχίστηκε από τον Μανώλη Καλομοίρη, τον Αιμίλιο Ριόδη, τον Μάριο Βάρβογλη και τόνους άλλους.

Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις άδειες αίθουσες, ορχήστρες σε όλο τον κόσμο επι-

Με ευχάριστη μουσική και ανάλαφρο λόγο, η Κρατική επιχειρεί να προσελκύσει διαφορετικές ομάδες κοινού.

χειρούν να πλησιάσουν νέα ακροατήρια μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα και συναυλίες διαφόρων ειδών. Στόχος είναι το κοινό να πάψει να φοβάται αυτό που του είναι άγνωστο, και να γοητευτεί. Να πάψει να ταυτίζει την κλασική μουσική με τη Μεγάλη Παρασκευή. Σε αυτό το πλαίσιο, η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών παρουσιάζει εδώ και χρόνια το πρόγραμμα «Ταξίδι στο κέντρο της μουσικής». Πρόκειται για εξαιρετικά επιτυχημένη σειρά συναυλιών με γνωστούς παρουσιαστές και μονοθεματικό περιεχόμενο: κάθε φορά επιλέγεται ένα αντικείμενο, όπως λόγου χάριν το «ιντερμέτζο» ή η «μουσική μπαλέτου», και καθένas από τους τρεις παρουσιαστές ρίχνει φως στο θέμα από τη δική του σκοπιά. Παρουσιαστές είναι ο πιανίστας και παραγωγός μουσικών εκπομπών Χρίστος Παπαγεωργίου, η ομότιμη καθηγήτρια Ιστορίας Μαρία Ευθυμίου και ο αρχιμουσικός και καλλιτεχνικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών

Λουκάς Καρυτινός.

Στις 7 Μαρτίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης», το θέμα ήταν το «εμβατήριο». Από το ρεπερτόριο τεσσάρων και πλέον αιώνων μουσικής επιλέχθηκαν χαρακτηριστικά παραδείγματα, όπως ένα στρατιωτικό, ένα γαμήλιο, ένα «περιπατητικό» εμβατήριο, αλλά και ένα εμβατήριο για στέψη. Επίσης, έγινε αναφορά στα πένθιμα εμβατήρια, που αποτελούν πλήθος στον κόσμο της μουσικής. Ωστόσο, επιλέχθηκε να μην ακουστεί κάποιο από τα πολλά. Γενικά η διάθεση ήταν ανάλαφρη, ψυχαγωγική και ο λόγος στρογγυλεμένος, κάποιες φορές ίσως περιττά. Υπήρχε μια αίσθηση ότι σκίεζ έπρεπε να αποφευχθούν από το κείμενο όσο και από τις μουσικές προτάσεις. Όλα να αρέσουν.

Ο Παπαγεωργίου παρουσίαζε κυρίως με ανέμελο ή και χαριτωμένο τρόπο κάθε απόσπασμα, μη θεωρηθεί κάτι σοβαρό ή βαρύ: ο φόβος της Μεγάλης Παρασκευής ελλοχεύει πάντα. Η Ευθυμίου πλαισίωνε το θέμα με ενδιαφέρουσες, αν και όχι απαραίτητα σχετικές πληροφορίες, προσέχοντας ταυτόχρονα να μη βαρύνει τη διάθεση, ενώ ο Καρυτινός, διατηρώντας το χιούμορ του, ήταν σταθερά ο πιο ουσιαστικός σε ό,τι αφορούσε την πληροφορία για κάθε έργο, το οποίο στη συνέχεια διηύθυνε.

Η βεντάλια άνοιξε από τον Σούμπερτ, τον Μπερλιόζ και τον Μέντελσον έως τον Βάγκνερ, τον Βέρντι και τον Ελγκαρ. Ενδιαφέρουσες πινελιές ήταν το εμβατήριο του Αρνολντ από την κινηματογραφική ταινία «Η γέφυρα του ποταμού Κβί» αλλά και το «Εμβατήριο της στέψης» από τη σημαντικότερη παρούσα όπερα «Ο προφήτης» του Μεγερμπερ.

Στη βραδιά συμμετείχε η καλά συντονισμένη μπάντα της Πολεμικής Αεροπορίας υπό τον επισημναγό Αλέξανδρο Λιτσαρόπουλο. Συνεισέφερε την αισθητική του αυθεντικού στρατιωτικού εμβατηρίου και συνέβαλε στην επιτυχημένη απόδοση του θριαμβικού εμβατηρίου από την «Αϊντα» του Βέρντι.

Το κοινό το απόλαυσε. Επανερχεται σε κάθε συναυλία του «Ταξιδιού στο κέντρο της μουσικής». Απομένει να φανεί πόσοι ακροατές θα πειστούν να παρακολουθήσουν μία από τις τακτικές συναυλίες της Κρατικής, χωρίς παρουσιαστές και ανέκδοτα. Πόσοι θα περάσουν από τη διασκέδαση (διασκεδάννυμι: διασκορπίζω, σπαταλώ) στην ψυχαγωγία (αγωγή της ψυχής).

«Δραπέτευσα» από την Κοπεγχάγη για να έρθω να ζήσω στην Ελλάδα, γιατί εδώ νιώθω σαν στο σπίτι μου», λέει ο Μαχντί Φλάιφελ, ο οποίος έχει καταγωγή από την Παλαιστίνη.

Ουσιαστικά πρόκειται για την περιοχή στην οποία εγώ έχω μείνει. Είναι το τμήμα της πόλης που ξέρω καλά, έχοντας ζήσει εκεί για περισσότερα από 12 χρόνια. Για εμένα δεν είναι «δύσκολη» γειτονιά, απλώς διαφορετική.

CINEMA

Συνέντευξη στον **ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ**

Το φιλμ «Σε μια άγνωστη χώρα» καταγράφει τον Γολγοθά δύο ξαδέλφων από την Παλαιστίνη που προσπαθούν να συγκεντρώσουν χρήματα για να προμηθευτούν πλαστά διαβατήρια και να φύγουν από την Ελλάδα.

Μαχντί Φλάιφελ, σκηνοθέτης

Στρέφοντας τον φακό στην αθέατη Αθήνα

Η περιπέτεια δύο Παλαιστινίων προσφύγων

Δεν είναι πολλές οι ταινίες μυθοπλασίας, με θέμα την προσφυγική - μεταναστευτική κρίση, που να γυρίζονται όντως στους τόπους όπου αυτή φανερώνεται στις πιο χαρακτηριστικές μορφές της. Αυτό πάντως το κάνει σίγουρα το «Σε μια άγνωστη χώρα» του Παλαιστινίου - Δανού κινηματογραφιστή Μαχντί Φλάιφελ, το οποίο γυρίστηκε εξ ολοκλήρου στην Αθήνα. Σε μια Αθήνα μάλιστα, αυτή του υποβαθμισμένου ιστορικού κέντρου, η οποία σπάνια απεικονίζεται στο σινεμά, όμως ο ίδιος την γνωρίζει πολύ καλά. «Ουσιαστικά πρόκειται για την περιοχή στην οποία εγώ έχω μείνει στην Αθήνα, as πούμε κάπου ανάμεσα στην Κυψέλη και νότια της Πατισίων μέχρι την Αχαρνών. Είναι το τμήμα της πόλης που ξέρω καλά, έχοντας ζήσει εκεί για περισσότερα από 12 χρόνια. Για εμένα δεν είναι «δύσκολη» γειτονιά, απλώς διαφορετική. Σίγουρα δεν είναι η τουριστική ή η χίπστερ Αθήνα, όμως είναι η πόλη που έμαθα και μέσα από τα μάτια των δύο πρώων μου. Ασε που χρειαζόμουν μόλις 10 λεπτά κάθε μέρα για να πάω από το σπίτι στο γύρισμα», λέει γελώντας ο Φλάιφελ τον οποίο συναντήσαμε διαδικτυακά.

Στην ταινία, ο Σατίλα και ο Ρεντά, δύο ξαδέλφια από την Παλαιστίνη, μαζεύουν χρήματα ώστε να προμηθευτούν πλαστά διαβατήρια και να πετάξουν από την Ελλάδα για τη Γερμανία. Όταν ωστόσο ο Ρεντά παρασύρεται από τον εθισμό του στα ναρκωτικά και χάνει τα πάντα, ο ξαδελφός του καταστρώνει ένα ακραίο σχέδιο προκειμένου να τα πάρει πίσω. «Ήθελα να απεικονίσω αυτό το ενδιαμέσο στάδιο του ταξιδιού, που μπορεί ωστόσο να κρατήσει πάρα πολύ. Στην πραγματικότητα εδώ δεν πρόκειται για πρόσφυγες αλλά για εξόριστους. Η λέξη «πρόσφυγες» έχει γίνει πια αφηρημένη. Πλέον έχουμε πρόσφυγες από παντού: από την Ουκρανία, τη Συρία, το Αφγανιστάν κ.ο.κ. Προσωπικά ήθελα να μιλήσω για την κατάσταση του εξόριστου, αυτή την πνευματική ασθένεια, την αιώνια επιθυμία για κάτι που

δεν μπορείς ποτέ να αποκτήσεις. Την επιθυμία για μια πατρίδα, για ένα μέρος να ανήκεις· ένα μικρό καφέ με ένα μικρό γραφείο και ένα μεγάλο τασάκι (σ.σ. αυτή είναι η ονειροπόληση του Σατίλα). Και φυσικά υπάρχουν τα ηθικά ζητήματα, ο θυμός ενάντια στους μη εξόριστους, εκείνους που έχουν όσα εσύ δεν μπορείς να αποκτήσεις».

Σε αληθινά γεγονότα

Η ιστορία που αφηγείται ο Φλάιφελ είναι μεν μυθοπλαστική, βασίζεται ωστόσο και σε αληθινά γεγονότα και ανθρώπους. «Θα έλεγα, για να «δανειστώ» τον Τριφύ, ότι το φιλμ είναι συνήθως 20% δελτία ειδήσεων, 20% λογοτεχνία, 20% αληθινές ιστορίες κ.λπ. Σίγουρα η όλη υπόθεση με τον Σατίλα, τη ληστεία, την απαγωγή, το αγόρι και την Τατιάνα (σ.σ. Αγγελική Παπούλια) βασίζεται σε πραγματική ιστορία. Επειτα υπάρχουν οι επιρροές από τη λογοτεχνία, π.χ. Το «Ανθρώποι και ποντίκια» του Στάνιςλεμ, ο Τζορτζ και ο Λένι μοιάζουν αρκετά με τον Σατίλα και τον Ρεντά», αναφέρει ο ίδιος.

Σε κάποια αποστομφή της ταινίας, ο ένας από τους πρωταγωνιστές του λέει: «Κοίταξε τους Έλληνες, είναι ίδιοι με εμάς», με τον τόνο του να είναι ευδιάκριτα περιφρονητικός. «Προφανώς δεν είναι ακριβώς το Ελντοράντο που είχαν στο μυαλό τους. Ελπίζουν να πάνε σε ένα μέρος με διαφορετική κουλτούρα, θερμοκρασίες, τοπία και γλώσσες και ίσως... ψηλούς, ξανθούς ανθρώπους με πράσινα μάτια. Το αστείο είναι ότι για εμένα ισχύει ακριβώς το αντίθετο: «δραπέτευσα» από την Κοπεγχάγη για να έρθω να ζήσω στην Ελλάδα, γιατί εδώ νιώθω σαν στο σπίτι μου. Αυτό ισχύει και για άλλους όμως. Η επιθυμία δεν σταματά ούτε η εξορία τερματίζεται όταν φτάσουν στη Γερμανία. Απλώς παίρνει διαφορετική μορφή. Ένας από τους ανθρώπους που ακολούθησα με το ντοκιμαντέρ μου το 2013 (σ.σ. το βραβευμένο στο Βερολίνο «Ξένος») τώρα μένει στη Γερμανία και ακόμα δεν έχει χαρτιά. Μου

λέει συνέχεια ότι μόλις τα πάρει, θέλει να γυρίσει στην Ελλάδα».

Φτάνοντας στην απελπισία, τα δύο ξαδέλφια σκαρώνουν μια κομπίνα η οποία, εκτός των άλλων, περιλαμβάνει και τη διακίνηση ανθρώπων, αντιμετωπίζοντας παράλληλα και τα σχετικά ηθικά διλήμματα. «Προφανώς δεν είναι άγιοι, ούτε όμως βλέπουν το trafficking σαν μπιζνα. Το κάνουν από ανάγκη. Ίσως όμως και ένας πραγματικός διακινητής (σ.σ. υπάρχει ένας τέτοιος στην ταινία) να μην ξεκίνησε πολύ διαφορετικά. Κάποια μέρα σκέφτηκε: «αν βοηθώ τον τάδε, θα βοηθώ και τον εαυτό μου». Και μετά είπε “γιατί να πάω στη Γερμανία, as μείνω εδώ να το κάνω ξανά και ξανά”. Δεν ξέρω. Γιατί κάποιοι άνθρωποι γίνονται έμποροι ναρκωτικών ή επαγγελματίες εκτελεστές; Είναι πέρα από τη λογική. Εχω γνωρίσει διακινητές και παρόλο που μοιάζουν τρομερά κυνικοί, οι περισσότεροι λένε στον εαυτό τους το ίδιο ψέμα, ότι βοηθούν τους ανθρώπους».

Καχυποψία για πρόσφυγες

Με δεδομένες τις παλαιστινιακές καταβολές και έχοντας περάσει μεγάλο μέρος της ζωής του στη Δυτική Ευρώπη, πόσο εύκολο είναι για τον Φλάιφελ να μπει στην ψυχολογία των Ευρωπαίων που αντιμετωπίζουν με καχυποψία ή και εκθρότητα τους πρόσφυγες - μετανάστες; «Εξαρτάται από την οπτική του καθενός. Καταλαβαίνω ότι η ανθρώπινη φύση, ως όντα της φυλής, είναι να νοιάζεσαι για τους δικούς σου. Εκ φύσεως αγαπώ τα παιδιά του αδελφού μου περισσότερο από τα παιδιά του φίλου μου. Από την άλλη η ικανότητα να σκεφτόμαστε και να φανταζόμαστε μάς ξεχωρίζει από τα ζώα. Εδώ πιστεύω ότι το σινεμά έχει ενδιαφέρον, επειδή έχει την ιδιότητα να ξεπερνάει τα έθνη και τα σύνορα, σε κάνει να ζεις ζωές ανθρώπων που ίσως δεν θα πρόσεχες ποτέ στον δρόμο. Οπότε ναι, μπορώ να καταλάβω γιατί κάποιοι άνθρωποι θέλουν να κλείσουν τα σύνορα των χωρών τους. Συμφωνώ μαζί τους; Αυτή είναι μια διαφορετική ιστορία».

Ντυμένη με μια εντυπωσιακή τουαλέτα της Ιρίς βαν Χέρπεν και στεφανωμένη με διάδημα, η Ιζαμπέλ Ινέρ συνυπάρχει στη σκηνή με καθημερινά αντικείμενα, όπως ένα πλυντήριο ρούχων.

Της **ΕΛΕΝΑΣ ΠΑΠΑΛΕΞΙΟΥ**

Σκοτάδι. Προβάλλονται τα ονόματα και οι τύποι των χημικών στοιχείων που συνθέτουν το ανθρώπινο σώμα και ακολουθεί η χημική σύσταση του χρυσού (Au). Μία καμπάνα χτυπάει αργά και ρυθμικά και μέσα στο βαθύ σκοτάδι διαφαίνεται αμυδρά μία γυναικεία μορφή που απαγγέλλει στίχους από τη «Βερενίκη» του Ρακίνα. Τη διακρίνουμε με δυσκολία, μέσα από τους φωσφορισμούς ενός χρυσού δόρατος και ενός χρυσού δακτυλίου, ενώ η φωνή της ακούγεται αλλοιωμένη από σκόπιμες ηχητικές παρεμβολές. Είναι η Ιζαμπέλ Ινέρ, ντυμένη με μια εντυπωσιακή τουαλέτα της Ιρίς βαν Χέρπεν και στεφανωμένη με διάδημα. Συνυπάρχει και αλληλεπιδρά με καθημερινά αντικείμενα, όπως ένας καθρέπτης, ένα καλοριφέρ, ή ένα πλυντήριο ρούχων, το οποίο μοιάζει να εκβάλλει τη μακριά ουρά του ενδύματός της.

Στη «Βερενίκη» του Ρακίνα, ο νεοσσεφθής αυτοκράτορας Τίτος πρέπει, *invitus invitam*, να απορνηθεί την αγάπη του για τη Βερενίκη, τη βασίλισσα της Ιουδαίας, προκειμένου να διαφυλάξει την πολιτική τάξη που θα του επιτρέψει να ηγεμονεύσει στη Ρώμη. Η Βερενίκη προσκρούει στην άτεγκτη αυτή πραγματικότητα: πρέ-

Η τραγωδία του 17ου αιώνα καθίσταται σύγχρονη, ένα μονολιθικό μνημείο που αντανακλά την επικοινωνιακή δυσχέρεια της δικής μας εποχής.

πει να εγκαταλείψει τον αγαπημένο της και να εξοριστεί. Από το αρχικό κείμενο, ο Ρομέο Καστελούτσι, δίκτυα και πέπλα, θαμπωμένα τζάμια, ατμούς, αυλαία. Επομένως, η αλήθεια δεν είναι ποτέ μονοσήμαντη, αλλά διαθλάται και κρύβεται. **Ενάντια στον εκσυγχρονισμό** Ο Καστελούτσι δεν επιχειρεί να προσδώσει έναν ευδιάκριτο πολιτικό συμβολισμό εκμοντερνίζοντας το έργο, ούτε επίσης να προτείνει μία φιλόλογική προσέγγιση και ερμηνεία του κειμένου. Εναντιώνεται στη διαδεδομένη τάση εκσυγχρονισμού των κλασικών κειμένων με στοιχεία της επικαιρότητας. Το άκαμπτο, μεγαλοπρεπές και ακαδημαϊκό ύφος του κλασικισμού, ο υψηλός στιχουργικός έμμετρος λόγος του Ρακίνα, καθιστούν τη «Βερενίκη», την τραγωδία αυτή του 17ου αιώνα, σύγχρονη, ένα μονολιθικό μνημείο που αντανακλά την επικοινωνιακή δυσχέρεια της δικής μας εποχής. Με τον τρόπο αυτόν ο Καστελούτσι αντιτάσσεται στην «επικοινωνιοσιμότητα» του σήμερα, η οποία, σύμφωνα με τον Ιταλό φιλόσοφο Τζόρτζιο Αγκάμπεν, συνιστά την αλλοτρίωση της ίδιας της επικοινωνιακής και γλωσσικής φύσης των ανθρώπων και του λόγου.

Μία από τις πολιτικές αποστολές του θεάτρου είναι να εμβαθύνει στην ίδια του τη γλώσσα με μια στρατηγική των λέξεων και των εικόνων, ικανή να οργανώσει μια νέα πραγματικότητα. Στη «Βερενίκη», φράσεις εμφανίζονται

δημιουργούν ψευδαισθήση, όπως μάσκες, παραπετάσματα, φίλτρα, δίκτυα και πέπλα, θαμπωμένα τζάμια, ατμούς, αυλαία. Επομένως, η αλήθεια δεν είναι ποτέ μονοσήμαντη, αλλά διαθλάται και κρύβεται.

Ο Καστελούτσι δεν επιχειρεί να προσδώσει έναν ευδιάκριτο πολιτικό συμβολισμό εκμοντερνίζοντας το έργο, ούτε επίσης να προτείνει μία φιλόλογική προσέγγιση και ερμηνεία του κειμένου. Εναντιώνεται στη διαδεδομένη τάση εκσυγχρονισμού των κλασικών κειμένων με στοιχεία της επικαιρότητας. Το άκαμπτο, μεγαλοπρεπές και ακαδημαϊκό ύφος του κλασικισμού, ο υψηλός στιχουργικός έμμετρος λόγος του Ρακίνα, καθιστούν τη «Βερενίκη», την τραγωδία αυτή του 17ου αιώνα, σύγχρονη, ένα μονολιθικό μνημείο που αντανακλά την επικοινωνιακή δυσχέρεια της δικής μας εποχής. Με τον τρόπο αυτόν ο Καστελούτσι αντιτάσσεται στην «επικοινωνιοσιμότητα» του σήμερα, η οποία, σύμφωνα με τον Ιταλό φιλόσοφο Τζόρτζιο Αγκάμπεν, συνιστά την αλλοτρίωση της ίδιας της επικοινωνιακής και γλωσσικής φύσης των ανθρώπων και του λόγου.

Μία από τις πολιτικές αποστολές του θεάτρου είναι να εμβαθύνει στην ίδια του τη γλώσσα με μια στρατηγική των λέξεων και των εικόνων, ικανή να οργανώσει μια νέα πραγματικότητα. Στη «Βερενίκη», φράσεις εμφανίζονται

μισοκρυμμένες στις πτυχώσεις των παραπετάσμάτων που περιβάλλουν τη σκηνή, και, όπως στην εγκατάσταση Ιστορία της ελαιογραφίας (The History of oil painting, 2018) —που επίσης αναφέρεται στην τέχνη του μπαρόκ, μιας εποχής η οποία εκφράζεται μέσα από πτυχώσεις, πέπλα, καλύμματα και παραπετάσματα— διαβάζονται με μεγάλη δυσκολία. Συνακολουθώς, κατά την απαγγελία των αλεξανδρινών στίχων, αλληπάλλινες εναλλαγές του ρυθμού και της έντασης, επιβραδύνσεις και επιταχύνσεις, παύσεις, επιτονισμοί, συγκοπές, κορυφώσεις, διασκελισμοί, σε μία σχεδόν συνωμοσιακή σχέση με το εκκωφαντικό ηλεκτρονικό ηχητικό περιβάλλον της παράστασης, καλύπτουν ή υπονομεύουν τον λόγο. Επομένως, ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται το κείμενο της Βερενίκης είναι αναγκαστικά στρεβλός. Δεν είναι οι λέξεις που φέρουν το νόημα, αλλά μία στρατηγική των λέξεων και της φωνής που λειτουργεί σαν διακόπτης, άλλοτε συνδέοντας και άλλοτε καταλύοντας το κύκλωμα της επικοινωνιακής λογόρροιας. Χωρίς τον φόβο της ακαταληψίας ή της αδυναμίας επικοινωνίας.

Στην αναζήτηση του Ρομέο Καστελούτσι για μια ριζικά νέα θεατρική αισθητική, η γλώσσα στάθηκε λύχνος. Η ετυμολογία των λέξεων και η μυθολογική έλξη των κλασικών κειμένων αποτελούν τις δύο θρυαλλίδες που θα πυροδο-

τήσουν τη δημιουργική του σκέψη, προκειμένου να φωτιστεί ο δρόμος, ο οποίος θα του επιτρέψει να διέλθει μέσα από τη λεγόμενη «σκοτεινή ύλη» των αρχέγονων αισθηθήσεων. Έτσι και στη Βερενίκη, ο σκηνοθέτης επιθυμεί να αναδείξει τη σκιώδη πλευρά του έργου του Ρακίνα και όχι την εμφανή και την προφανή. Ταυτόχρονα, η γλώσσα θα αποτελέσει τον μοχλό της καθόδου μας σε μία βαθύτερη διάσταση, η οποία, μόλις κατακτηθεί, μας οδηγεί σε ένα επεκτεινόμενο πέρα από την κατανόηση της γλωσσικής και λεκτικής έκφρασης. Πρόκειται για το, κατά Καστελούτσι, «θέατρο της κατάβασης». Ο όρος εξηγείται σε ένα παλαιότερο κείμενό του όπου δημοσιεύθηκε με αφορμή την παράσταση «Η κάθοδος της Ινάννα» (La discesa di Inanna, 1989), στην οποία η κεντρική ηρωίδα, η θεά των Σουμεριών Ινάννα, καταδύεται στον κάτω κόσμο, όπου βασιλεύουν τα ζώα και η απόλυτη σιωπή. Η κίνηση της καθόδου, η κατάβαση, με άγκιστρο τη γλώσσα, διαγράφει μια τροχιά καταβύθισης που απολήγει στην «παθιασμένη διάλυση του γλωσσικού νοήματος», μέχρι να επιτευχθεί η σιωπή.

Στην πραγματικότητα ο «Η λογική του νοήματος» (Logique du Sens, 1969), ο Ζιζ Ντελζά αφιερώνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο στις μεταφράσεις και τις επιπολές του Αρτό, που γράφτηκαν στο άσυλο Ροντέζ. Εφορμώμενος από τα κείμενα αυτά, ο Ντελζά υποστήριξε πως, όταν

τραγική εξορία της Βερενίκης. Η σκηνή θα είναι τελικά το όριο του και το μέτρο θα είναι ο πόνος που προκαλεί η έκθεση του σώματός του στο βλέμμα των άλλων. Η Ιζαμπέλ Ινέρ, «η συνεκδοχή της τέχνης του δυτικού θεάτρου», κατά τον σκηνοθέτη, «η ηθοποιός εξ ορισμού», θα αναφωνήσει κατ'επανάληψη, απευθυνόμενη στο κοινό: «Μην κοιτάζετε», όπως εκλιπαρούσε και η συνάδελφός της ηθοποιός Βαλερί Ντρεβίλ στο «Κύκνειον άσμα» (Schwanengesang D744, 2014). Βλέπουμε και αισθανόμαστε ένα σώμα που τολμάει να εκδηλώσει μια πακινδυνευμένη επικοινωνία με το κοινό, εξαπολύοντας μιαν ενέργεια παθητική. Με τα λόγια του ίδιου του Καστελούτσι, όπως αποτυπώνονται σε ένα κείμενο που δημοσίευσε το 1997 με τίτλο «Η εικονοκλασία της σκηνής και η επιστροφή του σώματος. Η σαρική δύναμη του θεάτρου»: «Ο ηθοποιός είναι αυτός ο «Άγγελος του Παράξενου», που, εγκαταλείποντας τα παρασκήνια των οργίων, «εισέρχεται» στη σκηνή, βιάζοντας την πυκνότητα της ιστορίας. Εξαρθρώνει τη σύνταξη, εστιάζοντας στην ακρίβεια του σώματος και απορροφεί τη λογική με την απάνθρωπη αγριότητα του ριζοσπαστικού του μύθου».

Η κ. Ελενα Παπαλεξίου είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια θεατρολογίας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

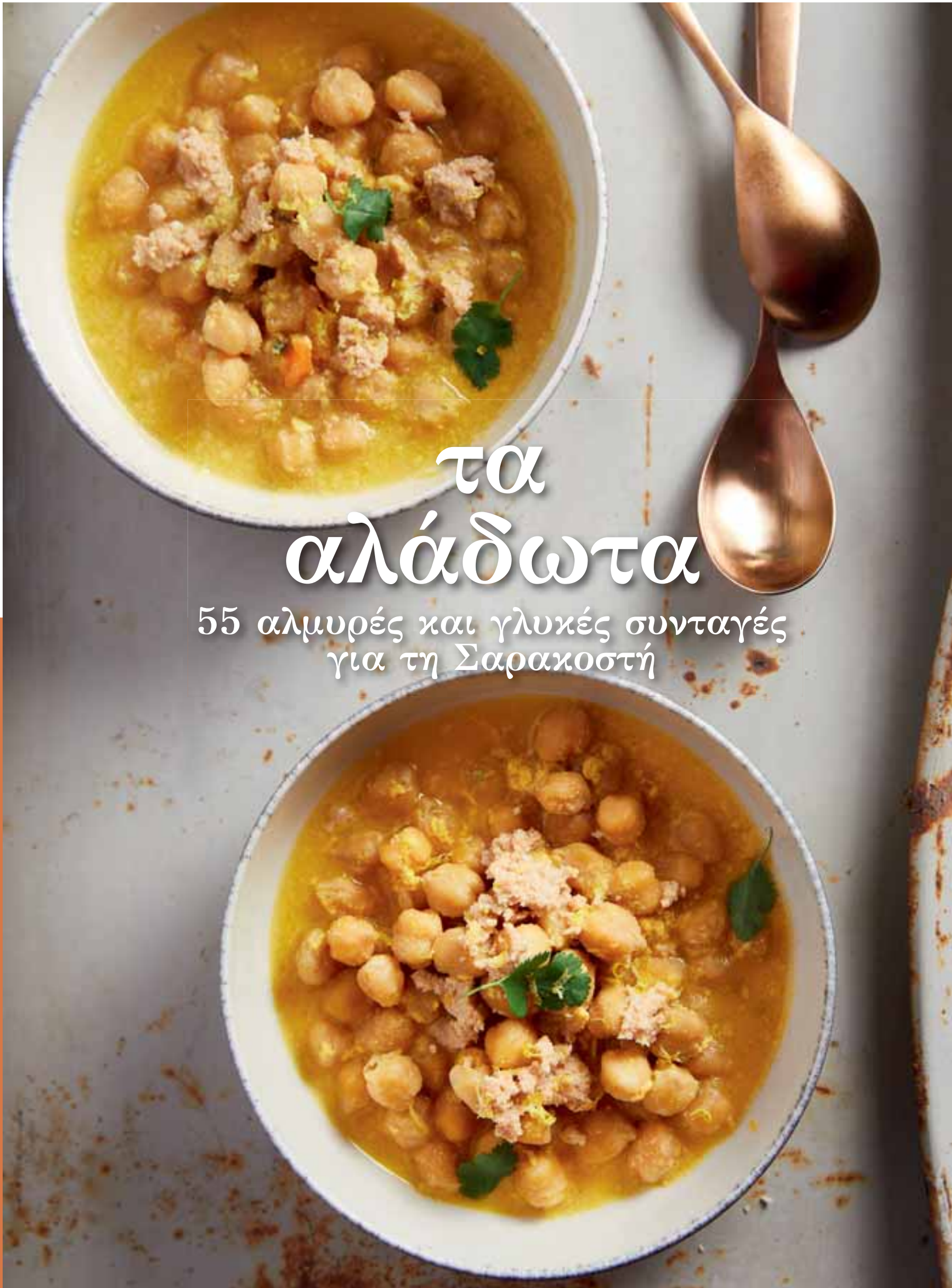
«Βερενίκη» του Ρακίνα. Σκηνοθεσία Ρομέο Καστελούτσι. Πρωταγωνιστεί η Ιζαμπέλ Ινέρ. Από τις 26 έως τις 30 Μαρτίου 2025, στην Κεντρική Σκηνή της Στέγης Ιδρύματος Ανάσπ. Τετάρτη έως Σάββατο, 8.30 μ.μ., Κυριακή ματινέ στις 2 μ.μ.

Για τον Ιταλό σκηνοθέτη Ρομέο Καστελούτσι, η πρωταγωνίστρια του είναι η «ηθοποιός εξ ορισμού» και η «συνεκδοχή της τέχνης του δυτικού θεάτρου».

γαστρονόμος

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

τα αλάδωτα

55 αλμυρές και γλυκές συνταγές
για τη Σαρακοστή

ΚΥΡΙΑΚΗ
30/3

